

Retkes Tamás

Dupla baka

avagy egy hungarista a Néphadseregben



Retkes Tamás

Dupla baka

– avagy egy hungarista a Néphadseregben

Szabad Szellem – Magyar Kultúra Alapítvány

ISBN 978-963-12-4522-6

I.

Az éjszaka sötétjében minden apró nesz felerősödik, ezért Szabolcsi Szabolcs – vagy ahogyan közelebbi ismerősei szólították, Dupla –, csak csigalassúsággal nyitotta ki társbérletük ajtaját. Tapasztalatból tudta, hogy először a zár, majd azt követően a zsanér fog nyikorogni, tehát a fokozott óvatosság kétszeresen is indokoltá vált, annál is inkább, mert már jóval elmúlt éjfél. A normális emberek ilyenkor már alszanak, vagy a munkahelyükön végzik műszakjukat, tehát előbbieket nem illik zavarni holmi csendháborítással. A szegényes lakáson osztozó családok is már mind az igazak álmát aludták, kivéve Duplát. Jóllehet ő volt annyira őszinte önmagához és a környezetéhez, hogy sohasem állította magáról, hogy normális. Tudniillik ha éppen nem dolgozott, akkor az elméjét pallérozta, és mindezt többnyire éjszakába nyúlóan. Szükségét is érezte a tudás megszerzésének, mert anno minden tehetsége ellenére is eltávolították a középiskolából. Két esztendő tudhatott le a jó nevű gimnáziumban, semmi többet, ráadásul máshová sem vették fel. Szabolcsi Szabolcsot viszont nem olyan fából faragták, aki „csak úgy” belenyugodjon a vereségbe, ezért folyamatosan készült az iskolapadba való visszatérésre, vagy valami egyéb, nagy volumenű dologra.

Most azonban a diszkrét hazatérés jelentette számára a nagyobb kihívást, hogy az éberén alvó lakótársakat ne zavarja. A két irányba nyíló szobákból egyenletes szuszogás-horkolás hallatszott, egyszóval minden a megszokottnak tűnt. Újdonságot csak a konyhaasztal sarkán heverő boríték jelentett, amit még a beszüremkedő holdvilág mellett is jól észre lehetett venni. Dupla továbbra sem gyújtott villanyt, csupán az állandóan táskájában lapuló elemlámpa fénye mellett futotta át a neki címzett küldeményt. A rövid, szabatos tömondatokkal megszerkesztett iromány katonai sorozásra szólt, 1970. július 7-ére,

reggel nyolc órára. Kész. Még nincs is tizennyolc éves, de már katonának kívánja a Kádár-rendszer Néphadserege. Tulajdonképpen ez várható is volt, ám mégis eltöprengésre készítette a fiút. Hallott már egy-két történetet az újoncokkal táplálkozó tisztesekről, valamint a kivételes karriert befutott párttagokról, és mindkét magatartásforma, illetve embertípus igen távol állt tőle. Mindenesetre mások is kibírták már ezt a szükséges rosszat, tehát elhatározta, hogy ő is ki fogja bírni. Legyen meg hát Isten akarata! Táskájába süllyesztette az értesítőt, és lábujjhegyen az anyjával közös szobácskába lopakodott. Csendben, rutinosan mozgott a sötétben, hiszen otthon volt ebben a szerényen berendezett kis szobában. Már majdnem bebújt az ágyába, amikor meghallotta az anyja rekedt suttogását:

- Szervusz, kisfiam. Hát megjöttél? Ettél, mosdottál?
- Szervusz, anya. Persze, mindent úgy csináltam, ahogy elő van írva.
- Ne szemtelenkedj, hallod-e! Mi volt az a levél?
- Értesítés sorozásról. Te amúgy miért nem alszol?
- Mert Gelb még bent tartott, és nem sokkal előttem értem haza.
- Egyszer elkapom azt a senkiházit! Mit képzelsz ez?! Még ha legalább meg lenne ez fizetve neked.
- Ő a vállalati érdekekkel szokta mindezt indokolni, de ne is heveskedj, kisfiam! Mikor kell menned?
- Július 7-én, reggel nyolcra. Keresztapu biztosan elenged, de vajon ha most bevonulok, akkor ki fog neki segíteni?
- Majd csak elboldogul valahogyan, elvégre ő a jég hátán is megél, mint maszek. Tényleg, már megint miért maradtál ki ilyen sokáig?

- Most főként az oroszral foglalkoztam. Napról-napra bővül a szókincsem.
- Az még jól jöhet, csak ügyelj azért magadra is! Most pedig tegyük el magunkat holnapra! Jó éjszakát!

A szokásos négy-öt órányi alvás után anya és fia egyszerre ébredtek. Dupla hozzá volt ehhez szokva, ám anyján nyomot hagyott a rövid pihenés. Szabolcsi Katalin máris jóval idősebbnek látszott tényleges koránál. Aranyszőke haját máris sűrűn tarkították az ősz hajszálak, szemei körül pedig erőteljes szarkalábak húzódtak a gondoktól. Állandóan sápadt volt és elgyötört a kevés alvástól, valamint az egyetlen fia iránti aggodalomtól. Egyedülálló anyaként merő küzdelem és lemondás volt az élete, nem beszélve a múlt és a jelen szörnyű terheiről. Ezek a nehézségek ültek ki tehát az arcára, és ivódtak bele a csontjaiba, pattanásig feszítve az idegeit. Néha úgy érezte, hogy már nem bírja sokáig. Már csak néhány nap a sorozásig, és utána gyökeresen megváltozik az életük – legalábbis huszonnégy hónapra biztosan.

A munkába indulás előtt még sikerült nyugalmat erőltetnie magára, és szokás szerint búcsúznia fiától. Dupla – nyíltszívű fiú révén – mit sem vett észre édesanyja színészi erőfeszítéseiből. Mindketten gyalogszerrel keltek útra, hogy a város távolabbi pontjain lévő munkahelyükre eljussanak. Kati egy textilüzemben dolgozott, mint szövőnő, míg fiának egészen különleges állás jutott osztályrészül: keresztapja, Barna Antal könyvkereskedő- és könyvkötő alkalmazta, miután középiskolai tanulmányai kényszerűen abbamaradtak. Barna Antal – mindenki Tónija – az egyik lábára nyomorék volt, ezért még az olyan kis erőfeszítést igénylő tevékenységhez is jól jött a keresztgyerek segítsége, mint a könyvkereskedés. Kölcsönösen szükségük volt egymásra, mivel Tóni meglehetősen különös természet volt, ugyanakkor nem mindennapi munkaalkalmat teremtett Duplának. A fiúnak nem kellett semmiféle álszent szakszervezethez csatlakoznia,

sem a párttagként sűrű nyelvcsapásokkal felkapaszkodott művezetőt elviselnie, mivel kettőjük kollektívája a szó legszorosabb értelmében véve családias volt. Lehetőséget biztosított továbbá az önképzésre, aminek szellemi bázisa merőben eltért az iskolai oktatási anyagtól. A korszak slágerszerzőinek művei ugyanis jó pár olyan kiadványt is takartak, amiket tartalmuk miatt a háború után tiltólistára, azaz úgynevezett indexre tett a hatalom. Ezek alkották Tóni titkos magángyűjteményét, amikhez Dupla egy szigorú belső rend alapján, meghatározott sorrendben, apránként hozzáférhetett. Ezek mellett még német nyelvleckéket is adott a fiúnak, aki erre is komoly fogékonyságot mutatott. A szinten tartás és a fejlesztés érdekében két év múlva már bizalmas társalgási nyelvükké vált a német. Dupla az alternatív tanulási lehetőséget élvezte, Tóni pedig azt, hogy anyanyelvén beszélhet valakivel. Néhai édesanyját ugyanis még Braunnak hívták, és a délvidéki Bánát kevert nemzetiségű világában házasodott össze az idősebb Barna Antallal. Tóninál már csak a boltja volt az összetettebb. Ez ugyanis nem pusztán kereskedelmi- és szolgáltatói helyszín volt, hanem egy kis mintagazdaság központja is. A ház utcára néző helyisége volt maga az üzlet, mögötte a könyvkötő műhely, és végül a lakrész. Utóbbi volt a legegyszerűbben berendezett és a legkisebb területű, mivel Tóni világéletében puritán alkat, és következetes agglegény maradt. Az udvar és a kert ugyanakkor meglehetősen nagy kiterjedésű volt, ami szép lehetőségeket hordott magában. Tóni ugyan testi fogyatékosága miatt nem bírta volna még csak karban tartani sem, viszont a paraszti vénával is rendelkező Dupla minden egyes négyzetcentimétert jól kihasználta. Tucatnyi anyanyúlból álló tenyészetet kezelt, melyhez minden adott volt. A takarmánynövények termesztése sokoldalú konyhakerttel egészült ki, így Tóni és Dupláék teljes önellátása mellett bőven jutott friss nyúlhús és mindenféle zöldség-gyümölcs. A könyvkereskedésben így már szinte magától értetődött, hogy a törzsvásárlók köre pult alól jutányos áron tudta megvásárolni a szükséges élelmiszereket. Vlagyimir Iljics Lenin műveinek bőrkötéses kiadását kellett kérnie annak, aki a belső

vásárlói körhöz kívánt csatlakozni. Ha az érdeklődő akár csak egy szót is hibásan mondott ebben a kódmondatban, akkor csak azt az információt kaphatta, hogy Vlagyimir Iljics Lenin műveinek bőrkötéses sorozata sajnos most nem áll rendelkezésre, tehát tessék inkább talán valami mást választani. „Szembehelyezkedünk a bevett szocialista gazdaságpolitikával, és magunknak dolgozunk” – mondogatta ilyenkor elégedetten Tóni. Dupla tehát joggal tekintette második otthonának keresztapja kis rezidenciáját, mivel itt minden szempontból kibontakozhatott, míg a nyomorúságos társbérletbe csupán szó szerint aludni járt.

Tóni, mint minden áldott reggel, most is mosolyogva, feketekávéval várta keresztfiát. Dupla lehuppant a három hokedli egyikére, ám kedvetlenül kavargatta az elé tálalt frissítőt.

- Meddig voltál fent, te gyerek? Nagyon nyúzott vagy! Pihenj egy kicsit többet, mert így ki fogsz borulni!
- Nem is ez az érdekes, keresztapu. Most is egy óra körül feküdtem le, mint ahogyan szoktam, viszont elég nyugtalanul aludtam, mert megkaptam az értesítőt sorozásról. Alighanem bevonulok, még hozzá hamarosan.
- Ez a dolgok rendje fiam, még békeidőben is.
- Nem is az aggaszt, hanem hogy mi lesz anyámmal és az itteni dolgaimmal. Te például hogy fogsz majd egyedül boldogulni?
- Ne félts te engem, majd megoldom valahogyan. Nincsen pótolhatatlan munkaerő – tette hozzá némi erőltetett vidámsággal, miközben kétségek keltette gondolatok cikáztak benne. „Ez a Szabolcs gyerek napról-napra jobban hasonlít szegény apjára. Hiába, az alma sem esik messze a fájától!” – Aztán mennyi idő van még a sorozásig?
- Egy hét.

- Rendben, ha majd azon is túl leszünk, beszélgetünk. Bevonulásig meg úgyis adnak elég időt, hogy az ember gyereke felkészülhessen.

Dupla nem is tulajdonított különösebb jelentőséget a keresztszülői gondolatmenetnek, hanem belevetette magát a munkába. Bőkezű és meleg nyár eleje volt, ami temérdek teendőt is hozott magával. Etette-gondozta a nyulakat, és ha a szükség úgy hozta, levágott egyet-egyet. Szüretelte a különféle terméseket, és megfelelően fel is dolgozta azokat. Nyaranta valahogy nem úgy ment a könyvesbolt, mivel az emberek inkább a hosszú téli estéken olvasgattak, így Tóni is elboldogult egyedül. Este rendszerint beszélgettek, bár Tóni szeretett inkább időben nyugovóra térni, míg Dupla éjszakába nyúlóan olvasott a nyári irodának is becézett szerszámos fészkerben. A napok tehát megszokott medrükben folytak, miközben rohamtempóban közeledett a sorozás időpontja. Tóni meglehetősen fura útravalóval engedte el előző este a keresztfiát:

- Ne lepődj meg, de a sorozóbizottság mindenre kíváncsi lesz. A legjobb, ha egyszerű és rövid válaszokat adsz nekik, mert még az sem biztos, hogy helyesen tudják értelmezni.
- Miért keresztapu, a te idődben hogyan működött mindez?
- Akkoriban még egészen másként mentek a dolgok – merengett el amaz.
- De mégis hogyan?
- Másként, és kész. Sírba teszel ezzel a tudássomjaddal! Most pedig vedd szépen hazafelé az irányt, hátha anyád már hazaért. Különben is, nem ártana, ha holnapra kicsit kipihennéd magad.

Dupla furcsállotta ugyan ezt a modort, de végül úgy döntött, hogy nem sértődik meg. Anyja valóban hazatért már, de nem

győzte ébren kivárni, hanem a konyhaasztalra borulva bóbiskolt. A társbérlek nem voltak otthon, valami esti mozielőadásra mentek. Anya és fia kettesben maradtak a lakásban. Ritka és értékes pillanat volt ez, ám az általános témákat gyorsan felváltotta a másnapi program tárgyalása.

- Beszéltem a Kovácsiknéval, annak már két katona fia is van. Azt mondja, hogy a sorozáskor csak azokat szuperálják ki, akik tényleg nagyon betegek...
- Ez akkor rám vélhetően nem fog vonatkozni. Elég, ha rám néznek, és máris belém szeret a bizottság.
- ... viszont mindenkit alaposan kifaggatnak mindenről – folytatta Kati, ügyet sem vetve fia kedélyeskedő ábrándozására. Duplának viszont feltűnt az újbóli aggályoskodó hangsúly.
- Mi ez az örökös elmélkedés a bizottsági kérdésekről? Már a keresztapu is ezzel jött.
- Most ne foglalkozz ezzel, Szabikám! Mégis csak holnap lesz a tizennyolcadik születésnapod. Majd este összeülünk keresztapádnál, és megünnepeljük. Már el is kéredzkedtem Gelbtől.
- Miért, ez olyan törvényszerű, hogy neked minden áldott napon kora reggeltől késő estig kell gürcölnöd egy alapfizetésért? – Kati összerándult, mint akit pofon vágtak, majd gyorsan erőt véve magán, lezárta az estét.
- Holnap ezt is megbeszéljük. Mindenesetre én most lefekszem, mert nagyon fáradt vagyok. Pihenj te is, kisfiam!

Dupla magára maradt gondolataival. Úgy érezte, tisztába kell tenniük ezeket a félbe maradt és elhallgatott mondatokat, amikkel anyja és keresztapja traktálják mostanában. Talán majd holnap ilyenkor többet fog tudni.

A megadott sorozási időpontban a helyi gépjavító üzem kultúrtermében gyülekeztek a behívott ifjoncok. 18-24 éves fiatal emberek, akik a kétéves sorkatonai szolgálat képzeletbeli illatát immáron a levegőben kezdték érezni. Csoportokba verődve, izgatottan fecsegték, nevetgéltek, dohányoztak. Mivel a jelenlévők közül Dupla senkit sem ismert, és nem is érezte szükségét az ismerkedésnek, a falhoz támaszkodva olvasni kezdett. Ügyet sem vetett a tömegre, inkább kihasználta a rendelkezésére álló hulladékidőt.

A zsidóvárosi hangzavarnak egy pontban nyolckor berobogó sajtfejű antantszijas vetett véget. Alig látszott ki a földből, ám bönbölő basszusa betöltötte a termet. Ennek hatására a tömeg zajongása némileg alább hagyott, sőt többek egyenesen megszeppentek. Rövid, világos utasítások hangzottak el a sorozás menetét illetően. Az átfogó orvosi vizsgálat hamar ki is termelte a maga érdekes jeleneteit. A tiszthelyettes feje már vöröses-lila volt a sok üvöltéstől, amit gyakorlatilag egy levegővel produkált. „Maga! kérdőjel-hátú! Húzza már ki magát, mert azt hiszik a bolhák a gerincén, hogy sísáncon vannak! Betegnek érzi magát? Sebaj, majd mi kigyógyítjuk! Ahogy így magát elnézem, nem szeretheti túlzottan a természetet, mert az igen csúnyán elbánt magával. Nem kell félni elvtársak, mindenki jó lesz valamire, ha másra nem is, hát hadifogolynak.” Többeket váltig zavart ez a lehetetlen hangnem, amiben máris a Néphadseregben uralkodó bugris megnyilvánulások előképét vélték felfedezni. Dupla az efféle magatartásra csak Krisztus fohászát tudta alkalmazni: „Bocsáss meg nekik Uram, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek!” Kamaszkori vérmérséklete sokat csillapodott, már nem heveskedett feleslegesen túl sokat. A szinten tartásra, illetve a fegyelem továbbfejlesztésére volt kiváló módszer a fohász ismételtetése.

Az orvosi vizsgálaton átesettek egyesével a sorozóbizottság elé járulhattak. Egy főhadnagy, egy százados, valamint egy őrnagy alkotta trió már kulturált hangnemben váltott szót a fiatalokkal. Minden egyes adatot gondosan rögzítettek, aminek okán ezek az íróasztal mögé zárt tisztek leginkább leterhelt kishivatalnokokra emlékeztettek. Mégis több volt ez, mint szimpla adatgyűjtés. A sorozó tisztek – a rendszer szellemiségének megfelelően – lelkiileg vetkőztettek pucérra minden egyes megkérdezettet. Az alapadatok eleve rendelkezésükre álltak, majd az érdeklődésük fokozatosan lett egyre intimebb, amit Dupla sem kerülhetett el.

- Neve?
- Szabolcsi Szabolcs. – A bizottságon enyhe mosoly hullámzott át ezen az alliteráló és ritka keresztnév hallatán. Ők leginkább a Kis Istvánokhoz és a Nagy Józsefekhez voltak szokva.
- Született?
- 1952. 07. 07.
- Na, hát akkor vegye úgy, hogy a Néphadseregtől ezt a sorozáson való részvételi lehetőséget kapta ajándékba születésnapja alkalmából. Füle nőjön bokáig, meg minden! Menjünk is talán tovább. Anyja neve?
- Szabolcsi Katalin.
- Nocsak, maga az édesanyja nevéen lett anyakönyvezve. Maga netán valami zabigyerek?
- Tudtommal nem, bár nemigen ismertem az apámat. Kisgyerek voltam még, amikor meghalt.
- Az anyja dolgozik?
- Igen, szövőnő.
- Aha, akkor beírjuk munkásszármazásúnak. Iskolai végzettsége?

- Az általános iskola nyolc osztálya, és két év gimnázium.
- Az meg mire volt jó? Miért nem végezte el a középiskolát? – Dupla fejében megszólalt a vészcsengő. Keresztapja is megmondta, hogy ezek a bizottsági tagok az égvilágon mindenre kíváncsiak lesznek. Ők bizonyára amolyan „jó elvtársak”, tehát ildomos lesz valóban óvatosnak lenni.
- Családi okokból.
- Ez végül is érthető. Hol dolgozik?
- Barna Antal könyvkereskedésében.
- Szóval maszeknál. Szép... Pártállása?
- Párton kívüli.
- Gondolhattam volna, elvégre maszeknál dolgozik. – Dupla el nem bírta képzelni, hogy mi baja az állítólagosan épülő szocialista társadalom képviselőinek a kismaszekok világával. Erre csak egyetlen épkézláb magyarázat kínálkozott: az önállóságra képtelen emberek irigyek azokra, akiknek nem kellett beállniuk a sorba, és mégis elboldogulnak, sőt esetleg még jobban is megy nekik, mint az átlagnak. Igaz, nem is abajgatta őket szakszervezet, hogy november 7., április 4., meg ezekhez hasonló kényszerünnepek során töltsék együtt az irányított szabadidőt.
- Vallási felekezete?
- Római katolikus. – Dupla csak a következő pillanatban döbbsent rá, hogy ez amolyan beugratós kérdés lehetett. Ez már most így vészett, de ha egykor a római vértanúk nem tagadták meg hitüket a császár szobra előtt, akkor egy sorozóbizottságtól már ő sem fog megrémülni.
- Vannak nyugaton rokonai, barátai, akikkel kapcsolatot is tart?

- Nincsenek.
- Családi állapota?
- Nőtlen.
- Nos, rendben. Mivel maga nem eltartója az édesanyjának, már most októberben be fog vonulni. Kell az emberanyag. Tudja, amikor megláttam, arra gondoltam, hogy egy ilyen szép szál legénynek valamelyik díszelgő, elit egységnél lenne a helye, vagy netán a Határőrségnél. 188 centi magas, 88 kiló, szóval tényleg katonafarmája van. Ilyen háttérrel viszont egyszerű lövész kiképzést fog kapni. A részletekről később tájékoztatjuk. Addig is minden jót!

Dupla régen nem érezte magát ennyire alultájékozottnak, mint most, amikor végre elhagyhatta a kultúrházat. Mire volt jó ez a sok kötekedés? Mit láttak benne ezek a tisztek, ami ennyi megjegyzésre készítette őket? Választ csakis a családjától remélhetett, főként keresztapjától, mint tapasztalt férfitől.

Már jócskán délutánra járt az idő, amikor végre átléphette az üzlet küszöbét. Az ajtó fölé szerelt kis rézkolomp minden egyes betérőt hűségezen jelzett, így Tóninak csak a fejét kellett kidugnia a műhelyből.

- Na, minden rendben?
- Szervusz, keresztapu. Hát, ahogy vesszük, rendben. Igazság szerint már régen voltam így összekavarodva, annyi itt előttem a talány. Teljesen butának éreztem magam, máskor meg olyan veszélyérzet-féle fogott el. Ezek ott a bizottságban tényleg mindenre kíváncsiak voltak, a megjegyzéseik pedig egyenesen vérlázítóak voltak. – Tóni arcán alig láthatóan megfeszültek az izmok, és szaporábban szedte a levegőt.
- De azért rendben van minden?

- Persze, csak mondom, az egész olyan furcsa volt.
- Milyen kiképzést fogsz kapni?
- Eredetileg valami díszegységhez szántak, de a tiszt mondott végül valamit a háttérre, és kinyilatkozta, hogy így lövész leszek. Ha jól értem, az a gyalogost takarja. – Tóni most már alig tudta leplezni nyugtalanságát. Ebédelni küldte keresztfiát, aki szeretett volna kicsit még visszakérdezgetni, de sejtése szerint ez teljesen felesleges lett volna. Alig pár falatot bírt csak legyűrni, inkább a nyulakkal bíbelődött, és a kertben ténfergett. Tóni sem tudott teljes mértékben a megkezdett munkájára összpontosítani, egyre csak a további fejleményeken törte a fejét. Alig várta már, hogy végre Kati is csatlakozzon hozzájuk, és tiszta vizet öntsenek a pohárba.

Kati megadta a módját, munka után ugyanis előbb hazament, hogy rendbe szedje magát, és gyorsan előkészítse a meglepetést fia születésnapja alkalmából. Így aztán már estefelé járt az idő, mire végzett, és betoppant Tónihoz. Szinte tapintani lehetett a feszültséget, mivel mindkét férfi csak amolyan alibi-tevékenységet végzett. A várakozásra és az önfegyelmzésre koncentráltak, de az asszony megjelenése mintegy feloldotta ezt. Mindenek előtt megünnepelték Dupla tizennyolcadik születésnapját, a hozott süteményt pedig gondolatban előléptették tortává. Az ünnep melegében sütkérezve Dupla mintegy bedobta a hangulat-gránátot. Anyjának is elmesélte, hogy milyen élményekkel gazdagodott a sorozáson. Kati immáron nem bírta tovább cérnával, és fennhangon megjegyezte:

- Tulajdonképpen mindez várható volt, de annak örülj kisfiam, hogy ennyivel megúszad.

Tóni csak jelentőségteljesen a lábujjait kezdte el vizsgálgatni, míg Dupla kapván-kapott a szón.

- Lehet, hogy cirkuszigazgatónak még fiatal vagyok, de bohócnak már talán öreg. Legyetek szívesek feloldani ennek a sok hallgatásnak a rejtélyét!

Tóni és Kati egymásra néztek, és sokat sejtetően bólintottak. A férfi bort töltött a poharakba, és csak ennyit szólt:

- Én itt csak a második helyre szorulok, Szabolcskám. Anyád a primer tényfeltáró.

Dupla iménti szemtelenül magabiztos kirohanása máris elvesztette a lendületét. Értetlenül pislogott anyjára, aki hallgatólagosan meg is bocsátotta neki az iménti tiszteletlenségét. Nagyot sóhajtva kortyolt egyet az italból, ujjjaival a hajába túrt, és végül belekezdett:

- Tudnod kell azt kisfiam, hogy az eddigi életed, sőt nagyjából mindkettőnk élete egy sor történelmi esemény miatt alakult így. Téged már gyerekkorod óta igyekeztünk burokból tartani.
- Ezt egyre kevésbé értem. Légy szíves beszélj érthetően!
- Próbálok lényegre törő és érthető is lenni, de ennyi év után ez nehezebb, mint gondoltam. Ott kezdeném a mi viharos történetünket, hogy 1944 őszén megismertem az édesapádat. Ekkor mindketten Budapesten éltünk; én tősgyökeresként, apád pedig akkor került fel vidékről. Aktívan bekapcsolódtunk a Nyilaskeresztes Párt-Hungarista Mozgalom harcaiba. Apád teológushallgatóként lépett a Fegyveres Nemzetszolgálat soraiba, én pedig ápolónőnek álltam. Végig küzdöttük az ostromot, sőt az onnan való kitörést is, amely időszak alatt egymásra találtunk. Ez volt az egyetlen nyereségünk, mert néhány hét leforgása alatt mindent és mindenkit elveszítettünk, ami és aki csak fontos volt.

A költő szavaival élve: „*elhulltanak legjobbaink a hosszú harc alatt*”. Borzalmas, még belegondolni is. A budapesti csata elvesztése után rendeztük zilált sorainkat, és folytattuk a visszavonulást nyugati irányba. A tavasz már Ausztria határán ért bennünket. A Nemzetvezető felhívására önkéntes egységekbe szerveződünk, hogy gerillaharcot folytassunk a bolsevikok ellen. Belőlünk, ezekre a mindenre elszánt diverzánsokból lettek az úgynevezett Kopjások, de a hangzatos nevünk ellenére sem tudtunk komoly eredményeket elérni. Kevesen voltunk, minden szempontból kilátástalan helyzetben. Sőt, ennél rosszabb már talán nem is lehetett volna: a kommunisták megerősítették a Határőrséget, így többek a határon való visszaszivárgás alkalmával buktak le. 1946 tavaszára a legfőbb vezetőinket kivégezték, illetve külföldre kényszerítették. Végül mi, a kevés túlélők kénytelen-kelletlen úgy döntöttünk, hogy tartalékoljuk csekély erőinket egy alkalmasabb helyzetre. Addig is, amíg ez el nem következett, megpróbáltuk az életünket is kicsit rendbe szedni. Visszatértünk a nagyszüleid kis birtokára gazdálkodni. Sokáig lehetetlen körülmények között éltünk, a szomszéd Szürszabóék házát vettük kölcsön. Már lassan kezdtünk is talpra állni, amikor jött a hazai bolsevik fordulat. Mi, akik korábban fegyverrel is harcoltunk a bolsevizmus ellen, most még több okunk lett gyűlölni ezt az istentelen rendszert. Szegény apád, bárhogyan is törte magát, nem fejezhette be a teológiát, és nem szentelheték lelkésszé. Aztán, hogy a kép teljessé válhasson, lassan mindenünkből kiforgattak, amit vérverejtékes munkával a magunkénak tudhattunk. Földeket, eszközöket, és az én szüleim fővárosi boltjait mind-mind „államosították”. Végül még az erkölcsi tartásunkat is meg akarták törni, kuláklistára kerültünk. A leggyűlöletesebb kampányt folytatták ellenünk, a zaklatások pedig mindennapossá váltak. Képzeld csak, apád, aki életében egy gombot sem lopott, még börtönbe is került feketevágásért! Egyetlen lehetőségünként az kínálkozott, hogy ha külhonban

próbálunk új életet kezdeni. Például a szórványban élő hungarista testvéreink segítettek volna...

- Akkor hát miért maradtatok mégis? Ezt még hallgatni is borzasztó.
- Mert „itt élned-halnod kell!” Nem tanítottuk meg neked már kiskorod óta elég világosan?!
- De igen, de ha történetesen sikerült volna egy jobb új életet kezdeni, akkor egyszerűbb lehetett volna a visszatérés is.
- Ez mind igaz lehet, de azt se felejtsd el, hogy mi nem csak hungarista harcosok voltunk, hanem kopjások is. A szervezett magyar ellenállás tűzének utolsó őrzői. Újból felkeltünk hát a padlóról, ahová már annyiszor leküldtek minket, mert ez a győztes embertípus legfőbb ismérve. Isten ajándékeként fogtuk fel, hogy annyi hányattatás után pontosan tizennyolc évvel ezelőtt a világra hozhattalak. Szegény apád azt mondogatta, hogy most lett ismét vér szerinti családja, mert a háborúban elveszítette a szüleit és a bátyját. Egy nővéréről máig sem tudunk. Továbbra is nagyon nehezen éltünk, de nem panaszkodtunk. 1956 őszén aztán eljött az a pillanat, amire úgy éreztük, hogy kopjásokként vártunk. Érdemesnek tűnt fegyvert fogni a bolsevizmus ellen. Nem állt mellettünk senki sem, nem úgy, mint a háború alatt, de úgy éreztük, hogy ilyen lehetőségünk nem tudni, mikor lesz újra. Apáddal itt hagytunk csapot-papot, és Budapestre mentünk a megmozdulások központjába. A történelem megismételte önmagát: apád újra a fővárosban harcolt zsákmányolt orosz fegyverekkel a bolsevisták ellen. A különbség talán annyi volt, hogy már nem így emlegették, mint a háború alatt, Félszemű Tiszteletes. Üvegszem pótolta ugyanis a hiányzót, nem pedig kendő fedte, és persze szinte senki sem tudta róla, hogy egykor papnak készült. Ismét megélhettünk néhány tragikus és hősi napot. Novemberben megváltozott a helyzet: leverték a fegyveres

felkelést, és beindult a megtorlás. – Kati itt képtelen volt folytatni, Tóni vette át a szót.

- Apád az utóbbit már nem érhetted meg. A közelében voltam, amikor egy szovjet lövész leterítette. Bennünket, a bajtársait védelmezve esett el. Nekem kellett lezárnom a szeméit. Gyorsan kilehelte a lelkét, nem szenvedett.

Ekkor mindannyian könnyeztek már, sőt Kati többször is felcsuklott a zokogástól. Jó időbe telt, mire meg tudott nyugodni kissé. Tóni kérdően nézett rá:

- Akarod folytatni?
- Hogyne, hiszen ezért is vagyunk most itt. Felkelésünk bukása után százezrek menekültek el. Bevallom, ekkor nekem is megfordult a fejemben, hogy Nyugatra emigrálok veled. Kisgyerek voltál még, könnyen tudtál volna alkalmazkodni. Végül győzött az elvhűség: maradtunk. Az újjászülető bolsevik rendszer zűrzavarának volt egy nyeresége is ránk nézve: az anyakönyvi papírok egy része megsemmisült, így nem okozott különösebb nehézséget, hogy téged a saját nevedre anyakönyveztesselek újra. Így lettél hát Zalaváryból Szabolcsi. Inkább gondolják azt rólad az ellenségeink, hogy valami szerelemgyerek vagy, mint hogy az ősellenség megtestesítője.
- Nem túlzás ez egy kicsit? Elvégre én csak egy naiv fiatal vagyok, aki hamarosan teljesíti honpolgári kötelezettségét, és bevonul sorkatonának.
- Leginkább naiv vagy, édes fiam – vette át a szót újból Tóni. – Gondold csak át lépésről-lépésre, hogy ha a Néphadsereg minden egyes emberevő antantszíjasa tudná, hogy te a néhai Zalaváry László hungarista pártszolgálatos és egykori teológushallgató, majd kulák, és végül '56-os ellenforradalmár egyetlen fia vagy! Ide a rozsdás bököt, de alighanem a napot is elátkoztatnák veled,

amikor a – nem mellesleg szintén nyilas – anyád erre a világra hozott. Ezt az ellenségképet már talán nem is lehetne fokozni. Illetve talán mégis, hiszen még itt lenne az én hátterem is. Bár mi nem vagyunk vér szerinti rokonok, mégis csak én volnék a keresztapád. Tehát ezt az egyébként sem egyszerű helyzetet még tovább cifráznám: én a háború alatt a Waffen-SS önkénteseként harcoltam. Az anyám német volt, az apám magyar, így a lehető legjobb megoldásként kínálkozott számomra, hogy a Prinz Eugen hadosztályhoz csatlakozzam. Jutalomszabadságon voltam itthon, amikor a visszavonulásban részt vettem, így nem is térhettem vissza az egységemhez. Csatlakoztam a Kopjásokhoz, ekkor indult a jó kapcsolatom a szüleiddel. Itthon, pontosabban a csonka-országban én is meglapultam, annál is inkább, hogy a háborút túlélte rokonaim így – vagy úgy – nyugatra távoztak. '56 feltette a pontot az „i”-re. Tovább fogyatkoztak az amúgy is gyér soraink. Én is megsebesültem, nem kevés kockázatba és kilincselésbe kerültem, hogy a szétlőtt lábamat sikerült balesetben sérültté nyilváníttatni. Újabb korszak zárult le, mert szűköltek a lehetőségeink. Ebben a langyos állóvízben, amikor a napi betevőn felül már kilúgozzák az emberek agyát, az okos meglapuláson kívül nem tehetünk egyebet. Csak reménykedhetünk, hogy egyszer még eljön a mi időnk, mert azzal az erővel már akár ki is vándorolhattunk volna.

- Tóni, egyelőre elég lesz ebből. Szegény Szabolcskám már így is kellőképpen meg van illetődve. Ezek a titkok a te súlyos örökséged, kisfiam. Eddig csak azért nem mertük mindezt elmondani neked, hogy ne érhessen több bántódás. Elég volt az is, hogy a középiskolából eltávolítottak, pedig jó tanuló voltál. Hiába, a vér sem válik vízzé, neked sem fülött a fogad a rendszer maszlagjához. Gondolj csak bele, hogy ha a most elhangzottak tudatában még harcosabban ágálsz az elvtársak ellen.

Dupla csak megértően bólogatott, majd nagy sokára kinyögte:

- Lassan kezdem már érteni, hogy mi-miért történt eddig. Köszönöm nektek, hogy ebben a burokban tartottatok idáig, így volt a legjobb mindenkinek. Ha viszont már ilyen leleplező jellegű őszinteségi estünk – illetve most már lassan éjszakánk van –, még kérdeznék valamit: anyukám, te állandóan dolgozol a gyárban, mégis alig keresel. Keresztapu még tisztességesen fizet, alig költünk valamire, és mégis csak társbérletre futja. Néha emlegettél valami tartozást, de akkor sem értem, hogy most akkor hogy van ez? Jól gondolom, hogy Gelb elvtárs van az ügy mögött?
- Jó nyomon vagy, Szabolcskám. Csodálom, hogy eddig is magadba tudtad fojtani ezt a kérdést. Sajnos úgy állunk, hogy Gelb ismeri titkaink egy részét. Nem tudom, hogy hogyan csinálta, de van neki egy pár fotó, amin apád látható fegyveresen, úgy '44-ben, mint '56-ban.
- De hát apa meghalt! Hogy tudna ezzel zsarolni még mindig?
- Az én hungarista múltamról is van valami dokumentuma, legalábbis állítólag. Nem kockáztathatunk, értsd meg. Nem is annyira magam miatt aggódom, elvégre nem vonhatja a végtelenségig a béremet. De a te jövődet még derékba törheti. Mi van, ha holnaptól keresztapádtól is elveszik a boltot? Akkor megszűnik a te munkahelyed is, és beállhatsz olyan helyre, ahol már nem tudunk segíteni.
- Jól van, ebből elég lesz ennyi. Gelb elvtárssal majd később számolunk.
- Mit akarsz csinálni, az ég szerelmére? – riadt meg Kati.
- Még nem tudom, de nem sokáig marad ez így, annyi szent. Nem hagyom, és kész! Addig is – fogta meg egyszerre anyja és keresztapja kezét Dupla – köszönök nektek mindent.

Tóni és Kati csak nagyokat sóhajtva ültek a sötét szobában, utána sem nézve a kísértő fiúnak. A hallgatás gátja, mely most megnyílt az évtizedes titkok előtt, félelmeiktől és bizonytalanságtól vibráló űrt hagyott maga után mindkettőjükben. Nem tudni, meddig üldögéltek így szótlantul. Kati csak fia hangjára ocsúdott fel, aki az imént még megszokott helyére, a kertbe ment meditálni.

- Indulnunk kellene, anyu.

Elbúcsúztak a házigazdától, és hazafelé vették az irányt. Dupla karon fogta édesanyját, de továbbra sem szóltak egymáshoz. Emésztették az este folyamán elmondott és megtudott titkokat, miközben mindketten nagyon-nagyon öregnek érezték magukat. Olyanoknak, akiket már alaposan elővett, ledarált, majd kiköpdösött az Élet. Mire hazaértek, a hajnal első sugarai már bontogatták az éjszaka sötétjét. Szótlanságukban most már az ólmos fáradtság is közrejátszott, pillanatnyilag legyűrve a felhalmozódott kérdőjeleket.

Reggel Dupla normál időben ébredt, míg anyját az utolsó pillanatban neki kellett ébresztenie. Az asszonynak kapkodnia kellett, ha nem akart elkésni a munkából.

- Látszik, hogy már nem vagyok egészen fiatal. Te meg nem is tudom, hogy mikor alszod ki magad fiam, egyszerűen hajmeresztő, amit művelsz.

Dupla csak halványan mosolygott a kávé poharával a kezében, és így tűnt számára, hogy azt a reggeli közjátékot megint az a takaréklángon égő őszinteség jellemzi, mint élete eddigi tizennyolc évét – leszámítva a tegnapi éjszakát. Anyja most is ilyen csip-csup problémákkal foglalkozik, mint holmi elalvás, ahelyett, hogy a kialakult helyzet további megtárgyalását helyezné kilátásba. Na, majd talán estére. Magában meg is

fogadta, hogy igyekszik emberi időben hazatérni, hátha legalább az esély meglenne az őszinte párbeszéd folytatására.

A nagy hajrá közepette Kati kétszeresen is bosszankodott. Egyrészt mérges volt önmagára, ezért az emberi gyengeségért, másrészt ő sem mert megpendíteni az előző esti téma folytatásának lehetőségét. Elhatározta viszont, hogy ha minden borkorban egy tucat Gelb elvtárs terem is, mindenképpen normál időben fog hazajönni. Búcsújuk és úti céljuk egyaránt szokványos volt, hiszen ez a belső konspiráció már annyira életük részévé vált, hogy nem tudtak tőle olyan egyszerűen elszakadni. Olyan volt ez, mint a dohányzás: az ember valamiért rászokik, és beleivódik a mindennapjaiba, szokássá vagy reflexé, már-már szükségletté válik.

Dupla szokás szerint ellátta a jószágállományt, és jelentkezett keresztapjánál az első közös kávé szertartására. Tóni is óvatos duhaj volt, most a maga módján mégis témába vágó beszélgetést kezdeményezett. Távolról közelített, hogy aztán a zsákmánya körül köröző cápa módjára fokozatosan csökkentse a távolságot, miközben egyetlen pillanatra sem vesztette szem elől a célt.

- Egészen tűrhető színben vagy, pedig azt hittem, hogy jobban meg fog majd viselni a születésnapodon lefolyt diskurzus.
- Azért az túlzás, hogy minden rendben, de ennek egyetlen oka a kevés információ. Remélem, most már tekintetek engem annyira érettnek, hogy nem fogtok elhallgatni előlem semmit sem.
- Ezt megígérhetem, amennyiben a meglévő helyzetet is jól tudod kezelni.
- Amiket tegnap hallottam tőletek, azt elraktároztam magamban, és igyekszem higgadtan kiértékelni. Azt hiszem, e téren sem okozok majd csalódást nektek.

Tóni azt sem tudta, hogy örüljön-e, vagy inkább megijedjen keresztfia reakciójától, ő még gazdagabb élettapasztalata mellett is csak óvatosan kerülgeti a forró kását, míg a fiú olyan hidegvérű és szenvtelen, akár egy született bérgyilkos. Mindenesetre a tegnapi sorozást követő zavart bizonytalankodást ma reggelre felváltotta ez a hűvös magabiztosság, ami mindenképpen jó jelként értékelendő.

- Akkor tehát mond meg, hogy mi az elképzelésed, hogyan kívánod kezelni az előtted álló helyzetet, miután már nagyjából ismered a családot múltját! Egyébként ebben a gyors alkalmazkodó készségben is az apádra emlékeztetsz.
- Csak részleteiben vagyok azzal tisztában, hogy mi vár rám a Néphadsereg kötelékében. Tény, hogy a honvédelmi kötelezettségnek attól függetlenül is eleget kell tenni, hogy milyen rendszert tudhatok magam körül. Félek viszont az elvi összeütközésektől, mert még soha sem voltam ilyen kényszerközösségben. Tényleg burookban nevelkedtem idáig, amiből most gyorsan ki kell lépnem.
- Minden szavad helyes. Büszke vagyok rád, ehhez nincsen mit hozzászólni.
- Örülök, hogy hasonlóan gondolod te is. Továbbra is számíthatok a segítségedre?
- Vegyük úgy, hogy ezt a kérdést meg sem hallottam.
- Rendben, köszönöm. Nézzük akkor először a megoldandó kérdés egyszerűbb részét. Miként viszed itt tovább a dolgokat, ha én ősszel bevonulok?
- Szerintem meg pont ez a könnyebb rész. mint azt korábban is említettem, nincs nélkülözhetetlen munkaerő, és ez rád is vonatkozik.

- Most meg miért vagy ilyen cinikus? Tőled nem erre számítottam.
- Tudom, csak gondoltam, adok némi ízelítőt abból, hogy nagyjából mit várhatsz a sorállományúság huszonnégy hónapja alatt. Ha jól tájékozódtam, eleinte mindennaposak lesznek a bugris kitolások, de például logikát végig ne keress bennük, még nagyítóval sem, mert úgysem fogsz találni.
- Ez az! Többet között tájékozódásra is fel kell használni a rendelkezésre álló időt. Akik itt megfordulnak az üzletben, azok első osztályú információforrások lehetnek. Ráadásul az ilyen témájú kíváncsiszkodásban- és közlésben az égvilágon nincsen semmi furcsa, vagy kivetnivaló.
- Mondasz valamit. Az én katonai tapasztalataim ugyanis merőben mások, mondhatni elavultak. Viszont azt is tudomásul kell vened, hogy legfőbb ideje lesz kilépned az elefántcsonttoronyból.
- Eddig buroknak hívtuk ezt a védett környezetet, amit te és anya biztosítottatok nekem.
- Ez így is van, de a fenébe már ezzel a sok metaforával! Meg kell tanulnod végre az emberi kapcsolatokat, sőt tovább megyek: barátságokat kiépítened, mert az említett kényszerközösség hangadói könnyen kikészíthetnek, mint antiszociális elemet. – Dupla ezen a keresztszülői intelmen már csak keserűen felnevetett.
- Ugyan már! Amióta kivágtak az iskolából, megpróbáltam fenntartani a kapcsolatot néhány volt osztálytársammal, de sorban kikoptak mellőlem. Amúgy nem nagy kár értük, jobb is egyedül. Akikkel a bolt miatt kapcsolatban vagyok, számomra pont elegendőek, mint ismeretség.

- Az lehet, de mondok én neked valamit: ami tegnap bőséges volt, az mára már csak elégséges, holnapra pedig kevés lesz.
- Ezt majd az idő dönti el, addig is ne bocsátkozzunk ilyen megingathatatlanak tűnő kijelentésekbe.
- Úgy látom, magabiztosabb vagy a kelleténél, de ez jó esetben majd visszakopik az egészséges szintre. Most pedig azt hiszem, megtárgyaltnak tekinthetjük a lényegét, úgyhogy lassan mindketten a dolgunk után nézhetünk.

Dupla leforrázva hagyta el a beszélgetés helyszínét. Úgy érezte magát, mint aki csatát veszített. Egyelőre csak a keresztapjával szemben, de aztán ott lesz neki az egész Néphadsereg állománya, és persze önmaga. A nap hátralévő részében a megszokott munkájába temetkezett, és feszülten várta a legközelebbi találkozási időpontot, az ebédet. Étkezés közben sem szóltak viszont egymáshoz. Dupla csak lesütötte a fejét a megszégyenülés miatt, Tóni pedig bölcsen kivárta, hogy a fiatalabb fél kezdje újra a diskurzust. Átmenetileg azonban patthelyzet alakult ki, és Dupla este inkább korán – ez nála este nyolc órát jelentett – hazasomfordált. Hogy balszerencseérezete teljes lehessen, anyját is otthon találta. Katinak elég volt rápillantania a fiára, és máris megsejtette, hogy valami nem szokványos történt vele. Rögtön a tárgyra tért:

- Veled meg mi történt, Szabolcs?
- Kicsit fáradt vagyok, anyu.
- Engem ne akarj megvezetni! Látom rajtad, hogy valami nincsen rendjén. Ki vele, amíg finom vagyok!
- Na jó, rendben, győztél. Keresztapával volt egy kis szóváltásom, ami elég felemásra sikeredett.

- Nahát! Végre egy kis férfias őszinteség. Mi történt egészen pontosan?
- Próbáltuk összegezni, hogy nagyjából mire számíthatok, ha már berukkolok.
- Na, és mire jutottatok?
- Hát ez az. Eleinte teljes volt az összhang, ami a felkészülés hogyanját illette, mert ugye az én helyzetem – most már ismert okok miatt – eléggé speciális.
- Akkor mégis mi romlott el?
- Először csak tett valami cinikus megjegyzést az én pótolhatóságomat illetően, de ezt még úgy-ahogy le is nyeltem. Amivel viszont már nem tudok mit kezdeni, az azon intelme, hogy úgymond „lépjek ki az elefántcsonttoronyból”. Ez keresztapu értelmezésében annyit jelentene, hogy igyekezzek sok jó kapcsolatot kiépíteni, mert ha egyedül maradok, akkor nagyon megjáróm. Erre én is hangot adtam azon véleményemnek, hogy nekem bőven elegendő a ti segítségetek, nincsen szükségem több emberre, mert az eddigi tapasztalataim is elég rosszak.
- Lehet, hogy eddig így is boldogultál, de mi lesz, ha később már nem számíthatsz ránk? Még ha átmenetileg is, de ez hamarabb be fog következni, mint gondolnád. Elég, ha néhány hónapig nem engednek haza, kifogsz valami rosszindulatú parancsnokot, esetleg kitudódik rólunk valami kompromittáló, akkor mihez kezdesz majd egyedül, mond?! – Kínos csend telepedett a kis szobára, amit Dupla úgy próbált megoldani, hogy lányos zavarában az ablakhoz lépett, és hátat fordított az anyjának.
- Most meg miért fordulsz el? Gondolod, hogy ez a megoldás? Tudom, hogy hirtelen elég sok lett rajtad a teher, de meg kell birkóznod vele. Keresztapád talán sarkos volt egy kicsit, de

neked is jobban kellene figyelned arra, hogy mire miként reagálsz! Tisztába kellene jönnöd a korlátaiddal és a lehetőségeiddel, és akkor jó eséllyel elkerülhetőek lehetnek az ilyen kellemetlenségek. – Dupla restellte bevallani a vereségét, így csupán némán állt, lehajtott fejjel.

- Most már tényleg aludjunk – nyögte ki alig hallhatóan. Kati is jól tudta, hogy a máskülönben engedelmes fiúnak egyelőre elegendő volt ez az okítás. Most kissé az orrára koppintott a szigorúbb felfogású keresztapa, ő pedig még külön a lelkére is beszélt, tehát egy ideig ilyen gond vélhetően nem lesz.

Másnap reggel a megszokott medrében indult a nap. A valamivel hosszabbra nyúlt éjszaka elég volt arra, hogy Dupla megérlelje magában a kettős elhatározást: keresztapjával is megbeszéli a tegnapi konfliktust, és a minap rászakadt információáradatot tudatába építve elmélyül az önismeretben, hogy erkölcsileg készen álljon az előtte álló kihívásokra. Anyja felé valamivel kevesebb gesztust is elegendőnek ítélte, elvégre a vita nem vele robbant ki.

- Átbeszéljük ez a dolgot keresztapával, mint férfi a férfival. – Katinak felocsúdni sem volt ideje, mert már csukódott is a konyhaajtó. „Kicsit kurta-furcsa, de legalább jó úton halad” – summázta magában a történeteket. Dupla lendülete azonban még ennél is nagyobb volt. Szinte berontott Tóni lakrészébe, és éppen csak üdvözölték egymást, máris a férfinak szegezte a gondosan megfogalmazott mondatokat:
- Keresztapu, beszéltem az este anyuval, és igaza volt. Ez alapján azt kell mondanom, hogy neked is igazad volt, mint idáig mindig. – Tóni befelé mosolygott ezen a pálforduláson, de nem hagyta annyiban a dolgot.
- Na és mire jutottál?

- Arra, hogy fel kell mérnem a lehetőségeimet, és korlátaimat, és akkor legalábbis lecsökkennek az esélyek a problémára.
- Úgy látom, hogy akkor minden a helyére került. Tessék, itt a kávé. – Minden további szó felesleges lett volna a témában, ezeket a két ember inkább a reggeli feketébe fojtotta. A megkönnyebbülésen túl Dupla úgy érezte, most fokozott szüksége lesz a nagy mennyiségű koffein bevitelére. Még többet akart gondolkodni és tanulni, mert nem volt előtte titok, hogy katonaideje alatt ilyesmire nem lesz lehetősége. Már is úgy érezte, hogy vészesen fogy az idő a bevonulásig, ezért minden egyéb tevékenységét háttérbe szorította. E szerint a szigorú rendszer szerint igyekezett szellemileg készülni a Néphadsereg okozta nehézségekre. Immáron nem csak a keresztapja által javallott, és módszeresen adagolt irodalomban merült el, hanem – leküzdvé a gyakran feltörő undorát – a rendszer szellemiségének megfelelő könyveket és újságokat is forgatta. Az újragondolt terv az anyagi felkészüléssel lett teljes. Kora őszre minden lehetséges kerti terményt betakarított és feldolgozott, a jószágállomány gondozására pedig maga szerzett helyettest egy szomszéd nyugdíjas személyében. Ez utóbbi esetben még Tóni is kénytelen volt elismerni, hogy keresztfia hatékonyabb lépéseket tett, mert ehhez képest ő maga kissé amolyan Pató Pál úr módjára állt a kérdéshez. Nem hiába részesítette előnyben a könyvkereskedő- és kötői tevékenységet a paraszti munkával szemben; és lám, a tanítvány túltett a mesterén. Mindazonáltal nem tétlenkedett, hanem ígéretéhez híven egy rafináltan kidolgozott kérdéssor alapján minden lehetséges informátortól szorgosan gyűjtögette a háttéranyagot a Néphadseregben uralkodó szokásokról és elvárásokról. Különösen ki volt ez hegyezve azokra, akikről köztudomású volt, hogy sem kegyeltjei, sem pedig különösebben barátai nem voltak a rendszernek, már csak származásuk okán sem. Mivel mindettől eltekintve sem volt az a kimondott

hírszerző-alkat, és konspirációs okokból nem is rögzíthette a híreket, igyekezett mindig azon melegében beszámolni keresztfiának az információkról. A gyakran ismétlődő általánosságok mellett nagy tanulság volt a szintén kuláckyerekeknek minősülő Réti Feri bácsi és fia esete is. Még anno a '40-es évek végén, amikor szegény hazakerült a szovjet hadifogságból, próbálta volna élni a békés-dolgos hétköznapjait, de a rendszer meglátta benne a potenciális ellenséget, és nem hagyta kibontakozni. Tisztességben megöszült szüleit kuláklistára tették, mindenükből kiforgatták, majd szó szerint beverték a TSZ-be. A kálváriának ezzel még nem lett vége, a nyári dologidőben Ferit számos sorstársával együtt Kunmadarasra vitték, hogy a szovjet katonai reptér építésében kényszermunkán dolgoztassák. A család ez idő alatt – akár csak a háborús időszakban – úgyszólván magára maradt.

Dupla elszoruló szívvel, ugyanakkor értetlen elmével hallgatta ezt, és az ehhez hasonló történeteket. Nem is állta meg némi ellenzékieskedés nélkül:

- De keresztapu, mégis miért ezzel a Réti Feris történettel jössz példa gyanánt, mikor ez már lassan évtizedes múltra tekint vissza?
- Várd csak ki a végét! Igaz, hogy nekem sem volt túl könnyű végighallgatni Réti néni szóáradatát, de a csattanó itt tényleg a végén van. Szóval, miután a helyi TSZ-ben éhbérért tudott csak kocsismunkát vállalni, és Feri bácsi számára is nyilvánvalóvá vált, hogy a Kádár-rendszerben is marad még bűne: ez pedig a pártonkívülisége. Fiát, az ifjabb Ferit te is ismerheted, nagyjából veled egyidős.
- Igen, ismerem. Jó gyerek, csak kicsit tüskés.

- Ezt éppen te jegyzed meg?! Na, a lényeg, hogy ő is örökölt annyi tartást, hogy még a KISZ-be sem volt hajlandó belépni. Ugyanakkor annyi esze is volt, hogy a seregben nem kereste a konfliktusokat. Ennél jobbat már én sem tudok, mint amit ők végigcsináltak, illetve művelnek ma is: túlélésre berendezkedni. Most már talán nincs is ebben semmi bonyolult.
- Lehet. A mai napot is beleszámítva van még hét napom a bevonulásig. Pár dolgot még átgondolok, de szerintem minden szempontból fel tudok készülni.

Tóni nem is tudta leplezni a meglepettségét.

- Nahát fiam, te már most a centit vágod! Ha jól tájékozódtam, ezt a leszerelés előtt szokás. – Dupla azonban a saját gondolatmeneténél maradt, nem tért el a menetiránytól, mint valami mozdony.
- Az utolsó estémet szeretném veletek tölteni, és annyit előrebocsátok, hogy hasonló hangulat várható, mint a születésnapomon.

„Kész. A fiú éppen csak azt nem mondta, hogy: végeztem!” – álmélkodott magában Tóni. Az előre beharangozott időpontra Kati is megkapta a szükséges felkészítést, de Tónival együtt mégis olyan hangulatban várták a leendő sorkatonát, mint kisdíákok a tanítójukat. Vajon mit fog mondani, és az milyen következményeket hord magával? Dupla mindezt megsejtette, ám cinikus módon csak feszítette a húrt azzal, hogy egy szívélyes vendéglős módjára viselkedett. Maga terített és tálalt, miközben jelentéktelen fecsegéssel szórakoztatta családját. Kati hagyta magát sodorni az árral, de Tóni is csak vacsora után tudta magához ragadni a kezdeményezést, amikor már borral öblítették le a nyúlpaprikást.

- Szabolcs, minden munkáltató szokott adni egy egyszeri összeget a kiskatonának, úgynevezett bevonulási segélyt, hogy legyen mivel pótolni a kieső jövedelmet. Úgyhogy ezt most légy szíves tedd el, és gazdálkodj vele belátásod szerint! – azzal kisebb köteg piros hasú százforintos bankjegyet tolt a fiú elé az asztallapon. Kossuth Lajos tekintete most talán még fennköltebb volt, ahogy Dupla a pénzre pillantott, de nem nyúlt érte.
- Nagyon köszönöm keresztapu, de nem fogadhatom el.
- Ugyan miért nem?
- Erkölcsei megfontolásból.
- Ne bosszants fel, te kölyök! – horkantott Tóni, akár egy megsebzett szarvasbika. A „kölyök” megszólítás ritkán alkalmazott jele volt annak, hogy a keresztapja most igen komolyan beszél. – Rongyos hétszáz forint az egész, többet sajnos nem adhatok. A tiéd, így azt sem bánom, ha akár az egészet anyádnak adod, de én már nem teszem vissza. Kezd el itt azt, hogy akkor is engedelmeskedsz egy utasításnak, ha nem fűlik hozzá a fogad!
- Rendben. Köszönettel elfogadom, viszont ezt az összeget ki is nevezem aranytartaléknak, és csak végszükség esetén nyúlok hozzá. Nem iszom, nem dohányzom, odabent meg el sem tudnám költeni. Ilyen jelentéktelen dolgokkal most amúgy sem akarok most foglalkozni.

Tóni és Kati gyanakvással vegyes megdöbbenéssel kísérve összenéztek. Ez meg mégis mit jelentsen? Dupla rövid hatásszünetet tartva folytatta.

- Úgy gondolom, hogy jól használtam fel a rendelkezésemre álló felkészülési időt. Itthon legjobb tudásom szerint elrendeztem mindent, ugye? – nézett jelentőségteljesen Tónira, aki sietett

buzgón bólogatni. – Rendszereztem az ismereteimet, gondolataimat, tapasztalataimat, amik alapján megvontam a mérleget. Az elmúlt évtizedekben ennek a rendszernek a meggyőződéses képviselői és csahos támogatói sodorták a tönk szélére a családjunkat. Ennek árán van ez a mostani „gulyáskommunizmus”, ami az állítólagos jólét leple alatt a maradék gerincet és öntudatot is ki akarja ölni a népünkben. Ki is fogja, ha így haladunk. Most egy eddig ismeretlen területen kell majd helyt állnom, hiszen megfelelő vezérfonál nélkül nem tudnék megfelelő teljesítményt nyújtani, hanem jómagam is csak egy csavarocská lennék ebben a gépezetben. – A felhalmozódott feszültséget már szinte tapintani lehetett a kis szobában, mert Dupla most is szándékosan tartott némi kis szünetet. Tóni és Kati jó hallgatóságnak bizonyultak, mert nem szóltak közbe, s csupán csendesen reménykedtek a kedvező tartalmú kinyilatkoztatásban. Minden egyes, most kimondott szó ünnepélyesen csengő tónust kapott, amin a fiú végre hangosan is megformálta őket:

- A követendő vezérfonál maga a hungarizmus lesz.

Az őszinte megkönnyebbülés boldog fuvallata lengte be egy pillanatra a családi találkozó helyszínét. Lám csak, a fiúból most lesz csak férfi, és milyen öntudatos eszmei téren is! Belőle aztán nem válik szocialista embertípus, aki megelégszik a majális ingyen sörével-virslijével, a mesterségesen fenntartott munkahelyekkel, a felülről hamisított tudományokkal és művészetekkel. A körültekintető oktatás és nevelés gyümölcse lassacskán beérni látszik. Különösen Tóni keble dagadt túlaradó büszkeségtől, hiszen a családfő korai halála óta saját fiaként tekintett Szabolcsra. Első hallásra Kati is roppant büszke, boldog, sőt elégedett volt egy pillanatra. Mint ha a hősi múlt elevenedett volna meg. Igen, vesztek ’45-ben és ’56-ban, de emelt fővel küzdöttek végig az igaz ügy mellett. Jobban átgondolva viszont most mégis kissé riasztó volt a számára ez az

átütő tempó. Folytatódik az erkölcsi-szellemi-anyagi küzdelem abban a Néphadsereg nyújtotta ellenséges, vagy legjobb esetben is közönyös közegben? Kivel tud szövetségre lépni a fiú, talán magányos harcra lesz ítélve? Anyai szívét a súlyos kétségek kezdték el aggasztani, miknek gyorsan hangot is adott. Dupla halvány mosollyal nyugtázta mindezt, ugyanis pontosan erre a reakcióra számított.

- Mindenki őrizze meg a nyugalma, nem kívánom a fejemet a tőkére hajtani – lopva Tónira pillantott, aki vette a jelzést, és cinkosan visszakacsintott. Eme felhatalmazás birtokában Dupla még lendületesebben folytatta, miközben szüntelenül gesztikulált. – Alaptételként fogadom el a tanításaitokat, hogy tisztában kell lennem a korlátaimmal és a lehetőségeimmel. Így fogok tenni, de nézzük talán az előzményeket. Az '50-es években ott volt a Róth-Rákosi féle banda szlogenje, hogy „aki nincs velük, az ellenünk van”. Aztán amennyire én tudom, '63-ban, amikor az '56-os elítéltek már kezdtek hazaszállingózni a börtönökből, akkoriban hangzott el az a kijelentése a Szarjancsinak...
- Ejnye, Szabolcskám, hát ez meg miféle beszéd? – csattant fel meglepetten Kati.
- Már engedelmet kérek, de ezt a művésznevet nem én akasztottam rá, csak hüen akartam idézni a népnyelvet. Ti erre is jobban emlékezhetnétek: '56-57-ben, amikor Kádár népszerűsége még a mélypontján volt, a piaci kofák így kiabáltak: „egy forint a forró lángos, le van szarva Kádár János!” – Tóni erre alig bírt elfojtani egy mosolygást, mert őt kifejezetten szórakoztatta a párbeszéd ezen szakasza. – Egyébként pedig a csótány se sértődjön meg akkor, ha csótánynak titulálják, hiszen annak született, és kész. Száz szónak is egy a vége, nekem nincsen sem hordóm, sem borom, tehát nem tartok igényt egy kádárra. Tessék, addig

beszélünk mellé, hogy majdnem elsikkadtam a lényegről. Tehát az emlékezetes kádári szlogenre, ami mostanában kezd beérni, van egy ríposztom: én nem hogy nem vagyok velük, viszont a leghatározottabban ellenük foglalok állást.

- Mégis mit akarsz tenni, az Istenért? – riadt meg újból Kati.
- Mondtam már, hogy feleslegesen aggódsz. A tervem az alapos kidolgozottságra, a megfontoltságra, és a tanulásra épül. Persze, ez alapján nekem is nagyon óvatosnak kell majd lennem, viszont a sorkatonai időszakomat a kötelesség mellett tanulási lehetőségként fogom fel. Elemezni fogom, mitől tartják magukat olyan „különleges embereknek” a kommunisták. Eddig még azt a szót sem vettem a számra, hogy „elvtárs”. Ezek a korhadéklakók ha imigyen tisztelik meg egymást, hát szívük joga, de engem ne akarjanak erre a formulára kényszeríteni.
- Attól tartok, hogy ezt nem kerülheted majd el, tudniillik a Néphadsereg hivatalos megszólítási formulája az „elvtárs”. Fogd fel úgy, a dolgot, hogy igenis elvtársai vagytok egymásnak! Csak éppen abban a formában, hogy te is egy másnak, meg ők is egy másnak – hangzott most a keresztapai intelem, némi humorral fűszerezve. Dupla azonban nem viccelte el a dolgot, hanem egyenesen kapott is a szón.
- Mindenképpen megszívlelendő tanács ez is. Tudom, hogy ti annak idején fegyveresen küzdöttetek ezek ellen az országrontók ellen, majd kénytelen-kelletlen begubóztatok. Én viszont azt mondom, hogy a harc, illetve az arra való felkészülés nem állhat meg. Csak a módszerek változhatnak, az intenzitás nem.
- Attól tartok, még mindig nem értelek, fiam.
- Pedig roppant egyszerű. Ti anno sokáig verekedhettetek nyílt sisakkal, én viszont alakoskodásra kényszerülök. Lehet, hogy nem túl szép harcmodor lesz, de nem tudok jobbat. Különben

meg ez már régen nem a lovagkor. Tehát a megfigyelés, valamint a körülményekhez való alkalmazkodás rendben is lenne. A tanuláshoz még hozzátenném a fegyveres kiképzés tényét, ugyanis az eddig szintén hiányzott az életemből. Ki tudja, mikor lesz erre is szükség. Mire az a huszonnégy hónap letelik, néhány jajszót biztosan el kell majd mondanom, de az ott megszerzett tudásomat is a rendszer ellen használhatom fel valamikor. – Tóni és Kati erre már megint idegesen feszengeni kezdett, ültő helyében, mire Dupla ismét sietett megnyugtatni őket:

- Tudom, hogy most ez nektek lett sok, és higgyétek el, hogy még nincsen minden kikristályosodva bennem sem; ezért ilyen mozaikos az előadásom. Ami viszont biztos, hogy ennek az álszent maszlag-rendszernek sem bábja, sem támogatója nem leszek, mert azzal egyebek mellett nem csak az apám emlékét köpném le, hanem az összes többi, hozzá hasonló hősét is. Tartom és gyakorlom keresztény hitemet, mert a hit hegyeket mozgat. A szellemi és erkölcsi alapjaim tehát úgy érzem, hogy kellőképpen szilárdak, már csak az anyagi elképzeléseket kell megfelelő formába önteni. Dolgozom a megoldáson – tette hozzá tétován. A fiú kezdeti kedélyessége és magabiztossága itt már végképp kifulladt. Tétován harapdálta az alsó ajkát, és szaporán pislogott. – Nem egészen így terveztem ezt a nagy témafelvezetést a bevonulásom előtt – sóhajtotta fáradtan. – Igazából nem is látom az alagút végét.
- Drága kisfiam, mi akkor is megértünk téged, és büszkék vagyunk rád – ölelte át anyja, miközben Tóni is csillogó szemmel nézett rájuk. A keletkezett csendet is ő törte meg.
- Gondolom, tudjátok azt, hogy holnap milyen nap lesz?
- Október 15.

- Úgy van. Az is nyilvánvaló a számotokra, hogy ez milyen évforduló?
- Hogyne. Én még át is éltem azt az időt, mégpedig Budapesten.
- Még szép! Akkor leginkább te tudnád elmondani mindazt, hogy akkor miként mentek a dolgok.

Kati öntudatosan felszegte a fejét, mivel most rajta függött a két férfi tekintete. Előlépett autentikus forrássá. Gyorsan tudott azonosulni új szerepkörével, mert ezzel is felrázni kívánta fiát a kezdeti bizonytalanságból. Már nem ölelgette becézően, hanem erősen megmarkolta a fiú vállait, úgy nézett a szemébe.

- Amint téged nézlek fiam, az jut az eszembe, hogy mostani állapotodban az 1944. október 15-i magyar társadalom metszetét adod. Te is helyesen érzed azt most, mint mi is akkoriban, hogy az élet kemény kihívás elé állít. A szíved a helyén van, még ha az elméd nem is tudja felfogni a megoldás mikéntjét. Annak idején mi is így voltunk: a meglévő bajokra még újabbak is jöttek, de mindent felvállaltunk. Ami elől becsülettel nem lehet kitérni, nem hagy választást a hősi életszemlélet követőinek. Ha felveszed a kesztyűt, talán elbuksz, mint hős, talán győzedelmeskedsz nagy veszteségek árán, de a sorskérdések elől megfutamodni egyenlő az erkölcsi megsemmisüléssel. Ezt üzeni nekünk úgy 1944. október 15-e, mint 1956. október 23-a. A magyar októberek. A jelen helyzet a huszonöt évvel ezelőttihez képest akár könnyednek is nevezhető. Most béke van, és már néhány éve nem is zaklat a hatalom. Nincsen persze okunk sem hinni, sem meghajolni neki, és jól mondtad, begubóztunk, mert túl kellett élnünk a jövő érdekében. Mindezek mellett is megtaláltad viszont a helyes ösvényt, amin még csak most kezdesz el tapogatózni. Tudom, még mindig minden új és bizonytalan a számodra. Ez így is marad egy darabig, ami természetes. Viszont ne feledd a magyar októberek üzenetét: a szíved a helyén, tehát legjobb

tudásod szerint fel kell vened a küzdelmet. Ne ismerj tehát megingást még akkor sem, ha senki sincs veled!

II.

Az évszakhoz képest szokatlanul hűvös, borús, szeles időjárással köszöntött be 1970. október 15. Dupla nem engedte meg az anyjának, hogy akár egy darabon is elkísérje a művelődési házig, ami ezáltal bevonultatási helyszínné avanzsált. „Ne nehezítsük meg a búcsút!” – ez volt a hivatalos indoklás, miközben szegényes szobácskájukban még utoljára átölelték egymást. Tóni ha lehet, még keresztfiánál is következetesebb volt: kerek perccel megtiltotta, hogy a fiú a bevonulás előtt még reggel is elmenjen hozzá munkáját elvégezni, mondván, hogy a helyettesítőnek is bele kell rázódnia valamikor.

Dupla a civil élet utolsó ruhadarabjaként csak átmeneti kabátot vett fel, aminek zsebeiből nem hiányozhattak a megszokott kellékei: kisebb méretű könyv, notesz, ceruza, na meg persze zsebkés. Már az utcára lépve is érezni lehetett október idusának csípős szelét, ami a későbbiekben csak fokozódott. A bevonuló ifjúságot ugyanis katonai teherautókra zsúfolták fel, és parancsnoki beosztást ellátó hadnagy végül az összes ponyvát felhajtatta a sofőrökkel. Bevett szokás volt ez katonáéknál, amit azzal indokoltak, hogy egy esetleges borulás alkalmával a platón utazók így könnyebben menekülhetnek. Néhány percig az út szélén ácsorogtak, majd miután a hadnagy elvtárs is elfészkelődött a számára fenntartott anyósülésen, és még egyszer kajánul vigyorogva végignézett a felfejlődő menetoszlopra, jel adott az indulásra. A szocialista ipar monstrum méretű benzintemetői eleinte csak lassan poroszkáltak az úton, elvégre nem hagyták el a város határát. A járókelők jókedvűen integettek a fiúknak, azok pedig vérmérsékletük szerint visszakalimpáltak, füttyögtek, kurjongattak. Ezzel a vidám felvonulási hangulattal éles kontrasztban álltak azoknak a régi katonanótáknak a szövegei, amiket az ember gyereke itt-ott már hallhatott. Szó nem volt itt kínzó elválásról, szomorúságról, és szenvedésről. Igaz, a korszak nem is termelt már ki ilyen nótákat. A megszilárdult Kádár-rendszerben csak a „rothadó kapitalizmus”, illetve az „imperialista hatalmak” számára tulajdonítottak veszélyforrást. A most bevonulók már valamennyien a háború után született korosztályok voltak, ebből fakadóan meglehetősen jól

tápláltak, és a KISZ lélekidomárjai által kordában tartottak – legalábbis többnyire. Most viszont ennek a szertelenkedő társaságnak hamarosan fájni kezdett a bőre, mivel a városból kiérve a gépkocsik nagyobb sebességre kapcsoltak. Azok a bevonultak, akiket a társaik véletlenszerűen vagy akár szándékosan a nyitott rakfelület szélére szorítottak, még rosszabbul jártak a fokozott védtelenség miatt. Dupla is ilyen balszerencsés volt. Miközben dideregve édesanyja aggodalmára gondolt, amikor nem akarta felvenni a télikabátot, meglátta a visszatekintő hadnagy elvtárs arcán kiülő kárörvendő vigyort. Nem tudta, de nem is akarta azt tagadni, hogy mennyire az ínyére van ez a helyzet. Dupla még csak méltósággal, némi fogcsikorgatással tűrt, többen viszont hangot adtak a felháborodásuknak:

- Mit tekintget folyton hátra ez a bunkó? Attól fél, hogy leugrottunk menet közben?
- Isten hozott a Néphadseregben, pajtikáim!

Senki sem örült ennek az első kitolásnak, de kevesen sejtették meg azt, amit Dupla: az újoncokat a laktanyáig vezénylő tiszt már a legelső lehetőséget is megragadta, hogy megmutathassa, kinek hol a helye. Így még a leginkább fegyelmezetleneknek is – szó szerint – az arcára dermedt a mosoly. Végre megérkeztek a számukra kijelölt laktanyába. Dupla csak azért sem nézte menet közben az óráját, mert nem akarta magát az idő mérésével bosszantani. Ez most itt úgyis más értelmezést fog kapni, mert a felettesek szabják majd meg a ritmust. Ahogy a helyi – stílszerű – szokás tartja: „mindig az előljáró órája a pontos!”

- Gépjárműróóóó! – bödült el a hadnagy az udvarra érve. Az idefelé tartó út során mesterségesen lehűtött regruták lekászálódtak a teherautókról, de a ki tudja honnan előkerült tiszthelyettesek ezt sem hagyták szó nélkül.

- Mozogjanak, anyámasszony katonái! Mint ha élnének! – Mindössze néhány perc leforgása alatt a leendő kiképzők szabályos alakzatokba rendezték az újonnan érkezetteket. Mi tagadás, megvolt hozzá a kellő rutinjuk, és nem melleleg a szükséges hangerejük. Mindezen műsort

az éppen ráérő katonák az ablakba kigyúlve élvezték végig. Ritka és kedves látványosság volt ez nekik, elvégre hasonló vegzatúrát csináltak végig ők is 8-16 hónappal korábban.

- Kizárt dolog, hogy ezek a sakálok normálisak legyenek – sommázta a jelenséget egy feltűnően alacsony és nyeszlett fiú, aki gyerekes vonásait kis bajuszkával iparkodott ellensúlyozni.
- Örömmel látom, hogy azonos rugóra jár az agyunk – mosolyodott el önkéntelenül is Dupla. A személyeskedő diskurzusra máris odakapta a fejét az egyik kiképző:
- Hé, maguk! Akkor csicseregjenek, ha kérdezem magukat, vagy ha engedélyt kapnak rá! – Megilletődni sem volt azonban idő, mert a rendmániás tiszthelyettes máris kiszúrt valaki mást is, aki történetesen könyékig a zsebeiben tartotta mindkét kezét. Őt is kellett tehát igazítania:
- Maga meg ugorjon ki a zsebeiből, vagy bevarratom annyi öltéssel, ahány napja még hátra van! Rendeződjön már valami elfogadható alakzatba ez a trehány banda, mert a végén még itt kapok infarktust! – „Akkor legalább posztumusz hadnagyot csinálnak belőle” – gondolta Dupla. Ő is összerezzenett viszont, mert még a kimondatlan szavak miatt is úgy érezte, hogy ez a katonába oltott üvöltő dervis szándékosan szenteli neki ismét a figyelmét.
- Nem szédül, katona? Álljon már oda a többi emberszabású közé, és hagyja ott azt a macskajancsit! – Dupla és a kisfiús küllemű legény egymásra néztek, és mindketten megkeresték a magasságukhoz szánt helyet. Az elvárt rend immáron kezdett kibontakozni, de hangerő mégsem csökkent. – Végre már, hogy mindenki méltóztatik helyet foglalni! Már kezdtem azt hinni, hogy itt fog kinőni a szakállam. Jól figyeljenek elvtársak, mert nem mondom el többször! Engem Rattkai József őrmesternek

hívnak, és a kiképzés ideje alatt én felelek magukért. Apjuk helyett apjuk leszek majd, mert szigorú vagyok, bár alapvetően igazságtalan. – A derék antantszijas nem a tudatlanságából fakadó verbális puritanizmusnak, hanem egyenesen a sziporkázóan ellenállhatatlan humorának tudta be a frissen ráncba szedettek sorain végighullámzó derültségi rohamot, ezért rendületlenül folytatta tovább a magányos hangszálkoptatást:

- Hamarosan elkezdek magukból embert faragni, vagy legalábbis katonákat, tehát egyebek között megtanítom magukat járni is. Mindenekelőtt azonban ki kell, hogy hámoztassam magukat ebből a szánalmas civil göncökből. Irány az előre, inn-duljj! – A csapatkötelékben megtett első néhány száz métert az eredeti vezényszavak ellenére sem sikerült túl katonás léptekkel elvégezni, de ez a tény kivételesen nem zavarta túlzottan a jó őrmestert. Amíg a ruházati raktárig el nem értek, Rattkai az alkalmi idegenvezető szerepében tetszelgett. Miközben változatlanul ordítva adta elő a mondókáját, egyik keze folyamatosan a levegőben volt, annyira vehemensen mutogatott. Az imigyen körített információk túlcsondult eresztől módjára zúdultak az újoncokra.
- Ez itt a körletük lesz. Imádni fogják minden egyes négyzetcentiméterét, majd meglátják. A portára nem is vesztegetnék túl sok szót, mert egyrészt nem látták, amikor bejöttek, másrészt meg egyáltalán nem biztos, hogy túl sokat fogják kívülről nézegetni. A legénységi étkezdé és a hozzá kapcsolódó helyiségek. Garantálom, hogy meg fogják enni a rozsdás vasszőget is, mert itt jól értenek az elkészítéséhez. Ebben a parancsnoki épületben székelnak nagyjaink, mögötte pedig a lényeg, a gyakorlótér. Ott fogunk csak igazán összekovácsolódni. Meg is érkezünk az úti célunkhoz. Itt leadják a civil ruháikat, és felveszik az angyalbőrt. Minden egyes vételezett darabról

elismervényt írnak alá, azaz felelnek a kincstári holmiért. Leszereléskor ebből szokott adódni a HTK.

- Mi az ég haragja lehet az a HTK? – méléztak páran.
- Mivel itt anyagi felelősségről van szó, gondolom afféle kérdés, hogy „hová tetted, katona?” Esetleg: „hirtelen támadt kiadás”.

Az újoncok körében az első bugriskodások és a megilletődöttség ellenére is javulni kezdett a légkör, mivel az iméntihez hasonló tréfás megjegyzések mintegy meghatványozottan felerősödött hatással csapódtak le. Mindezek forrása általában a Rattkai őrmester által macskajancsinak titulált kis bajszos legényke volt. A ruhavételezésnél lehetett hallani először a nevét, aminek már az előadásmódja is általános derültséget keltett. A rutinszerűen feltett „hogya hívják?” kérdésre a következő méltóságteljes választ adta:

- Czink Elemér. „Cz”-vel, és „y” nélkül. Ez nagyon fontos! – A flegma, sokat látott raktáros felnyerített a röhögéstől, majd valamivel később Czink szemébe nézve jelezte, hogy figyel.
- A, „cz”-t még értem, de hát a maga nevében nincs is „Y”.
- Hát éppen ezért, tisztelettel.
- Na menjen a fenébe, maga inkubátorszökevény!

Ezen előzmények után maga a ruhavételezés is bábeli zűrzavarban, kaotikus viszonyok között zajlott, tudniillik a raktárosok legtöbbször szó szerint csak hozzávágta az újoncokhoz a ruhadarabokat. A méretek közötti szelektálás itt csak mint tudományos-fantasztikus fogalom létezett. Így történhetett, hogy a kiutalt kincstári gyakorlónadrág- és zubbony Duplának csak alkar- illetve lábszárközépig értek, míg a kis mókamester Czink Elemérnek bőven kellett volna felhajtania mindegyikből, hogy valamennyire viselhető legyen. Az egyik jobb érzésű raktáros az ilyen esetekre javasolta:

- Elvtársak, hajtsanak végre orosz típusú ruhacserét! – Persze nem esett le azonnal a tantusz, ezért fontossága tudatában még kegyeskedett hozzátenni a megoldási képletet: – Szergej cserél Vologyával.

Egy másik újoncnak a surranójával akadt problémája: panaszkolta, hogy ezek nem is egymás párjai. A válasz itt is kézenfekvő, ugyanakkor speciális volt:

- Ne is törődjön vele! Ha nem is a párja, legalábbis a cimborája!

Ez a katona még mindig jobban járt, mint az a hegyomlás méretű legény, akinek túl méretesnek bizonyult lábaira nem tudtak megfelelő méretű katonai lábbelit adni.

- Ez itt a Néphadsereg ruharaktára, nem holmi csónakház! – dohogott az illetékes tisztes. – Kap egy pár kincstári tornacipőt, ebből még akad 47-es méret, később meg majd meglátjuk. De most aztán karácsonyig egy szót se!

Lassan mindenki beöltözött, és az újoncok legalább küllemükben kezdtek katonákra emlékeztetni. A körletbe való bemaszíroztatásuk előtt újabb sorakozó, és újabb Rattkai őrmester-stílusú megjegyzések.

- Maga meg melyik beatzenekarban játszik, katona? Ekkor hajkoronához már csak a villanygitar hiányzik. Az első alkalommal eltakarodik a borbélyhoz, megértette? Maga meg gombolja be a zubbonyát, mert a résen bemászik a NATO, és szíven lövi! – Dupla elé érve az őrmester fürkésző tekintete is megpihent egy pillanatra. Elégedetten szemlélte a fiú délceg tartását, arányos termetét, katonásan rövidre nyírt frizuráját, de aztán mégis talált támadási felületet: – Maga meg micsoda, írnok? Süllyesse el azt, de jó mélyre! Itt akkor fog írni, ha majd engedélyt kap rá.

A Dupla zsebéből kikandikáló töltőtoll volt az, amibe Rattkai kivetnivalót talált, így Dupla el is döntötte, hogy majd biztonsági okokból inkább átvált egy kevésbé feltűnő ceruzacsonkra.

A körletbe érve – ismeretlen okokból – ráérő öregebb katonák egy csoportja fogadta az újoncok szakaszát. Rattkai őrmester itt úgy eltűnt, akár a kámfor, így a helyi játékszabályokat is ők ismertették meg az újonnan érkezettekkel. Eleve a folyosón tájékoztatták őket, hogy a hálóterembe sem lehet csak úgy szimplán bevonulni. Az öregebb, azaz második időszakos, úgynevezett „gumi” katonák előtti tisztelet jeleként mindenkinek a következő formula-szöveget kellett elmondania, mielőtt átlépte volna a küszöböt: „Én, a csíkos hátú kismalac kérek engedélyt az öregebb vadkanoktól a makkosba való becsörtetésre!” Amikor Dupla került sorra, a gumik hangadója alaposan szemügyre vette. Vele testsúly- és magasság szempontjából azonos kalibert képviselt, és ez máris érdekes kihívást jelentett a guminak. Kék szemeinek hátborzongatóan metsző pillantásokat tudott produkálni. Dupla szemrebbenés nélkül állta ezt a tekintetet, így a Bárdos névre hallgató gumi a beléptetéskor szándékosan nekiment vállal.

- Gumi vagyok, ugathatok – indokolta kötekedő lépését kaján vigyorgás közepette.

- Nagyobb örömd sose legyen, pajtás – reagálta le Dupla, egyszersmind elkönyvelve magában, hogy ezzel a bárdolatlan Bárdossal aligha lesznek jó barátok.

A hálóterembe érve tovább folytatódott a vegzatúra. Bárdos felállt egy hokedlire – katonai nevének stókirára –, és fennhangon kihirdette, hogy a „kopaszok” meg ne próbálják az alsó ágyakat elfoglalni. Az ő helyük a felső szinteken van, mivel a magaslati levegő jót tesz a fiatal szervezetnek; míg az idősebbek szédülnének az emeleten. Dupla szomszédjai Czink, és a hegyomlás méretű tornacipős voltak.

Mire elrendeződtek, már jócskán elmúlt dél. Felbukkant Rattkai, meg még néhány tiszt, hogy végre ebédelni vigyék az állományt. A sorakozó már valamivel gyorsabban ment, mint délelőtt, bár így is bőven akadt kritikai szempont. A legénységi étkezdébe menet összetalálkoztak a ponyvahajtogató hadnaggyal, akinek viszont nem tetszett ez a néma felvonulás.

- Mi az, őrmester elvtárs, talán lopni viszi az embereit?
- Hadnagy elvtárs jelentem, ezek itt valamennyien újoncok – próbálta védeni az álláspontját Rattkai.
- Azt magam is látom, elég csak rájuk nézni. Énekelni attól még tudnának.
- Hadnagy elvtárs jelentem, ezek az emberek az ország különböző pontjairól származnak, nem tudhatnak egységesen énekelni.
- Gondja legyen rá, hogy ez hamarosan megváltozzék!
- Értettem!

Jóllehet Dupla soha nem volt válogató, vagy különösebben nagyétkű, az első laktanyai ebédjét egyszerre találta alacsony élvezeti értékűnek, és csekély mennyiségűnek. Mindenesetre „az éhség nagy úr” elve alapján igyekezett az egész masszát hasznosítani, amire viszont maga Rattkai nem hagyott elég időt. Azt nem tudni, hogy ő hol-, mikor- és miből lakott jól, mindenesetre néhány röpke perc leforgása után vezényelt is: „Első század, föl, vigyázz! Egészségükre! Vonulj ki!”

Egyszerűen fizikai képtelenség volt ennyi idő alatt elfogyasztani az ebédet, ami ráadásul túl forró is volt. Kifelé menet Dupla nem is mulasztotta el megjegyezni:

- Ezzel tehát sikeresen bemutatkozott a Néphadsereg konyhaművészete. Jóllehet legfeljebb csak a fogunkat koszolhattuk össze, legalább nem is volt túl jó az étel.

- Adódik a filozofikus kérdés, vajon érdemes-e az ebédért való sorban állással kalóriát elégetni. – okoskodott Czink.
- Ti csak ne sírjatok annyit. Nézzetek inkább csak rám! Szerintetek én mennyire laktam jól? – szólt hozzá panaszosan a hegyomlás méretű tornacipős újonc, polgári nevén Török Tibi is. Dupla már kezdte is az ebéd-kérdést politikai síkra terelni.
- Ezek szerint ezt nyújtja a népi demokrácia azoknak, akik a dolgozó népet szolgálják? – Konkrét felelet nem érkezett, mert a többiek felfigyeltek az őrmester elvtárs veszélyes közelségére. Rattkai csak némán állt és figyelt, de ez önmagában véve is aggodalomra adhatott volna okot. Dülledt, szürke szemei, amik leginkább egy halhoz hasonlatos fizimiskát kölcsönöztek neki, most nem is látszódtak a mélyen homlokára húzott gyakorlósapka napellenzője alól. Zömök testalkatú volt, ám aránytalanul hosszú karokkal ellátva. Ezeket folyton a háta mögé rejtette, és hüvelykujjait a nadrágszíj bújtatójába akasztva előszeretettel billegett a lábujjairól a sarkára. Egy szó mint száz, nem éppen egy vitézi alkat volt, de egyéb tulajdonságai mégis érdekessé tették arra, hogy a Néphadsereg tiszthelyettese legyen. Mint azt már a délelőtti folyamán bebizonyította, kiválóan értett az ordítóva történő egrecíroztatáshoz, de a néma megfigyelés sem esett a nehezére. Az étkezdéből kiérve aztán úgy gondolta, hogy legfőbb ideje már újra átmozgatni a legénység elgémberedett izmait, tehát zárt alakzatban való futólépést vezényelt a következő veretes módon:
 - Elvtársak, állj! Most figyeljenek! Karokat mellmagasságig felhúzni! A fülek hátralapulnak, a lábak kipörögnek, a könyék kanyarban a földet sepri enyhe gumiszag mellett. Röviden: futólépés innn-dulj! – Nem mondhatni, hogy az ebéd nagyon megterhelte volna az újoncok gyomrát, de Rattkai most alaposan megfuttatta a társaságot. A tempót ugyanakkor végig ő diktálta,

és meg kell hagyni, remekül bírta. Egyesek, mint például Czink Elemér, eleinte még számolták is, hogy hányszor futották körbe az étkezde épülettömbjét, de nagyjából tizenkét kör után abbahagyták a nyilvántartást. Zihálva, leizzadva vettek részt az első politikai tájékoztatón, melynek előadója maga a ponyvahajtogatóként elhíresült hadnagy volt. Ő egyébként a normál életben a Sinka János névre hallgatott, és több szempontból is rokon lelkek voltak Rattkai őrmesterrel. Nem hiába kezdte pályafutását a Néphadsereg politikai tisztjeként: a rendszer iránti feltétlen odaadás hozta el neki, a gyorstalpaló iskolán átbukdácsoló „jó elvtárs”-nak a tiszti sarzsit. Politikai tiszt volt a beosztása, és mérhetetlenül gögös is volt erre. Ezért sem tartotta magához méltónak a bugris ordibálást, azt inkább meghagyta a Rattkai-szabású tiszthelyetteseknek. Jobb szerette csak a háttérből kimódolni a teendőket, és alantasaival elvégeztetni, hiszen a kivitelezés durva módjával egyetértett. Összeesküvői és háttérirányítói szerepköréhez kiválóan illett a folyton szájszegletében bujkáló cinikus félmosoly, valamint hajlott testtartása. Az állandó mosoly most még szélesebbre húzódott, amikor meglátta a Rattkai által elé vezényelt társaságot.

- Örömmel látom, őrmester elvtárs, hogy ha énekelni még nem is, de futni már megtanította az újonc elvtársakat.
- Jelentem, elég jó eredményeket könyvelhetünk el. Némelyeknek már egyenesen ritmusra sípol a tüdejük.
- Kiváló. Kezdhetjük is a politikai foglalkozást. Üljenek le, elvtársak! – majd ismét az őrmesterhez fordulva bizalmas hangnemben – Így lesz a legjobb, majd meglátod! Fáradtan és éhesen a gondolataikat is könnyebb lesz irányítani. – cinkosan összekacsintottak, és Sinka hadnagy újra a bakákhoz fordult. – Kedves elvtársak! A mai, bemutatkozó politikai foglalkozáson átfogó témakört kísérek meg önök elé tárni. Ez nem más, mint

a magyar történelemben eddig lezajlott októberi események: 1944- és 1956. Mindezeket szembe fogom állítani a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal, hogy maguk is beláthassák, mennyi mindent kell még a testvéri Szovjetuniótól tanulnunk. Elöljáróban elegendő is lehet annyi, hogy 1917-ben Szovjet-Oroszországban elegendő volt egyetlen forradalom vihara, hogy végleg elsöpörje a cári zsarnokság rendszerét és az azóta meglépett eredmények egy része mindannyiunk számára ismeretes. A Lenin elvtárs vezette bolsevikok megtisztították hatalmas hazájukat a külső és a belső ellenségtől, és létrehozták a Szovjetunió államalakulatát. Itt minden egyes nemzetiség, etnikum és nemzet megkaphatja az őt megillető szabadságjogokat- és életlehetőségeket. Jóllehet a Lenin elvtárs terveiben és álmaiban szereplő nagy szocialista forradalom nem következett, nem következhetett be, de megindult a fejlődés útján. A második világháború során a Szovjetunió Sztálin elvtárs vezetésével először saját magáról rázta le a német fasiszta imperializmus igáját, majd felszabadította Európa jelentős részét. Azóta is mérhetetlenül hatalmas és értékes támogatója a földkerekség valamennyi haladó gondolkodású, szabadságszerető népének. Most, hazánk felszabadulásának huszonötödik évfordulóján elmondhatjuk, hogy a kommunizmus világmegváltó eszméje valamennyi földrészen jelen van. Ha az arányokat nézzük, Európa és Ázsia területén többséget is alkot. Ugyanakkor az imperialista hatalmak sem lehetnek nyugodtak, hiszen a népi demokráciákkal rokonszenvező kommunista pártok a nyugati tőkés országok politikai életében is jelen vannak. Ezek belülről bomlasztják tovább az egész rothadó imperialista-kizsákmányoló-kapitalista rendszert. Az internacionalizmus jegyében voltaképpen ők is a mi szövetségeseink. Nekünk, magyaroknak viszont már nincsen szükségünk ilyen hosszadalmas és fárasztó küzdelemre, hogy a szocialista rendszerben való lét lehetőségét megkaphassuk, hiszen kiváló

szovjet elvtársaink szinte készen szállították, mintegy nekünk ajándékozták ezt a lehetőséget. Jóllehet – ha egy kicsit magunkba nézünk – többször is csalódást kellett okoznunk szovjet elvtársainknak. Elég csak a bevezetőmben említett 1944-es és 1956-os eseményeket alapul vennünk. Nagy vonalakban talán tisztában lehetnek ezekkel az eseményekkel is, már iskolai tanulmányaik alapján.

Füstös képű újonc nyújtogatta nyakát, kezét leghátulról.

- Jájj, drága őrnagy elvtárs, nekem csak hat iskolám van! – A hallgatóság sorain a derűtség enyhe fuvallata szaladt végig, míg az előadó csak hallgatólagosan vette tudomásul hadnagyból őrnaggyá való előléptetését.

- Erre még akkor külön visszatérünk. Őrmester elvtárs! Emlékeztessen, hogy ezt az elvtársat majd be kell iskoláztatnunk, hogy legalább a nyolc általános végzettsége meglegyen!

Rattkai tehát buzgón papírt és ceruzát ragadott, hogy felvegye a szóban forgó újonc adatait. Rafael Zsigmond Borsod-Abaúj-Zemplén megyei lakos, gyári segédmunkás. Anyja neve Rézműves Aranka. Szinte mindenkit meglepett ez a fejlemény. Lám, a tudálékos hadnagy elvtárs nem volt rest megszakítani az előadását, hogy ezt a borsodi alul iskolázottat pátyolgassa, holott amaz nem véletlenül nem végezhetette el az alapfokú tanulmányait. Maga a felzárkózásra ítélt legény sem volt túl lelkes. Kellett neki szót ejtenie az iskolai viszonyairól, most a kiképzés mellett még számárpadba is kényszerítik. Kisebb hangzavar is támadt a teremben, mivel az új jelenség kitárgyalása sokkal inkább tarthatott igényt a hallgatóság érdeklődésére, mint ez a Sinka-féle ideologisztikus eszmefuttatás. A politikai tiszt kezdetben a maga finomkodó modorában próbált úrrá lenni a hangzavaron – eredménytelenül. Most már ő maga is bánta, hogy letért a gondosan összegereblyézett frázisok keskeny ösvényéről. Kétségbeesett, segélykérő pillantást lövellt Rattkai őrmester felé, aki

csak erre várt. Önálló akcióba nem mert ugyan kezdeni, most viszont fontossága tudatában látványosan rendre utasította az állományt. Tüdejét teleszívta, lábujjhegyre pipiskedett, miközben düledt halszemei ha lehet, még jobban kiguvadtak.

- Csendeeet! – bődült bele a légtérbe – Aki nem tud elnémulni, azt megfenyítetttem, esetleg bevágom a futkosóra! – Az újoncok amilyen gyorsan felzúdultak, olyan hirtelen el is csendesedtek. Azt ugyan nem tudták pontosan, hogy mi is az a futkosó, de az őrmester hangsúlyából ítélve ez semmi jót sem ígért. Rattkai elégedetten nézett végig a megszeppent társaságon, és kivételesen kivette ujjait a derékszíz bújtatójából. Demonstratív módon megigazgatta az antantszízját, aminek egyébként semmi gyakorlati jelentősége nem volt, ő viszont roppant büszkén viselte a tiszthelyettesek teljesen felesleges státusszimbólumát.

Ezen idő alatt Sinka a jegyzetei segítségével nagy nehezen visszatalált az előadás anyagához, és folytatta.

- Nos, szóval 1944. október derekára megérett a helyzet arra, hogy a német fasiszta megszállás és a rablókapitalista-klerikális-horthysta népnnyúzó rendszer által megnyomorított hazánk a világégésből kilépjen. Horthy Miklós és bűnös klikkje az utolsó percig várt arra, hogy a diadalmas Szovjetuniótól fegyverszünetet kérjen. A fennálló félféudális rezsim második nagy megbocsáthatatlan bűne az volt, hogy az öntudatos munkásosztály legjobbjait és hazai vezetőit kíméletlenül üldözte, és a vész óráiban sem hajlott az együttműködésre. Talán ennek a folyamatnak a csúcaként értelmezhető az a tény, hogy október közepén a német hitleristák által korábban is pénzelt itthoni nácik, a nyilasok immáron fegyveres segítséget is kaptak birodalmi hűbéruraiktól, és így hatalomra jutottak. Így lett Magyarország a hitleri Harmadik Birodalom utolsó csatlósa, amíg végül a Vörös Hadsereg irtózatoss vér- és anyagi áldozatok árán fel nem szabadított minket. A magyar nép haladó szellemiségű tagjai – azaz a

kommunisták – vezetésével forradalmi ütemben megindultunk a szocialista társadalmi és gazdasági rendszer kiépítésének útján. Ezt az ígéretes fejlődést ingatta meg az 1956. októberi-novemberi ellenforradalom vihara. Az eddig meglapult nyilas és fehérterrorista ellenforradalmárok gyilkos, pusztító dühe egyaránt zúdult a magyar munkásosztály legjobbjaira, mint a baráti szovjet haderő ideiglenesen hazánkban állomásozó tagjaira. Szerencsére nem tartott sokáig ez a tobzódás, mert sikerült helyreállítani a törvényes rendet. Nem csak a kommunista párttagok- és az államvédelmisták, hanem a szovjet vöröskatonák vére is hullott ennek során. Az újabb keserű, áldozatos tapasztalat alapján a nagy Szovjetunió most sem tagadta meg az elvtársi segítséget, és nem is táplált haragot. Ma sincsen ez másként, hiszen a kölcsönös gazdasági segítségnyújtás, valamint a Varsói Szerződés alapján ez a baráti, sőt testvéri nagyhatalom továbbra is a szabad népek élharcosa és támogatója. Ezután is utat mutat és vezet mindannyiunkat, a szocialista tábor tagjait, a béke jegyében!

Ezek, és még a jó ég tudja, hogy miféle brosúratartalmak alkották a Sinka politikai előadásának fő irányvonalát, melynek elcsépelet és álszent közhelyeit, féligazságait és szemenszedett hazugságait leginkább talán csak maga a hadnagy és az őrmester elvtársak hihették el teljes mértékben. Nekik erre épült a karrierjük, egzisztenciájuk, és világnézetük is. Ugyanakkor a hallgatóságuk zöme már megtanulta kellő közönnyel kezelni az efféle lózungokat, hiszen a muszáj-jellegű kisdobos és úttörő, majd esetlegesen KISZ-tagság során ezen töltetű milió vette körül őket. A többség most sem lelkesedett, viszont legalábbis méltósággal tűrte a szóáradatot, ami nagyjából olyan hatással volt rájuk, mint a levegőben lévő nitrogén. Mindezen reakciókat Sinka hadnagy mellett még maga Rattkai őrmester is éberem figyelte, hiszen pontosan ezért is tartózkodott bent a politikai előadáson. Figyelmét nem kerülhették el az átlagostól eltérő viselkedésű katonák, ezek közül is legfőképpen maga Dupla. A fiú végig úgy érezte, hogy már nem bírja sokáig, és kirohan a teremből,

de csak miután szájára forrasztotta a szót ennek a hazug fráternek. A kiforgatott történelmi példák kapcsán felrémlett előtte a szülei, keresztapja, és még valamennyi neves és névtelen hős alakja. Mintegy nyugtatóként felderengett előtte a bevonulását megelőző éjszakán elhangzott erkölcsi-szellemi útravaló, ami a magyar októberek igazi hátterével foglalkozott. Ez a szerencsétlen amputált agyú október 6-át már bele sem tudta illeszteni egyszerre vérlázító és száralmas előadásába, de momentán ez volt a legkevesebb. A fiatal elmék mérgezésének ténye most hatványozott erővel hatott Duplára. Indulatait csak részben tudta véka alá rejteni, hiszen nem volt jártassága az ilyen alapvető alakoskodásban sem. Ahelyett, hogy a többséghez hasonlóan csak bambán meredt volna maga elé, az igazán veretes hazugságoknál feltűnően fészkelődött, arca torz grimaszokat produkált, fogait csikorgatta, és mindkét kezével görcsösen markolta a pad szélét.

Czinknek is megvolt a maga túlélési technikája: minden egyes előadói kijelentést igyekezett kifigurázni, amivel a mellette ülő Törököt szórakoztatta. Az óriás igazán remek közönségnek bizonyult, minden egyes elsuttogott poénon készséggel kuncogott. Hiába foglaltak helyet leghátul, sem az őrmester, sem pedig a hadnagy figyelmét nem kerülhették el. Azokról pedig már elmondható volt viszont, hogy rutinos ragadozók voltak, nem holmi tapasztalatlan friss húsok, ezért sem utasították rendre a három renitenst. Különösebben nem zavarták az előadás lefolytatását, sőt még a foglalkozást követően sodródhattak az árral.

Levezetésként végül Sinka óhajának megfelelően afféle botcsinálta énekóra következett. Átadta a vezénylés jogát Rattkainak, a már megszokott alapállását fenntartva először is nótafát keríteni. Ez eleinte kissé nehezen ment, mivel az újoncok még nem ismerhették egymást, így nem is szívesen vállalták a közszereplést. Az őrmester immáron szélesedni vélte hadnagyának gúnyos mosolyát, mire inkább ő maga állt az események élére, és énekelt el egy-egy katonanótát. Hangja

kissé fals volt ugyan, de számára most a példamutatás volt az első. Páran még csatlakoztak is hozzá, ami máris megolajozta az egész ügymenetet. Felröppent néhány, általános ismertségnek örvendő nóta is, amiknek közös éneklése már elég tűrhetően ment. Ezekre Sinka nagy kegyesen rábólintott, hogy majd Rattkai gyakoroltatja az újonc sorállománnyal. Ezzel tehát egészen kellemesen el is telhetett volna az idő, ha Sinka gazdag ötlettárában nem lapul még némi programjavaslat.

- Remélem elvtársak, hogy kellőképpen felüdültek ettől a közös dalolástól. Nyugodtak lehetnek, hogy bőven fogok majd lehetőséget biztosítani arra, hogy a tehetségek kibontakozhassanak.

Ennek örömeire egy Kis Szilveszter névre hallgató katonát, aki civilben zenészként kereste meg a kenyerét, meg is tettek nótafának. Az ő szerepe volt az előéneklés, ha a feljebbvaló „Nótát!” felszólítása elhangzott. Most már a következő helyszínre menet – pontosabban futólépés – közben debütálhatott is. A közösen ismertnek megállapított katonadal az alakuló tέρre menet különösen vészjóslóan csengett:

„Ugye fiúk, szép élet a katonaélet?

Csak az a baj sej-haj, csak az a baj, hogy nehéz a viselet.”

A lebetonozott alakuló téren Rattkai őrmester alaki foglalkozás címén ismét jól kiüvölthette magát. Kiképző beosztottjai – rendfokozatuk szerint, mint kiderült, ezek szakaszvezetők voltak – segítségével bemutatta az alapvető alaki figurákat. Kezdték a vigyázzállással és a tisztelgéssel, jobbra- és balra át-tal, és a hátraarccal folytatták, majd érintőlegesen eljutottak egészen a díszmenetig. Persze mindez sok volt a minden szempontból fáradt újoncoknak, pedig még a csapatkötelékben való mozgást nem is erőltették nekik. Annak a rajnak a kijelölt szakaszvezetője, amelyikbe Dupla is beletartozott, egy Szarvák Péter nevű tiszt volt a dirigálója. Az eddig tapasztaltak szerint Dupla naivan azt gondolta, hogy Rattkai őrmesternél visszataszítóbb tagja nincsen a Magyar Néphadseregnek, de Szarvák

szakaszvezető még erre is jócskán igyekezett rációfolni. Maga az őrmester viszont büszkén hangoztatta, hogy ez a nyeszlett végtagokkal és hatalmas kerek koponyával rendelkező ifjú titán az ő legjobb tanítványa. A növendék pedig igyekezett is minden tekintetben méltóvá válni mestere bizalmára, sőt néhány területen már túl is szárnyalta. A legkisebb hibát is vehemens kiabálással torolta meg, a szerencsétlen kiskatonák önbecsülését sárba tiporva. A rajból senki sem úszta meg kisebb-nagyobb legorombítás nélkül, így Szarvák is sikeresen felkerült az ellenszenves figurák egyre terebélyesedő listájára. Erősen alkonyodott már, mire a lefárasztott és megtépázott hangulatú újoncokat végre az étkezdébe vezényelték. A vacsora igen szerény volt: mintegy három deciliternyi citromos tea, és két vékonyka szelet kenyér némi zsírral megkenve. A kiosztást a már megismert gumi-falkavezér Bárdos végezte kárörvendő vigyorgások közepette.

- Ha sokallják az elvtársak, csak hozzák vissza egész bátran a maradékot. Valamiből meg kell hízni a laktanya malacainak is. – A megszólítottak természetesen a legkevésbé sem sokallották a fejadagokat, főleg hogy az ebéd is csak leginkább egy tátongó úrt képviselt a gyomrukban. Az egyetlen pozitív dolog most az volt, hogy legalább ezt a kis ennivalót most módjukban állt megenni. Idejük, energiájuk és hangulatuk viszont nem volt a napi események kitárgyalására. Minden vágyuk a tisztálkodás és a pihenés körül forgott, hiszen reggel óta kezdett kissé sok lenni az élményekből. Fürdésről azonban nem lehetett szó, mivel azt heti két alkalomban irányozták elő. Most mindenkinek be kellett érnie némi hideg vizes mosakodással a másfél tucatnyi fali csap valamelyikénél. Aki nem fért bele ebbe a szűkre szabott lehetőség-keretbe, az egyelőre elmélyedhetett az úgynevezett stokizás titkaiban. A jobb érzésű öregek mutatták meg a kopaszoknak, hogy miként kell a már fényesre suvickolt surranót szabályosan beállítani a támlátlan stoki – lényegében fiókkal kiegészített hokedli – alá. Erre került fel aztán az

„elválogatott” összehajtogatott gyakorlóruházat, mégpedig szigorúan meghatározott sorrendben. Ezeknek mintegy megkoronázásaként legfelülre került a sapka és a gondosan összetekert derékszíj. Utóbbit Czink nem is állhatta ki szó nélkül:

- El tudom képzelni, hogy milyen szórakoztató lesz majd a derékszíjat újra befűzni. – A mellette álló öregebb baka csak némán biccentett. Ő ezt már nagyon is jól tudta, de Czink még ki is egészítette – Szóval akkor ez sem logikus, ellenben roppant mód katonás. – Az elmélkedést éles kiáltás szakította meg:

- Elöljáró érkezik!

Debreczeni Lóránt százados, a laktanyaparancsnok lépett a hálókörletbe, hogy a szokásos esti ellenőrző körútját megtegye. Jó kiállású ember volt, ám megjelenését jelentősen beárnyékolta az a frusztrált magatartásforma, amely egy ideje egész lényére jellemző volt. Fejét állandó jelleggel kissé oldalra billentve tartotta, mint aki hallgatózik, és valóban ügyelt is minden gyanús neszre. Barna szemei folyamatosan úgy cikáztak jobbra-balra, mint valami csapdába esett legyek, felmérni igyekezték minden egyes apró zugot. Ezt a már valóban beteges gyanakvást még be is tetőzte azzal, hogy ha szolgálatban volt, oldalfegyvere tokját folyton kicsatolva tartotta, sőt ha sorállományúak közé kellett mennie, jobb keze közvetlenül a pisztoly markolatán nyugodott. Ez alapján beosztottai nem csupán szívből utálták, hanem egyenesen rettegtek is tőle. Mi van akkor, ha ez a szemmel láthatóan rossz idegrendszerrel megvert figura egy félreértett szituációban használni is fogja a fegyverét?! Egy normális rendszer normális fegyveres testületéből már régen eltanácsolták volna az efféléket, de a százados elvtársnak szemmel láthatóan magas fórumokon voltak pártfogói. Az ellene megnyilvánuló ellenszenvről beszédesen tanúskodik az, hogy beosztottai róla alkották meg a szörszálhasogatás és/vagy az üldözési mánia mértékegységét, az 1 debreczenilórántot. Váltószáma is volt: 1000 debreczenilóránt egyenlő

volt 1 kilodebreczeni lóránntal. A százados ugyanakkor mérhetetlen felfuvalkodottságában meg sem sejtette a személyét körülvevő gúnyolódást, vagy legalábbis nem hatotta az meg.

Az esti ellenőrzés tehát a vázolt módon kezdetét vette. Miközben Debreczeni lassan végigsétált az ágysorok között, egy árva szót sem szólt. Eleve nem volt kenyere a sok beszéd, no meg ez egyébként is csak amolyan alibi-ellenőrzés volt, hiszen számára a sorállomány előtt való elvonulás felért egy veszélyforrás-sűrítménnyel. Most is komoly erőfeszítésébe került, hogy rettegését leplezze, és őszintén megkönnyebbült, amikor végre visszatérhetett az ügyeletes tiszt – szakszóval: üti – szoba biztonságos magányába. Jóllehet egy laktanyaparancsnoknak eleve nem kellett volna ügyeletet adni, ő erre már csak azért is vállalkozott, mert ha otthon volt, folyton puskaporossá vált a hangulat.

Most tehát nyugodtan értékelhette az elsődleges tapasztalatokat. Először is: ezt is sikerült gond nélkül végigcsinálnia! Majd egyesével szép sorban előszedeti ebből a társaságból is azokat, akik esetleg nem bírnak magukkal, a Sinka meg a Rattkai ehhez különösen értenek. Olyan helyzet pedig végképp nem állhat elő még egyszer, mint anno fiatal alhadnagy korában. Akkoriban még nem mérte fel helyesen az erőviszonyokat, és tévesen azt gondolta, hogy a tiszt sarzsi nem csak hogy mindenre feljogosítja, de meg is oltalmazza. Az akkori sorállomány egy része ezt viszont egészen másként gondolta. A leszerelő öreg katonák egyik szakasza között átlagon felüli létszámban akadtak kőkemény csibészek is, amely összeállítás a sorozóbizottság rossz munkájának volt betudható. Esetleg a katonaidő alatt is elkanászodhattak ezek az emberek, amiben viszont a kiképzők a ludasak; mindenesetre tény, hogy ellenállásuk módszere szinte alvilági volt. A hónapok alatt összegyűlt keserűség lőporához elegendő volt egy falkavezér, aki megadta a kemény válaszcsapás szikráját is. Kilesték a tiszt kantinból utolsóként kilépő Debreczenit, és fejére pokrócot szorítva az épület mögé hurcolták. Hasonlóan bántak el vele,

mint egykor Julius Caesarral az összeesküvő ellenfelei is: mindannyian tevőlegesen részt vettek az alhadnagy elvtárs móresre tanításában. A katonai szakzsargonban csak pokrócozásnak nevezett büntetési forma eredménye egy kitört szemfog, két elrepedt borda, és számtalan véraláfutás lett, ezért másnap a tiszt inkább elegánsan beteget jelentett, a tettesek pedig zökkenőmentesen leszereltek.

Ma esti szeánsza egyik lezárásaként megkönnyebbülten kotorászott cigaretta után, és hallgatta meg alantasai nem hivatalos jelentéseit. Sinka hadnagy külön kis statisztikával készült az újonnan bevonultatottak osztályszármazásáról, iskolai végzettségéről, illetve külön kiemelte, hogy nincsen közöttük KISZ-tag.

- Érdeemes lesz rájuk odafigyelni. – fújta ki a füstöt az orrlyukain keresztül Debreczeni – Ez nagyon komolyan elgondolkoztató. Ügyelj rájuk szigorúan, hadnagy elvtárs!

- Még egy olyan politikailag megbízható szakasz, mint a Bárdoséké, ritkaságszámba megy, talán nem is lesz még egy ilyen – tudálékoskodott Sinka –, de a mai emberanyagból sajnos nem is lehet túl magas az elvárásunk.

- Ne ebből induljunk ki. Először elegendő lesz kiszűrni azokat, akikkel valamiért gond lehet. Ha ezek megvannak, meg lehet törni, vagy más módszerekkel betagolni a Néphadsereg természetese rendjébe.

- Néhány jelöltünk máris akad, ők méltatlan magatartást tanúsítottak már az első politikai foglalkozáson is. Majd kiadom az utasítást Rattkai és Szarvák elvtársaknak, hogy vegyék ezeket kezelésbe.

- Ugyan, ezt még a Bárdosék társasága is szívesen elvégzi. Kell egy kis szórakozás nekik is, nem?

A százados prognózisa helyesnek bizonyult. A másodidőszakos sorkatonák, azaz a gumik farkasvigyorgással vették tudomásul, hogy

néhány mit sem sejtő kopasz estéjét ők maguk ronthatják el. Ez ugyebár felsőbb utasítás volt, egyszerre elvárt és kívánatos.

- A kivitelezést már az elvtársak találékonyságára bízom. – hunyorgott cinikusan Rattkai.

- Abban nem lesz hiba, őrmester elvtárs – bizalmaskodott Bárdos –, csak tessék nyugodtan ránk bízni ezt az ügyet. Mi majd a magunk szája íze szerint jól megsózzuk-megpaprikázzuk.

A hálóterem közepén állva Bárdos egy stokira felállva mindenki fölé tudott magasodni, aki a hálóteremben éppen lefekvéshez készülődött. Az újoncokhoz intézett szózat így egészen színpadias tudott lenni.

- Elvtársak, három önkéntest keresünk, akik a körlet nemzetközi filmestjén részt vesznek. Na, had látom, kik lesznek az első estély résztvevői!

Persze nem aratott osztatlan lelkesedést, hiszen már valamennyien holtfáradtak voltak, ugyanakkor máris csapdát sejtettek a felhívás mögött. Bárdos még szívesen cifrázta volna a dolgot, de Rattkai őrmester viszonylag gyorsan meguntta, hogy egy sorállományú elvtársnál pattoghasson a labda. Az irányítást igenis a saját kezében akarta tudni, hiszen most nincsen itt Sinka hadnagy szoros kontrollja.

- Másszon le onnét, Bárdos elvtárs, majd a gyakorlótéren kijátszadozhatja magát. Az önkénteseket magam fogom kijelölni.

A gumi némileg csalódottan, csendes duzzogástól kísérve tért vissza a talajra, remélve, hogy a móka lényege még azért nála maradhat. Majd ezt a sérelmeket is az újoncok rovására írja, annál nagyobb lesz számára az élmény. Rattkai tehát felvette kedvenc alapállását, és dülledt szeméit hatásvadász módon, rendkívüli lassúsággal hordozta végig a sorállományon. A gumik nyugodtak voltak afelől, hogy nekik nem kell alantas és értelmetlen munkát végezniük, úgy a koruk, mint a KISZ-tagságuk okán. Utóbbi miatt már eddig is kivételeztek velük a

vörös könyves előjárók, ráadásul ők amolyan minta-egység is voltak csahos odaadásukból kifolyólag. A kopaszoknak annál inkább görcsbe rándult a gyomra. Vajon mit fog kitalálni ez a gülüszemű hangosbemondó, és főleg kiknek a rovására? Még az örök mókamester Czink jókedve is elpárologott, különösen mikor kisült, hogy az őrmester órá mutatott.

-Maga! Zsebember! Lépjen ki! – Majd Törökre bökve folytatta: – Úgy vélem, kell ide egy másik véglet is, úgyszólván Dromedár elvtárs a hóna alá kapja a kis vakarcsot, és követik az utasításokat.

Szegény Török Tibi nem volt azzal tisztában, hogy mi is az a dromedár, viszont kiérezte a megszólítás gúnyos élet, és erőteljesen tiltakozni próbált ellene.

- Őrmester elvtárs jelentem, én Török...

- Maga csak ne törjön semmit! Legfeljebb, csak akkor, ha arra tőlem parancsot kap! Megértette?

- Jelentem, én érteném, viszont nekem a nevem a Török. Török Tibor honvéd.

- Azt viszont nem kérdeztem. Az ismerkedési est nem most van, ugyanakkor felhívnám nagybecsű figyelmét, hogy boldog házasságban élek.

Bárdos és szűkebb köre elégedetten látta, hogy az őrmester nem veszítette el a stílusérzékét. Már csak abban bíztak, hogy nekik is jut lehetőség a szekírozásra. Már csak világnézeti alapokkal is megspékelve, hiszen ezek a kopaszok nem KISZ-tagok, azaz nem elvtársak.

A két kijelölt önkéntes hangulata és önbizalma azonban pont fordított tendenciát mutatott. Török óriási öklei lassan összeszorultak az egész napos megpróbáltatásokat betetőző froclizástól, miközben néhai csendőrtiszt nagyapja tanítása jutott az eszébe. Az öregúr – főleg, ha

már felbátorodott néhány pohár bortól – olykor az asztallapot püfölve nyomatékosította azon alaptételét, hogy az ember ne kövessen el, de ne is tűrjön el semmiféle megaláztatást. E Notre Dame-i toronyőr távoli leszármazottját egyértelműen nem látták el otthon ilyen jellegű erkölcsi útravalóval, tehát tőle ez nem is várható el.

Czink, alias kis vakarcs és Zsembember úgy meg volt illetődve, hogy az égvilágon semmi humoros nem jutott az eszébe. Az ő gyermekies vonásain még jobban kiültek az érzelmek, a helyzet haszonélvezőinek nem kis örömére.

Ambivalens érzések uralták tehát most a hálótermet, melyeknek tengerén Rattkai őrmester valósággal lubickolt. Még egy delikvenst kellett beválasztania ebbe a pária-kommandóba, magát a mintakatonaküllemű entellektüelét, Duplát! A fiú már Török kiválasztásakor sejtette, Czink jelölésekor pedig tudta, hogy ő lesz a trió harmadik tagja. Egyetlen eszközt látott csupán, hogy vissza tudja törni kissé ennek a halszemű egycsillagosnak a szarvát, ha ő maga veszi kézbe az események alakulását. Jöjjön hát, aminek jönnie kel, de ne az őrmesteré legyen az utolsó szó. Mint amikor a katonának már csak a fogságba esés és a lemészárlás között lehet választania, ám az utolsó lőszerét végső tiltakozásként inkább saját magába repíti. Dupla tehát nagyot döndülve kilépett, és körülbelül Rattkai hangerejével azonos decibellel bömbölte:

- Őrmester elvtárs! Szabolcsi Szabolcs honvéd önként jelentkezem. – Rattkai őrmester szemei – ha ez biológiailag egyáltalán lehetséges – még kijjebb dülledtek. Ilyenre még nem volt példa, mióta ő egyenruhát visel. A Bárdos-féle gumikatonák sleppje is őszintén megütközött. Ennek a kopasznak egészen biztosan elmentek otthonról!

Dupla viszont annál nagyobb elégedettséggel konstataálta erkölcsi győzelmét.

- Örmester elvtárs önkéntest kért, hát jelentkeztem. – közölte egy arisztokrata kimértségével. Rattkai egészen belefehéredett a tehetetlen haragba, hogy egy újonc így lefojtotta a cselekvési szabadságát.

- Kuss! – hörögte elfúló hangon, miközben mindkét kezével kapaszkodott derékszíjába, mint ha így remélne visszanyerni a stabilitását. – Irány a folyosó! – Kis híján megfélemedezett a csendes többséget alkotó állományról, de azért a küszöbről még visszaordított. – Maguknak meg pihenj! Jó éjt!

Bárdosék már a folyosón várták a három újoncot, és örmesterüket, mivel időben kisétáltak a „műsorhoz” szükséges kellékekért. Rattkai itt már átengedte a vezénylest kis ölebjeinek. Bárdos mohón kapott a felkínált szón.

- Kedves elvtársak, mint az már említettem, nemzetközi filmest következik. Elsőként egy francia alkotás következik, a Dölvíz. – Vigyorogva odabiccentett egy társának, aki a folyosó végén felszerelt tűzoltótömlőből bőségesen fellocsolta a metlakit.

- Most pedig jöjjön az arab világ egyik csodája, a Habrahab. – Egy másik gumi jóvoltából ipari mennyiségű ultra mosópor került kiszórásra, ami pillanatok alatt lábszárközépig érő fehér habot vetett. Bárdos egyre inkább elemében kezdte érezni magát.

- Végül, de korántsem utolsó sorban a japán kultúrkör képviselőjében a Sikamika, szoros összefonódásban a magyar produkcióval, a Fókamókával. Majd elfelejtettem! Juhász elvtárs! Ossa ki a fókákat! De nagyon ügyeljen arra, hogy azok ne legyenek a motoros fókák, hiszen az üzemanyagok gőzei ártalmasak a fiatal szervezetnek.

A megszólított Juhász Ferenc honvéd, Bárdos sleppjének oszlopos tagja, az utasítás értelmében kiosztotta a „fókákat”, azaz kidobálta az agyonhasznált felmosórongyokat. Újra Bárdos vitte a szót:

- Nos tehát, elvtársak, a japán-magyar együttműködés jegyében: dologra! Ajánlom, hogy a sakktabla úgy ragyogjon, mint a Salamon töke! – A „sakktabla” alatt a folyosó fekete-fehér kövezete volt értendő, és a nemzetközi filmest jegyében kellett a részben kijelölt önkénteseknek a rongyok segítségével. Első feladat értelemszerűen az volt, hogy a habot, majd a vizet összegyűjtsék, amihez viszont csupán egyetlen vödör állt rendelkezésre. Gyorsan felszedték az első fuvar habos vizet, aminek a mosdókba való elfuvarozását Török vállalta magára. Az óriás öles léptei azonban nagyon hamar megtorpantak, mert gyanússá vált számára a gumik felharsanó röhögése. Belekerült némi fáziskésésbe, amíg észrevette, hogy a vödör alja lyukas. Bizonyára szánt szándékkal adtak nekik ilyet, nehogy véletlenül is haladhassanak ezzel a művelettel. Elfojtott egy cifra káromkodást, és jobb híján megszaporázta a tempót, a gumik őszinte gyönyörűségére. Czink viszont gyors észjárással gátat vetett ennek az olcsó kiegészítő elemnek. Amint a gumik figyelme kissé alábbhagyott, a felmosóröngy széléből leszakított egy keskeny csíkot, és az hurkává sodorva nagyjából eltömítette a lyukat. Ezzel a módszerrel valamicskét hamarabb szedték össze a habot és a vizet, azonban maradt még maga a törlési művelet. Átmenetileg szünetelt viszont a felügyelet, vagy inkább kárörvendő nézőközönség nézett más elfoglaltság után: kártyáztak. Dupla a takarítószeres szekrényhez somfordált és nesztelenül kiemelt onnan egy felmosó fát. Juhász azonban észrevette, és ráordítva riadóztatta társait is.

- Mit képzelsz, kopasz? Magának még nincsen jogosítványa a motoros fókára! Izgassa csak tovább kézzel – Az ötlet nem valósulhatott meg, de Bárdos még csak be sem érte ennyivel. – Ha már annyira a motoros fókára vágyik kopasz, hát imitálhatja a hatást. Bürrögjön! Berregjen!

Dupla egy pillanatra azt hitte, nem jól hall. Ez a senkiházi már az óvodába képzelem valamelyiküket? Mindenesetre a további ordítást megspórolandó, bürrögött és berregett, miközben a gumik fetrengtek a vihogástól. Társai szánakozva nézték, mint alázzák meg még jobban

Duplát, ám a nagyobb hatás kedvéért nekik is bürrögni és berregni kellett. Ennek a lehetetlen helyzetnek egyetlen haszna csupán az volt, hogy legalább nem hallatszott, amint Török a fogait csikorgatja tehetetlen haragjában. Az indulat Czink és Dupla arcára is kiültek, mert mindkettőjük színe végigpróbálta a viaszsárga és a bíborvörös összes lehetséges árnyalatát. Míg Török a lehető legkegyetlenebb testi fenyegetések módozatain ábrándozva lihegett bosszút, Czink a jogi orvoslaton törte a fejét, addig Dupla a tanulságokat igyekezett leszűrni. Tételként szögezte le, „kopasz” kiskatonaként nem csak a tiszték- és tisztések, hanem az idősebb sorkatonák kénye-kedvének is ki vannak szolgáltatva. Félő, hogy ebben igazságot vagy értelmet hiába is keresne. A kérdés tehát az, hogy meddig tarthat még ez a lehetetlen helyzet, illetve hol lehet a gyenge pontja.

A külön-külön való elmélkedések mellett kínos lassúsággal telt az idő. Amikor már úgy tűnt, hogy végre kifelé kezdenek haladni az erdőből. Bárdos és néhány társa hányaveti kiskakas módjára végigment, olykor pedig csoszogott a „sakktáblán”, és surranóik talprészével ronda sötét csíkokat húzva a felületen. Szegény kopaszok már kezdték azt hinni, hogy nem lehet mélyebben a nívó – pedig dehogynem! A pszichológiai hadviselés eddigi csúcsa volt ez: az értelmetlenül elvégzetett munka eredményének megsemmisítése, ráadásul ez sem történhetett szöveges aláfestés nélkül.

- Mi van kopasz, a fókája talán zebrával pározott, hogy ilyen csíkokat húz? Megmondtam, hogy a sakktábla úgy ragyogjon, mint a Salamon töke!

Dupla és Török fogták közre Czinket, aki így a két malomkő közé ékelődött gabonaszemre emlékeztetett. Annál meglepőbb és komikusabb volt viszont, hogy hármójuk közül pont ő pattant fel lángvörösre gyúlt képpel, hogy felháborodásának hangot adjon.

- Ez már azért mindennek a teteje! Most mondjátok meg őszintén, hogy ez mégis mi akar lenni?!

Bárdos, ha ez lehetséges, most még jobban élvezte a szituációt. Czink legalább 25 kilóval könnyebb volt és másfél fejjel alacsonyabb, tehát amaz ténylegesen fölé tudott tornyosulni. Válaszadás közben ugyanakkor – mintegy mondandóját nyomatékosítandó – középső és mutatóujjával egyaránt Czink horpadt mellkasát bökdöste. Szegény Elemér úgy érezte, hogy menten kilukad a tüdeje, de amit végig kellett hallgatnia, az idősebb katonától, végleg betette nála a kaput. Felháborodottsága egyébként legyűrte veszélyérzetét, ezért ragadtatta magát erre a vehemens fellépésre. Tehát újból a provokátor győzedelmeskedett, aki legott ellentámadásba is lendült.

- Kezdjük ott kopasz, hogy maga meg én nem őriztünk együtt libát.
- De kérem szépen – próbált simulékonyabb hangot megütni Czink –, ismereteim szerint nekem jogomban áll...
- Tudja, hogy meddig tartanak a maga jogai, kopasz? Az én öklömig!

Dupla és Török egy emberként egyenesedett fel, mert már a vérük forrt ettől az igazságtalan és gyáva magatartástól.

- Még az a szerencse, hogy kibírsz vele – dörmögte Török. Nagyon vissza kellett fognia magát, hogy ne verje le cölöpnek Bárdost.
- Nem pofázik, takarít! Egyébként pedig kedves kis inkubátorszökevény elvtársam, hogy a kérdésére válaszoljak – mer' azér' itt is van ám kultúra –, ez itten a magyar csikágó. Az van, amit mi mondunk, mert ugyebár, gumik vagyunk, ugathatunk.

A hálóteremből összegyógyult szemű álmos képű továbbszolgáló katona botorkált ki, meglepő fordulattal rövidre zárva a helyzetet.

- Állítsd magad takarékra, Bárdos! Kezd tele lenni a hócipóm azzal, hogy itt a kiskirályt játszod.
- Nagyon nagy szíved van, Hegedűském – próbálta megőrizni pozícióját többiek előtt öregebb társával szemben Bárdos.

- Inkább a szívem legyen hatalmas, mint a pofám.
- Egyébként elárulod, hogy miért vakogsz bele ebbe a prima ki heccünkbe? Ha nagyon akarod, legközelebb téged is beveszünk.
- Engem nem érdekelnek a disznóságaitok, hagyjatok lógva. Viszont tudtommal te sem ütésálló, Bárdoskám.
- Az lehet, de sok mindent nem tudsz még, Hegedűském.
- Ami viszont biztos, hogy ezek a szerencsétlen kopaszok már átlagon felül lettek megszívotva, mi meg aludni akarunk. Játszatok inkább csak azzal, ami veletek egyidős és punktum!

Bárdos nem is merte tovább feszíteni a húrt, hiszen egyik pártfogója sem volt a közelben, Hegedűs pedig nem csak öregebb katona volt, mint ők, és ráadásul továbbszolgáló is. Olyan különleges egyed, aki nemrég letöltötte a sorállományra kirótt idejét, aztán a leendő hivatásos állományba kerülés reményében „bent maradt”. Bárdos tehát kénytelen-kelletlen visszavonulót fűjt. A takarításhoz használt eszközök a helyükre kerültek, a kopaszok pedig végre nyugovóra térhettek. Czink szeretett volna köszönetet mondani a számára ismeretlen katonának a segítségéért, de azt már nem várták meg. Inkább ők is aludni mentek, hiszen már jócskán elmúlt éjfél. A meghajszolt kiskatonák úgy érezték, hogy mire végre álmra hajthatták fáradt fejüket, addigra a lábuk már el is aludt. Az éjszaka hátralévő része érthető módon csak meglehetősen nyúlfarknyira sikeredett, és azt a kevéske időt is, amit az álmok súlytalanságában lebegve sikerült eltölteni, egy elképesztően ellenszenvesen rikácsoló hang szakította meg:

- Jó reggelt elvtársak! Ébresztő fel!

A készülődés nehéz műveleténél az öregebb katonák nem csak pusztán rutinjuk, hanem az emeletes ágyakon való földszinti elhelyezkedésük okán is óriási előnyben voltak. Míg a kiskamasz küllemű Czink

esetlenül lemászni próbált a magaslatról, Dupla és Török szerényebb volumenű földrengést idéztek elő, amint pontosan egyszerre lehuppantak a padlóra.

- Az apátok irgalmát, még szerencse, hogy nem a hátamra ugrottatok. – dűnnyögte az egyik alsó ágyas gumi. Látva, hogy ez a srác talán nem is tartozik a Bárdos-féle galeribe, Czink barátkozni próbált.

- Ezt a rengést akár mérni is érdemes lett volna, csak hát ugyebár nincsen szeizmográfom.

- Nyugodt lehet kopasz, hogy ilyen cifra betegséggel már be sem sorozták volna – gyalogolt bele végleg a kedélyesen induló reggelbe Rattkai, aki nagyjából a földből bújhatott elő. Czink hirtelenjében azt sem tudta, hogy hová nézzen a legújabb őrmesteri bölcsesség hallatán, hiszen rendkívül egészségtelen lett volna elmosolyodni.

- Remélem elvtársak, kellemesen telt az éjszakájuk. – humorizált Rattkai – Aki kevesli a pihenést, az legközelebb fekdjön indigópapírra, és akkor majd duplán számít a pihenőidő.

Dupla, Czink, és Török – mint az éjszakai sikamika kommandó oszlopos tagjai – magától értetődően meglehetősen gyűrött állapotban voltak, ám túl fáradtak ahhoz, hogy erre az alattomos élcelődésre érdemben reagáljanak. Egyedül Dupla kezdett el azon elmélkedni, hogy vajon Rattkai miért mindig pont hármójukat találja meg? Katonai szakkifejezéssel élve: ők még olyannyira újoncok, hogy billeg a sapkájuk a fogason. Ezen tény ellenére is kijelenthető azonban, hogy triójuk máris felkeltette a rosszindulatú tisztetek és klientúrájuk „érdeklődését”. Meglehetősen hálátlan szerep. Sőt, eddig még egyetlen normális emberrel sem találkoztak, aki hivatásos állomány tagjaként mutatkozott volna be, tehát jogosnak tűnik a kérdés: a Néphadseregben mindenki csak ellenszenves tud lenni? Ha igen, akkor ez velük született készség, vagy itt szorítják le az erkölcsi-szellemi nívójukat?

A filozofikussá váló elmélkedést a reggeli torna zúzta darabokra. Ez a kötelező mozzanat volt az első olyan dolog, amit már valóban a katonai szellem ihletett és indokolt, hiszen a fizikai állóképesség javítása és szintén tartása nélkül elképzelhetetlen hadsereget eredményesen működtetni. Maga a Haza mit is tudna kezdeni egy rakás rossz erőnlétű férfiatlan férfival? A kötelező jellegű reggeli torna intézménye ugyanakkor egyenesen igazságosnak is volt nevezhető, hiszen mindenkire vonatkozott: kopaszra, gumira, és öregre. E mellett a kiképzők is tevékenyen részt vettek a testedzésben, melynek során fizikai képtelenség lett volna a megszokott üvöltözést folytatniuk. Itt csak a lényegre lehetett szorítkozni, azaz a legszükségesebb vezényszavakra, mindennemű zrikálás nélkül. Utóbbi tény már egyenesen üdítően hatott a hajszott kopaszokra, akik még nem igazán zárkózhattak fel a gumik és az öregek edzettségi szintjére. A kilométeres futás és a végeláthatatlan gimnasztikai gyakorlatok után mégis a reggeli étkezésre szóló vezényszó volt a legjobb hír. A vékony szelet disznósajt rágós volt és zsíros, mely tényt Czink legott igyekezett kedvezőbb színben feltüntetni:

- Ha tovább rágjuk, akkor minden egyes falat azt az illúziót kelti, hogy nagyobb.
- Süsd meg az illúziódat – dörmögte Török, akinek kazángyomra már el is felejtette a szerény mennyiségű étket, és most a bögréjében gőzölgő teát szemlélte kritikusan.
- Kicsit mintha fura íze lenne ennek a löttynek.
- Mert pár csepp brómmal bolondították meg a derék konyhások, persze felsőbb utasításra. – fordult hozzájuk bizalmasan a tegnap este futólag megismert továbbszolgáló katona, Hegedűs.
- Ugyan már, miért tennének ilyet? – borzadtak el egyszerre a kopaszok.
- Állítólag aki brómos teát iszik, annak egy ideig nem ugrál a mókus.

- Úgy érted, hogy átmenetileg impotensekké akarnak tenni bennünket? – csattant fel a jogászi vénájú Czink – Ez agyrem! Vagyis inkább felháborító! Be kellene őket perelni, mert rosszhiszeműen kezelik azt a kockázatot, hogy nekünk ezzel maradandó egészségkárosodásunk is lehet.

- Szállj csak le a földre, kis barátom, ennek semmi értelme. Különben is, amíg kopasz egér vagy, mégis kivel kívánsz huncutkodni, talán a két tagbaszakadt cimboráddal? Az aztán nagy műsor lenne!

- Akkor is! Mi szükség erre az eljárásra?

- Így egy problémával kevesebbet kell kezelni, kedves Elemér – kapcsolódott be most már Dupla is. – Tudniillik Napóleon óta közmondásos tény, hogy a hadsereg egy olyan élőlény, ami a gyomrán közlekedve a nemi szervével böködi magát előre. Magyarán: a katona folyamatosan éhes-szomjas, és hát egyéb igényei is csillapíthatatlanok. A lényeg viszont az, hogy világos a vezetőség szándéka. Ha egy ingerrel kevesebb, akkor könnyebb a fegyelmezés is.

- Rendben van, de akkor azt magyarázd el te kis polihisztor – csapott az asztalra Hegedűs –, hogy legalább enni-inni miért nem adnak tisztességesen? Mert én nem tartom magamat egy reménytelenül buta embernek, de ezt a dolgot aggastyán katona létemre sem tudtam megfejteni. Az biztos, hogy a haza védelméhez ennek semmi köze nincsen, és így sokakkal megutáltatják a sorkatonaságot. Én további szolgálatra jelentkeztem, mert majd szeretnék hivatásos állományba kerülni, de velem végig is járatták a számlétrát. Másokkal ellentétben, ugyebár...

- Kikre gondolsz? – csapott le a keserű kiszólásra Dupla. Hegedűs szemében egy szikra villant fel, ami egyaránt lehetett a gyanakvásé vagy a félelemé is. A beszédhangját mindenesetre lehalkította.

- Had ne mondjak neveket, de szerintem magadtól is rá fogsz majd jönni. Elég az hozzá, hogy én nem vagyok párttag, tehát jelentős hátránnyal indulok.

- Akkor miért nem lépsz be? – provokálta Dupla, aki lehetséges bajtársat vélt felfedezni Hegedűsben.

- Ez nálam főleg elvi kérdés. Én ide katonáskodni jöttem, nem pedig politizálni – zárta rövidre a témát Hegedűs. – Mindenesetre ne keverj össze Sinka hadnaggyal, mert az súlyos hiba lenne!

- Még be sem mutatkoztam – nyújtotta jobbját nekividámódva Dupla -, Szabolcsi Szabolcs vagyok, a jó ismerősöknek csak Dupla.

- Hegedűs Ottó. A cimboráknak csak Hege.

- Hé, ifjú pár! – vetette közbe Török. – Megjött a kedvenc őrmesterünk, úgyhogy szerintem csodásan fog folytatódni a napunk.

- Kopasz létedre meglepően bölcs vagy – mosolygott fanyarul Hegedűs. Rattkai őrmester valóban kissé megkésve, de annál nagyobb lendülettel és persze hangerővel vezényelte az újoncokat az egész délelőttöt betöltő alaki foglalkozásra. Különösen a vigyázz-menet gyakoroltatásában lelte nagy örömét, ami persze meglehetősen egyoldalú élménynek bizonyult. A csípős őszi idő ellenére is patakokban csorgott a verejték a regrutákról, miközben valamennyi tisztos édesanyja csendesen csuklott odahaza.

Szarvák most is készségesen vette át Rattkai szóhasználatát, jelezve ezzel is, hogy képtelen az önálló gondolkodásra. A veretes gondolat imigyen hangzott: „Verje oda a talajhoz a surranóját, kopasz, de úgy ám, hogy a földigiliszták is mind agyrázkódást kapjanak!”

Az ebéd már csak a megállás lehetősége miatt is megváltásként hatott. Termálfürdőként gőzölgő gulyásleves, valamint gyanús küllemű és állagú jéghideg burgonyás tészta – maga a megtestesült konyhaművészeti ellentmondás. Ez persze Czink teóriája volt, de a

többiek inkább gyakorlatiasabb módon igyekeztek megközelíteni a kérdést.

- Ezek azt gondolják, hogy samottozott a szám belseje – morgott félhangosan Török, és inkább megfordította a sorrendet: a hideg tésztát lapátolta be előbb. Ez sem vezetett azonban megoldásra, mert irdatlan kapacitású kazángyomra pillanatok alatt elemésztette a szerény ételt, és a leves még mindig inkább a friss lávára emlékeztetett.

Dupla más módszerrel próbálkozott: szimplán összeborította a két fogást, hogy azok átvehessék egymás hőmérsékletét. A szokatlan gasztronómiai élménynél már csak a jóllakottság érzete hatott különösebben. Mielőtt azonban még Dupla példáját többen követhették volna, felharsant az étkezés végét jelző vezényszó. Újra gyorsan nyílt lehetőség a bevitt kalóriák ledolgozására.

A már bevált sémák szerint késő délután Sinka hadnagy vette át a legénységet, hogy elméjüket a rendszerhű ballasztcsövegekkel köthesse le. A politikai tájékoztató alatt Dupla, Czink, és Török most sem állhatta meg, hogy a nagyobb volumenű sületlenségeket ne kommentálják egymás között. Ugyanakkor az ellenkező oldal hozzáállása sem változott: a komisszár lendületesen szónokolt, szinte szavalt; addig Rattkai őrmester az állomány reakcióját figyelte.

A téma az imperialista hatalmak háborús fenyegetése volt. Czink minden óvatosságot félretéve jegyezte meg a körülötte ülőknek:

- Mégis mivel akarják feltartani a nyugatiakat? Az ilyen Rattkai-szabású amputált agyúakkal? Hiszen ez az ember pszichológiai eset! – még az eddig hallgatásba burkolózó Török is felbátorodott.

- Meg különben is mi a mennykövet akarnának tőlünk elvenni?! Ezt a marha nagy nyomorúságot?

- De fiúk, lehet ezt normális keretek között is eljátszani – bújt bele a kisördög Duplába, és érdeklődő arckifejezést felöltve szólásra jelentkezett. Sinka még örvendett is ritka jelenségnek, tehát készséggel megadta a szót. Dupla tisztelettudóan felállt, úgy vezette elő mondandóját:

- Hadnagy elvtárs, én nem is igazán tudom, hogy lehet-e, vagy illik-e, de nekem két dolog kérdéses.

- Csak ki vele! – bátorította a politikai tiszt. Vélhetően megfedkezett arról, milyen renitens magaviseletet tanúsított korábban ez a katona, sőt még Rattkai figyelmeztetésnek szánt grimaszait is figyelmen kívül hagyta.

- A két kérdés lényegében összefügg. Tétélezzük fel, hogy a nyugati hatalmak egyesített hadereje...

- A NATO-ra gondol?

- ... igen, tehát a NATO katonai csapást mérne hazánkra. Mégis mi indokolná ezt, illetve képesek lennének-e elhárítani ezt a csapást?

Az oktatóteremben egy pillanatra megfagyni látszott a levegő. Egyetlen, de annál vészjóslóbb hang volt, Rattkai őrmester surranóinak halk koppanásai, amint egyenletes tempóban lábujjhegyről a sarkaira billegett előre-hátra. A politikai tiszt arcszíne az összes lehetséges árnyalatot felöltötte egy-egy pillanatra, mert ilyen naivításba csomagolt provokatív kérdést meg nem tapasztalt eddigi pályafutása során. Dupla azonban még arra is rátett egy lapáttal, mert kihasználva a bárgyún hallgató vagy birkamódra helyeslő emberanyaghoz szokott hadnagy döbbenetét, tovább monologizált.

- Tetszik tudni hadnagy elvtárs, ezt a kérdéskört azért is feszegetem, mert számomra ellentmondásos az, hogy ha a kapitalista társadalmi és gazdasági rendszer már eleve rothadt, akkor hogyan tudnának kezét

emelni a fejlettebb szocialista rendszerre? Amennyiben ez mégis megvalósulna, akkor mégis mik lehetnének az esélyek?

- Milyen alapon merészel ilyeneket kérdezgetni, katona? – tért magához nagy nehezen Sinka.

- Hadnagy elvtárs jelentem, nincsen túl sok iskolám, és ezért kérdeztem, hogy ha már én nem tudom – mert ugye honnan is tudhatnám – , ön majd talán lesz szíves felvilágosítást adni.

Sinkán újabb enyhe lefolyású idegroham vett erőt, bár ezen valamivel hamarabb úrrá tudott lenni, és meg tudta formálni mondandóját:

- Katona, maga egész egyszerűen gúnyt akar üzni a nemzetközi helyzet komolyságából.

- Jelentem, nincsen ilyen szándékom, pusztán tájékozódni szeretnék.

- Akkor viszont kérdezzen normálist, és ne akarja itt nyilvánosan aláásni a fegyelmet! – Itt már egyre kendőzetlenebbül futott végig a derűtség hulláma a hallgatóságon. Néhányan már kezdték megsejteni, hogy intellektus szempontjából Dupla bizony toronymagasan az előadó felett áll.

- Jelentem, én eddig meg voltam arról győződve, hogy normálist kérdeztem, bár most már kezdek elbizonytalanodni.

- Erről nem nyitok vitát. Rattkai elvtárs majd gondoskodik arról, hogy ha már ennyire elmélkedős alkat, legyen rá elegendő lehetősége – sakkozás közben. Teheti majd mindezt két héten keresztül, minden áldott este. Ezt most nem kell megköszönnie.

Az utasításnak megfelelően Dupla nem köszönte meg, csak némán visszaült a helyére. Nagyságrendileg azt kapta, amire számított, vagyis büntetést a kellemetlenkedő kérdéseiért, viszont ezt nem tartotta túl nagy árnak a megszerzett információért és propagandalehetőségért cserébe. Így legalább le tudta szűrni, hogy mire számíthat,

amennyiben csak kérdezni is mer olyasmit, ami érzékeny témát érinthet. Könnyű a rendszer láncos kuttyájának a tyúkszemére lépni, és még csak nem is vitaképes. Dupla másik, közvetett eredményének könyvelte el azt, hogy felszólalásával sikerült felbolydítania több társát is. Mint amikor a sima víztükrű tóba kavicsot dobnak, messzire veti gyűrűit, még ha csak rövid időre is. Több, eddig jámbor odafigyeléssel vagy csak elfojtott unalommal hallgató kiskatona kezdett egyre intenzívebben sugdolózni. Őket már megérintette az ostobasággal álcázott vitriolos gúny, amit ebben a formában már az előadó sem hagyhatott annyiban. Csendet parancsolt, hogy azzal is időt nyerjen, amíg gyér gondolatait igyekszik csatarendbe állítani.

- Nos, az imperialista országokban uralkodó kapitalizmus erjedési folyamata viszonylag lassú, ugyanakkor a NATO a nyugati térség jelentős részét lefedi, így sajnos megvan az erejük a nyílt támadásra. Ezt minden felelősen gondolkodó magyarnak, különösen a magyar kommunistáknak komolyan kell venniük, még úgy is, hogy a Varsói Szerződés haderejét magunk mellett tudhatjuk. Hogy miért kell tartani az imperialista agressziótól? Hát pusztán csak azért, mert ők imperialisták, és mint ilyenek, a béke és a haladás ellenségei. A nevükben is benne van: imperialisták, azaz birodalomisták. Mi viszont valamennyien a béke és a haladás oldalán állunk, ennek vagyunk harcos védelmezői Moszkvától Budapestig. Ilyen összeforrott fegyverbarátságban képesek leszünk megoltalmazni a szocializmus nemzetközi vívmányait. Az erőviszonyokról és esélyekről nem mondhatok közelebbit, mert az hadi- és államtitok egyben. Legyen annyi elegendő, hogy a Magyar Néphadsereg önállóan is erős, szövetségeseivel közösen pedig szinte legyőzhetetlen.

Dupla iménti példáját követve Czink is szólásra akart emelkedni, hogy gondosan megfogalmazott kompromittáló kérdését feltehesse. Úgy nyújtogatta a kezét, mint valami stréber kisdíák, hogy közben majd' kiesett a padból. Míg Dupla némileg kételkedve nézett katonatársára, addig Sinka egyre inkább úgy érezte, hogy rohamosan fogy az emelt

fővel való befejezés esélye. Ez a kis nyeszlett honvéd már az első ránézésre is amolyan kiköpött értelmiségi-forma: vastag keretes szemüveg, kiskamaszos testalkat, gondosan lefésült frizura. Az ilyeneknek már a szóhasználata is olyan, hogy minimum a felét nem is lehet érteni. A mellette ülő szálfatermetű is kellemetlenséget okozott, és Sinka nem kívánta megvárni a folytatást. Itt csak az előremenekülés segíthet.

Rendben van, elvtársak – vett nagy levegőt a politikai tiszt –, látom, hogy kezd már sok lenni a száraz anyagból. Rattkai elvtárs! Kerítse elő a nótafát!

Kiss Szilveszter honvédnek már annyi is elég volt, hogy az őrmester ráemelte düllelt pontyszemeit, és máris elővezetett egy katonanótát. Hamarosan az egész terem zengett.

A körletbe való visszatéréskor valamennyi újonc feldúlva találta a szekrényét. A kidobált holmik olyan küllemet sejtettek, mint egy forgószél rendezte zsidóvásár. Szarvák szakaszvezető máris a kárörvendően vihogó Bárdos-féle gumi klikk élén várta őket. A tiszt valószínűleg a Rattkai őrmestertől eltanult erőltetett pátosszal adta elő magát:

- Mint azt láthatják, kedves elvtársak, történt egy kis kellemetlenség. Amíg maguk nem tartózkodtak a körletben, berepült az ablakon egy golyó, és ilyen ronda nagy felfordulást csinált. Javasolnám, hogy fogjanak hozzá gyorsan a rendrakáshoz, mert tíz percen belül szobaszemle. Jön majd az ügyeletes tiszt elvtárs, és megteszi az észrevételeit.

Ameddig azonban a beígért „üti” be nem futott, Czink most is megtette menetrend szerinti epés megjegyzését:

- Ez a szerény szürkeállományú legalább ügyelne egy kicsit a süket dumája tartalmára. Ornitológiai ismereteim szerint ugyanis kis

hazánkban már nagyítóval sem talál így ősz derekán gólyát. Stílusosabb lett volna, ha mondjuk kárókatonaát emleget.

- Pofa súlyba, kicsi veréb, mert még te leszel a legközelebbi, aki innen repülni fog – mordult rá Török, de már későn. Szarvák fülei lokátorkáns mérték be a kéretlen hozzászólást, így tehát ismét volt min csámcsognia.

- Úgy látom, hogy magának is kell, hogy szervezzek valami esti programot, mert egyszerűen túl sok az energiája. Addig is a keze járjon, ne a szája, mert a végén még annál is nagyobb bajba kerül, mint amilyenben most van.

A motiváció hallatán minden egyes érintett kiskatona – de különösen Czink – megkettőzött sebességre kapcsolt tehát, a további szankciókat elkerülendő. Ettől az élménytől valamennyien idegesek lettek kissé, bár Duplán valahogy az esélytelenek nyugalma kezdett el erőt venni. Két hétig egyébként is ő fogja felmosni a folyosót, amiért megnyilvánult, mint gondolkozó lény. Mégis mit tudnának még ezen cifrázni?

A beígért tíz perces időintervallum leteltével nem csak pusztán az ügyeletes tiszt toppant be, de maga Debreczeni százados is. Szokása szerint jobb kezét a pisztolytáskán nyugtatva végigsétált a körleten, miközben felületesen körülnézett. A saját biztonsága most is mindennél jobban aggasztotta, de némileg azért ügyelt a látszatra is.

- A renitens honvédeket ugye nem tévesztettétek szem elől? – szegezte a kérdést a pincsikutyákként mögötte haladó beosztottjainak. Szarvák és Rattkai egymást felüllicitálva igyekeztek bizonygatni, hogy nem hanyagolják el az ügyet. Úgy a hivatásos, mint a sorállomány tagjai azon vannak, hogy a szocialista erkölcsi normáktól eltérő felfogású katonákat megfelelően kontrollálják, és esetleges kilengéseiket megtorolják. Debreczeni így aztán már megnyugodva nyomhatta el cigarettájának csikkjét, és már alig várta, hogy az irodája rejtekében

lenyelhessen némi kisüsti szilvóriumot. Az majd garantáltan lenyugtatja zaklatott idegeit, sőt fel is élénkíti. Olykor vendégül látta egyik-másik arra érdemesített tisztársát, például Sinkát is. Ilyenkor együtt poharazgattak akár egészen hajnalig, de ez ma a politikai tiszt kimenője miatt nem fog megvalósulni. Sebaj, legalább több marad.

A beharangozott büntetésnek megfelelően Dupla lélekben neki is készült a huzamosabb ideig tartó kövezetfelmosásra. A kiszabott kétheti büntetési tétel első napját Bárdos és bandája azzal fűszerezte, hogy „elszaladt a kék egér!” felkiáltással egymásnak rugdosták azt a kék színű dobozt, ami a felmosáshoz szükséges vegyszert tartalmazta. Szemmel láthatóan felszabadultnak érezték magukat, szinte a második gyerekkorukat élték. Dupláról egészen meg is feledkeztek, ő meg csak állt ott, miközben egyrészt megállapította a gumik értelmi szintjének alacsony voltát, másrészt sztoikus beletörődéssel várta a bolhacirkusz befejeződését. Az olcsó játék negyed óráig, ha eltarthatott, mert addigra a folyosó egésze kapott a lábbal szétosztott vegyszerből. A múltkor már megismert „filmestre” most nem került sor, szemmel láthatóan Bárdosék ma más elfoglaltság után néztek. Utóbbi ténynek most meglepő módon olyan ember volt az előmozdítója, akire Dupla álmában sem mert gondolni. Maga Szarvák szakaszvezető küldte el a gumikat.

- Ha már kiszórakozták magukat az elvtársak, leléphetnek. Majd én átveszem a felügyeletet.

„Mi a fészkes fenét kell azon felügyelni, hogy egy kiskatona felmossa a folyosót? Mi ez, börtön? Hja, kérem, ez itt a Néphadsereg, ahol az eddig tapasztaltak alapján a logika és az emberség ritka vendégek.” – morfondírozott Dupla. Szarvák viszont a falnak támaszkodva buzgón végezte a felügyelői tevékenységet. Ez részéről annyiban merült ki, hogy Duplára függesztette tekintetét. Amaz rá sem hederített, mivel a tisztos kivételesen nem ordibált és nem is kötekedett.

„Élni és élni hagyni.” – futott át Dupla agyán az egyszerű, de nagyszerű életfilozófiai alap. Így aztán békésen el is kezdett a saját gondolataiban elmerülni, és takarékos mozdulatokkal végezte a rá osztott kényszermunkát. Fogytak a négyzetméterek, miközben teljes volt a csend. Míg Dupla az elmélkedésbe, addig Szarvák Dupla hajlongásának bámulásába feledkezett bele teljesen. Ritka lehetőség volt ez még az ő számára is, hogy kettesben maradhat egy ilyen jó kiállítású legénnyel. Izgalmában még a tenyere is izzadni kezdett, pupillái kitágultak, és szaporábban szedte a levegőt. Repesve várta, hogy Dupla egészen addig a pontig hátráljon, ahol ő is állt, és akkor... igen, akkor végre majd egymáshoz érhet a testük, ami egy új kezdetet hozhat el. Jelenleg ez volt Szarvák Péter szakaszvezető egyik legfőbb vágya: minél előbb, és minél inkább kiélni vágyait. Ezt már a felettesei előtt is egyre nehezebben titkolta, de a mai este tökéletesnek ígérkezett a számára. Ketten maradtak ezzel a remek fiatalemberrel, aki majd saját jól felfogott érdekéből biztosan nyitott lesz az ő segítő szándékára. Valamit valamiért alapon, persze. Dupla az utolsó pillanatban egyenesedett fel széles terpeszű-mélyre hajolt alapállásából, hogy sajtó hátát kissé megegyenesítse. Gyanússá vált a számára, hogy olyan hosszú ideje milyen mély a csend, szinte hiányolni kezdte a szinte elmaradhatatlan froclizást. Óvatosan átnézett a jobb válla felett, majd a látvány hatására villámgyorsan megpördült, és ösztönösen hátrébb lépett egy lépést. Szarvák erre bárgyún vigyorgott, mint aki legalább ennyire nem tud mit kezdeni a helyzettel. Továbbra is a katona tetőtől-talpig való bámulásával volt elfoglalva, miközben orrlyukai kitágultak és megremegtek, valamint gyakran nyaldosta a száját. Ezzel még leginkább egy zsákmányszerzési lázban égő sakálra emlékeztetett, ugyanakkor Dupla észlelt benne valami megfoghatatlanul abszurditást is. Valahogyan meg kellett törnie ezt a kellemetlen szituációt.

- Segíthetek valamiben, szakaszvezető elvtárs?

Szarvák mit sem változtatott az iménti arckifejezésén, és meglepően lágy, már szinte nőies hangon felelte:

- Nem, köszönöm. Csak elgondolkoztam kissé. Ugyanakkor azt gondolom, hogy kettőnk közül inkább maga szorul segítségre. – A szavak végét szándékosan elnyújtotta, és pontosan úgy affektált, akár egy elkényeztetett nő. – Sőt, ha jobban belegondolok, felesleges is ez a magázódás. Mivel én vagyok az idősebb, ráadásul szakaszvezető, azt mondom, bár nem egészen hivatalosan, hogy szervusz!

- Szervusz! – szorította meg vizes markával Dupla amaz kelt tészta lágyságú kis kacsóját. Valamiért már ez sem volt a számára túl szimpatikus. Egy férfi, főleg magyar katona, és pláne tisztos, akinek ilyen harmatgyenge nőies keze van, lehetetlenül éles kontrasztot állít fel a folytonos ordítózással. Az igazi meglepetés azonban csak ezután következett. Szarváknek már a tekintete is ellágyult, és kezét habkönnyed mozdulattal Dupla vállára tette, mint ha legalábbis kebelbarátok lennének.

- Ahogy elnézem, ez a folyosó már nem lesz sokkal tisztább, te is fáradt lehetsz, meg aztán én sem vagyok valami friss. Mit szólnál ahhoz, ha lezuhanyoznánk, és hagynánk az egészet a fenébe? Elvégre holnap is nap lesz, vagy mi a szösz. – Az egész felvetést még kiegészítette némi idegesítő kacarászással, mire Dupla fejében megszólalt a vészcsengő. Anno még középiskolai tanulmányai folytán hallott róla, hogy igenis vannak olyan emberek, akik a saját nemükhöz vonzódnak. Azt már nem merte volna gondolni, hogy ilyen helyzetnek ő legalábbis az árnyékába kerül, amikor kvázi a férfiúi tisztessége kerül veszélybe. Egészségesnek, konzervatívnak, és hagyománytisztelőnek érezte magát, míg ez a deviáns magatartás leginkább viszolygással töltötte el. Még egy bibliai szál is felötlött az elméjében, amely azokat a férfiakat kárhóztatja, akik férfikkal hálnak. Nem tartotta viszont túl valószínűnek, hogy aggályai megértő

fülekre találnának Szarváknál, tehát maradt a hivatalosnak tűnő indoklás.

- Szakaszevezető elvtárs jelentem, legjobb ismereteim szerint a sorállomány csak két nap múlva lesz jogosult a zuhanyzó használatára.

- Ezt jól tudod, de ez egy rendkívüli lehetőség, élj csak vele bátran!

- Nagyon köszönöm, de gondolj egy kicsit magadra is! – Szarvák szakaszevezető erre újra megnyalta a szája szélét, hiszen pontosan magára gondolt, egyszersmind már kicsúszni érezte kezéből a potenciális zsákmányt. Próbált még kapaszkodni az utolsó előtti lehetőségbe.

- Nem egészen értelek.

- Én csak a szabályozástól félek. Ha egyszer megvan az szabva, hogy a sorállomány mikor zuhanyozhat meleg vízzel, akkor nem lenne szerencsés megtörni ezt a keretet. Úgy értem, nem lenne szerencsés sem rám nézve, sem pedig a te karriered szempontjából. Mert én a mai nappal kezdve ugyebár tartós bérletet váltottam a folyosófelmosásra, de ez ha jól gondolom, akkor meghosszabbítható, amihez viszont érthető módon nincsen kedvem. A te pályafutásodat is tisztelem, a világért sem szeretném, ha ebből problémád lenne.

- Ne is törődj vele, majd én tartom a hátam – erőlködött egyre kétségbeesettebben Szarvák.

- Mondom: mindkettőnk érdeke a látszólagos távolságtartás fenntartása, mint ha minden szabályszerű lenne. Mindenesetre még nem tudom viszonzni a nagylelkűségedet – enyhített Dupla az elutasítás súlyán, majd sietett lelépni. Szarvák nem tehetett egyebet, mint hogy továbbra is vágyakozó pillantásokat lövellt beosztottja után. Dupla nem bírván magában tartani a történeteket, az első adandó alkalommal beavatta a részletekbe társait.

- Srácok, ennél a Szarváknál valami nem stimmel.
- Most jössz rá? – tódította Czink – Az egész fajtája orvosi eset.
- Nem tudom, hogy ez mennyire pontos kifejezés, de az biztos, hogy messze eltér az átlagtól.
- Ja, idiótább a sokéves átlagnál – nyerített fel Török is. Dupla alig tudta visszavenni a vezetést.
- Na, most vegyetek komolyan!
- Akkor ne csigázz: mi lehet a baj, szerinted?
- Az, hogy szerintem ez a Szarvák a fiúkat szereti. Ez éppen elég baj, nem? – Döbönt csend telepedett a kis társaságra, még Czink is komolyan elgondolkodott a hallottakon. Török szerint ez természetellenes, azaz valóban nem normális a dolog, de hát ez tulajdonképpen a szakaszvezető magánügye. Furcsa gusztus, de mégis csak magánügy.
- Persze, aztán majd meglátom, hogy mit szólsz, ha majd esetleg utánad kezd el epekedni!
- Mit szólnék, leverném mezsgyekarónak!
- Na látod. Nem melleleg egyébként még magában a Bibliában is esik erről szó, hogy férfi ne háljon férfival, ellenkező esetben mindkettőjüket halállal kell büntetni.
- Ugyan már, Biblia! Azt is emberek írták, tehát tévedhetnek – húzta el a száját Czink. Dupla itt érezte, hogy kissé messzire ment, tehát nem is igazán feszegette tovább a dolgot. Már csak az utolsó szó lehetőségéért küzdött.
- Abban azért megegyezhetünk, hogy ez viselkedési forma korántsem kívánatos, nemde? – Egyetértő hümmögés volt a válasz, és Dupla kettős tanulságot vont le az esetből. Először: azt kell keresni, ami összeköti a jóakarátú embereket, és nem azt a pontot, ami esetleg

szétválaszt. Másodszor: Czink, Török, meg esetleg Hegedűs eddig is afféle spontán szimpátiát tanúsítottak irányában, de ezen beszélgetés alapján talán érdemes lesz nyitni az irányukba. Együtt, egységben még a froclizást is könnyebb lesz elviselni, mint ha mindenki csak sodródna az árral. Nyilvánvaló tény továbbá az is, hogy kis klikkjük tagjai nem sorolandóak a rendszer hű támaszai, vagy akár csak néma elviselői közé. A kérdés már csak azon van, hogy miként lehetne minél jobban és minél előbb egységbe kovácsolni ezt a kis klikket. Dupla agya lázas sebességgel dolgozott. Elég volt csak végignéznie társai arcán, mindegyikről lerítt, hogy a hármójukra kiosztott „csülöküti” feladat – azaz a végtelen mennyiségű burgonya meghámozása – mennyire megterheli a morális ellenálló képességüket. Unják ezt az egész, aránytalanul és igazságtalanul kiosztott konyhamunkát, hiszen Rattkai őrmester most is őket találta meg, míg a KISZ üdvöskéit békén hagyták. Keresztapjától tanult fogások alapján beszélgetés közben sem rontott ajtóstól a házba, hanem óvatosan kezdte az információgyűjtést, aminek eredményére majd talán később építhet.

- Jól emlékszem arra, amikor ez a nem normális kiképző azt mondta – talán a Török Tibinek –, hogy az ismerkedési est nem most van. Amondó lennék viszont, hogy jelenleg éppen ráérünk szabatos keretek között ismerkedni. Ki kezdi? Talán Elemér, mint utoljára szólásra emelkedett.

- Nekem aztán gyerekek, még a kilenc is páros, kezddetem akár én is a dolgot. Szerintem is jobb, ha valahogy keretek közé helyezzük a diskurzust, mert ez a néma rabszolgamunka lelakja az ember szellemi nívóját is.

Dupla őszintén örült, hogy ilyen sima a kezdés. Könyvízü tudálékossága való hajlama miatt pontosan Czinktől tartott egy kicsit, hogy valamiért nem akar majd így belemenni a dologba. Úgy tűnik azonban, hogy a srác nagyon is igényli azt, hogy mindenki órá figyeljen, amiben Dupla élen járt.

- Azt tudjátok, hogy ki vagyok, de a háttérrem úgy érzem, megér egy misét.
- Kápráztass el minket, földi halandókat, kedves Elemér! – ironizált a magas röptű kezdés hallatán Dupla, hátha nem marad el a hatás. Czink annak rendje és módja szerint be is kapta a horgot.
- Hát akkor most kinyilatkoztatom nektek, ti kis tudatlankák – igazított szemüvegén Czink, mint egy fontoskodó tanársegéd –, hogy a mi családjunkban emberemlékezet óta mindenki értelmiségiként tevékenykedett.
- Miként, he? – nézett fel meglehetősen bamba tekintet kíséretében Török.
- Csak hogy értsd: senki sem volt rászorulva arra, hogy kétkezi munkával keresse meg a kenyerét. Ezért is olyan megalázó számomra ez a dolog, hiszen ennek az égvilágon semmi köze a honvédelemhez. – fintorgott most már némi színészkedő kényeskedéssel – A nagyszüleim orvosok, tanárok. Az apám jogász, anyám mérnök. Én is az ő nyomdokaikon akarok haladni, csak éppen nem vettek fel az egyetemre.
- Mégis miért? – kapott a szón Dupla, kiérezve a hangsúlyból a benne hordott keserűséget. Több volt ez, mint egyszerű csalódottság, ezt megérezte ő is, miután anno jó képességei ellenére is megfosztották a hivatalos tanulás lehetőségétől. Ehhez elég indok volt az ál-szocialista doktrína elutasítása, ami máig elevenen él benne.
- Nem hivatalos az indoklás, de mivel a pontjaim megvoltak, csak az az egy magyarázat marad, hogy nem vagyok KISZ-tag, ráadásul a családtagjaim is mind pártonkívüliek. Így tehát nem is szolgálhatnám jogászként a munkás-paraszt hatalmat. A behívóig mehettem tehát szegényszemre kulizni, elsőként az én értelmiségi családomból. – Czink akkorát sóhajtott a saját keserű sorsa feletti szánakozáson, hogy kis híján lefújta társai fejről a kincstári Bocskai-sapkát. Túljutva az

első sokkon, mégis folytatta. – Azt még nem sikerült eldöntennem, hogy örüljek-e annak, hogy máris bevonultattak, hiszen jobb ezen a kötelezettségen túl lenni. Na de ez a rengeteg bugariskodás marad, amit az én gyomrom nem hajlandó bevenni. Itt van például ez a megalázó konyhai segédmunka. Először azt hittem, hogy ez valami tévedés, hogy engem is beosztottak ide, de sajnos ez nagyon is valóságos dolog.

- A munka sohasem szégyen, he – vetette közbe Török, és Dupla szívből ujjongott a gördülékeny folytatáson. Mivel azonban az óriás kevésbé volt beszédes, Duplának kellett megtörnie a csendet.

- Úgy látom, te szeretnéd a sort folytatni, Török. Mi a te történeted?

- Nem is tudom, érdemes-e róla szót ejteni, nincs abban semmi érdekes – vonogatta vállait egészen a füle tövéig amaz, de Dupla még biztatta is.

- Vágj csak bele, éppen ráérnénk meghallgatni.

- Ugyan, ne izéljetez már! Ha nagyon tudni akarjátok, a szüleim kulákok voltak, aztán beverték őket a TSZ-be, és nagyjából ennyi. Kár erről beszélni, mert ugyebár a parasztember ha hanyatt esik, akkor is az orra törik be.

- Te az ilyesmit csak így el tudod felejteni? – jött ki most kissé a sodrából Dupla.

- Figyelj ide koma, nekem ebből az egész múltbéli dolgokból nincs bajom. Eltraktorozgatok a TSZ-ben, amúgy az öregjeim is ott dolgoznak, csináljuk azt a kis háztájit, otthon malacokat nevelünk meg baromfit, aztán csókol a szakszervezet. Sokat teperünk, de ez szerintem régen sem ment másként, és ami a lényeg, hogy megélünk. Csak hagyjanak nekünk békét, és cserébe mi sem hánytorgatjuk fel, hogy annak idején mi mindent szedtek el tőlünk.

- Na látod, pont ezt nem kellene hagyni! – hevült neki ismét Dupla.

- Igazán? Akkor tessék, meséld el nekünk a titkok titkát, okos tojás! Vagy tudod mit, nem is vagyok rá kíváncsi, hagyjál engem lógva!

Dupla már bánta, hogy hagyta magát imígyen elragadtatni, és kellőképpen el is bizonytalanodott a folytatást illetően.

- Márpedig úgy az igazságos, hogy te se hallgasd el a dolgaidat! Eleve a te ötleted volt ez a személyes élménybeszámoló és tapasztalatcsere, úgyhogy csak rajta! Valamennyien szomjasan isszuk szavaidat! – Dupla érezte, hogy zavarában fülig elvörösödik, de innen már nincsen visszaút, legfeljebb már csak az időt lehet húzni. – Na, mi lesz? Elvitte a macska a nyelvemet? – kötekedett most már Török.

- Azt hittem, hogy téged nem érdekel.

- Annyira tényleg nem, de most aztán valóban kiadja az időnk, hogy megtudjuk, te mit csináltál a sereg előtt. Meg aztán Czinknek is igazsága van abban, hogy ha már megkezdtek, vigyünk is végig a sort. Nincs kivétel, még te sem, akármilyen jó sűrű gyerek is vagy. – Dupla ekkor már egyetlen lapra tett fel mindent, úgy érezvén, hogy nincsen módja manőverezni. Nagyot sóhajtott, mintegy a megadás jeleként, na meg hogy a többiek is lássák: aláveti magát a saját kreálású szabályoknak, és a többség akaratának.

- Elég az a teljes képhez, hogy a középiskolából két év eredményes tanulás után eltávolítottak.

- Nofene! Mégsem vagy akkor annyira okos tojás? – kapott a szón Török.

- Ez nem feltétlenül iskolázottság, sokkal inkább természetes intelligencia kérdése, kedves Török. – hűtötte vissza Czink. – De amúgy tényleg, mi volt az oka annak, hogy eltanácsoltak? Mert a felsőoktatást még megérteném, na de hogy ilyen kis mértékben sem hagytak kibontakozni... Valami komolyabb vaj lehetett a füled mögött, de mi volt az?

- Netán a te szüleid is kulákemberek voltak? – kontrázott most már őszinte érdeklődéssel és együttérzéssel Török.

- A rendszer szemében még a kulákoknál is súlyosabb bűnt követtek el a felmenőim, de ez most tulajdonképpen mellékes. Engem ugyanis a történelmi kérdések eltérő megítélése miatt menesztettek, továbbá ki is tiltottak kis hazánk valamennyi középfokú oktatási intézményéből.

- Ez így továbbra sem gömbölyű. – kötött bele most már Hegedűs is, aki szintén kondér-tündér beosztást kapott mára. Helyzete annyiban volt könnyebb, mint a kopaszoké, hogy ő inkább csak felügyelte a munkájukat. Ő ugyanakkor legalább emberséges volt, ellentétben a többiekkel, és gyorsan témát is váltott. – Egyébként, hogy álltok, srácok? Kész?

- Ahogy vesszük. Legalábbis most éppen abbahagytuk.

- Hadd nézzem. Jó, szerintem elég is lesz. Köszönöm a közreműködést, mehettek fel.

Miközben könnyed búcsút vettek a konyhaszolgálatától, Duplának eszébe jutott valami, ami még elterelő hadműveletnek is alkalmasnak tűnt.

- Tudjátok azt, hogy milyen nap van ma? – fordult a társaihoz.

- Hagyjatok már, azt sem tudom, hogy merre vagyok arccal – dűnnyögte kedvetlenül Török. Czink most is előbb kapcsolt.

- November elseje. Hoppá, ez, a Halottak Napja, hacsak el nem rontották a Gergely-naptárat.

- Ha pontosak akarunk lenni, Mindenszentek Napja van.

- Részletkérdés! Mit akarsz ebből már megint kihozni?

- Keríteni kellene valahonnan pár gyertyát és közösen elégetni. Mindenki emlékezzen és imádkozzon a halottaiért egyénileg.

- Nem is rossz gondolat – merengett el most már Török, és Czink is sietett egyetérteni. Ki tudja, hogy honnan és hogy milyen úton-módon, de sikerült szert tenni egy, az egy darab mécsesre. A körletből több kopasz is csatlakozott még a rögtönzött ünnepséghez, aminek áhítatát viszont megzavarta a kultúrszobában hangosan zenét hallgató KISZ-prominens gumik csoportosulása. A vörös mákvirágok másik csapata pedig éppen akkor ért vissza kimenőjéből, és szintén nem lábujjhegyen közlekedtek, lévén, hogy mindannyian erősen illuminált állapotban voltak. Nagy hangon tárgyalták, hogy milyen prima hecc volt tényérsapkából szürcsölni a vodkát és a konyakot. A kopaszok összenéztek. Rémulettel vegyes harag volt ezekben a tekintetekben, mert szólni senki sem mert. Dupla – mint ötletgazda, és mint a csendes emlékezés kvázi vezetője – próbálta normális mederbe terelni a konfliktus forrását.

- Elvtársak, legyetek emberségesek, és tekintsetek most arra, hogy mi itt valamennyien az elhunyt szeretteinkre emlékezünk. Ezt azonban csak csendben lehet, tehát arra kérnénk benneteket, hogy a hangerő mérséklésével tegyétek ezt lehetővé. – A gumik már a kultúrszobából is kicsődültek, így már nem csak hangerőben, hanem létszámban is a kopaszok fölött álltak. Hangadójuk ezúttal is maga Bárdos és baráti köre voltak, ki más. A falkavezető – vezéri pózát feljavítandó – megigazította szeszgőzös kobakján a kimenős tényérsapkát, úgy harapta oda a szót Dupláéknak:

- Nem emlékszem, hogy együtt őriztünk volna libát a fiatalabb elvtársakkal, de üsse kavics, nincs köztünk olyan nagy korkülönbség. Szóval vegyétek tudomásul kedves kopasz elvtársak, hogy egyrészt: mint említettem ez itt a helyi csikágó. Ennél fogva a zene nem lesz elnémítva. Másrészt pedig mivel mi a KISZ-tagságunk miatt is levetkőztük a klerikális babonákat és a szocialista erkölcs szerint élünk, az összetákolt ünnepségetek miatt sem lesz elnémítva a muzsika. Végeztem! Ja, ezt majd elfelejtettem – és a stokira kihelyezett árva mécses a lehető legdurvább módon oltotta el,

széttaposva. A félhomályban szinte tapintani lehetett a csendet, de csak néhány pillanatig, mert hamarosan bábeli hangzavar ütötte fel a fejét. Néhány kopasz hangosan tiltakozott ez ellen a barbár eljárás ellen, mire a gumik, leginkább csak kinevették őket. Vitázó párok, és némán szemlélődő csoportok egyaránt alakultak, de a konfliktus középpontját továbbra is a Bárdos-Dupla duó alkotta. A gyertya széttaposásának szimbolikáját Dupla megértette, és ki is értékelte, de még tudott uralkodni felgyülemlő haragján. A viaszpecsétéről Bárdosra függesztette tekintetét, úgy téve fel a költői kérdést:

- Most boldog vagy?

Bárdos arcán kaján vigyor terpszkedett el, és a nagyobb hatás kedvéért egészen közel lépett Duplához.

- Kezdek elégedetté válni, miért is tagadjam, de boldog majd csak akkor leszek, hogy ha felnyalod ezt a koszfészkét, ami itt miattad keletkezett.

Dupla úgy érezte, hogy már nem bírja sokáig, itt tettlegességre fog sor kerülni. A kérdés már csak azon van, hogy melyik fél kezdi el. Bárdos bizonyult a gyorsabbnak. Váratlan ötlettől vezérelve hátravetette a fejét, mint akinek Dupla odasózott. A körülöttük állók csak az elguruló tányérsapkára lettek figyelmesek, és Bárdos gyorsan meg is tudta lovagolni a helyzetet.

- Jó, most én jövök! – ordította, és teljes erőből megütötte ellenfelét. Dupla viszont elég gyorsan felvette a kesztyűt, és némi megingást követően szabályosan rávetette magát, majd minden haragját kiadva csépelni kezdte, ahol csak érte. Hamar szabad tér támadt körülöttük, pár percig egyik fél sem avatkozott be. Bárdosnak az többé-kevésbé eredményes védekezés mellett annyira futotta az erejéből, hogy segítséget tudott kérni elvtársaitól:

- Szedjétek már le rólam! – vinnnyogta szánalmasan, hiszen teljesen berezelt. Két gumi tudta csak róla lerángatni a tomboló Duplát. Bárdos

csak ekkor, és így tudott ellentámadásba lendülni. „Most aztán megmutatjuk, elvtársak, ennek a fasiszta disznónak!” csatakiáltással hárman is ütlegelni kezdték Duplát. Az eddig passzívan szemlélődő Török vezetésével azonban ugyanennyi kopasz avatkozott be, ismét kiegyenlítve a küzdelemben részt vállalók létszámát. Akik még most is sikeresen őrizték meg a semlegességüket, rémülten tovább hátráltak, mintegy elhatárolódva a konfliktustól. Az imigyen megnövekedett aréna csak arra volt jó, hogy további erőfeszítésekre sarkallja a harcoló feleket. Ütések és rúgások puffanásai keltette alapzajba vegyültek a jajgatások és a lihegések hangjai. Nagyjából öt-tíz percnyi elkeseredett tusakodás után egyértelművé vált a kopaszok győzelme. Dupla, Török, és a többiek is begyűjtötték a maguk külsérelmi nyomait, de a gumik sokkal rosszabb állapotban maradtak. Szó szerint maradtak, mivel két vállra fektetve, kicsavart tagokkal, de mindenképpen megtörve és harcképtelenné téve heverték a földön. Például Török az ellenfele csuklóit szorította össze lapátkezeivel, ahonnét aztán nem volt menekvése az illetőnek. Ekkor Hegedűs toppant be, és a látvány egy pillanatra őt is hatása alá vonta. Gazdag sorkatonai tapasztalatai ellenére sem látott még ilyet, és a kialakult patthelyzetben egy csapásra az ő személye lett a mérleg nyelve. Ordítva törte hát meg a csendet.

- Mit csináltok, ti anyaszomorítók!? Hát nem bírtok a véretekkel? Szerintetek ez a dolgok megoldás módja? Mi lesz, ha az üti ezt megtudja, majd mentek a futkosóra?

A csend, ha lehet, még mélyebb lett, mert tulajdonképpen egyik fél sem tudta igazán biztosan, hogy a dörgedelem vajon tényleg neki szól-e. Ráadásul Hege tekintélye megkérdőjelezhetetlen volt a sorállományon belül. Bárdos – miután keserves nyögések közepette feltápáskodott a földről – rendezte zilált külsejét, így próbálván megmenteni tekintélye maradványát.

- Most mond meg Hegedűském, micsoda barlanglakó vademberekkel vagyunk itt összezárva! Mi egy páran éppen csak visszatértünk a kimenőből, a többi elvtárs meg békésen zenét hallgatott, ami nem tetszett ezeknek a ki tudja, hogy milyen babonából tüzeskedő nyikhajoknak.

- Majd mindjárt megmutatom én, hogy ki a nyikhaj! – hördült fel Török, mint egy felriasztott vadkan. Most maga Dupla emelkedett szólásra.

- Amit pedig itt kegyeletből elvégeztünk, gyertyagyújtás és ima volt a halottainkért, hiszen ma november elseje van. Az elvtársaknak talán nem voltak kedves hozzátartozói? Esetleg a mieink nem érdemelnek meg ennyit?

- Ezen majd fókázás közben elmélázhattok – vágta vissza a gumik.

- Na most aztán tényleg elég legyen! – állt a hadviselő felek közé Hegedűs, mielőtt azok ismét egymásnak feszültek volna. Néhány normálisabb öreg katona szintén csatlakozott ehhez az önkéntes rendfenntartó misszióhoz. – Örüljete annak, hogy egyáltalán lyuk van a feneketeken, és ne egyétek meg a másikat!

- Nem emlékeszem arra Hegedűském, hogy a felettesünk lennél – replikázott Bárdos, társai általános helyeslése közepette.

- Ezt már mintha eljátszottad volna egyszer-másszor, Bárdoskám.

- Az a lényegen mit sem változtat. Sőt, ha így haladsz, te is a szőnyeg szélén találhatod magadat ezekkel a szerencsétlenekkel együtt.

Hege már kezdett rosszat ejteni, hogy mire föl ilyen magabiztos Bárdos. Ösztönösen hátrasandított, és Debreczeni századost, Sinka hadnagyot, továbbá Rattkai őrmestert látta közeledni. A lehető legrosszabb összeállítás. Debreczeni végighordozta nyugtalan tekintetét az egész társulaton, akik addigra persze valamennyien feszes

vigyázzállásba merevedtek. Csak a vak nem tudta volna észrevenni a zilált figurákat, tépett egyenruhákat, felrepedt ajkakat.

- Mi folyik itt, elvtársak? – tette fel a kérdést vészjósló hangsúllyal. Sinka csak görnyedten ácsorgott, Rattkai pedig előre-hátra billegett, amíg Debreczeni rosszallóan rá nem pillantott, mivel ez a tornagyakorlat most őt is idegesítette. – Nos? – kérdezte más formában ugyanazt, miközben jobbja szorosán a pisztolytáskájára simult. A feszült helyzetet Hegedűs igyekezett menteni.

- Százados elvtárs jelentem, történt egy szerencsétlen incidens.

- Kifejtené bővebben is? Vagy tudja mit, inkább hallgasson! Most látom csak: Bárdos elvtárs! Hogy néz ki maga? Magyarázatot követelek!

- Százados elvtárs itt valóban egy szerencsétlen incidens történt – ismételte amaz az előtte szólót.

- Nevezetesen?

- Jelentem, a fiatalabb elvtársak megcsúsztak a síkos padlón, és mi, idősebb sorállományúak, igyekeztünk őket felsegíteni. Röviden tehát így történt a dolog. – Debreczeni szája szegletében megjelent az a bizonyos gúnyos félmosoly, Sinka csak hitetlenkedve köhécselt, Rattkai pedig a parancsnoki tiltás ellenére is újra elkezdett billegni. A jelenlévők is valamennyien tudták ezt, hogy ennél gyengébb lábakon álló mesét ki sem lehetett volna találni. Mindenki legnagyobb meglepetésére aztán a százados kétértelmű módon reagálta le a helyzetet.

- Szóval így állunk, elvtársak. Hát csak mindenki vigyázzon magára, mert az ellenség úgy is mindenhol megterem. Tegye csak tovább mindenki a dolgát! Végeztem!

Csak a tapasztalt tiszteknek, illetve a minden hájjal megkent Bárdos-szabású gumiknak volt meg a fülük arra, hogy tökéletesen kihallják

ennek a mondatnak a rejtett üzenetét. A többség naivan fellelegzett, és igyekezett napirendre térni az események felett. Már jóval lámpaoltás után járt az idő, és a fáradt sorállomány többsége átadta magát az alvás örömeinek, amikor Dupla, Török, valamint az ad hoc szövetségeseik a mosdóban találták magukat. Nem holmi csoda-jelenség volt ez, hanem egy jól megszervezett és aljas terrortámadás. A kapálózva tiltakozni próbáló áldozatokat durva kezek ragadták meg, miközben a hálóteremben támadt mocorgást Bárdos hangja fojtotta le: „Mindenkinek maradjon veszteg!” Együtt volt immáron a mécses körül kirobbant konfliktus valamennyi harcosa, ám ezúttal fordított alapállásban: a gumik túlereje és a meglepetés hatása okán most a kopaszok szorultak. Moccanni sem tudtak, noha nem is lett volna érdemes. Néma daccal, vagy őriöngő fogcsikorgatással, de alapvetően passzívan várták a helyzet alakulását.

- Orvosi esetek vagytok, ti klerikális-reakciós-nyilas csürhe! – szavalta Bárdos, társai általános helyeslésével kísérve – Szerencsétekre mi kötelességünknek tekintjük, hogy bajaitokból kigyógyítsunk titeket. Nem lesz ugyan kellemes, de az első kezelés díjmentes. A diagnózis a következő: klerikális csökevények, szélsőjobbaldaliságon alapuló rendszerellenes hozzáállás és agresszív viselkedés. A kúra alapja a kanalizálás lesz, egyenlőre egyszeri alkalommal. Rajta, elvtársak! – Azzal felrángatták a kopaszokon a pizsama felsőt, és azok hasfalának egy kiszemelt pontját evőkanál domború felével szaporán ütögetni kezdték. A megalázó „kezelés”, azaz vegzatúra a páciensek számára az első néhány percben még csupán idegesítő, majd kellemetlen, végül egyre fájdalmasabb lett. A bepirosodott bőrfelületet aztán tintával megjelölték, mondván, hogy a műtét helyét jelző „varratokat” tilos lemosni. Végül – ki a káröröm és a bosszú édes ízével, ki pedig a megalázottság epéjét nyeldesve, de – mindenki nyugovóra tért ismét.

Az átélt események kopasz részről való végleges és nyugodt megtárgyalására csak a következő konyhaszolgálat alkalmával nyílt

alkalom. Dupla eddig is örölte, kifinomította magában a mondandóját, míg a többiek leginkább csak fortyogtak a sérelmeiken.

- Nem is volt rossz balhé ez a kis bunyó a gumikkal – vetette fel az egyik ad hoc szövetséges, egy tipikus nagyvárosi vagány.

- Ja, ja. Így legalább megmutattuk ezeknek a bunkóknak, hogy mi tényleg tőkös gyerekek vagyunk. – tódította társa. Dupla ezen megnyilvánulások alapján gyorsan elkönnyvelte, hogy ők egyelőre nem vonhatóak be a szűk bizalmi körbe, hiszen nélkülözik a leghalványabb világnézeti alapokat is. Nem biztos, hogy rossz gyerekek, de akad itt alkalmasabbnak tűnő emberanyag is. Szerencsére a két vagányt elvezényelték a „csülöküti” feladatkör más bugyraiba, így a három fős kemény mag – Dupla, Török, Czink – magára maradva hámozhatta tovább a burgonyát.

- Neked fáj még a kanalizáció helye? – vezette be a témát Török felé más oldalról Dupla.

- Sajog meg, a fene a percét ennek az átkozott bandának! – vicsorgott amaz. – Mondták nekem a falubeliek, hogy kopasznak lenni nagy szívás, de ennyire rosszra azért nem gondoltam, pedig nem vagyok egy szívbajos alkat.

- Ebben az egészben ugyanakkor nem is tudom, hogy mi a nagyobb tragédia: az ok nélküli megalázás, vagy a pillanatnyi reménytelenség – kesergett most már Czink is.

- Amondó vagyok bajtársak, hogy ez az egész a mi esetünkben már túlmutat az ok nélküli piszkáláson.

- Mi van Dupla, új megszólítási formát vezetsz be?

- Ha jól gondolom, egyikünknek sem fekszik az elvtársazás.

- Stimmel. De akkor is: miért pont bajtárs?

- Mert akár tetszik, akár nem, egy csónakban ülünk. A kérdés már csak az, hogy képesek vagyunk-e közösen evezni is a felelő irányba. De kanyarodjunk csak vissza az ok-okozati összefüggésekhez! Lám, még mindannyiunknak, az egész kopasz századnak billeg a sapkája a fogason, de vitán felül áll az, hogy minket kiemelt rosszindulattal kezelnek.

- Ugyan, ez csak amolyan összeesküvés-elmélet. – ellenzékieskedett Czink. – Szimplán csak pechesek vagyunk.

- Szerintem viszont már a legelején, az első politikai foglalkozáson felfigyeltek ránk Rattkaiék, nem is beszélve arról, hogy a sorozáskor is jegyzetelhettek a tisztek. A hivatalos állásfoglalás szerint, „aki nincs ellenünk, az velünk van”. Azt viszont senki sem gondolhatja komolyan, hogy létezik olyan rendszer, aminek ne lennének ellenlábasai.

- Na nézd már, a kis földalatti ellenállót! – váltott gúnyos hangvételűre Czink, míg Török inkább csak nehezen követte az eszmecserét.

- Ne is mondj már ilyet he, a föld alatt csak a halottak vannak, meg a vakondok!

- De most komolyan, bajtársak! – tekintett el Dupla a helyreigazítástól. – Logikus tehát, hogy ha mi nem tudunk azonosulni a Kádár-rezsimmel, akkor mindannyian ellenállók vagyunk, még ha akár csak a pusztá tagadás által is.

- Ez marhaság, he – summázta bölcselkedve Török.

- Ennyire azért talán mégsem egyszerű a dolog. – hajlott most már a jó szóra Czink – Az én véleményem valahol középen van. Nem állok be a rezsim lakájai közé, ez csak természetes, mert hiszen gerinces embernek vallom magamat. Ugyanakkor nem is ágálok, mert ugyebár minek keressem a bajt?

- Inkább előbb, mint utóbb, de el fog jönni az az idő, amikor mindenkinek állást kell foglalnia valahol. A Jelenések könyve is azt írja: „Légy hideg, vagy légy meleg, mert ha langyos vagy, kiköplek!”
- Akkor ez olyasmi, mint amit a nagyapám mondogatott mindig: „széna-e, vagy szalma?”
- Látom, kezded értegetni, Tibikém – nyugtázta elégedetten Dupla. Czink viszont tovább kereste a kákán a csomót.
- Voltaképpen arra akartok kilyukadni, hogy ha eddig ok nélkül bántottak is minket, akkor viszonzozzuk azt úgy, hogy ezután majd adjunk rá valami ürügyet?
- Nem, nem, félreértesz. Csupán el kell dönteni az embernek, hogy beáll-e a legkevésbé sem szimpatikus sorba, avagy keres magának más utat.
- Rendben van, kedves Dupla, ám az utóbbi képletre mégis kinek van ideje és energiája?
- Nem azt mondtam, hogy mindenki egyénileg kínlódjon. Viszont...
- Na, ezzel kapcsolatban nekem beugrott valami – vágott közbe Török. – Apám legidősebb bátyja, a Kálmán bácsi annak idején részt vett a jugók elleni csetepatéban. Tudjátok, amikor több délvidéki magyar várost vissza tudtunk szerezni némi harc, vagy szerencse kapcsán. Szóval őket akkor mint gyatrán felszerelt újoncokat rendesen bedobták a mély vízbe, mert a szerbek mindig is kemény gyerekek voltak. Annyit azért ki tudták hozni az egészből, hogy két falubelijének, akikkel egy rajba rakták őket, valahogy jobban összetartottak. A többiekkel sem volt gond, de őket a csapattisztjük is úgy hívta, hogy az Elválaszthatatlanok. Kálmán bácsi a mai napig esküszik rá, hogy ez segítette át őket a nehézségeken. Ráadásul a rajuk többi tagja végül haza sem jött, szóval nekik lehetett igazuk.

- Szó se róla, az én családomban is van érdekes történet. – szólt hozzá most Czink is – Az anyukám öccse, Endre nem fogadta el a mérnöki állást, mert azt párttagsághoz kötötték. Nem volt ugyan egyszerű a dolga, de így-úgy ki tudott várni egy olyan beosztást, aminél a pártonkívülisége nem jelentett kizáró tényezőt. Egyenes tartással is elboldogul. Azt szokta mondogatni, hogy az elvtársak tehetnek egy szívességet.

- Summa summarum, bajtársak – foglalta össze a tényeket Dupla –, adott a minket egy táborba szólító problémakör, vagy nevezzük nevén a gyereket: az ellenség. Az elsődleges jelszavunk most legyen az összetartás és a bátorság!

- Mindez roppant hangzatos – jegyezte meg minimális iróniával a hangjában Czink, míg Török továbbra is csak bólogatott – Mi lesz viszont a következő lépés?

- Erről talán még korai lenne beszélnünk – oldalazott el a válasszal Dupla, míg Szarvák szakaszvezető rikácsolása szét nem zúzta a diskurzust.

- Hé, elvtársak! Kevesebb szöveget, és több tempót kérek, mert a végén még kicsírázik az a burgonya!

- Hogy ez a kis köcsög mindig meg kell, hogy találjon – kelletlenkedett Török, míg Dupla kivételesen örült a „szakszi” közbelépésének. Elindult most valami, csak a tempó ne legyen túl gyors. Az igazat megvallva még ő is csak tapogatózhatott, keresve az adott helyzetben a legjobb megoldást. Az egész ügy talán nemi is olyan bonyolult: ha csak az egyén önző érdekeiről lenne szó, amely kihasználhat minden egyes lehetőséget a boldogulásra. A feladat nehézségét a világnézetileg ellenséges közeg és a küldetéstudat adja. „Na de hát – markolt bele Dupla ismét a hámozásra váró halomba –, ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?”

Az ellentábor is meg kellett, hogy küzdjön a maga dilemmájával, jóllehet nem tartottak igényt Isten segedelmére. A soron következő tiszti értekezleten Debreczeni százados elnökletével a legnehezebb kérdésre koncentráltak: a közelgő november 7-i laktanyai ünnepség megszervezésére. Az egészben nem is volt túl komoly kihívás, hiszen most is bejelentkezett egy szovjet katonai küldöttség, akárcsak az ideai április 4-i felszabadulás napi ezüstjubiläumra. Tiszta sor az egész, csak álljon rendelkezésre némi harapnivaló, meg persze sok-sok vodka.

- Elegendő lesz, ha most is lemásoljuk az áprilisi ünnepség forgatókönyvét, elvtársak. Az tényleg jól sikerült, és ha nagy szerencsénk van, akkor nagyjából ugyanaz a szovjet küldöttség is fog jönni.

- Hát éppen ez az – vetette közbe Sinka –, akit nemrég léptettek elő főhadnaggyá. Éppen ma kaptam meg az értesítést, hogy a szovjet elvtársak mellett egy NDK-s tiszti delegáció is fog érkezni.

A szobában szinte megfagyott a levegő, mivel ilyen kérdéssel korábban még nem találkoztak. Az anyagi és a fegyverzeti tiszt, valamint a törzsfőnök is egyaránt a politikai tisztre függesztették a tekintetüket. Értelemszerűen tőle várták a helyzet megoldását. A laktanyaparancsnok Debreczeni egy lumpoló dzsenti hanyag kézmozdulatával intézte el a kérdést.

– Ha jól tudom, a németek a sörön kívül nemigen isznak meg más alkoholt. Jól fel kell tölteni a tiszti kávéház készleteit valami minőségi árpaszörpéből, és kész.

– Azért talán nem ennyire egyszerű a dolog – próbált óvatosan ellent vetni a politikai tiszt.

- Jó, igazad lehet, de akkor sem kell kétségbeesni. Fel kellene viszont hívni a szomszédos helyőrségek illetékes elvtársait, hogy nekik mik a tapasztalataik a keletnémetekkel kapcsolatban. Mire érzékenyek, mit

szeretnek, ilyesmi. Tudjátok, csak hogy a jó partnerség megmaradhasson.

- Ezen már réges-régen túljutottam, nem vagyok amatőr – szívta fel magát némileg Sinka –, hová is gondolsz, százados elvtárs? A probléma viszont ott indul, hogy NDK-s katonai küldöttségek fogadásáról senkinek sincsen tapasztalata a környékünkön.

Ennek hallatán minden jelenlévő a szemközti sarok vélt vagy valódi pókhálóját kezdte el tanulmányozni, mivel a jelenleg roppantul kínosan hangzó, ámde időszerű „most akkor hogyan tovább?” kérdést senki sem merte feltenni. Debreczeni százados mégis megtalálta a számára kivezető utat: az órájára pillantott, az idő múlása alapján lezártnak minősítette a témakört.

- Nemsokára 16 óra, úgyhogy letelik a munkaidőnk. Sinka elvtárs viszont abban a szerencsés helyzetben van, hogy ügyeletes tisztként holnap reggelig bőven ki tudja dolgozni a megoldást erre a kényes kérdésre. Ez egyébként is egy valódi politikai tisztnek testre szabott feladat. Végeztem!

A tiszti értekezlet többi résztvevője is megkönnyebbülve oszlott szét, csak az újsütetű főhadnagy roskadt magába. Még hogy neki való feladat! Persze, könnyű azt mondani! Ő politikai tiszt, nem pedig varázsló! Még tiszta szerencse, hogy neki is vannak beosztottjai, így legott vallatóra is fogta a tiszthelyetteseket: kinek milyen használható ötlete van a keletnémet elvtársak fogadásával kapcsolatban? Némi hümmögés után annyit sikerült közösen kisütniük, hogy a leginkább égető feladat egy tolmács előkerítése lenne, a protokoll egyéb részeiben már talán nem lehetne akkorát hibázni. Remek, akkor már csak egy németül jól beszélő katona kell. Ki ismer ilyet?

- Főhadnagy elvtárs jelentem, ilyet szerintem nem fogunk találni a sorállományban, de még a hivatásosok között sem. Mi lenne, ha egy civilt öltöztetnénk be katonaruhába?

- Miért, polgári személyt talán tudtok hozni?

- Nem hinném.

- Na! Különben is, az komoly pénzbe kerülne, arra meg nincsen költségkeretünk. Arról meg nem is beszélve, mekkora blamázs lenne, ha lebuknánk ezzel a trükkel, elvégre a keletnémet elvtársak sem hülyék teljesen. Nincs más hátra, kérdezzétek ki a sorállományt, kopaszoktól az öregekig. Ne feledkezzetek meg a továbbszolgálókról se! Kínáljatok valami jutalmat, mit bánom én, de a százados elvtárs reggelre várja tőlem a megoldást.

A feladattal megbízott alantasok az este nyolc órai létszámellenőrzéskor minden egyes körlet minden egyes hálótermében feldobták a kérdést: ki tudna az NDK-s elvtársak mellett tolmácsi feladatokat ellátni? Természetesen sokáig nem volt jelentkező, még a legcsábítóbb ígéretre sem, fenyegetni pedig éppen felesleges lett volna. Dupláék szobája volt az utolsó, ahová Sinka jobb keze, maga Rattkai őrmester betért. Már teljesen belefásulni látszott a feladat eddigi kudarcaiba, rezignáltan tette fel a sokszor elszajkózott kérdést. Nem is lehet megmondani, hogy az állomány volt-e jobban meglepődve, avagy ő maga, amikor Szabolcsi Szabolcs honvéd kilépett a sorból, és szabályosan jelentkezett.

- Szabolcsi elvtárs velem jön! Ma este más fog felmosni. – szedte össze magát nagy sokára az őrmester. Dupla a kopaszok elismerő, és a gumik meghökken pillantásai kísérték, miközben ő maga határozott léptekkel követte Rattkait. Az őrmester úgy vitte magával az ütiszobába piederstálra emelt kiskatonáját, mint valami értékes túszt vagy zsákmánytárgyat. Maga Sinka főhadnagy is – pestiesen szólva – „dobott egy hátast”, amint a renitenst meglátta. Már kezdte is feladni a reményt, hogy ezt a reménytelen parancsot teljesíteni tudja, és őszintén szólva egyre kevésbé is izgatta a dolog. Elvégre milyen alapon várnak csak úgy ukmukfukk egy német tolmácsot, miközben már bő két évtizede csak az orosz nyelvet oktatják iskolai keretek

között országszerte? Gondoskodjanak róla az NDK-ból idelátogató elvtársak, ha már mindenáron vendégeskedni akarnak! Végül meg láss csodát, az őrmester idehozza ezt a kopaszt, aki pár nap alatt több büntetési indokot szolgáltatott, mint máskor egy egész raj.

- Maga? – Ennyit bírt csak kinyögni, a szótlan gondolatmenet feloldásaként. Végül, hogy saját tekintélyét mégis csak védje, még ráripakodott Rattkaira is: – Őrmester elvtárs, mit akar itt ezzel a katonával? Hiszen ez olyan kopasz, hogy a villanykörte hozzá képest hajás baba.

- Főhadnagy elvtárs jelentem, az meglehet, hogy kopasz, de csak őt találtam az egész laktanyában, aki állítólag beszél is németül.

- Nos jó, majd meglátjuk. Emlékszem magára a politikai tájékoztatóról – fordult végre Duplához –, akkor még nekem azt mondta, hogy elég szerény az iskolai végzettsége. Hol tanult meg mégis németül? Netán sváb?

- Jelentem, nem vagyok az. Viszont gyerekkoromban sokat játszottunk együtt a szomszédban lakó sváb család gyerekeivel, és megtanítottuk egymást az anyanyelvünkre.

- Értem. De tudja mit, nem hiszek magának! Bizonyára csak szabadulni szeretne a sakkozástól, meg fél az öregektől is a múltkori eset miatt.

- Főhadnagy elvtárs, szabadjon megjegyezmem, hogy elég gyorsan lebuknék, és akkor nem kerülhetném el az újabb büntetést. Szíveskedjék talán próbára tenni, és megítélni, hogy méltó leszek-e a feladatra!

Hát ez az! A saját szellemi kapacitásának végtelenségéről meggyőződött Sinka elvtársnak a leghalványabb segédfogalma sem volt arról, hogy miként is győződhetne meg a baka válaszában valóságtartalmáról. Idegesen töprengve cigarettára gyújtott, miközben

véletlenül sem engedélyezett Duplának „pihenj” állást. Végre, nagy keservesen előkaparta egy NDK-s gyártmányú gép műszaki leírását, és a német eredetit átadva a katonának, a Honvédelmi Minisztérium által hitelesített magyar fordítást pedig magánál tartotta.

- Most ugrik a majom a vízbe! Rajta, olvassa el szépen, és fordítsa le, mondjuk a hetedik oldal második bekezdését! – Dupla tehát olvasott, majd némi gondolkodást követve fordított is. Sinka kis híján fordítva vette szájába az ezüst Kossuthot, mert egyszerre örült, megkönnyebbült és meglepődött, de azért nem adta egykönnyen a lehetőséget. – Stimmel. Nézzük a lap alján lévő három mondatot! Ez is rendben van. Most akkor leléphet. Holnap a reggeli után jelentkezik itt az ütiszobán! Végeztem.

Dupla tehát szabályos hátraarcot csinált, és visszatért a körletébe. Szinte mindenki éberén várta, de még aki addigra elaludt, az is felébredt, és ugyanazt a kérdést szajkózta:

- Mi volt? Mesélj már!

- Még nem tudni, mi lesz a vége ennek az egésznek. Hagyjatok inkább aludni!

Lassacskán elcsitult ugyan a laktanya, ám a legkevésbé sem pihent Sinka főhadnagy. Egyik koporsószögről a másikra gyújtott, miközben kedvenc éjszakázós italát, a rumos kávéét kortyolgatta. Dupla személyi adatait már kívülről fújta, annyiszor átolvasta az irattárban. Nem lesz talált semmi terhelő adatot, noha az édesapa kilétét balladai homály fedte. Sinka nem hiába lett politikai tiszt – másra úgysem lett volna alkalmas a Néphadsereg keretén belül –, lételemévé vált a gyanakvás és az alattomos bosszúállás. Végül részben a fáradtság, részben pedig a folyamatos egy helyben toporgó információismétlés miatt is jobbnak látta, ha az íróasztalra borulva huny egy-két órát. Reggel Debreczeni százados érkezése előtt még sebtében rendbe hozta magát, és még

egyszer átgondolta az éjszaka kidolgozott kérdéssort. Felettese sem tudta titkolni izalmát, és köszönés nélkül a tárgyra tért.

- Sikerült megbirkóznod a feladattal?
- Azt hiszem, hogy sikerült egy jelöltet állítanom.
- Ez meg miféle válasz? Megártott az éjszakázás?
- Meg kell, hogy értsd, százados elvtárs, minket politikai tiszteket fokozott éberségre szoktattak. Mi jóformán a saját kesztyűnkbe is belenézünk, mielőtt felhúznánk, nehogy benne legyen az ellenség keze. De komolyabbra fordítva a szót: lenne itt egy újonc, aki valóban kiválóan érti a német nyelvet.
- Ez remek, noha nem értem azt, hogy hol tanul meg valaki manapság németül. Esetleg rokoni szálak a tőkés Nyugaton?
- Nem, e tekintetben teljesen rendben van. Ő egyébként is a keletnémet nyelvjárást beszéli.
- Akkor mit kell még itt vacillálni, főleg, ha nem akad ellenfele?
- Mert vele első perctől kezdve külön kellett foglalkozzanak a beosztottjaim, illetve az idősebb sorállomány krémjét alkotó Bárdos-csoport is. Nem találtam ugyan semmi égbekiáltó bizonyítékot ellene, de most aztán kifaggatjuk, mielőtt ezt a nem mindennapi feladatot rábíznánk. Ha esetleg mégis a nyugati imperialista hatalmak ügynöke, akkor most megcsípjük. Nem kockáztathatunk, elvégre a Néphadsereg tekintélye itt a tét.

A laktanyaparancsnok közönyösen bólintott. Rendben, elvégre Sinka főhadnagy még ha nem is túl okos, legalább nem is nevezhető vakmerőnek sem, és így talán kellőképpen alapos is lesz. Időszerűvé vált a nyílt kikérdezés, ezúttal viszont nyájas stílusban, hátha akkor jobban megnyílik a delikvens. Debreczeni százados így igyekezett is

megadni a módját, így az előtte feszes vigyázzállásban megálló Duplát nem mindennapi fogadtatásban részesítette.

- Pihenj, katona. Hogyan is hívják magát?

- Jelentem, Szabolcsi Szabolcs.

- Ülünk is inkább le, Szabolcsi elvtárs. Beszélgetnünk kellene, mert nem mindennapi, megtisztelő megbízást akarunk adni magának. A főhadnagy elvtárs bizonyára felvezette mindezt. Megkínálhatom? – nyúlt a tiszt egy frissen bontott pakli cigarettáért.

- Jelentem, nem élek vele.

- De nem zavarja, ha én rágyújtok? Nos, meg kell, hogy valljam magának, Szabolcsi elvtárs – fuvolázott tovább immáron füstfelhőket eregetve Debreczeni –, hogy nem tájékozódtam magáról. Ez most nem is annyira érdekes, mert én a maga szájából akarom hallani a válaszokat a feltett kérdéseimre. Először is azt nem értem, hogy egy ilyen mintaküllemű fiatalembert miért nem valamelyik elitebb, például díszelgő alakulathoz küldött a sorozó bizottság? Létszámstop lett volna?

- Jelentem, erről talán inkább a sorozóbizottságot kellene megkérdezni – óvatoskodott Dupla.

- Persze, ezt nem is szokás a sorállomány orrára kötni. Mindenesetre most a maga szerencsétlensége a mi szerencsénk. Azt is megígérhetem magának, hogy ha én kérek, akkor adok is.

- Százados elvtárs, jelentem még mindig nem értem, hogy miről is lenne szó.

- Annyi baj legyen. Egyenlőre viszont még én teszek fel kérdéseket. Iskolai végzettsége?

- Jelentem, nyolc általános, és két év gimnázium.

- Miért csak két év? Miért nem fejezte be?

- Fegyelmi okokból az ország összes középiskolájából eltanácsoltak.
- Ezek a mai pedagógusok nem mindig ismerik fel a döntéseik súlyát – kuncogott cinkosan a százados. – Pedig valamikor én magam is nagy franc voltam, aztán látja, hogy mivé lettem?

Ezen már Dupla is elmosolyodott, kezdett feloldódni. Arra gondolt, hogy végre mégis itt egy üdítő módon emberarcú tiszt ebben az állatkertben, aki ráadásul maga a parancsnok. A múltkor biztosan rossz napja volt, azért is volt olyan frusztrált. Most meg majd csak kinyögi, hogy mi lenne olyan rendkívül bonyolult feladat. Ha nem valami elvtelenséggel járó dolgot kér, abból miért is ne járhatna jól a szegény baka? Az inkább színészi, mint diplomáciai teljesítmény ugyanakkor nem csak Duplát ejtette ámulatba. Sinka főhadnagy ismét megállapította, hogy Debreczeni százados továbbra is csak olyankor tud normálisan viselkedni sorkatona jelenlétében, ha az egyedül van. Most még a szolgálati PA-63-as oldalfegyverét sem babrálta feleslegesen. Az ajtó biztosításával megbízott Szarvák szakaszvezető még a száját is tátva felejtette meglepettségétől, mivel az ilyen légkörhöz ő sem volt hozzászokva.

- Mindenesetre nem értem, hogy hol tanult meg németül?
- A szomszéd sváb gyerekektől, ahogyan azt már a főhadnagy elvtársnak is elmondtam.
- Értem. Külföldön nem kamatoztatta ezt a tudását? Mondjuk nyugaton élő rokonok által?
- Mivel édesanyám az egyetlen vér szerinti rokonom, és ő itthon él, a legkisebb esélyem sem volt meg a százados elvtárs által említett lehetőségre.
- Szóval az édesanyja egyedül nevelte fel? Mi lett az apjával?
- Még kisgyerek voltam, amikor meghalt. Jóformán semmit sem tudok róla.

- De mégis, mivel foglalkozott?
- Földműves volt. Egyébként – nyelt nagyot Dupla, hogy a hazugságot maga is megeméssze – nem véletlenül vagyok az anyám nevéen, tudniillik én afféle szerelem gyümölcse lennék.
- Ez is világos, és nem is szeretném felzaklatni az érzékenységét. Maga mivel kereste a kenyerét, mielőtt bevonult?
- Egy könyvkereskedésben segédkeztem.
- Szóval sokat olvasott. Szép. Most aztán tényleg szükség is lesz a tudására, ugyanis a november hetedikéi ünnepségünket keletnémet és szovjet elvtársak is meglátogatják majd. Igen magas rangú elvtársak ezek, ráadásul NDK-s katonai küldöttség eddig nem is járt nálunk. Éppen ezért hatalmas presztízskérdés ez az egész laktanyának, hogy jól szerepeljünk, többek között a tolmácsolás terén is. Bízunk magában, Szabolcsi elvtárs!
- Számíthatnak rám, százados elvtárs!
- Helyes. Mint említettem, nem leszek hálátlan. Kezdsnek mentesítem a konyhaszolgálat és a takarítás alól, hogy jobban fel tudjon készülni az új feladatára. Csak a legfontosabb foglalkozásokon fog részt venni. Kérésre a szakaszvezető elvtárs is segítségére lesz. Leléphet! – Látod, főhadnagy elvtárs – fordult Dupla távozását követően Sinkához –, így kell ezt csinálni. – Amaz kénytelen-kelletlen lenyelte a békát, amit a teljes elmellőzése váltott ki, sőt igyekezett jó képet vágni a kész helyzethez.
- Százados elvtárs, fogadd a legnagyobb elismerésemet ezért a teljesítményért. Jóllehet erre születni kell, ezt mégis tanítani kellene.
- Jól van, jól, most térjünk inkább vissza a napi teendőkhöz! Úgy érzem, hogy az előkészületek nehezén már túl vagyunk.

A tisztek tehát elégedetten hátradőltek, hiszen a többi dolog innen kezdve rutinfeladat. Mi történhetne, ami rendkívüli? Néhány óra múlva ez is kiderült. Debreczeni százados ugyanis ukázt kapott a látogatóba érkező szovjet katonai delegáció vezetőjétől, hogy örömmel vennék, ha a laktanya újoncai éppen november 7-én tennék le esküjüket. Most fordult a kocka, és Debreczeni kezdte magát nagyon rosszul érezni a beosztásában. Sápadtan, gyöngyöző homlokkal fordult politikai helyetteséhez.

- Mit gondolsz, főhadnagy elvtárs, fel tudjuk készíttetni a fiatalokat erre az aktusra? Normál esetben még lenne bő egy hetünk, de ez most...

- ... de ez most korántsem normál eset, mint azt a mellékelt ábra is jelzi. Ellentmondani nem tanácsos, mert ez politikai kérdés.

Sinka alig tudta titkolni kárörömét, amiért most végre nem csak ő vergődik egy lehetetlen megbízás terhe alatt, hanem a laktanyaparancsnok is. Komoly képet vágva folytatta viszont az észosztást.

- Két lehetőséget látok: nagy dicsőséget, avagy nagy lebölgést. Harmadik út nincsen.

Nem túl célszerű, ugyanakkor eléggé sokatmondó hümmögés volt rá a felelet, majd mindenki lázas intézkedésbe fogott a saját területén: gyakoroltatni az esküszöveget, intézkedni a szükséges ruházatról, és mindenkinek felett gyakoroltatni az alakizást is. November 7-e legalább olyan mondvacsinált ünnep volt a magyar nép számára, mint mondjuk május 1-e, noha április 4-e tömény hazugságával sem lehetett egy napon említeni. Mindenesetre árnyékot vetett az igazi, a magasztos nemzeti és vallási ünnepekre. Az ilyen bolsevik importkoholmányünnep pontosan úgy viselkedett, mint a parazita növény: elszívta a vizet és a tápanyagot a kultúrnövénytől, elősegítve saját talmi értékeinek burjánzását. 1970. november 7-re még azért is tudták

ráfogni, hogy különleges, mert az úgynevezett felszabadulás huszonötödik évfordulója volt, és ezt az ezüstitakodalmi élményt gondos kezek minél inkább konzerválni igyekeztek a reklám által. Sebtében kihelyezett cícomait leszámítva a laktanya leginkább felbolydult méhkasához volt hasonlatos. A tisztek az állásukat féltve nógatták alantasaikat, ők pedig a fokozott szintű veszíteni való miatt valósággal hajszolták a sorállományt. Még az öregeket is befogták a számukra leginkább megalázó munkákra, hogy a kopaszok jól felkészülhessenek az előre hozott eskütételre. Ez persze a legénység sorai között generált feszültséget, mivel mindenki a másokban kereste a bajok forrását.

Dupla a lázas előkészületek ideje alatt lényegében burokbán volt tartva. A többiekre is vonatkozó rendszabályok természetesen rá nézve is érvényben maradtak; részt vett a tornán és a létszámellenőrzésen, továbbá a közös étkezéseken, de egyébként a klubszoba királyi magányában bújta az összes fellelhető szakirodalmat. Nem mindenki számára volt ez elfogadható, de neki így kellett készülnie a megméréstetésre. Sinka emelt adag rumot töltött reggeli kávéjába, zilált idegeit megnyugtató; Debreczeni viszont úgy mordult rá, hogy kis híján elejtette a csészét.

- Legyen már eszed! Mit fognak szólni a vendégeink, ha megérik rajtad az alkohol szagát? – A politikai tiszt már készült is megsértődni ezen a farizeusi hozzáálláson, mire parancsnoka is békülékenyebb hangot megütve folytatta: – Légy inkább a vendégem erre a remek kis vodkára! Többet is ér, mint ez a kommersz rum, és ami a legfőbb, hogy gyakorlatilag szagtalan.

Miután a kívánt üzemi hőfokot imígyen beállították, a tisztek nem látták akadályát annak, hogy a nem kívánt, ámde annál magasabb posztú vendégeket méltóképpen fogadják.

A laktanya teljes vezérkara társasági egyenruhába bújva, már rögtön a főkapunál fogadta a vendégek csoportjait. Duplára jobb híján

kimenőruhát adtak, ami által ordított róla, hogy ő nem hivatásos állományú. A kötelező tiszteletkörök megtétele után az NDK-s delegáció egyik tagja, egy hófehér hajú ezredes a magyar tiszteken mintegy keresztül nézve egyenesen Duplához fordult:

. Maga sorállományú, közlegény?

- Jelentem, az vagyok.

- Derék, nagyon derék – veregette meg Dupla vállát atyaián a főtitzt. Már is elismeréssel adózott a magyar legénység képviselőjének nyelvi felkészültsége előtt, ugyanakkor elkönnyvelte a helyi magyar vezérkar dilettantizmusát is.

- Mit mondott magának az ezredes elvtárs? – taposott Dupla sarkára Rattkai, aki mostanában levakarhatatlannak bizonyult.

- Jelentem, csak azt kérdezte meg, hogy sorkatona vagyok-e.

- Biztos? Ha megvezet, én úgy lecsukatom, hogy a nejlonlakat is magára rohad!

Az utált őrmester kicsinyes hisztériája ezúttal lepergett Dupláról. Amit Rattkai nem észlelt, azt ő már megsejtette: nevezetesen, hogy a jelenlévők tekintete nem véletlenül tapad reá. Tetszik vagy sem, most ő a társaság középpontja. A rutinosabban, már-már a házigazdák magabiztosságával mozgó szovjet küldöttségnek felesleges volt bemutatkoznia, ők nem is adtak az efféle protokolláris finomságokra. Tolmácsuk egy enyhén kreol bőrű tizedes volt, aki nagyon ízesen beszélt magyarul. Dupla számára a legnagyobb örömet mégis az jelentette, hogy az orosz nyelvű szövegek nagyobb részét a maga emberségéből is megértette. A külföldi küldöttségek kötelező jellegű megvendéglése annyiból jelentett a tolmácsok számára könnyebb feladatot, hogy ugyanazon szövegelemek permutációit kellett csak lefordítaniuk; úgymint a szocialista országok fegyverbarátsága, a béke és a stabilitás megőrzése a Szovjetunió vezetése alatt, és mi egyéb. A

bőséges villásreggeliből a tolmácsoknak csupán egy szűkített módozatban, külön légtérben elhelyezett kis asztalnál valósult meg, ám még ez is rendkívülinek volt mondható.

- Cselédasztal ide vagy oda, ilyen reggelit mostanában nem ettem – csettintett elégedetten Dupla.

- Akkor mit szóljak én? A szovjet hadseregben leginkább csak a fegyverekre költenek, élelmezésre alig. Fekete kenyér, meg híg káposztaleves vagy ugyancsak üres uborkaleves, ennyiből áll a menü. Nem magyar gyomornak való az, barátom!

- Hogy-hogy, hát te magyar vagy?

- Persze. Jóllehet az elején illetet volna bemutatkoznunk, mindketten inkább a hasunkkal voltunk elfoglalva. Én Mozsár Géza vagyok, a kárpátaljai Beregszászról.

- Szabolcsi Szabolcs, Csonka-Magyarországról – szaladt ki Dupla száján a kompromittálóan ható félmondat.

- Csonka-Magyarország? Régen hallottam már ezt a kifejezést, akkor is csak titokban. Úgy látom, akkor te akkor vagy ezeknek a vörös piócáknak az elvtársa, amikor én. De ne ijedj meg, én sem véletlenül használom a Kárpátalja elnevezést az elvárt Kárpát-Ukrajna helyett.

Dupla annyira megörült, hogy kis híján félrenyelte a félig megrágott kolbászfalatot. Oly sok ellenségeskedés, illetve jobb esetben is húzódozás után, amiket ittléte alatt idáig megtapasztalt, Dupla nem számított ilyen nyíltan pozitív állásfoglalásra. Igyekezett uralkodni boldog meglepettségén, ugyanakkor szemei akkorát villantak, hogy pipára lehetett volna velük gyújtani.

- Lassan a testtel, cimbora! Nem félsz attól, hogy ez csak nyelvbtlás volt a részemről?

- Ezt nem lehet elvéteni – közölte szárazon Mozsár.

- Akkor meg attól nem félsz, hogy csak provokálni akarlak?

- Nem akarlak elkészeríteni, de a Magyar Néphadsereg és a Vörös Hadsereg tagjai nem azonos súlycsoportot képeznek. Magyarán: te nem tudnál engem akkora eséllyel kinyíratni, mint például én téged. Na, ne nézz már rám olyan anyátlanul, én nem akarok semmi rosszat neked, nem vagyok olyan típus. Az ilyen tempó inkább csak amolyan anyaországi magyar szokás, mert minket odaát a nehezebb sors jobban összekovácsolt.

A diskurzusnak váratlanul Rattkai felbukkanása vetett véget. Illetlenül közel állva először is alaposan végigpásztázta a kis terülj-terülj asztalkám rendkívüli gazdagságú kínálatát, majd a szokásos előre-hátra való billegése közepette is igyekezett a különleges naphoz tartogatott, leginkább joviális hangnemét elővenni.

- Ha már jóllaktak az elvtársak, talán újra elláthatnák a feladatukat. Pazsalusztá, vagy valami ilyesmi, tavaris! – lapogatta meg Mozsár hátát. Amaz viszont még elemében volt, és Duplára hunyorogva bizonyította az imént kifejtett álláspontját a két hadsereg tagjainak eltérő fajsúlyáról. Éppen ezért először is még gondosan megtörölte a száját, és letről felfelé haladva végigmérte a súlypontját folyamatosan cserélgető tiszthelyettest. Végül nagy sokára – még mindig ülő helyzetben – foghegyről azt mondta neki:

- Máris, máris. Egyébként felesleges annyira erőltetnie az orosz beszédet, őrmester elvtárs. Tudniillik jómagam nem csak tolmács vagyok, hanem legalább olyan magyar is, mint maga.

Rattkai egy ilyen tiszteletlen szövegnek már a felénél is leordította volna a katona haját, de most kénytelen volt belátni a helyzet súlyát. Vörösre gyúlt képpel csak vágott egyet a fejével, és utolsó erőfeszítésként még próbált valami számára kedvező színt vinni a beszélgetésbe.

- Aha, az elvtárs ezek szerint a régi magyar kommunista emigránsok egyikének gyermeke?

- Nem. Én kárpátaljai magyar vagyok. Tudja egyáltalán, hogy merre van Kárpátalja?

Az őrmesternek természetesen fogalma sem volt róla, sőt még maga az elnevezés is meghaladta az ő nyolc elemis műveltségét, úgyhogy inkább szimplán kicsörtetett. Ezzel ellentétben Dupla már a tiszthelyettes megérkezésekor feszes „vigyázz”-ba vágta magát, ám a dialógus vitathatatlanul örömmel töltötte el.

A további protokollprogramok, majd az ugyancsak fényes ebéd után Dupla engedélyt kapott, hogy az ünnepélyes eskütételre felkészüljön. Az eseményre természetesen a sorállomány közvetlen hozzátartozói is meghívást kaptak. A berukkolás óta ez volt az első lehetőség a családtagoknak a találkozásra. A szürke, civil vendégek szoros ellenőrzést követően, míg a városi párt- és KISZ vezetők általános hajbókolást követően nyertek bebocsátást. Utóbbiak nélkül ugyanis ez idő tájt elképzelhetetlen volt egy katonai eskütétel. Miután minden megjelent külsős elfoglalta a számára fenntartott helyet, megkezdődött maga az ünnepély. Az ilyenkor elvárt és megszokott, a magyar hagyományokhoz jól illeszkedő Klapka-induló helyett – a buzgó mócsing Sinka főhadnagy javaslatára –, most szovjet marsot játszott a katonazenekar. Magyar félről ez többekben visszatetszést szült, bár ezen érzésüket jobbnak is látták maguknak megtartani. Az ötletgazda ugyanakkor boldog volt, mert a magas delegáltak arca ilyen szintű szolgálalkúság láttán elégedettséget tükrözött. A német – pontosabban keletnémet – delegáció ábrázata végig kifürkészhetetlen volt és maradt. A szovjet induló dallamát persze felismerték, náluk is előfordult az ilyesmi, ám roppant rugalmasan úgy könyvelték el a dolgot, hogy nincsen új a nap alatt: a muszkák diktálnak immáron negyed évszázada, és kész.

A magyar tisztek elégedettséggel vegyes izgalommal szemlélődtek, a beosztottaik pedig az állományt vezényelték. Eddig minden rendben is ment, csak maradjon is így! Mindenki jól tudta, vagy legalábbis sejtette, hogy milyen nagy ennek a rohammunkának a tétje. Eszmei háttér ide vagy oda, gyűlölték ezt az egész erőltetett tempót, csak a remélt jutalom jelentett némi felhajtóerőt. A felsorakozó századok már csupán az esküszöveg elmondójára vártak. A Magyar Néphadseregben uralkodó szocialista tradíciók és elvárások szerint ez nem lehetett más, csakis egy KISZ-tag sorállományú. Dupláék alakulata, mint őrszázad, nem volt egy elit kompániának mondható, mivel szép számmal akadtak benne politikailag kevésbé megbízhatóak, sőt közbüntényes börtöntöltelékek is. Végül némi keresgélést és még hosszabb mérlegelés után Sinka főhadnagy kijelölte az ellátó század egyik szakács-újoncát, hogy ő legyen az a szerencsés, aki az esküszöveget előmondja. Gáll Imre honvéd sokszorosan úgy csöppent ebbe a szituációba, mint Pilátus a krédóba. Eleve nem is szakács volt, hanem cukrász, de ide zsupolták. Ez még csak a kisebb érdekesség lett volna, de aki végignézett Gáll honvéden, feltette magában a kérdést, hogy tulajdonképpen miként is ütötte meg a mércét a sorozáson? Hozzá képest még Czink is valóságos díjbirkózónak tűnt. Amire viszont a rá osztott szerepre feljogosította, a KISZ-tagsága, jóllehet kimondottan csak karrierista megfontolásból, közvetlenül a bevonulás után csatlakozott a Kommunista Ifjúsági Szövetséghez. A kopasz honvéd kisfiús alkata láttán Debreczeni százados rosszálló pillantást lövellt Sinka főhadnagy felé, amit a politikai tiszt csak félszegen sikerült mosolygással tudott viszonzni. A nem túl katonás küllemű minta-újonc láttán nemhogy az oldottabb hangulatú szovjet, de még a karót nyelt keletnémet delegáción is kisebb derűltségi hullám futott végig. Ez a diszkrét mosolygás felcsukló röhögéssé terebélyesedett, amikor a koreográfiának megfelelően a kiskatona mellé állt az édesanyja, illetve másik oldalára egy fiatalabb hölgy – vélhetően a húga vagy a menyasszonya – is. Mind a ketten tenyeres-talpas

parasztmenyecskék voltak, így valósággal beárnyékolta Gáll honvédet.

Magát a szöveget egy emberként mondta fel az egész fegyveres tömeg:

„Én esküszöm, hogy a Magyar Népköztársaságnak hűséges katonája leszek. Alkotmányunkhoz, törvényeinkhez híven, becsülettel teljesítem kötelességemet. Előjáróim és feljebbvalóim parancsának engedelmeskedem. Esküszöm, hogy hazámat, annak határait, függetlenségét és alkotmányos rendjét életem árán is megvédem. Az ellenséggel alkuba soha nem bocsátkozom, ellene mindenkor bátran harcolok. Szabadságharcos és honvédő elődeink példáját követve zászlóinkat, csapatainkat, bajtársaimat el nem hagyom. Fegyvereinket és egyéb harci eszközeinket megóvom. A katonai ismereteket elsajátítom. A nemzetközi hadijog előírásait megtartom, az állam- és szolgálati titkot megőrzöm. Alárendeltjeimről a legjobb tudásom szerint gondoskodom. Teljes életemben mind békében, mind háborúban szeretett magyar hazám igaz polgárához méltó módon viselkedem.”

A maga részéről Dupla itt is külön utat járt. Noha a központi szövegben nem talált semmi kivetnivalót, lelkiismeretének megfelelően a „népköztársaság” helyett Magyarországot mondott, illetve a végén kiegészítette: „Isten engem úgy segítjen!”

Mire az ünnepély lezajlott, és mindenki visszatért a helyére, már leszálló pályára állt a Nap. Dupla keserűen konstataálta, hogy a többiek számára napközben engedélyezett látogatásból neki semmi sem marad, mert lassan minden civilt kifelé terelnek a laktanyából. Úgy érezte, mint aki egy tál lencséért elkótyavetyélte az örökségét: főúri módon étkezhetett, ám nem válthatott szót a szeretteivel. Ez is a bolsevizmus anyagelvűségének egyik gyakorlati példája, csak ezt most nem a korbács, hanem a mézesmadzag eszközével gyakoroltak a hatalom emberei. Ráadásul a dolognak még korántsem volt vége,

hiszen a tolmácsok szolgálataira az esti banketten is igényt formáltak. Ekkor Dupla már amolyan „dekorált” katonaként tetszeleggetett, mivel érdemei elismeréseként megkapta az „NDK Néphadseregének kiváló katonája” emlékérmet. A keletnémet vendégek közül maga a szimpatikusan viselkedő, őszhajú ezredes biggyesztette zubbonyára a kérdéses plecsnit, ami mégis amolyan átmeneti placebóként hatott – elvégre a laktanyában másnak nem volt ilyenje.

Míg a sorállomány nagy része kimenőt kapott, a sikerben lubickoló magyar tisztek – és közvetlen alantasaik – oldott hangulatban készülődtek a díszvacsorára. Mindenki a saját vélt, vagy valódi érdemeit iparkodott kihangsúlyozni, különösen a külhoni vendégek előtt. A tolmácsoknak izzadásig kellett dolgozniuk. Étkezés alatt a szokásos frázisokkal megtűzdelt pohárköszöntőkön volt a sor, majd a maligánfok emelkedésével felcsendültek a keleti rónákról szóló orosz dalok is. A szovjet tisztek biztatására a németek is előadtak néhány nótát a saját folklórjukból, majd a házigazdák próbálkoztak. Jóllehet ez lett volna a nap legkönnyebb feladata, az eredmény elég siralmasra sikeredett, tudniillik Debreczeniék rekordsebességgel részegedtek le. Dupla csak a mundér becsületét igyekezett védeni, ezért engedélyt kért a hozzá legközelebb dülöngélő tiszttől, hogy soron kívül ő is előadhasson valamit. Amaz próbálta ugyan hivatalosan is megadni a zöld utat, de csak néhány csuklásra és bőfögsre futotta. A nagyobb bajt elkerülendő, így végül csak nagy kegyesen bólintott, hogy „mehet a műsor”. Dupla ivott egy korty vizet, felállt, megigazította a nyakkendőjét, és rákezdett:

„Szél viszi messze a fellegeket, felette lángol az ég.

Nyújtsd ide édes, a kis kezedet, ki tudja látlak-e még?

*Ki tudja, ölel-e a két karom, ki tudja, csókol-e a szád,
galambom?*

Ki tudja, melyik éjjel melyik hajnalán indul a század tovább.”

Az idegen ajkú vendégek – jóllehet egy árva szót sem értettek a szövegből – kedvtelve hallgatták a kellemes dallamot. A szovjet és a magyar tiszték is joviálisan bólogatva mosolyogtak, akár a pék kutyája a kiflire. Egyetlen kivétel maradt csupán. Alig egyetlen verssor elhangzása után egy eddig ismeretlen magyar főhadnagy ugrott fel a helyéről, és haragtól eltorzult hangon kiabált a katonára:

- Azonnal abba hagyni! Mégis mit képzelsz maga?

Vagy ezért vagy azért, de jóformán senki sem értette, hogy mi váltotta ki a korábban teljesen passzív módon viselkedő tiszt vehemens reakcióját, noha a többséget őszintén érdekelte volna a megoldás. A méregzsák főhadnagy alapvető nyelvi felkészületlensége mellett is be tudta dobni a varázsszót: „Fasiszta!” Ezt legalább mindenki megérthette, még ha megállapítható háttérét nem is fogta fel. Ha egyszer a főhadnagy ezt a tényt primer módon kijelentette, akkor felesleges vitát nyitnia bárkinek. Annál is inkább, mert a főhadnagy elvtárs beosztását tekintve elhárító tiszt volt, és így még a saját kollégái is rettegettek tőle. Nem létezett nála dilettánsabb hadfi, de véresebb szájú bolsevik sem. Ráadásul mind a hatásköre, mind az abból fakadó összeköttetései, de még az egyéni életvitele is úgyszólván érinthetetlené tették. Aki korábban ki akarta kezdeni, az mind csúnyán ráfaragott, mivel neki a fentiek miatt lényegében nem volt támadható pontja, legalábbis a nagyközönség előtt. Inas volt és szívós, akár egy vadászkutya. Hangját is csak a legritkább esetekben emelte fel, mint amilyen ez a mostani is volt. Egyáltalán nem ivott, nem dohányzott, de még csak nem is kávézott, szinte aszketikusan élt. A teste mellett még az elméjét is folyamatosan pallérozta – már ha a marxista-leninista áltudomány művelését annak lehet nevezni –, noha magyar anyanyelvén kívül más nemzet nyelvén nem tudott megszólalni. A laktanya nyilvánossága előtt a legritkább esetekben mutatkozott, inkább csak amolyan szürke eminenciás módjára a háttérből mozgatta a szálakat. Éppen ezért félelemmel vagy gúnnyal ötvözve, de háta mögött mindenképpen csak „Láthatatlan Ember”

névvel emlegették Héja Tibor főhadnagyot. Olykor hetekre eltűnt a horizontról, mint ahogyan az elmúlt időszakban is, de ezt senki sem kérte, mert nem kérhette rajta számon, sőt megkönnyebbüléssel fogadták. Dupla tehát – ilyen gyorsan előléptetve első számú közellenséggé – sápadtan elhallgatott. Végül is a ledorongolásba csomagolt magyarázat sem váratott sokáig magára.

- Az eredeti munkájára figyeljen, katona! Tolmácsnak eddig elég jól bevált. A rend kedvéért közölje a keletnémet elvtársakkal, hogy a dalrészlet, amit előadott, a II. világháború során íródott. A szerzői a Horthy-fasiszta honvédség páncélos tisztjei. Akik közülük túléltek a háborút, mára mind a nyugati imperialisták zsoldjába szegődtek. Ezt jó, ha minden elvtárs megjegyzi.

Dupla és Mozsár tehát hüen fordították a dörgedelmeket, a jelenlévők pedig siettek egyetérteni. Üdítő kivételt csak az az ősz hajú német ezredes jelentett, aki pohárral a kezében szólásra emelkedett, mintegy ügyet sem vetve az iménti incidensre.

- Elvtársak, ezt a fiatalembert megtévesztették, hiszen nemrég serdült ki a gyerekkorból. Mindazonáltal nemrég mutatták be a mozik „A halál 50 órája” című filmet. Esetleg látta valaki? Nem? Pedig érdemes megnézni. Jóllehet a helyzet a világháborúban játszódik, úgy gondolom, hogy ideológiáktól mentesen, mégis csak a katonákról szól. Hús-vér emberekről, akik a kapott parancsokat teljesítik legjobb tudásuk szerint. Igyunk hát minden jelenlévő mesterségére, a katonáskodásra!

Teljességgel kizárt, hogy a jelenlévők zöme a teljes beszédet magáévá tudta tenni, ám ahogyan a „fasiszta!” jelző bedobása, úgy az „igyunk!” felszólítás is egyfajta indikátorként hatott. A következetes antialkoholista Héja főhadnagy kivételével italba fullasztották tehát a zavaró hangulati elemet, és minden ment tovább a maga útján. Egyedül Dupla kedélye rokkant meg, az eddigi pozitív érzései is odalettek. Ez a semmiből felbukkant fenevad még Sinkáék közvetlen

társaságán is túltett. Mi jöhet még? A többiek mind a jól megérdemelt pihenőjüket töltik, gondtalanul múlatják az időt, míg ő kiemelt emberből könnyen lehet kiemelt préda. Ettől próbálta volna megóvni a keresztapja is, hogy maradjon csak szépen veszteg, mert akkor nem eshet baja! Az anyai féltés táplálta azt az aggodalmat, ami miatt nem tudott a hungarizmussal való azonosulásának örülni? Mind a két helyzetre talált magának feloldást az örökké moralizáló legény, mégpedig magából a Szentírásból. A szürke kis tudatlanságról annyit, hogy a talentumokról szóló példabeszéd egyértelműen az Isten adta tehetség kiaknázására szólít fel. Ezzel összefüggésben a restség sem véletlenül tartozhat a hét főbűn közé. „Jézus Krisztus örök érvényű tanításai kötelezőek kellene, hogy legyenek minden keresztényre, és főként minden hungaristára” – summázta gondolatait Dupla. Szülői-keresztiszülői féltés ide vagy oda, „*aki nem veszi fel a keresztjét, és nem követ engem, nem lehet az én tanítványom!*” Ezen lelki edzést követően megfáradt testtel, ám megacélozott magabiztossággal tért Dupla nyugovóra a hálókörletben. Lassacskán hajnalodott, ám a helyiség még mindig alkohol- és dohányszagba burkolózott, jelezvén a remekül sikeredett kimenőt.

A reggelinél Dupla meg is állapította, hogy ennyi másnapos embert egy kupacban még életében nem látott. Rattkai is feltűnően csendes volt, és titokban kiskanálnyi szódabikarbónára iszogatott hűtött csapvizet, a gyomrában fortyogó pokol lángjait csillapítandó. Az egész laktanyában is talán csak az előző este szolgálatot teljesítők, továbbá a mértéket tartó Dupla, és az absztinens Héja főhadnagy jelentettek kivételt.

Az elhárító tiszt – mint mindig – most is hajnalban kelt, a szokásos három kilométernyi táv lefutása és a gimnasztikai gyakorlatok közben értékelte a tegnap este megfogant elhatározását: alaposan utánanézt ennek a nyelvzseni kiskatonának. Irodájába hívatta tehát meghosszabbított jobb kezeit, Sinka főhadnagyot és Rattkai őrmestert is, hogy először szóban begyűjtse az alapinformációkat. A két

beosztott remegve hagyott hátra csapot-papot, mert Héjával nem volt tanácsos ujjat húzni, de még csak megvártni sem. Jóllehet ők ketten elvileg bent tudták magukat a „kosárban”, az elhárító által is alkalmazott sztálini szeszély nem adott biztosítékot semmire sem.

A szőnyeg szélére állított delikvensenek mindenestre a macskajaj tünetei is alábbhagytak, annyira izzadt a tenyerük. A rettegett főhadnagy már a viselkedése alapján is méltóvá vált a vezetéknevéhez: ragadozó madár módjára járta körbe az alantasait, miközben a szemét le sem vette róluk. Már azt is kín volt kivárni, hogy mikor fog már végre megszólalni.

- Elvtársak, nem tudom hová tenni ezt a tolmácskodó sorállományút. Kétségtelenül kiváló szellemi képességekkel bír, noha csak igen alacsony iskolai végzettséget tudhat maga mögött. Ennek oka ugyebár abban keresendő, hogy az ország valamennyi középiskolájából eltanácsolták. Ezek után az már nem is meglepő, hogy nem KISZ-tag, viszont itt én elveszítettem vele kapcsolatban a fonalat. Más elfoglaltságom miatt nem lehettem itt a bevonuláskor, ti viszont rajta tudtátok tartani a szemeteket. Szóval, miféle ember ez a Szabolcsi Szabolcs honvéd?

Amazok összenéztek, mint ha azt próbálnák gyorsan megbeszélni, hogy érdemes-e mindent egyszerre kitálalni. Esetleg üdvös lehetne-e pár dolgot tartalékolni, hogy eredménytelenség esetén még legyen mit felmutatni Héja felé? Sinka – úgy is, mint rangidős, és úgy is, mint politikai tiszt – elsőként foglalta össze a politikai tájékoztatók alkalmával megfogalmazott negatív véleményét Dupláról, amit ő most inkább csak szimpla fegyelmeztelenségként igyekezett beállítani. Rattkai ezt mintegy ellensúlyozta azzal, hogy a kiskatona környezetében mások is viselkedtek hasonlóan, és mindenki megkapta az érte járó külön büntetést. Héját mindez a legkevésbé sem elégítette ki, ahhoz túlságosan gyanakvó természetű volt. Saját beosztottjaiban sem bízott, még ha nem is adta ennek jelét. Most csak annyival

rekesztette be a témát, hogy a szóban forgó katona eleve politikailag megbízhatatlan, még ha a kultúrest ének-afférját nem is vesszük büntetendő cselekménynek, csupán egyszerű tévedésnek. A minimum tehát, hogy továbbra is fokozott megfigyelés alatt tartják előljárói. A sorállományban helyet foglaló, megbízható elvtársak majd kiugrasztják a nyulat a bokorból. Szabad kezet kapnak, most csak az eredmények számítanak. Sinka és Rattkai számára ez már tetszetős megoldásnak tűnt: mással elvégeztetni a piszkos munkát, majd beseperni az elismerést – ez igen!

A soron következő politikai tájékoztatón Rattkai továbbra is pitbull módjára figyelt, ki-milyen reakcióval fogadja Sinka magas röptű előadását. Alapvetésként a politikai tiszt a következőket szögezte le:

- Elvtársak, most, hogy letették az esküt a szocialista haza védelmére és a dolgozó nép szolgálatára, valamit a figyelmükbe kell ajánlanom. Nevezetesen azt, hogy akkor válhatnak a leginkább jó katonákká, ha teljes odaadással szolgálják a szocializmus építésének ügyét.

A már unalomig ismételt klisé hallatán többek pótcselekvésekbe menekültek. A leghátul ülők vakmerően amőbáztak a jegyzetfüzetükben, az ablak mellett helyet foglalók inkább a platánfák lombjának sokszínűségét kezdték el tanulmányozni, míg a többség igyekezett elfojtani az ásítását. A kezdeti nehézségekből okulva Czink és Török is komolyak maradtak, továbbá próbáltak nem elaludni. Dupla egyéni stratégiát dolgozott ki: jegyzetelést mímelt, melynek során szándékosan kitörte a ceruzája hegyét. Akkurátusan kifaragta, majd újból kitörte, ezzel a kettős művelettel kötve le magát. Rattkai és Sinka módfelett örvendett ennek a látszateredménynek, komoly haladásként könyvelték el a hozzáállás megváltozását. A politikai tiszt monológja így még magabiztosabb lett, lendületet vett.

- Talán nem mondok Önöknek nagy újdonságot, ha kijelentem: a szocializmus építésének élcsapata az öntudatosan szervezett munkásosztály, melynek legjobbjai – minálunk legalábbis – az

MSZMP soraiban tömörülnek. Persze itt is jó betartani némi rendet, és nem is lehet rögtön mindenki párttag. Ezért van a Kommunista Ifjúsági Szövetség, melyben ha valaki helytáll, elnyerheti a párttagsági könyvet. Ha jól tájékozódtam, a jelenlévő elvtársak között nincsen aktív KISZ-tag.

- Még passzív sem – eresztett meg valaki egy tréfásnak szánt megjegyzést, amit Sinka ezúttal inkább elnézett. Rattkai ugyan folyamatosan billegett, és az állományon legeltette guvadt szemeit, de most még ő sem lépett közbe. Mindketten közelebb akarták magukhoz édesgetni a fiatalokat, úgyhogy ennek érdekében még egy halványabb mosolyt is megeresztettek az iménti kiszólás hallatán. Sinka tehát folytatta.

- Márpedig hazánk, a Magyar Népköztársaság számít a KISZ-re, a KISZ pedig számít az ifjúságra. Minden mindennel összefügg, tehát ezennel ünnepélyesen felszólítom a jelenlévő elvtársakat, hogy csatlakozzanak valamennyien az egységbe forrasztó szervezethez, lépjenek be a KISZ-be!

Néma csend fogadta a gyújtó hatásúnak szánt kortesbeszédet, ami legnagyobb jóindulattal nézve is csak érdektelenségként volt felfogható. Még Rattkai is abbahagyta a billegetést, ami már szinte tapinthatóvá tette a némaságot. Sinka a kezdeti, biztatónak vélt fogadtatás után nem erre a fogadtatásra számított, de nem adta fel. A korszak hangulatára jellemző túllícitálási hajlamnak engedve azt tette fel magában, hogy nem csak hogy ezt a titokzatos-renitens Szabolcsi honvédet törje be, de vele együtt az egész független szakaszt is behajtja a Párt ölelő karjaiba. Mégis passzívak akarnak maradni? Azt már nem! Ha más módszerekkel is, de itt eredményt fognak felmutatni!

- Örmester elvtárs! Hívja be Bárdos elvtársék szakaszát!

Rattkai erre bevezényelte a folyosón már készenlétben várakozó gumi-szakaszt, élükön a rettegett Bárdos Lajos örvezetővel. Minden

egyes jelenlévő tudta, vagy legalábbis sejtette, hogy most ők lépnek elő amolyan „bezzeg” katonákká. Sinka folytatta az alantasok mozgósításával csúcsra járatott toborzást.

- Bárdos elvtárs! KISZ-titkárként kérem, vázolja fel a jelenlévőknek, hogy milyen felemelő érzés ehhez a nagyszerű közösséghez tartozni!

A felszólított másodidőszakos katona november 7-e alkalmából előléptetett krumplivirágos erre viszonylag elfogadható előadásba fogott az alapszervezethez való tartozás nagyszerű mivoltáról. Tehette, mert órákon át erre készült. A kopaszok viszont már csak félelemből is figyelmet erőltettek magukra, elvére ők voltak egy körletbe összezárva ezzel a vörös mákvirággal. Bárdosnak határozottan tetszett is ez a felállás. Metszön hideg kék tekintetét egyenként végighordozta az első időszakosokon, és utolsók között megállapodott Duplán. Eddig mindenki lesütötte a fejét, egyedül ő állta dacosan amaz pillantását. Mindez felért egy kölcsönös hadüzenettel, ám Sinka már megelégedett a propagandaszólamokkal. Leintette hát csicskás tisztesét, és meghirdette az eddigi szóözön tanulságát:

- Elvtársak, az eddig hallottak alapján vegyék fontolóra a belépést! Ezzel mindenki csak nyerhet. Bárdos elvtárs lesz megbízva azzal, hogy még a mai takarodó előtt összeírja a körletükben, hogy kik jelentkeznek. Remélem nem lesznek kivételek. Végeztem!

Bárdosnak az ékesszólást igénylő feladat végrehajtása után most a – nála csupán nyomokban fellelhető – simulékonyságára volt szüksége, hogy az ukázt végrehajthassa. A kijelölt időpontban mindenesetre egyesével megkérdezte a renitensnek ítélt szakasz tagjait: ki az, aki amolyan hiánypótló jelleggel most megragadja a lehetőséget, és csatlakozik? Néhányan siettek egyetérteni és boldogan „éltek az alkalommal”. Ők ugyan eddig sem politizáltak, de a bajt továbbra is el kívánták kerülni.

A szakasz kemény magvának számító Dupla-Török-Czink trió nem véletlenül maradt utoljára a toborzókörúton: rájuk már Sinkáék is felhívták pincsikutyáik figyelmét. Törököt megvárták, amíg magára marad a mosdóban, úgy környékezték meg hárman. Az óriás fel sem nézett a zoknimosás kényes műveletéből, úgy pöccintette oda a delegációnak:

- Hagyjatok engem békességben, he! Békés természetű gyerek vagyok, és az is akarok maradni. – Amazok felváltva kezdték volna elpuffogatni az idáig bevált frázisaikat, mire Török felmordult. – Mondtam valamit! Czinkkel már könnyebbnek tűnt a dolguk, jóllehet ő is próbált alkudozni.

- Miért is jó nekem, hogy ha aláírok?

- Jól jársz vele, hidd el!

- Nevezetesen?

- Nevezetesen: nem verünk meg.

- Rossz válasz.

- Sakkozni viszont lehet, egészen a leszerelésig. Ez már remélem, tetszik.

- Vajon mit fog szólni ehhez a főhadnagy elvtárs?

- Azt kisfiam, hogy lépj csak be szépen, és rögvest barátok leszünk.

- Miféle barátság ez? Kezdjünk csak el egy kicsit moralizálni!

- Nem akarunk mi ... izé... onanizálni, csak írd már alá, és mindannyian megkönnyebbülünk! Mi sem heccből csináljuk ezt az egészet, mindjárt takarodó.

- Valóban, mindjárt takarodó – próbálta ennek öröme az időt húzni

Czink –, és különben is, talán az ujjammal írjam alá a belépési

nyilatkozatot?

- Nesze, csak haladjunk már! – A golyóstoll viszont, amit Bárdosék Czink kezébe nyomtak, felmondta a szolgálatot. Kifogyott belőle a tinta, így egyetlen betűt sem sikerült vele papírra vetni. Mire a gumik egy újabb íróeszközére visszatértek, elrendelték a takarodót. „Még azt mondják ezek az istentelenek, hogy nincsen felsőbb Gondviselés!” – derült fel a vallási kérdésekben sokszor nagyon is szkeptikus Czink. Nem hajtott ő különösebb babérokra, legalábbis a Néphadsereg berkein belül. Nem, csak sok más társához hasonlóan a szürkeséget találta a legalkalmasabb rejtő színnek.

A verbuválással megbízott gumik a másnapi foglalkozásuk megkezdésre előtt magának Sinkának jelentettek. A főhadnagy viszonylagos elégedettséggel vizslatta a kitöltött íven sorjázó neveket. Szép mennyiség volt, a kopaszok zöme rajta szerepelt. Elbocsátotta ölebeit, és diadalmasan vitte a fegyvertény szép bizonyosságát Héja elé. Az elhárítót viszont nem lehetett csak ilyen átlátszó trükkel, mint holmi mennyiségi kérdések, elkápráztatni. Figyelemre méltó névmemóriáját bevetve a családneveket kezdte el tanulmányozni. Nem találta meg ott azt, akit keresett, ami elgondolkoztatta. Vagy a létszámbővítési megbízottak nem fejezték be a rájuk bízott feladatokat, de még inkább ez a Szabolcsi honvéd keményebb dió a vártnál is. Egyik sem egy nagy öröm, az már szent igaz. Sinka most valami teljesítményarányos dicséretben reménykedett ehelyett. Héja rá sem nézett, és egy laza csuklómozdulat közepette visszaadta a papírost, mondván: „Pótoljátok a hiányosságokat, főhadnagy elvtárs!” Szegény politikai tisztnek elég komoly mértékben meg kellett mozgatnia a tömény szeszekről leharcolt szürkeállományát, hogy kidolgozza a megoldást. Visszakérdezni tudniillik nem mert, nehogy ez a veszedelmes ragadozó Héja felhasználhassa ellene a későbbiekben. Végül egy csapásra felgyulladt elméjében az isteni – pontosabban mondva a lenini – szikra: azért van a sorállomány, hogy rendesen elvégezze a kiadott feladatot! Nehogy már őt dorongolják le

a részeredményekért! Utasította tehát Bárdosékat, hogy az agitátori munkát végezzék el rendesen, ha jót akarnak maguknak.

A Czink által emlegetett Gondviselés most is közbeszólt. Bárdost és társait kapuügyeletre vezényelték, így nem tudták ellátni a rájuk bízott többletmunkát. Szakaszuk maradéka viszont – részben restségből, részben pedig gyávaságból kifolyólag – mégsem közelítették meg Duplát. Mindezek mellett vészesen fogyott a nap, és a kitűzött terv még mindig nem valósult meg: Dupla, Török és Czink még mindig őrizgették a semlegességüket. Sinka legnagyobb szerencséjére Héját a beszámolóra kijelölt időpont előtt telefonhoz hívták, így ekkor nem került fény a hiányosságra, amivel a politikai tiszt már tisztában volt. Utolsó erőfeszítésként bevetette a végső eszközét: korbács után mézesmadzag. A következő adandó alkalommal ismét a célszemélyekhez fordult tehát.

- Elvtársak! Örömmre szolgál, hogy közel mindenki csatlakozott a KISZ soraihoz. A felhívás viszont a szakaszuk teljes létszámára vonatkozott, tehát az eddig távol maradókat továbbra is hívnám, hogy tartsanak velünk. – Kivárta, hogy milyen hatást váltanak ki atyai tónusú szavai, de a többség inkább csak a földet bámulta. „Sebaj. Még mindig kijátszottam az utolsó kártyát.” – Az eddig csatlakozott elvtársaknak két nap rendkívüli szabadságot áll módomban kiíratni. A még gondolkodó honvédek – szándékosan kis szünetet tartott a megkülönböztetett megszólítás után — pedig a mai létszámellenőrzés időpontjáig még jelezhetik a részvételi szándékukat. A jutalom természetesen rájuk is vonatkozni fog, csak ne lépjék túl a jelzett időpontot.

Czink és Török tekintete erre találkozott, míg Dupla makacsul bámulta tovább a talajt. Két nap szabadság! Az érintett nulla kilométeres kiszisták már előre érezték a mámorító érzést, ezért ujjongásban törtek ki valamennyien. Török félhangosan dűnnyögte maga elé:

- Két teljes nap, édes Istenem! Micsoda főnyeremény lenne! Most november közepe lesz lassan, és már elég csípős kint az idő, tehát alkalmas lesz disznóölésre. Akár még be is lehetne rúgni, amúgy legényesen. Hol az a papír, én is aláírom!

Czink csupán csillogó tekintettel maga elé révedt, mert érthető módon ő is vágyott haza, jóllehet neki más elképzelései voltak. Mindegy. A már megfogalmazott sorkatonai szállóige szerint „mindenütt jó, de itt nagyon rossz!”Végül belőle is feltört a saját mentsége:

- Elvégre a papír türelmes, elbírja az én aláírásomat is. Azt meg végképp nem érthetik ezek az egyszerűek, hogy az én ingerküszöbömet aztán az egész maszlagjuk együttesen sem éri el.

Dupla nem ítélte el ugyan barátai magatartását, de arckifejezéséből amazok valami egészen másra következtethettek:

- Ne nézz már úgy ránk, mint valami anyagyilkosra, csak szabadulni akarunk innen egy kicsit! Ha kijutok arra a két napra, elmegyek színházba, vagy könyvtárba, vagy tudom is én! Egyébként nem értem, hogy Te miért nem vagy egy kicsit rugalmasabb?

– Az az én dolgom – szúrta a szót a fogai között Dupla. Az óriás viszont továbbra is nagyon kényelmetlenül érezte magát.

- Tényleg ne izélj már, apafej, ennyi alku igazán bele kell, hogy férjen! A vásárban is így működnek a dolgok: húzd meg, ereszd meg, aztán valahol félúton megállunk, és mindenki jól jár. Fel nem foghatom, hogy az elvtársaknak ez most miért bolt, de nekem baromira jó, és kész.

- Az meg a te dolgod. Itt nem a vásárban vagyunk, és punctum.

Sinka végig úgy tett, mint ha a keletkezett zsidóságba vegyült rögtönzött eszmecsere felett szemet hunyna, holott nagyon is igyekezett ráhangolódni. Kitűnt számára, hogy ez a szép szál, okos, ám kétségkívül renitens közkatonája most is különvéleményt képvisel.

Még az a szerencse, hogy a többiekre nem gyakorol nagy hatást – legalábbis egyenlőre nem.

Az újra felbukkanó Héja most már konstatálhatta, hogy ezen újoncszakasz annak a bizonyos egy embernek a kivételével immáron „besorolt” a KISZ-be. Sinka alig hallhatóan szűkölni kezdett, mert tartott a lehetséges retorziótól. Héja aszkétaarcáról viszont semmit sem lehetett leolvasni, ami – ismerve a természetét – ugyanakkor a legkevésbé sem volt megnyugtató. Csupán intett Duplának, hogy kövesse, mire az felemelt fővel úgy lépdelt utána, mint egy bátor elítélt a vérpadra. Sinka is ment, noha őt nem hívták, és kevésbé is adta egy összeszedett ember benyomását.

A sorállomány mindezen jelenségből vajmi keveset érzékelt. A legtöbbjük számára erkölcsileg súlytalan egyezségnek csak a gyakorlati oldalát nézték, azt viszont annál oldottabban. Tehették, mert felsőbb utasításra most még Rattkai őrmester is békén hagyta őket.

Héja irodájában – amit szinte az egész laktanya csak héjafészeknek becézett – egyedül csak a házigazda nem érezte magát feszélyezve. Sinka és Dupla találkozásuk óta először gondolt egyre: fogalmuk sem volt ugyanis arról, hogy mit forgat fejében az elhárító tisztek gyöngye. Mindenesetre egyikük sem számított pozitív fejleményekre. A főhadnagy – miközben szenttelen hangon hellyel kínálta tisztársát – arca továbbra is pléhformát mutatott, majd a kiskatonához fordult. Bár neki nem volt káros szenvedélye, mindig tartott némi dohányterméket és alkoholt, amolyan reprezentatív jelleggel.

- Elfogad egy konyakot, Szabolcsi elvtárs? – szívélyeskedett Héja a tőle elvárható legnagyobb mértékben.

- Köszönöm, nem élek vele.

- Nocsak! Végre egy józan életű katona ebben a laktanyában, úgy értem, hogy rögtön utánam. – Jelentőségteljesen Sinkára pillantott, aki speciel szívesen felhörpintett volna egy pohárka szíverősítőt, ám a

kínálás órá most nem vonatkozott. Héja tovább próbálkozott az anyagi lekenyerezéssel.

- Gyújtson rá!

- Köszönöm szépen, nem dohányzom.

- Ez igen! Minden szempontból szilárd jellemű ember, aki ráadásul kiváló szellemi képességekkel is bír. Ilyen tagokkal üdvös lenne erősíteni a KISZ sorait. Ha eddig valamiért el is mulasztotta, hogy ennek a korszellemet tükröző tömörülés tagja legyen, akkor most miért marad passzív?

- Nem érzem magamat ideológiailag sem felkészültnek, sem pedig elkötelezettnek.

- Ezért énekelget inkább fasiszta ihletésű indulókat a felettesei füle hallatára? Így akart minket provokálni a külföldi vendégek előtt? – Héja hangja most már élesen metszővé vált. Ő ahhoz volt hozzászokva, hogy a másik fél eleve megijed az ő hatalmától, és válaszaival hálóban vergődő halhoz hasonlatos, nem kicsúszó angolnához. Márpedig ezt a politikailag megbízhatatlan honvéden eddig nem talált jó felületű fogást.

- Most már belátom, hogy hiba volt, én viszont saját kútfőből csak ezt az egy nótát ismertem, és valami újat akartam mutatni.

- Mikor, hol, és kitől tanulta?

- Egy régi szomszédunktól, a Takács János bácsitól tanultam, aki anno megjárta a Don-kanyart is. – Dupla eddigi őszintesége elaltatta kihallgatói gyanakvását, és azoknak eszükbe sem jutott volna, hogy pont most nem mond igazat. Holott ez most már nem így volt, de nem akarta keresztapját sem bajba sodorni, viszont a mesét folytatta: – Szegény János bácsi nem érte meg, hogy én is sorkatona lehessek, mint amilyen ő is volt anno.

- Így már érthetőbb a dolog – váltott újra egészen normál hangszínré Héja –, viszont azt hiába tagadja, hogy később, a középiskolából nem pusztán fegyelmi okokból csapták ki. Magát felforgató, rendszerellenes kijelentései miatt távolították el, és tehetsége ellenére lezárták a továbbtanulás esélyét.

Sinka erre már nagyot nézett, mivel ez az ő számára is új volt. Hiába, egy elhárító még messzebb tud nyúlni, mint egy politikai tiszt. Dupla is elsápadt. Hogy mi-mindent ki nem tud deríteni! Vajon mi jöhet még?

- Jelentem, ez így volt. Azóta viszont eltelt némi idő, a tetteimért megbűnhődtem, illetve folyamatosan bűnhődöm, továbbá dolgozó tagja vagyok a magyar társadalomnak. – „Mindez vitán felül áll” – harapott az alsó ajkába Héja – „A kölyök remekül ríposztozik.” Sinka már nem is bírta tovább az idegek párbaját, és engedély nélkül rágyújtott egy füstsűrő nélküli cigarettára.

- Nem érzi úgy, hogy a rendszer különös kegye az, hogy a múltja ellenére is felkínálja a tagsági lehetőségét az ifjúsági élcsapatában? Nem érez késztetést a dolgai rendbehozatalára?

- De igen, sőt nagyon is. Viszont én is felteszem a kérdést: milyen erejű rendszer az, ahol már a rovott múltúak szerepvállalására is szüksége van?

- Maga csak ne tegyen fel kérdéseket, katona – örölte a mondatot Héja, miközben a nyakán aggasztóan vastagra dagadtak a verőér. Ez nála a nehezen lefojtott, nagyfokú harag csalhatatlan jele volt. Mindenki legnagyobb szerencséjére ez csak a legritkább esetekben következett be, jóllehet akkor annál elementárisabb erejű robbanást előlegezett meg. Héja most mégis még csak változtatott a fogáson. – Feltételezem, hogy maga gyakorló keresztény.

- Az vagyok. – Dupla úgy vetette fel a fejét, mint egy orrba csapott bivaly, és vakmerően a katonai formulát is elhagyta.

- Akkor talán mégis csak illene tisztában lennie azzal a dogmával, vagy tézissel, vagy nem is tudom, hogy ezt maguk hogyan nevezik, hogy egy megtérő bűnösnek nagyobb becsülete van, mint száz igaznak. Pártunk is hasonlóan gondolkodik. Márpedig maga olyan ember, akire igencsak ráfér a nagylelkűség, ha vinni akarja valamire. Összefoglalva: tudniillik maga klerikális reakciós, politikailag megbízhatatlan, fasisztagyanús, egyszóval rendszerellenes.

- Ezt ön mondja.

Dupla csak higgadtan háritott, mert az egész helyzet kezdte a Krisztus-Pilátus dialógusra emlékeztetni. A római helytartó kései adaptációja viszont a legkevésbé sem akarta elkerülni a konfliktus erőszakos megoldását, továbbá nem presszionálta a csöcselék, jóllehet keresztthalálra sem ítéltette a vele szemben állót. A levegő immáron megfagyni látszott. Az igazat megvallva mind a két fél kifáradt már, különösen Dupla. Az idegi lövészárók-háború hadviselői most a status quo fenntartása mellett óhajtottak visszavonulni; mindamellett Héjának be kellett azt látnia, hogy az elhangzottak még nem elégségesek ellenfele megtörésére.

- Jó lesz, ha nagyon vigyáz magára! Leléphet! – A végszó méltóságteljes kiprélése komoly kihívást jelentett Héjának, mindenesetre kibontakozó háborújuk ezen ütközetét most döntetlennek könyvelte el. Dupla tehát szabályos hátraarcot csinált, és lelépett.

Első útja a mosdóba vezetett, mert itt legalább magára maradhatott zaklatott gondolataival. Még a WC-ülőkére is ráült, hogy az esetleges külső szemlélő gyanútlanul csak az ilyenkor megszokott pózban elhelyezkedő surranókat láthassa az ajtó bőre hagyott nyílásán át. Ezen a nem túl impozáns helyszínen tehát végre úrrá lehetett rajta a megkönnyebbült remegés. „Nem volt sportszerű a mérkőzés, ugyanakkor emelt fővel távozhattam. A folytatást legalább ilyen sikeresen lenne jó kezelni.” – gondolta pár percnyi ücsörgést követően

Dupla. – „Eleget pihentem, folytassuk, bármilyen reménytelen is!” – pattant fel újult erővel, majd még a látszat teljességének kedvéért az öblítő zsinórját is gondosan meghúzta. Ekkor vette észre az ajtó belsejére ceruzával felrött veretes szövegek egyik gyöngyszemét: „Itt a szarnak temetője, a szegény honvéd pihenője!” Dupla jót derült az ismeretlen népi költő művén, ami némileg el is térítette eredeti szándékától, a magában elmondott hálaadó imádságtól, elvégre a gondolatot még ezek a sakálók sem ellenőrizhetik.

Mire Dupla a kellemetlen közjáték után visszatért a szakaszához, a többiek már fegyverismeretet tanultak. Az oktatást vezető Rattkai őrmester éppen csak ránézett a későn betoppanóra, majd folytatta az előadását. Nem volt ugyan valami eget verően nagy pedagógiai vénával megáldva, de maga a harceszköz alkatrészei valóban boszorkányos ügyességgel engedelmeskedtek az ujjai között.

- Jegyezzék meg az elvtársak – billegett szokásához híven –, hogy tiszta fegyver elméletileg nem létezik. Most pedig egy órán keresztül fegyverpucolás következik. Aztán fényesek legyenek azok a szerszámok, akár a hajnali ég!

A jelenlévő állomány már tanult annyit az elmúlt időszak során, hogy az ilyen szónoki vagy logikai bakugrásokat ne kommentálják, még csak ne is kuncogjanak, mert ugyebár jobb a békesség. A „pofa súlyba!” elméleti alapelve helyezkedve mindenki csendesen konstataálta, hogy ezen fenti kiszólásra épülő feladat sem logikus, ellenben roppant módon katonás. Az esti létszámmellenőrzés, mint végső határidő közeledtével Sinka – immáron alig leplezve igazi indulatait – Duplához fordult.

- Idefigyeljen Szabolcsi, maguk még újoncok, alig néhány hete vannak itt. Ehhez képest annyit túlóráztam egyedül csak maga miatt, mint máskor fél év alatt sem egy egész szakasz kedvéért. Utoljára kérdelem, hajlandó-e belépni a KISZ-be? Jól gondolja meg, mert ezzel sokat javíthat a helyzetén, mert Héja elvtárs kezd kirúgni magára.

- Főhadnagy elvtárs, én továbbra is megőrizném a semlegességemet. Mindenesetre köszönettel veszem, hogy így a szívén viseli az egyéni sorsomat.

- A pokolba is, Szabolcsi elvtárs! Magának a két nap szabadság az talán smafu?

- Főhadnagy elvtárs jelentem, nincsen pénzem szórakozásra.

- Maga tényleg reménytelen! Azt azért ne várja, hogy én adjak kölcsön, de most tényleg sajnálom, itt a kitűzött határidő vége. – Aki csak tehette, immáron nyugovóra tért, Sinka pedig gondosan lekönyvelt magának még egy túlórárt. A Néphadsereg majd kifizeti, elvégre egy politikai tisztnek is meg kell élnie valamiből. A kérdés már csak az, hogy mindezen egyértelmű kudarcot miként adja majd el Héjának...

Másnap reggel a rettegett elhárító tiszt megint harapós hangulatában lehetett, mert ismét csak a lényegre szorítkozott, nagylelkűen megspórolva a köszönésre szánható időt is:

- Nos? – Sinka mindezt a lehető legrosszabb jelként értelmezte, és már szinte egész testében remegett.

- Kudarc, főhadnagy elvtárs. Nem hajlandó belépni a megátalkodott huligán.

- Az lehet, hogy megátalkodott, de korántsem huligán. Azok ugyanis galerikbe tömörülnek, ez a Szabolcsi honvéd viszont már-már antiszociális elem. Tulajdonképpen – tette hozzá némi töprengést követően – még örülhetünk is annak, hogy ez most így alakult. Végeztem!

Szegény Sinka főhadnagy már elég sok dolgot nem értett életében, de ezt most végképp nem tudta követni. Titokban mustrálgatta ugyan kollégáját, ám az meglepő módon még nem mutatta egyéb jeleit az elmebajnak. Más ésszerű lehetőség nem lévén, legalább próbált úgy

tenni, mint aki felfogta az új gondolatmenet lényegét. Kívülről befelé haladó körökben dolgoztatni kezdte viszont a szürkeállományát, hogy hátha akkor majd fény derül a megoldási képletre. Az illetékesekkel együttműködve elkezdtek kidolgozni a kétnapos jutalomszabadságra való eltávozás rendszerét. Minden második napra valaki mást jelöltek ki az újoncok közül, elsőként Törököt. Az óriás mellé viszont Duplát is odaszólították, hogy vételezzen kimenő ruhát, és készülődjön. Dupla azt hitte, hogy rosszul hall. Török biztatóan hátba vágta, mondván, hogy biztos így hálálja meg a vezetés a múltkori német tolmácsolási szolgálatot. Dupla azért még a rend kedvéért protestált egy kicsit az ügyeletes tiszténél, aki egyébként nem volt beavatva a Sinka-Héja duó kettős üzelmeibe, ezért nem is kívánt vitát nyitni.

- Nézze, ha valóban maga a Szabolcsi honvéd, akkor inkább örüljön, és ne vitatkozzon velem. Itt áll a neve fehéren-feketén, és slussz. Lehet örülni, és most leléphet!

Dupla valahogy most elkezdett bízni a laktanyavezetés korrektségében, hátha igaza lesz Töröknek, ennek az egyszerű óriásnak... A kapunál is minden flottul ment, az ügyeletes tényleg csak a formaságokra adott. Nem kötött bele a borotváltságba, hajhosszába, vagy egyebekbe, amikbe ilyenkor az öregebbek tapasztalatai szerint szokás. Mikor már az utcán voltak, Török boldogan emelte meg a sapkáját, mint ahogyan hajdanán a jobb nevelést kapott férfiak köszöntek az utcán.

- Hála legyen annak a jó Istennek, hogy ezt is megértük! Gyere egy komám, meghívlak egy fröccsre, csak érvük el az első becsületsüllyesztőt! – Mielőtt még Dupla egyáltalán reagálhatott volna a nagylelkű ajánlatra, nagy sebességgel eléjük vágott egy gépkocsi, amiből katonai rendészek, a rettegett „VÁP” emberei ugráltak ki.

- Ellenőrzés! – mordult rájuk cseppet sem barátságos hanghordozásban az egység feltételezett vezetője, egy továbbszolgáló szakaszvezető. „Ennyit is talán a jóindulatról” – summázta magában

Dupla a jelenséget. A papírok persze rendben voltak, abba nem tudtak belekötni, Dupla táskájában viszont egy verseskötet is lapult, amit még a bevonulásakor hozott magával szellemi táplálékul. Most ezt akarta otthon egy másikra cserélni. A vápos szakaszvezető le is csapott a számára provokatív jelenségre.

- Ez meg mi?

- Szakaszvezető elvtárs jelentem, Arany János balladáit.

- Azt látom, maga pengeagyú! De mégis mit gondol, micsoda a Magyar Néphadsereg laktanyája, könyvtári olvasóterem?

- Jelentem, ez a kötet a saját tulajdonom, ezért...

- ... ezért is visszük magát vissza a körletébe, hogy ott nyugodtan olvasgathasson. A Török elvtárs elmehet, maga Szabolcsi viszont velünk jön!

Dupla azt sem tudta, hogy egyáltalán elkészült-e barátjától, szédelő fejjel követte a katonai önkény letéteményeseit. Miután visszatért a körletébe, és újra gyakorlóruhába vedlett át, mintegy véletlenszerűen rápillantott a keserű mementóként ágyán heverő szabadságos papírra. Jóllehet még nem volt tapasztalata e téren, de a dokumentum minden szempontból kifogástalannak tűnt. Szerepelt rajta a laktanya elhagyásának pontos időpontja, és az oda való visszatérés dátuma, bélyegzővel, ahogyan illik. Igen ám, de a visszatérés idejéhez előre beírták azt az időpontot, amikor a két nap jutalomszabadságnak le kellett volna telnie... Dupla itt már komoly összeesküvést szimatolt, de hogy meggyőződjön merész feltételezéséről, a kapuügyeleteshez ment. Az viszont éppen csak hogy meghallgatta a fiú nem mindennapi problémáját, a papírokba már bele sem pillantott.

- Jegyezze meg fiam – szólt hozzá atyáskodó hangon –, hogy mindig az előljáró órája a pontos. Igazán nem is értem, hogy mit keres bent,

amikor papírforma szerint nincs is itt. Még egyszer mondom: maga nincs is itt, érti?!

Dupla az utolsó mondatot egyszerre érezte ihletadónak, és burkoltan jóindulatúnak. „Ha de iure nem vagyok itt, akkor de facto szabad foglalkozásba kezdek.” Az elhatározás immáron megszületett, és gyorsan testet is öltött. Piros, kék, és grafit színű ceruzákat szedett össze a szekrényéből, továbbá egy kivételével valamennyi levélpapírját. Az eszközöket a zubbonya alá rejtette, és a mosdóba osont. Anno még a középiskolában kifejlesztette magában azt a készséget, hogy többféle írásképpel is tudott folyékonyan írni. Néhány percnyi gyakorlás árán ezt a készségét elevenítette fel. Jól ment, legalábbis úgy érezte, de még mielőtt komolyabban munkához látott volna, a gyakorlólapokat apó miszlikbe vagdosva gondosan leengedte a WC lefolyóján. Azt már tudta, hogy mit tudna és szeretne tenni hungaristaként, a kérdés már csak az volt, hogy mi szerepeljen a kezdetleges szórólapon. Sürgető volt az idő, nem túl inspirálóak a „műhely” körülményei, lebukás esetén egy ilyen látótérbe került rebellisnek példás megtorlás nézett ki – viszont csak ez adódott egyetlen kínálkozó lehetőségként, ami a passzivitásból való kilépést illette. Dupla tehát némileg oldalra tekeredett helyzetben, a furnér válaszfalnak támaszkodva bicskával tenyérnyi darabokra szabdalta a lapokat, lázas munkába kezdett. A megfogalmazott szövegért Rákosi idejében kötél, mostanság többévnnyi szabadságvesztés járt volna, de ez most csak növelte Duplában a harci szellemet. Végül a háromféle ceruzával és háromféle írásképpel bevetésével mintegy másfél tucatnyi röplapot gyártott az alábbi hatásos tőmondatokkal: „Népi demokrácia = fából vaskarika. XXV. felszabadulási évforduló? Ha felszabadítottak, miért nem mennek haza?! Lenin emlékévé? Mi közünk hozzá!?”

Sok minden eszébe jutott még, ám attól tartott, hogy az már a felderítés számára jelentene könnyebbséget, így most beérte ennyivel.

Minden egyes lehajtott WC-ülőkéen hagyott egy-egy példányt, a maradékot pedig kis papírrepülőkké hajtogatva eregette ki az ablakon.

Az épületből kifelé menet igyekezett kifújni magából az izgalmakat, de ez már csak azért sem sikerült, mert az udvaron Hegedűs Ottóba, a joviális továbbszolgálóba és egy ismeretlen társába botlott. Hege éppen egy széthajtogatott papírrepülőöt tartott a kezében, azt tanulmányozta. „Most legalább elválaszthatjuk a kecskéket a bárányoktól” – gondolta Dupla. A szöveg elolvasásához, értelmezéséhez terjedelméből fakadóan nem kellett túl sok idő. A két katona összenézett. Hege egy mozdulattal eldobni készült a kompromittáló anyagot, míg társa rémülten hátrált egy lépést. Amaz már csak a szemételés vétségét is elkerülendő, meggondolta magát, sőt öles léptekkel megindult Sinka irodája felé. Dupla ezt már egyre növekvő aggodalommal figyelte, mivel sem módja, sem pedig ideje nem volt a közbelépésre. Éppen Hegedűsről ezt nem gondolta volna. A másik öreg baka viszont nagyon is hangot adott a véleményének, próbált lépést tartani Hegével.

- Mit csinálsz, te hülye? Hát hiányzik ez neked?

- Éppen ez az: ha nem jelentem, még belekevernek. Különben is – mérte végig amaszt némi gyanakvással a tekintetében – mi van, ha az egész csak valami beugratás, provokáció?

A politikai tiszt úgy ragadta magával a jelentést tevő Hegét szórólapjával, akár a karvaly a verebet. Vitte egyenesen egy igazi ragadozóhoz, Héja színe elé. Amaz úgyszintén megörvendett a jelenségnek, nevéhez méltón csapott le rá. Ez aztán egy elhárító tisztnek való feladat! Nyájasan fordult tehát a jelentéstevőhöz:

- Jól tudom Hegedűs elvtárs, hogy maga szeretne hivatásos állományba kerülni?

- Főhadnagy elvtárs jelentem, ez így van. – Hege nem győzött csodálkozni Héja lexikális tudásán.

- Nos, annyit tudok magának segíteni, hogy elintézem a pártba való tagjelölti státusát. Ez mindenképpen jó pont lesz majd, mert innen már csak egy apró lépés a párttagság, ami egy igazán jó beosztáshoz jelenti a belépőt. Ne nézzen rám ilyen furcsán, ezt nem kell megköszönnie, most pedig leléphet.

Szegény jó Hege valóban furcsán nézhetett, ám a legkevésbé sem kívánta mindezt megköszönni. Átkozta magát, amiért felvette azt a papírlapocskát, hiszen számára innentől már nem volt kiút. Párttag a legkevésbé sem kívánt lenni, még a KISZ-be is csak hosszas unszolásra lépett be, ő hangsúlyozottan csak katonáskodni szeretett volna. Most mindenesetre nem volt más hátra, mint hogy tudomásul vegye a fejleményeket és lelépjen.

- Erre a merész húzásra azért éppen nem számítottam volna, de rendben van, ha harc, hát legyen harc – foglalta össze a rendkívüli eseményt Héja. – Te csak fokozd az éberséget a politikai vonalon – utasította a még mindig ott lebzselő Sinkát –, én is megteszem a magamét az elhárításban. Szükség esetén persze összehangoljuk a műveleteket, de erről majd később értesítelek. Végeztem.

Sinka legalább olyan leforrázott, kitekert érzéssel hagyta el felettese irodáját, mint az előbb Hegedűs honvéd. Ennek az embernek egyszerűen muszáj folyamatosan azt éreztetnie, hogy még felette, a rettegett politikai tiszt felett is képes uralkodni! Sinka ezt egészen egyszerűen nem tudta megszokni, noha ő még ennél is rosszabb volt. Több tiszt egyenesen neki „köszönhette”, hogy a katonai karrierje kettétört, vagy legalábbis csorbát szenvedett, mert nem voltak eléggé „jó elvtársak”. Ez a Héja bezzeg úgyszólván kikezdhetetlen!

A laktanyán belüli felderítő gépezet lassan mozgásba lendült. Sinka még a váposokat is az ügy felgöngyölítésére vezényelte. A tisztikarnak rendkívüli értekezletet rendeltek el, ahol az elvileg elnöklő Debreczeni százados már csak a bevezető szöveget mondhatta. Valójában Héja dirigált. Ezúttal Sinka figyelte a kollégáik arckifejezéseit, esetlegesen

árulkodó reakcióikat és testbeszédjüket. Elvégre ki tudja, hátha egészen a vezetőségig jutnak el a szálak? Az érintettek zöme azonban csak némán bosszankodott, amiért ilyen csip-csup dolog miatt nem haladhatnak napi munkájukkal. Sinkáék legfeljebb a ténylegesen hithű párttagokra mertek építeni, vagy még annyira rájuk sem, ami az érdemi munkát illeti. A passzív tekintetek és az ásítózó ábrázatok láttán a politikai tiszt máris eldöntötte magában, hogy a soron következő hangulatjelentésben ezt okvetlenül meg fogja említeni. Ha az elvtársak nem is veszik komolyan a fenyegető fasiszta veszélyt, attól a komisszárok még ellátják a rájuk bízott nehéz feladatot. Héját és Sinkát a burkolt személyi ellentétek dacára is összekötötte a többiek előtt népszerűtlen beosztásuk nélkülözhetetlen voltába vetett hit, tehát most össze kellett, hogy dolgozzanak.

Az értekezletet követően Héja visszavonult a fészkébe telefonálni, míg Sinka az éppen ráérő tiszthelyetteseket küldte a váposok megerősítésére: kutassanak fel minden lehetséges gerillaröplapot, hogy azok hatását minél jobban elreteszeljék. A komisszár elégedetten jelentette az elhárítónak, hogy a szükséges kezdőlépést immáron megtette.

- És mindez szerinted elégséges lesz? – kérdezte vitriolos gúnnyal Héja, miközben kivette Sinka kezéből az égő cigarettát, és eloltotta az iroda elfüggönyözött mosdókagylójában. Amaz figyelmét viszont teljesen lekötötte kedvelt búzrudacskájának gyermeteg módú elvesztése, így esélye sem volt az elvárt válasz megadására.

- Hogyne, mindenképpen.

- A sorállomány személyes holmiját is átnéztétek? Nem? Abba nem gondolsz bele, hogy mi van akkor, ha egyes gyengébb világnézeti alapokkal rendelkező elvtársak maguknál tartanak néhány példányt? Egyáltalán: mennyit sikerült összegyűjteni?

- Tudtommal mintegy tucatnyit – nyelt hatalmasat Sinka, mert az ilyen kellemetlen kérdésektől mindig hatalmas gombócot érzett a torkában.

- Szerinted ezt a választ, és ezt a hozzáállást hogyan fogadjam el? Mit írjak majd a jelentésembe, főleg, ha esetleg országos ügy kerekedik az egészből? Hajlandó vagy végre rendesen kézbe venni a rád háruló feladatokat, vagy esetleg oldjam meg én magam? – Ami mostanában aggasztó gyakorisággal következett be, Héja ismét kezdett kijönni a rendíthetetlennek ismert nyugalmából, mert minden egyes mondatnál emelte a hangerőt, így a legvégén már egyenesen ordibált.

Sinka szeretett volna a padló alá süllyedni, de némi kis makogós védekezésnél többre nem futotta. Igazán megkönnyebbült tehát, amikor végre kijutott a héjafészekből. Zaklatott idegei megnyugtatóására a lépcsőfordulóban még elszívott egy cigarettát, majd a nikotin jótékony hatását némi szesszel hatványozta. Imigyen új erőre kapva aztán konkretizálta elképzeléseit – pontosabban Héja igényeit – az alantasainak, akiknek egyúttal a fejüket is jól megmosta az elégtelen munkavégzés miatt. Őrmesterig bezárólag tehát most ezek is behúzták fülüket-farkukat, majd alaposan leordították a váposok haját a trehány kutatói tevékenység miatt. A továbbszolgáló öreg katonákból és tisztesekből álló mini-karhatalom egyébként sem feltétlenül a barátságos modoráról és finomkodóan diplomatikus munkastílusáról volt közismert, de most ezzel a haragos gyúeleggyel feltöltve végképp a legrosszabb arcukat mutatták. Miközben forgószél módjára szórták szét a felsorakoztatott honvédek felszerelését és személyes holmiját, valamint a zsebek tartalmát is ellenőrizték, olyan cirkalmas káromkodásokat produkáltak, amibe egy nyugállományú szódás kocsis alighanem belepirult volna.

A véletlen műve lehetett-e, vagy akadt benne némi szándékosság, az mellékes, mindenesetre Duplát maga Rattkai ellenőrizte. Itt sem volt más a gyakorlat, mint egyébként, viszont az őrmester már majdnem

elkönyvelte a többiekhez hasonlatos eredménytelenséget, amikor a szeme sarkából mégis észrevett valamit.

- Mit dugdos, katona? – dörrent rá Duplára.

- Örmester elvtárs jelentem, én nem dugdosok semmit, csak az örmester elvtárs nem vette eddig észre.

- Micsoda, még szemtelenkedik is velem?! Mutassa már az istenfáját magának, amíg ilyen galléros a modorom!

- Engedelmeivel örmester elvtárs, de talán gavallérost akart mondani – nyújtotta át Dupla a bal kezében tartott, haza írt félkész levelet.

- Maga egyenesen pofátlanabb a sokéves átlagnál. Hogy meri a feljebbvalóját kioktatni? Ezért megfenyítettetem! Sőt, most velem jön, hogy végre tisztességet tanuljon!

Rattkai sem kerülhette meg a szolgálati utat, így nem a magasabb beosztásban lévő Héjához, hanem „csak” Sinkához rángatta az újoncot. Elvégre az is alkalmas lesz arra, hogy végre tényleg leszedje a keresztvizet erről a gyanús figuráról. .

- Főhadnagy elvtárs jelentem, ez a katona bűnös – jelentette minden különösebb bevezető nélkül.

- Máris bevallotta? – ámult el Sinka őszintén, és még a cigarettáját is letette a csodálkozástól – Ragyogó munka volt, örmester elvtárs.

- Azt hiszem, a dolog itt elég egyértelmű volt – pöffeszkedett felhizlalt magabiztosságában Rattkai.

- Miért, mit mondott? Szeretném én is hallani.

- Jelentem, a dolog lényege az lenne, hogy ez a honvéd tiszteletlen volt a feljebbvalójával.

- Hogy micsoda?

- Egészen pontosan szerény személyemmel szemben ütött meg arcátlan hangot, mégpedig igen súlyos mértékben.

- Hagyjon már a hülyeségeivel Rattkai, itt most sokkal fontosabb dolgokról van szó! Arról beszéljen, hogy amivel megbíztam magukat, na azzal kapcsolatban jutottak-e valamire?

- Jelentem, ez idáig... izé... nos nemigen.

- Szabolcsi megkapja a fenyítést, hogy megtudja, hogy mi az a rend. Maga viszont próbáljon meg végre a tényleges feladatra összpontosítani, és ne mondasson velem semmi gorombaságot!

Újra eljött az este. Héja még mindig be volt zárkózva, Sinka pedig lassan az összes alkohol- és dohányárुकészletét felélte az ismételt túlóra miatt. Már a kázinó felé indult volna, hogy feltankolhasson, de Héja hangja megállította.

- Gyere be, kérlek! – A barátságos tónus újdonságként hatott az eddig hol gúnyos, hol pedig kimért hanghordozáshoz képest. – Összegezzük, hogy mit sikerült eddig elérnünk – indítványozta, Héja, aki ezúttal másik meglepetésként elég zilált külsőt mutatott. Még a derék- és a vállszíját is levetette, a zubbonyát pedig végig kigombolta. Nála ez azért számított érdekességnek, mert egyébként mindig úgy festett, mint akit a skatulyából húztak elő. Ennek öröme Sinka rágyújtott a legutolsó cigarettájára – mire Héja előzékenyen egy hamutálatot adott a keze ügyébe. „Lám, vannak még csodák, még ez a pléh-pofa is tud normális lenni” – villanyozódott fel Sinka.

- Mire jutottál, kérlek tisztelettel? – fújta a füstöt teljes élvezettel Sinka, nem tudván betelni a kapcsolatuk áthangszerelt változatával.

- Bármennyire is nem tetszett, de fel kellett fednem szakmai berkeinkben, hogy nálunk milyen aggasztó jelenség ütötte fel a fejét. Csakis így tudok ugyanis tájékozódni, hogy máshol adódott-e hasonló helyzet. Azt még nem sikerült eldöntennem, hogy örüljek vagy

szomorkodjak-e, de jelenleg egyedi esetet mutatunk az egész ország valamennyi laktanyájában. Úgy is mondhatnám, hogy egyedül vagyunk. – Héja mélyet sóhajtva igyekezett leküzdeni a jelentkező depressziót, és szinte esedezve, egyedi módon szólt Sinkához. – Te mire jutottál, János?

- Mintegy másfél tucatnyi ilyen barkácsolt röplapot szedtünk össze, többet a legnagyobb igyekezet ellenére sem.

- Talán aki ilyen talált, inkább megsemmisítette.

- Magam is így gondolom – sietett egyetérteni a politikai tiszt, noha éppenséggel semmire sem gondolt. – Lássuk csak azokat a fellelt példányokat! – Az íróasztalon egymás mellé tették a piros, kék, és a fekete ceruzával megírt lapocskákat. Egyelőre csak ennyi csoportosításra futotta.

- Úgy látom, hogy két, de még inkább háromfős csoporttal állunk szemben – jelentette ki Héja.

- A számból vetted ki a szót – kontrázott Sinka –, hiszen mindenki csak egy színt használ.

- Ugyan, ne légy már ilyen gyermeteg! A színek csak egy apróság, viszont sokkal érdekesebb az eltérő íráskép. Stilisztikailag nem egy nagy találmány, de kétségkívül ütős mondatokkal dolgozik. Mit gondolsz, mi legyen a következő lépésünk?

- Ööö... hívjunk esetleg egy magyar szakos tanárt?

- Jaj, János, te még ilyenkor is tréfálkozni akarsz? Minek ide magyar szakos tanár, nem az érettségin vagyunk. Mindenesetre tény, hogy külső segítség nélkül nehezen fogunk boldogulni. Nem tudom, egyáltalán küldenének-e nekünk valakiket, például megbízható pártmunkásokat. Visszatérve a legfontosabb teendőinkre: összegyűjteni a sorállománytól némi írásmintát. Jegyzetfüzeteket,

levelezést, akármit, a lényeg az, hogy minden egyes ilyen minta gazdája jól azonosítható legyen.

- Intézkedem, főhadnagy elvtárs.

- Azt gondolom ugyanakkor, hogy közös kedvencünk, Szabolcsi honvéd fenn fog akadni ebben a vizsgált csoportban.

- Magam is így látom. Mindenesetre, ha ezt az ügyet felgöngyölítjük, szerintem borítékolhatóak a soron kívüli századosi előléptetésünk is.

A már takarodóra készülődő sorállomány kezdte elérni tűréshatárát, amit a váposok és a tiszthelyettesek vegzatúrája generált. Közülük a jobb érzésűek szintén fenntartásokkal viseltettek a hajcihő oka és célja felől. A szimpla szadistákat örömmel töltötte el, ez volt az erőfitogtatás lehetősége. A vörös vírus által nagyobb mértékben beoltottak ugyanakkor teljes lelkesedéssel végezték a szocializmus igaz ügye érdekében rájuk rótt feladatot, saját előrejutásukat is remélve.

A beérkező terjedelmes mennyiségű mintákat egyenesen a héjafészekben kellett hordaniuk, ahol Sinka és Héja azon melegében hozzá is fogtak a feldolgozáshoz. Nagyító alatt mind a ketten külön-külön is vizsgálták az írásképeket, a már ellenőrizetteket pedig a folyosóra hordatták. Éjfél körül Sinka szeretett volna megpihenni egy kicsit, annál is inkább, mert az egész eddigi tevékenységük meddőnek bizonyult. Lopva az elhárító tisztre nézett, ám azon nem fedezte fel a csüggedésnek legkisebb jelét sem, legfeljebb csak a fáradtságét. Héja így is csak csupán dolgozott, akár egy gép. Ebből a szempontból igen igazságos volt: csak annyit várt el másoktól, amennyit ő maga is megtett, jóllehet nem is mindenki volt olyan fanatikus és jól terhelhető, mint ő. Mindezek ismeretében Sinka jobbnak látta csendben maradni és tovább robotolni, noha később annyit elért, hogy az ügyeletes tisztet is bevonták a tevékenységbe. Hajnaltájt egyre csak azzal serkentették magukat, hogy már nem lehet messze a kitűzött cél,

vélhetően az utolsó kupac legalján lapul a keresett három példány, ami a rendszerellenes felforgatók kilétét felfedi. Reggelre végül be kellett lássák, hogy ezt a csatát elvesztették. Héja hatalmasakat nyelt, és elbocsátotta az önkéntes segítőnek kijelölt ügyeletes tisztet, majd leintette Sinka szentségelését.

- Ha egyszer nincs Isten, akkor ne is emlegesd semmilyen összefüggésben!

- Jól van jól, ez csak amolyan megszokás. Apám is így csinált valamikor. De akkor mond meg, hogy most hogyan tovább? Átfésüljük újra ezt az egészet itt? – bökött undorral a mázsányi dokumentumhegyre Sinka.

- Nem. Más vizekre evezünk, de ez már most a katonai elhárítás asztala. Mindazonáltal az élet mégsem állhat meg a laktanyában. Üzenem tehát a Debreczeni elvtárséknak, hogy mindenki végezze továbbra is a dolgát, csak sokkal nagyobb éberséggel, mint egyébként.

Sinka megkönnyebbült kissé, ám második átgondolásra már borsózni kezdett a háta. Az „erősebb kutya” elve alapján most bárkit ki lehet nyírni. Ha másért nem, akkor csak a bűnbakkeresés hevületében, hogy Héja a saját bőrét menthesse. „A föld alól is, de kell valaki, akinek a vállán még előre is léphetek, de legalábbis a nyugdíjig kihúzhatom. Utána meg: enyém a nagyvilág!” – imigyen elmélkedett a magában a derék politikai tiszt, s miközben a saját pozícióját igyekezett óvni, nagylelkűen megfeledkezett azokról a tényleges katonatisztekről, akik az ő aknamunkája miatt kerültek nehéz helyzetbe. Morfondírozása közben még a mellette elmasírozó honvédek tisztelgését sem fogadta, viszont a csoportban haladó Dupla éles szeme sikeresen felmérte a világnézeti ösellenség leharcolt kulcsínét. Ez a látvány már önmagában kárpótlást jelentett a saját veszteségeiért, mert hiszen ezek nélkül nincsen háború sem. Jelenleg általános vitatémát képezett a laktanya szerte eluralkodott felfordulás, noha mindenkinek még csak a negatív vonások csapódtak le. A kényelmetlenségeket Dupla szinte fel

sem vette, ám a sikeres propagandaművelet következtében fellépő papírhiányt már nehezen emésztette meg. Az éppen nem konkrét feladat, (?) például az őrség ellátására kivezényelt sorállományúakat ugyanis a körletekben tartották, mondván, a további akciókat, illetve a nyomok eltüntetését megakadályozandó. Imígyen tétlenségre kárhóztatva aztán tényleg nem maradt volna más hátra, mint a levélírás az otthoniaknak. Ezt többek lelkesen gyakorolták is, ám mivel Dupla a levélpapírjait elhasználta, a legutolsót pedig maga Rattkai kobozta el, mostanra úgy könyvelte le, hogy ha ezek a vörös lélekidomárok ilyen zaklatottak és nyúzottak, vélhetően hibázni is fognak a napi tevékenységükben. Márpedig ha a csahosok hibáznak, akkor maga a gyűlölt rendszer is sebet kap, ami később akár el is gennyesedhet. Amennyiben pedig sérül, akkor előbb vagy utóbb meg is bukik, és akkor talán átadja helyét valami Isten- és ember előtt kedvesebbnek.

Lezajlott a reggeli torna, amin már az utolsó percben befutott Török is részt vett.

- Tibikém, kedves tőled, hogy benéztél! Kimaradtál egy frenetikus kolosszális ribillióból – fogadta barátját megszokott tudálékosságával Czink.

- Fordítsd már le magyarrá, he! Én még az otthoni illatokat érzem a bőrömön, nem szoktam vissza katonáékhoz.

- Pedig nincsen ennek semmi köze a sereghez. Szóval, amíg te élvezted a jutalomszabadságot, addig mi itt végigszenvedtünk egy olyan patáliát, amilyenre eddig még nem volt precedens.

- Neked elmentek otthonról, kiskomám! – horkantotta dühösen Török. – Dupla, most komolyan! Mi a frász volt itt? Kifúrja az oldalamat a kíváncsiság ez a kis könyvmoly meg egyebet sem tesz, mint professzoroskodik.

- Tudod mit, kérdezd meg a KISZ-titkárodat, mert az biztosan okosabb, mint én – kapott a szón Dupla, amivel még tovább provokálta az óriást. – Esetleg ott jön a politikai tiszt, interjúvold meg őt!

Török inkább csak sejtette, mint értette, hogy ez a mondat mire is akar vonatkozni, de a „már csak azért is!” elve alapján jelentkezett Sinkánál. A komisszár nem számított ilyen nagyfokú érdeklődésre, de a csodálkozáshoz már túlságosan is fáradt volt, mivel Héja jóváhagyása nélkül nem mert lefeküdni. Utolsó megfeszített erejével még megpróbált ebből a helyzetből némi tőkét kovácsolni.

- Rendkívüli politikai tájékoztatót hívunk össze, ott majd mindent megtud. Mindenesetre örülök az érdeklődésének. – Török viszont kevésbé örült. Nem kereste ő az oroszánt, csak annak a nyomát. A politikai tájékoztató mindenesetre valóban rendkívüli volt, már ami a terjedelmét és a módszerét illette. Sinka a saját munkáját ültette át a „ha a hegy nem megy Mohamedhez, akkor Mohamed megy a hegyhez” elméletébe. Debreczeni és Héja jóváhagyásával az alakuló térre trombitáltatta az összes nélkülözhető sorállományút, de még a hivatásosokat is. Debreczeni csak a személyes jelenlétével adott az eseménynek nagyobb nyomatékot, egyébként viszont, mint általában, most is Sinka formálta beszédbe a politikai töltetű problémát.

- Elvtársak! Maguk még talán meg sem születtek, de a Magyar Néphadseregben már általános gyakorlatnak számított az úgynevezett harci röplapok kézzel való készítése és terjesztése. Ifjú növendék koromban még én is éltem ezzel a módszerrel, sőt szorgalmaztam is azt. A nagyszabású menetgyakorlatok, nyári táborok alatt szó szerint menet közben készültek el ezek a tenyéryni papírokra vetett ceruzás propaganda- és tájékoztató szövegek. Alig néhány szavasak voltak csak, de annál hatékonyabban szolgálták a kommunizmus ügyét. Meg voltam róla győződve, hogy az idő múlásával ezen módszernek is leáldozott a napja. Nemrég viszont a kezembe akadt néhány olyan

példány, ami küllemét és felépítését tekintve megegyezik az imént ismertettekkel, ám a tartalmuk kimeríti a felforgatás és a rendszerellenes szervezkedés fogalmát. Be kell vallanom, hogy még nem ismert az elkövető kiléte, ám ez nem marad így sokáig. Hogy mielőbb a végére járhassunk ennek az aggasztó jelenségnek, felhívok minden, a laktanyában lévő elvtársat, hogy fokozzák az éberséget. Mindenki előtt kijelentem, hogy aki nyomára vezet a fasiszta-reakciós bandának, hat nap jutalomszabadságban részesül, továbbá rendkívüli rendfokozati előléptetésben. Aki esetleg már nyújtott az említett ellenségeinknek aktív- vagy passzív segítséget, de tettét megbánja, és felfedi ezeket a kártékony elemeket, teljes amnesztiában részesülhet. A megátalkodott felforgatók és az értelmi szerzők számára viszont holnaptól nem lesz irgalom: a kiszabható legsúlyosabb büntetésre számíthatnak, amivel példát is statuálunk. Ne felejtsetek elvtársak, hogy az irodám ajtaja mindig nyitva áll azok előtt, akik a népi demokráciára törők elleni harcban elvtársi segítséget kívánnak nyújtani. Akár a szolgálati út megkerülésével is fordulhattok hozzám – a legtöbb, eddig közönyösen hallgató tiszt erre a sértésre jól láthatóan összerándult –, mert most a Magyar Néphadsereg szilárd rendjének védelme áll mindenek felett.

A várva-várt „oszolj!” vezényszó kiadása után Dupla a lehető legkritikusabban szemlélte a környezetét, és hallgatta a többiek beszélgetéseit, míg ő maga továbbra is a közöny élő szobra maradt.

- Na, most már végre kezdem sejteni, hogy miért is volt ez az egész kofalárma – bólogatott busa fejével Török. – Na de se baj. Egy fecske nem csinál nyarat, hiszen még ötvenhatban sem akart sikerülni ez az egész: a kommunisták maradtak az urak, és kész.

- A dolog azért annyira mégsem egyszerű – vetette közbe Czink. – Mindenesetre csak óvatosan az efféle észrevételekkel, mert az elvtársaknak éppen seblázuk van. Te mit gondolsz, Dupla?

- Szerintem a vélemény olyan, akár az ánus. Mindenkinek van, de nem feltétlenül kíváncsi a másikéra. – A kérdezett ismét ezzel a már máskor is bevált szófordulatával ütötte el a helyzet élet, amit viszont szegény Török nem értett pontosan, Czink pedig csak finnyásan a száját húzgálta. A sorállomány hasonlóan megoszlott, mint Dupla szűk baráti köre is. Aki nem szimpatizált a rendszerrel, az igyekezett csöndben kárörvendezni; míg a csahosok a beígért jutalom reményében „fokozták az éberséget”. Úgyszólván mindenki kezdett gyanússá válni mindenki előtt, átmenetileg tovább éltetve ezzel a legsötétebb Rákosi-éra általános légkörét. Míg a többiek leginkább csak bosszankodtak, a főellenség Héja és Sinka, ha lehet, még jobban őrlődött a mesterségesen képezett hisztéria malomkövei között. Nekik ugyanis a lehető legnagyobb presztízszük forgott kockán, amit természetesen nem akartak elveszíteni. Hosszas papírnyalazás, telefonos informálódás és négyszemközti tanakodás után odáig már eljutottak, hogy kénytelenek voltak elismerni láthatatlan ellenfelük dörzsöltségét.

- A gazemberek más írásképet alkalmaznak, ami eltér a sajátjuktól – jelentette ki primer módon Sinka, ám Héja ezúttal sem értett vele egyet.

- Ugyan, ne légy már nevetséges! Viszont a laktanyában dolgozó polgári alkalmazottakat is ellenőrizni kell. Ez talán a legutolsó szalmaszál. Elvileg mind makulátlan háttérrel rendelkező munkások és dolgozó parasztok, de hátha mégis adódik valami támpont.

- Ezen már túl vagyok – sóhajtotta rezignáltan Sinka. Normál esetben egy ilyen jelenséget kisebb diadalként könyvelt volna el, hiszen sikerült megelőznie egy lebölgést, vagy ha úgy tetszik, akkor kivételesen még okosabbnak is tűnt. Most viszont már harmadik napja úgyszólván semmit sem aludtak, ami kihatással kezdett lenni a szellemi készségeikre is.

- Azt viszont be kell látni, hogy itt a nép demokratikus államrend védelme mellett a pártszervek tekintélyéről is szó van, ezek sem csorbulhatnak – fojtott el egy ásítást Héja –, azaz egészen röviden: eredményt kell felmutatnunk egy gyalogáldozat személyében. Ez a módszer már az ötvenes években is jól működött, és luxusnak is tartom, hogy manapság miért nem alkalmazzák.

- Igen, valóban – bólogatott Sinka valami iszonyatosan vontatottan, mert néha már úgy érezte, hogy a feje leszakad a nyakáról a félálomban való bólintgatástól. Mindenesetre utolsó megfeszített erejével igyekezett érdemben is hozzászólni Héja felvetéséhez. – Van nekem egy kiváló barátom, egy szabolcsi párttitkár...

- Na látod, ezt már szeretem! Amikor már a fél gondolatomat is kitalálsz, és készen hozod a kérdésre megoldást. Igazán okos gondolat. – Héja úgy felvillanyozódott, mint aki soha nem is volt fáradt.

- Örülök, hogy elégedett vagy, de én csak azt akartam mondani, hogy a párttitkár barátom, aki egyébként szabolcsi...

- Kit érdekel a párttitkár cimborád? Engem a Szabolcsi honvéd érdekel.

- Ezt most meg én nem értem. Talán már túlságosan leharcoltak vagyunk ehhez az egészhez.

- Márpedig addig nem térünk nyugovóra, amíg ezt a kérdést nem rendezzük. Közel a megoldás, már érzem.

- Én leginkább csak álmoságot érzek.

- Mi az, talán lankadni kezd az osztályharcos proletár öntudat? Pont benned, egy politikai tisztben? Vajon mit szólnának a Honvédelmi Minisztériumban helyet foglaló illetékes elvtársak, ha ezt jelenteném nekik?

- Őszintén megmondhatnád nekik, hogy a politikai tiszt álmos. – Sinka számára kezdtek elveszni az eddig betáplált óvatossági határok, most már amolyan „minden mindegy” hangulatba kerülve ki merte mondani az elhárítónak, hogy mire is gondol.
- Képzeld csak el: én is az vagyok, de legalább nem hangoztatom, mert egy világnézeti küzdelemben ennek nincsen helye, és attól még nem is lesz jobb. Szóval most, hogy ezen is túllendültünk, akkor teszek még egy kísérletet, hogy tudodra adjam: mivel a Szabolcsi honvédnak, aki ugyebár nem Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei illetőségű, vélelmezhetően bőven akad vaj a füle mögött. Így tehát megteesszük bűnbaknak, és kész.
- Csak nehogy öngól rúgjunk vele!
- Már miért lenne ez így? Ne aggodalmaskodj már annyit, mert így nem lehet dolgozni! Gondolj inkább bele logikusan: nagy propagandával meghirdetjük minden lehetséges irányban, hogy a laktanyában felbukkanó ellenséges tevékenységre milyen súlyos csapást mértünk. Ezzel gyorsan ki is mostuk magunkat a Honvédelmi Minisztérium felé, de legalábbis időt nyertünk, hogy pozícióinkat megőrizhessük.
- Szabolcsi honvéd ha valóban sáros, ténylegesen leszámolunk vele, meg hát – különben is.
- Látom, végre kezded érteni. Legfőbb ideje volt már, ami azt illeti. Persze a képhez hozzátartozik az is, hogy Szabolcsi honvéd ténylegesen ártatlan ebben az egész röplap-ügyben. Nem tesz semmit, mert így a jövőre nézve vesszük el a kedvet a renitens magatartástól, és egyúttal a tényleges elkövetők is megrettennek majd.
- Briliáns terv, főhadnagy elvtárs!
- Félre a tiszteletkörökkel, inkább kerítsd elő ezt a katonát!

Szarvák szakaszvezető volt a parancs végrehajtója, így Duplának a felszökött pulzus mellett mintegy extra bosszantó tényezőként még magán kellett éreznie a ferde hajlamú tisztos vágyakozó pillantását is. Mielőtt Dupla a tisztek elé járult volna, Szarvák még bizalmaskodva odasúgta neki:

- Nem kecséget valami szép kilátásokkal, hogy már megint ilyen magas beosztású elvtársak rendeltek be soron kívül, és éppen most. Igencsak a szőnyeg szélére leszel állítva, barátocskám – nyomta meg a mondat utolsó szavát –, de ha esetleg segíthetek, csak szólj!

- Kösz – zárta rövidre lakonikusan Dupla, majd a felgyülemlett undort legyűrve gondolatban meg hozzátette: „Annyira jóban azért még talán nem vagyunk, és ha rajtam múlik, nem is leszünk. Tartsd csak a barátságot, én meg majd tartom a távolságot!”

Amint a héjafészekbe lépett, Dupla néma boldogsággal nyugtázta ellenfeleinek végsőkig elcsigázott mivoltát. Mindkét tiszt egy vert hadsereg külső jegyeivel, zilált külsővel, karikás-véres szemmel fogadta a kijelölt bűnbakot. Az íróasztal leginkább egy kisebb csataterre hajazott az egymásra tornyosuló kávéscsészékkel és csikkhegyekkel, de még maga az iroda is az ostromállapot jegyeit viselte az általános felfordulással. A vörös csahosok a Héja-féle kamikáze munkatempóhoz igazodva önmagukat harcolták le, miközben a túlértékelt erejű fantom-ellenséget próbálták meg kézre keríteni. Ezen idő alatt – bár ezt nem érzékelték – laktanya szerte csorbát szenvedett a kiképzési terv, vagyis a katonák többet pihenhettek. A jelenség ellen még maga Debreczeni sem merte felemelni a szavát, nehogy szabotázzsal vádolják meg. Ily módon tehát Dupla helyzeti előnyben volt, mert bár küzdött az idegességgel, de gondolatai legalább egyenletes mederben haladhattak.

- Tudja, hogy miért van itt? – esett neki Sinka.

- Jelentem azért, mert hívatni tetszettek.

- Hát persze, maga arcátlan. De vajon miért hívtuk? Bizonyára hallott a laktanya területén észlelt ellenséges hangvételi röplapokról. Na mármost, a Héja főhadnagy elvtárral arra a megállapításra jutottunk, hogy magának mindehhez köze lehet.

Duplával fordult egyet a szoba, noha valahol számított is erre a – nem melleleg abszolút mértékig helytálló – gyanúsításra. Minden lelki nyugalmát összekaparta tehát, és ráadásul még az igazmondás talaján is megmaradva kijelentette:

- Jelentem, nem vagyok bűnös. Nem is értem, hogy minek az alapján vádolták meg ilyen cselekménnyel.

- Pedig roppant egyszerű a képlet: mióta csak bevonult, figyeltük magát. Sőt, tovább megyek: az összes remek tulajdonsága ellenére sem véletlenül kapja ezt a szerény lövészkiképzést, mert maga már a középiskolából is a reakciós felfogása miatt lett eltanácsolva. Még örüljön is, hogy a származása úgy-ahogy rendben van, mert máskülönben egykettőre a fapuskásoknál találná magát. Na de vissza a tárgyhoz. Mióta itt van, az égvilágon semmi baj nincsen a munkához való hozzáállásával, viszont a politikai felfogásával annál inkább. Ennek ellenére a Párt kinyújtotta maga felé a békejobbot, de maga ezzel nem kívánt élni, tehát ennek az egész gyalázatos esetnek a szálai magánál futnak össze. Erre mit lép?

- Főhadnagy elvtárs jelentem, én csak ugyanazt tudom mondani, amit az imént is. – Dupla immáron kezdte élvezni, hogy Sinka kijön a sodrából, és artikulátlan rikácsolásba kezd, miközben jól látható módon remegett ujjai között az elmaradhatatlan cigaretta. Még Héját is kezdte elhagyni a béketűrése, mivel a nyakán vastagon kidagadt az ütőér az egyre nehezebben lefojtott indulattól. Mindketten túlértékelték úgy a gerilla-röplapok veszélyességi mértékét, mint saját képességeiket, így sétálva bele az önkezükkel felállított csapdába. Utolsó próbálkozásként Sinka még egy huszáros rohammal kívánta bevenni Dupla nyugalmának sáncait.

- Akkor is két állítás áll szemben egy tagadással. Elég rossz arány magára nézve. Jobban jár, ha együttműködik velünk, ha érti, hogy mire gondolok.

- Erre csak tagadó választ tudok adni. Kérek engedélyt bizonyítani a magam igazát – adta ki utolsó aduját Dupla. A választ meg sem várva, előhúzta zubbonya mellzsebéből a nem létező két napos szabadságának igazoló dokumentumát. – Ez itt egy hivatalos papír a kimaradásomról, főhadnagy elvtárs, kérem?

- Az hát. De ne térjünk el a tárgytól!

- De kérem tisztelettel, én éppen ezzel kívánom alátámasztani, hogy a tárgyalt időszakban én nem is tartózkodtam a laktanya területén.

A két tiszt csak most hökkent meg igazán. Egy ilyen irományt, mint a katonakönyv, mégsem jó ötlet átírni, különösképpen akkor nem, amikor azt az ő utasításukra egyszer már meghamisították. Ezt a kézenfekvő tényt minden tompultságuk ellenére is felfogták és belátták, viszont nem tudták azt némi indulat nélkül kezelni. Sinka olyan lendülettel vágta bele cigarettacsikkjét a hamutálba, hogy az kimerítette a tűzveszélyesség fogalmát, Héja pedig egyetlen mozdulattal kettétörte a jobbában szorongatott grafitceruzát. Egyikük sem akart a közkatonára nézni, és a keletkezett kínos hallgatást is csak nehezen szegte meg Héja.

- Leléphet.

A tisztek – immáron magukra maradva – már szinte arra is képtelenek volt, hogy a számukra képtelenné vált helyzetet kielemezzék, vagy akár csak a sebeiket nyalogassák. Vereségüket végleg tudomásul véve Sinka a sarokban lévő fotelbe rogyott, Héja pedig az íróasztalra borulva szenderedett el.

A műkedvelők ezt a jelenséget hívhatják úgy, hogy filmszakadás, amikor megszűnik, úgymond kiesik a tér és az idő fogalma, s nem is

kell semmi egyébire sem koncentrálni, mint az édesen kába álmra, az meg úgyszólván jön magától. Természeténél fogva persze egyik érintett sem tudta, hogy meddig is tartott az ismertetett helyzet. Halk, majd egyre erőteljesebb kopogás zökkentette ki őket a jól megérdemelt pihenősükből. Héja rögtön felriadt, és Sinkát is felrázta, hogy a látogatójuk ne ilyen zilált küllemmel lássa meg őket. Sinka viszont valamiért nehezebben regenerálódhatott, mert csak az ajtó ismételt csukódására figyelt fel. Héja ekkor már a frissen érkezett dokumentumokba temetkezett, és csak fél szemmel sandítva kollégájára, ráfordult:

- Szedd már össze végre magad! Munka érkezett! – majd kissé megenyhülve még hozzátette: – Persze korántsem akkora volumenű, mint az előző, mondhatni rutinfeladat, na de mégis csak munka. Szóval itt vannak ezek az anyagok, amiket most hozott a futár – bökött az íróasztalon heverő aktakupacra –, egy leendő új kollégánk személyi anyaga. Nézd át az egyik felét, én meg majd a másikat, és a végén meg cserélünk.

- Milyen beosztást fog betölteni? – próbált némi érdeklődést produkálni Sinka, miközben magában elátkozta a futárt is, meg a feldolgozandó anyagot küldő ismeretlen elvtársat is, nem beszélve a leendő kollégáról. Pedig milyen jó is lett volna szunyókálni egy kicsit!

- Ő lesz az új fegyverzeti tiszt az elhunyt Gulyás elvtárs helyett. Nézzük csak! Ez a név nekem semmit sem mond. Rendfokozata: hadnagy. MDP, majd MSZMP tag, ez rendben. Ezt mondjuk nem értem, hogy mit is csinált '56-ban, az ellenforradalom alatt, mert még mindig csak hadnagy. Már jóval magasabban kéne lennie. Sebaj, majd utánajárunk. Mindenesetre igazolták, az ÁVH egykori tiszthelyetteseként átvette az új karhatalom, és '61-ben megkapta a Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékérmét is. Nincs sok érdekesség az egészben, de azért persze még jobban utánanézzünk.

Már Héja is kénytelen volt újra elfojtani egy ásítást, és erősen dörzsölte vérekes szeméit. Sinka ekkor már csendesen reménykedni kezdett, hátha még a munkamániás kollégája is kimondja a varázsszót. Az rendben van, hogy önmagát olykor nem kíméli, de másokra még azért tekintettel lehetne, elvégre ő, Sinka János főhadnagy nem poszthumusz kíván százados lenni. Sinka kommunista létére nem bízott a csodákban, de még nagyon csak a véletlenekben sem, mert az ilyesmi nem a materializmus talaján állt. Most mégis kénytelen volt ezt felülbírálni, mert Héja meglepő könnyedséggel formálta meg azt a szót, amire Sinka vágyott: „Pihenjünk!”

A soron következő tiszti értekezleten Debreczeni százados bemutatta új kollégájukat. Első ránézésre nem volt benne semmi érdekleges, a többiek így is viszonyultak hozzá. Az immáron kipihent Héja és Sinka viszont ezúttal is ragadozók módjára lesték a számukra nulla kilométeres fegyverzeti tisztet. A lehető legnyájasabb arckifejezésüket vették viszont fel, amikor a hivatalos rész lezárulásával meginvitálták tisztársukat Sinka irodájába egy kis kötetlen elvtársi csevejre. A politikai tiszt ötlete volt ez, hiszen a héjafészek rideg berendezési tárgyaihoz nem tartozott egy olyan bújtatott zsebkocsmá, mint amilyen felett Sinka rendelkezett saját berkein belül. Az a szerény italmennyiség, amit az absztinens Héja tartott reprezentációs jelleggel, csak igen szűkös köröket tett volna lehetővé. A helyszín gondos kiválasztása tehát részéről nem volt egyéb, mint ürügy az ivásra. Héja persze most is tartotta magát aszkéta felfogásához, mert nézete szerint aki iszik, elgyengül. Természetesen, ha a másik fél gyengül el, az korántsem baj.

- Meg kell, hogy mondjam, hadnagy elvtárs – kedélyeskedett a kitöltött háromcsillagos konyak fölött Sinka –, hogy meglep a karriered. Az egykori ÁVH-nál kezdted, de egy időre eltűntél. Mi volt az oka?

- Én elsősorban katona akartam lenni, és nem verőlegény. Ennyi az egész.

- Ez érthető. Elég belegondolni, hogy hány kiváló kommunistát csuktak le és kínoztak meg tévedésből.

Az új tiszt arca egy pillanatra elborult. Ha valaki, hát ő pontosan átlátta, hogy mi is volt ennek az egésznek a háttere, és nem feltétlenül erre gondolt. Sejtette, hogy ilyen légkör fogja várni, ez már a meghívás elfogadásakor is világos volt a számára. Itt sincs új a nap alatt: a kedélyeskedő házigazdai kérdésekbe bújtatott tájékozási-adathalászati szándék maga volt Júdás csókja. Ezek a komisszárok már csak ilyenek. Mint afféle közös nevező, ismét nagyot kortyoltak a méregerős italból, ám a nyelet ezúttal kissé mintha kaparásra sikerült volna.

- Ha jól emlékszem, lengyel elvtársak hozták ajándékba, még tavaly. Nincs olyan jó, mint például az örmény, de azért talán megjárja – mentegetőzött Sinka. A másik fél kapott is a szón, folytatni szeretne volna a semleges vonalát a beszélgetésnek.

- Nem tesz ez semmit, főhadnagy elvtárs. Amikor az ÁVH-tól leszereltem, visszatértem vidékre és egy termelészövetkezetben kezdtem el dolgozni. Ott még ilyen itóka sem járta. Nem panaszként mondom, de így volt. Ez viszont egészen kitűnő.

- Ezek szerint a magasabb nivójú italok miatt öltöttes magadra az egyenruhát, hadnagy elvtárs? – vette fel a fonalat egészen ügyesen Héja. Neki ugyan nem volt túl sok fogalma az alkoholfajták minőségbeli különbségeiről, viszont megfelelő stílusú vállató-tárgyaló készségért neki sem kellett a szomszédba mennie.

- Nem, nem egészen – nevetett fel amaz kissé erőltetetten. – Egész egyszerűen már az ellenforradalom viharában is igyekeztem tenni a dolgom, majd amikor már Kádár elvtársék határozták meg a közéletet, a végleges visszatérés mellett döntöttem.

- Helyesen döntöttél. Ha bármiben a segítségedre lehetünk – elsősorban politikai és személyi kérdésekre gondolkodok persze –, csak fordulj hozzánk bizalommal!

Az új tiszt joggal érezte úgy az első beszélgetés után, hogy sikerrel vette az első akadályt az új miliőben való beilleszkedés felé. A hivatásos katonák, különösen a nőtlenek élete már csak ilyen: egyes beosztásokban gyakoriak az átvezénylések. Sokakkal ellentétben viszont ezt a hadnagy a legkevésbé sem bánta, sőt a gyakori helyőrségváltás szinte az életformájává vált. Egyszóval: kimondottan elégedett volt.

Valami hasonlóan elégedett érzés kerítette hatalmába Duplát is. „Talán ez lenne a győzelem édes íze?” – morfondírozott magában. Mindenesetre tény, hogy mióta bevonult, még nem érezte magát ennyire felszabadultnak, amire mindent egybevetve valamennyi oka meg is volt, elvégre hungarista méltóságát az összes megaláztatás dacára is megőrizte: végrehajtott egy szerényebb fegyvertényt, mellyel kis volumene ellenére is alaposan felbolygatta az ellenség sorait, viszont jó szimatuk ellenére sem tudták rábizonyítani a cselekményt, sőt éppen az elvtársak szégyenültek meg. Arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy végre le kell, hogy vezesse a felgyülemlett stresszt. Az effajta igény nem volt ugyan jellemző rá, de most még egy korszakbontónak számító ötlete is támadt: összeköti a kellemeset a hasznossal, és látogatást határozott el a sorállomány körében oly nagy népszerűségnek örvendő klubszobában. Ez ideig azért nem volt erre lehetőség, mert mindig „egyéb” jellegű elfoglaltsága akadt, úgymint a megunhatatlan takarítási műveletek valamelyik permutációja vagy a konyhaszolgálat nemkülönben egész embert követelő feladatköre. A távoli illetményfizetési időpont és a meglévő szabadidő révén a laktanya egyetlen kulturális szentélyének számító helyiségben most is nyüzsögtek a katonák, idősaktól és beosztástól függetlenül. Dupla most sem holmi hübelebalázs módjára látott a dologhoz, hanem felmérte a lehetőségeket. Néhányan valami gyermeteg társasjátékot

folytattak – ez az ő szigorú értékítélete szerint egyenlő volt a vétkes időpazarlással. Ketten az egyetlen sakktábla felett vívták szellemi csatájukat, ugyancsak páran pedig némán kibiceltek mindehhez. Az elme sportja már szimpatikus lett volna Dupla számára, viszont jelen állás szerint nem juthatott volna partihoz. Sebaj, hiszen van itt más lehetőség is. Jóllehet a biliárd ilyennek kínálkozott, ezt leginkább csak azért hagyta figyelmen kívül, mert nem ismerte ennek a kocsmai sportnak a szabályait. Kizárásos alapon is maradtak tehát a könyvek, a néma tanítók. Jóllehet nem is remélt olyan jellegű választékot, mint keresztapja csupa-csupa indexre tett kötetei körében, de azért egy igényesebb magyar író regényének nagyon meg tudott volna örülni. Elegendő volt azonban néhány futó pillantás a címeken, vagy esetleg a tartalomjegyzékeket elolvasni, és a kínálat feletti csalódás máris hatalmába kerítette. Nem állt ott egyéb, mint magyar és szovjet szocreál fércmű, melyek hősei minden esetben kommunista ellenállók, emberfeletti képességeket és tulajdonságokat feszegető vöröskatonák, vagy egyéb mesebeli lények voltak. Verseskötetek terén ugyanez volt a helyzet. Dupla a legszívesebben valamennyi ilyen könyvespolc összes kötetét egy kupacra hordta volna, hogy aztán tisztítóúzre vethesse, mint ahogyan azt anno 1934-ben is cselekedték a német nemzetiszocialisták a dekadens szellemiségű írásművekkel. „Ebből sem múlt még el semmi” – próbálta megvigasztalni magát –, „elvégre a történelem ismétli önmagát.” A nemtetszése viszont kiülhetett az arcára, mert a háta mögött ismerős hang csendült fel.

- Netán nincs ínyére a Magyar Néphadsereg könyvtárának kínálata, katona? – Dupla már valami stílusos-fajsúlyos riposztot keresett, miközben hátraperdült, ám csupán Czink vigyorgott ott szemtelenül, kezében egy kisebb halom könyvvel.

- Neked el merem árulni, kedves Elemér, hogy valóban nem tetszik. Az viszont még talán nem kötelező, hogy éppen itt találjak magamnak kedves olvasmányt.

- Tényleg nem, sőt még én magam sem kedvelem ezt a repertoárt, de legalább ne olyan hangosan mond! Látod, én most kiegészítő könyvtáros lettem. Igaz, most is amolyan kijelölt önkéntes vagyok, de a néphadseregbeni pályafutásom alatt idáig még ez a legjobb munkaköröm. Nem szeretném elveszíteni, érted ugye?

- Hogyne érteném, kedves barátom – eresztett meg Dupla egy cinikus mosolyt. – Viszont én is hadd mondjak valamit. Az rendben volna, hogy most kaptál egy ilyen lehetőséget, hiszen a kellő képesítésed is megvan rá. Ugyanakkor biztos vagyok abban, hogy ez a villámkarriered szoros összefüggésben áll a frissen begyűjtött KISZ-tagságoddal, amit viszont már a meggyőződésed ellenére viselsz. Jól gondolom? – Czink csupán zavartan igazított egyet a szemüvegén, és nagyokat nyelt mellé. – Ezek ismeretében – folytatta kíméletlenül Dupla –, meg kell említenem egy nagyon okos dolgot, amit még a keresztapámtól tanultam: nincsen pótolhatatlan munkaerő. Magyarra lefordítva: tévedsz, ha abba a hitbe ringatod magad, hogy a tevékenységed okán jobban meg fognak becsülni az elvtársak. Aki beáll, hogy csavar legyen a gépezetben, lealacsonyodik. Viszont ha minden jól megy, Te nem adod fel teljesen önmagadat, és legfeljebb csak annyit fogsz engedni, amennyit okvetlenül muszáj.

- Meglátjuk, meglátjuk – motyogta szemeit lesütve Czink. Dupla szavai nyomán ugyanis az jutott az eszébe: vajon otthon, a következetes antibolsevista környezetében mit szólnának, ha megtudnák, hogy ő csak így tudott értelmiségivé válni?

- Hogy mielőbb megláthassuk, hadd emlékeztesselek még arra, hogy a történelemben a mindenkori megszállók hogyan viselkedtek a kollaboránsokkal: elsőként likvidálták őket; hiszen aki már egy hazát – népet – vagy eszmét elárult, az mindenre képes lehet.

Dupla így új és hasznosabb elfoglaltságot is talált magának, mint a félig idegenek társaságában űzött gyermekes játék, vagy a bolsevik szennyirodalom. A földalatti ellenpropaganda csúcsának érezte ezt a

jelenséget: éppen a vörös szentélyben végez fedett agitációnak is beillő diskurzust, korosztályának egy értékesebb képviselőjével. További kijelentéseit az előbbi példa nyomán újabb kérdésekkel fűszerezte, miközben demonstratív módon lapozott fel könyveket, és bökdösött vaktában azok egyes oldalaira. A klubhelyiség egyenletes zsongásában észrevétlenül elvegyült a suttogásuk, a megkonstruált testbeszéd pedig úgy szintén tökéletes volt. Mindezt azonban elég gyorsan szét is zúzta a szobába betoppanó Bárdos kiáltása.

- Azt a kutya teremtésit ennek az elfajzott világnak! Hová lett a kommunista ifjak harcos ébersége, elvtársak?! – Valamennyi szempár a vörös fundamentalizmus megtestesítőjére szegeződött, aki a megteremtett színpadias hatást még tovább is dramatizálta. Olyasféle arckifejezéssel mutatott Dupla felé, mint ha az legalábbis leprás vagy bélpoklos lenne. – Mit keresel te itt? Ez itt ugyanis egy KISZ-klub, ha éppen nem tudnád.

- Képzeld csak el, tudom. Viszont fel nem foghatom, hogy a népi demokrácia alapvetéseit figyelembe véve miért lenne kevesebb jogom itt tartózkodni, mint másoknak.

- Elmagyarázom, méghozzá egy klasszikus példával: mi, kommunisták különleges emberek vagyunk. Te viszont még csak KISZ-tag sem vagy.

- A második állítás igaz – váltott óvatosabb sebességre Dupla, mert még elevenen élt benne a múltkori ütészváltás, majd az azt követő megtorlás emléke –, mindenesetre most nem nyitok vitát veletek, kedves elvtársak, mert veletek ellentétben én KISZ-klub nélkül is feltalálom magamat. Nincsen ebben semmi ördögösség. Akinek akad némi kis sütnivalója, az akár utánam is csinálhatja. Ajánlom magamat, uraim! – Dupla azzal lendületesen visszavágta a könyveket a polcra, és egyenes derékkal kimasírozott a szobából. Néhány öregebb katona, akiknek cseppet sem volt az ínyére a másodidőszakos Bárdos állandó kakaskodása, még elismerően biccentett is. „Ebben a kölyökben aztán

van spiritusz!” Ezen a nyílt véleménynyilvánításon felbátorodva Czink leküzdötte habozását, és követte barátját. Dupla csak az udvaron vette észre, hogy nincsen egyedül.

- Mi van, Elemér? Kissé hűvös van idekint a padon való üldögéléshez.

- Te magad mondtad az imént, hogy nincsen pótolhatatlan munkaerő. Ha az elvtársak valóban olyan különleges emberek, akkor nélkülem is megoldják a klubjuk könyvtárának működtetését.

Ezen aztán már összenevettek, hiszen immáron ketten is visszavonhatatlanul kinyilvánították, hogy nem lesznek csavarocskák a vörös gépezetben. E helyett önálló tevékenységre törekszenek. A helyzet legnagyobb érdekessége végül az volt, hogy mind a két fél saját győzelmeként könyvelte el a klubszobában lezajlott jelenetet. A kisebbségben maradt Dupla és Czink csak így kerülhették el az újabb megtorlást.

A vasárnap még a civil életben is minimum munkaszüneti nap; hagyomány- és valláséltető körökben pedig egyenesen az Úr napja, afféle heti rendszerességű kis ünnep. Bizonyos szempontból még a katonaság vasfegyelmét is enyhíti ez a jeles alkalom, mert ezeken a napokon általában elfogadhatóbb minőségű ételt készítenek a szakácsok, akár csak az a civil világban is. Minimum ilyenkor szokás ugyebár húst fogyasztani, miképpen a családdal is szerencsés némileg többet foglalkozni. A Néphadsereg legtöbb laktanyaparancsnoka ez utóbbi gyakorlatot is átvette, ugyanis egy előre meghatározott séma alapján ezen jeles napokon 9-11 óráig látogatást engedélyeztek a sorállomány hozzátartozóinak. Ilyenkor kisebbségre batyuzós népvándorlás veszi kezdetét; mely mindig a kapuknál a leglassabb és egyben a lehangosabb, hogy aztán a kötelező ellenőrzések és egyeztetések után boldogan zsibongó embermasszává terebélyesedjék szét az étkezdében.

Jóllehet immáron decemberre járt az idő, Dupla az október idusi bevonulása óta csak arra a villanásnyi időre láthatta kívülről a laktanyát, amíg a tisztek otromba tréfájának lett az alanya és tárgya. A kezdeti csicskáztatásokat és egyéb megalázó durvaságokat a röpcédulás fegyvertény után a tényleges kiképzés kőkemény monotonitása kezdte átvenni a főszerepet. Nem csoda tehát, hogy még Dupla kikezdhethetlenség hitt morális tartása is megbicsaklott, és már nagyon vágyott a szeretteivel való találkozásra. Kati és Tóni erre a hétvégére jelentkeztek be, és már jóval a meghirdetett kilences kezdés előtt ott toporogtak a bejáratnál. Mire végre bejutottak a tisztek felügyelte étkezdébe, Tóni meg sem állta megjegyzés nélkül:

- Anno '45 nyarán az egyik testvérünk bekerült Kistarcsára, az internálótáborba, mert az maradt, ami a háború előtt és alatt is volt. Később viszont a piacon két rakodás között meg tudtuk beszélni az élményeit. Emlékszem, ő is valami ilyesminek írta le a beszélők körülményeit: motyókkal megpakolt rokonok, és felügyelet melletti diskurzus.

- Jaj, Tóni, olyan ünneprontó tudsz lenni néha! – Kati örökösen sápadt arca ekkorra már pirosposzsgásra gyulladt, ami a többséggel ellentétben nem csak a hőmérsékleti viszonyoknak volt betudható. A genetikailag kódolt anyai aggodalom már a csontjaiba is beleivódott, ötvözve a világnézeti üldözöttség tudatával. Ráadásul tudta, hogy régen nem látott magzata is az a fajta alma volt, ami nem gurult messzire a fájától, akiben elementáris erővel tört fel a „már csak azért is!” dac. Özvegy Zalaváry Lászlóné született Szabolcsi Katalinnak tehát kétszeresen is nehéz kereszt jutott. A legtöbb hős lelkű édesanyához hasonlóan viszont egyszerre elviselhetőnek találta a terheit, amint újra magához ölelhette gyermekét. Az igazat megvallva mindketten erőt merítettek ebből az ölelésből, hogy emelt fővel tovább tudják folytatni a kálváriát. Az első örömteli megkönnyebbülés, majd néhány hazai pogácsa elfogyasztása után Dupla kinti sétát javasolt.

- De kint nagyon hideg van! – vetett ellent Kati.

- Igaz, ugyanakkor sokkal nyugodtabb is – érvelt Dupla – Na jó, nem bánom, melegedjeteK egy kicsit, de értséteK meg, hogy *muszáj* lesz kimennünk.

Tóni ekkorra már pestiesen szólva „kapcsolt”, így jelentőségtelesen bólogatott, Kati pedig újra elsápadt. Mindkettőjükben tudatosult, hogy a fiú alighanem most fog beszámolni a vele történt események lényegéről. Azokról, amikről eddig a jól felfogott óvatossági okokból nem írhatott meg a leveleiben.

- Hová, hává, elvtársak? – toppant a család elé a felügyelettel megbízott tiszt – Talán melegük van idebent?

- Hadnagy elvtárs jelentem, nagyon is jól érezzük magunkat a teremben, de szegény nagybátyám erősen nagyot hall, és ebben a zsidongásban egyetlen szavunkat sem érti. Kibálni meg ugyebár mégsem illene. – Erre a rögtönzött, ámde annál lendületesebben előadott ürügyre Kati inkább lehajtotta a fejét és a kendőjét igazgatta, csak ne hogy észrevegyék rajta a zavartságát. Nem volt ő ehhez hozzászokva, hogy az igazmondásra nevelt fia... nos... füllentsen. Vele ellentétben Tóni határozottan élvezte keresztfia ríposztját, de azért micisapkáját mélyen a szemére húzta, hogy ne lehessen meglátni mosolyát.

A laktanyaudvar sétálásra kijelölt szakaszán aztán Dupla elő tudta adni mindazokat az eseményeket, amikről idáig hallgatni kényszerült. Kati eleinte csak nehezen lett úrrá az anyai féltésen, hiszen továbbra is ellenségesnek számító kényszerközösségben tudta egyszülött gyermekét. Ezen a tényen persze nem lehetett változtatni, ráadásul még meglehetősen az elején voltak mindannyian, de a hungarista helytállásnak híre mindent elsőprő büszkeséget generált a szívében. Tóni csak elismerően hümmögött, illetve – csak hogy a halláskárosult

szerepéből ki ne essen – időről-időre a füléhez fordította a fél tenyerét, és jó hangosan érdeklődött: „Mit mond?”

- Komolyan mondom, hogy hihetetlen vagy, kisfiam! – summázta Kati a lényegét, mert már lassan letelni kezdett a katonák látogatásának időtartama. – Még annyit mondj, hogy mik a távlati elképzeléseid? Mert ha ez így megy tovább, túl sűrűn nem fogjuk egymást látni.

- Végigmegyek ezen a részben választott, részben pedig örökölt úton. Ez minden egyes hungarista minimum-küldetése: minden körülmények mellett a helyes úton haladni.

- Ezt annak idején mi is maradéktalanul megcselekedtük. Rá is ment a fiatalságunk, és sokaknak az egész élete – lapogatta meg a nyomorékká vált lábát Tóni. – Félre ne érts, ez nem panasz, de akárhogy is nézzük, mi mégis csak alulmaradtunk a vállalt feladatunk teljesítésében.

- Talán mert nem kicsit vállaltatok túl magatokat – vélekedett Dupla.

- Lehet, de akkor mi ezt nem érzékeltük. Továbbá a minket körülvevő atmoszféra is sokkal kiélezettebb volt. Mára ez inkább csak nyomasztóvá, lassan fojtogatóvá vált, mert az embereknek ebben a látszat-jólétben kevesebb igényük is van az igazság megismerésére. Mi pedig – ki kell mondanom – már túl fáradtak lettünk az önálló kezdeményezéshez.

- Ha jól gondolom, negyedszázaddal ezelőtt erre mondták azt, hogy „defetista beszéd” – mosolygott kesernyésen Dupla. – Félek viszont, hogy a valóban eltérő környezetben felnőtt generációk, mármint hogy például ti és én is, nehezebben találhatunk közös nevezőre, ami a harcmodorunkat illeti. Én a magam részéről már begyűjtöttem némi tapasztalatot arról, hogy kik az ellenségeink. Istennek legyen hála viszont, hogy akad itt pár jó felfogású emberke is, akikkel talán lehet valamit kezdeni. Ha belőlük indulok ki, azt mondom, hogy minél több

lelket kell megmenteni a világnézetünk útmutatásainak átültetése által ebben a tespedt és szolgalelkű, álságos világban.

- Ámen! – vágta rá Kati csillogó szemmel – Ha ezt szegény apád megérhette volna!

Ez a fajta végszó volt a lehető legalkalmasabb lezárása ennek a különleges vasárnap délelőttnek. A látogatók valamennyien hazautaztak, hátrahagyva katona fiaikat, és az őket figyelemmel kísérő tekinteteket. Utóbbiakat kivételesen nem Sinka főhadnagy, vagy a többi, hozzá hasonlóan minden lében vaskanál figura adta. Ezúttal az új fegyverzeti tiszt fürkészte az állományt, ámbár egyéb dolga nem lévén, ezt meg is tehetné. Rá osztották a felügyeleti feladatot, mint nőtlen-családtalan emberre, és még mint viszonylag „friss hús” tisztre. Debreczeni százados legnagyobb meglepődésére ő legalább nem akart mindenáron kibúvókat keresni az extra hétvégi feladat alól, hanem teljes mellszélességgel kiállt a teljesítés frontján. Kevés ismeretséggel rendelkező emberként akivel csak tehetné, igyekezett beszédbe elegyedni, és mindenképp felett pedig fülelni és figyelni. Másnap, amikor mintegy véletlenül összefutott Sinkával, az meg is kérdezte:

- Na, hogy tetszett az itteni felügyeleti tevékenység?

- Az igazat megvallva, úgy gondolnám, hogy ezt a legalkalmasabb lenne mindig a politikai tisztre bízni – majd látva a főhadnagy arcán keresztülsuhanó rosszallást, villámgyorsan korrigált is –, mégpedig azért, mert a legénységnek mégis csak a politikai tiszt a legfőbb erkölcsi támasza. A magam részéről ugyanakkor azért örvendtem a megbízásnak, mert ez egy remek lehetőség volt, hogy megkezdjem az ismerkedést.

- Már mondtam az elején is, de megismétlem: ha segítségre van szükséged, csak fordulj hozzám bizalommal!

- Köszönöm főhadnagy elvtárs, igazán kedves.

- Ejnye már, hát miért nem tegezel vissza? Szép, szép, hogy én lennék az idősebb, de akkor is! Gyere csak, meg is isszuk gyorsan a hivatalos pertut!

A komisszár beljebb tessékelte irodájába a hadnagyot, aki viszont rögtön konstataálta is, hogy az íróasztalba telepített minisöntés folyamatos üzemeltetésű, nem pedig holmi otffeledett aranytartalék. Rangan és korban idősebb kollégájának gyakran megredegő kézfeje és borvirágos orra-arca csak megerősítették a feltevés helyességét.

- Hát akkor: szervusz.

- Szervusz.

A két kispohár összeceendült, és a szobát markáns italszag töltötte meg. A bimbózó jó hangulat mégsem borulhatott teljesen virágba, mert kopogás nélkül maga Debreczeni robogott be.

- Na de elvtársak – mutatott rosszallóan a bűnjelként szolgáló poharakra – alkoholfogyasztás szolgálati időben, a laktanyaparancsnok megkínálása nélkül? – Sinka szolgálatkészen töltött neki is egy pohárkával, melynek tartalmát a százados úgy öntötte a gallérja mögé, hogy a gégeje sem moccant. Vezetői szerepéből sem akart ugyanakkor kiesni, mert tovább rendelkezett. – Most pedig dologra, majd szolgálat után folytathatjuk – a felelet ezúttal cinkos vigyorgás volt.

A jól megkezdett művelet minél eredményesebb kibontakozására mindkét fél a tőle telhető legjobban igyekezett felkészülni. A komisszár, mint leendő házigazda, gondoskodott némi utánpótlásról, a fegyverzeti tiszt pedig a konyhaügyeletestől kunyerált két evőkanálnyi zsiradékkal bélelte ki a gyomrát. A napi szolgálat végeztével aztán újra összeültek Sinka irodájában, amit viszont a hadnagy nem egészen értett.

- Miért nem megyünk inkább a tisztii kantiaba?

- Konspirációs, minőségi, és gazdaságossági okokból – hangzott az összefoglaló válasz. A hadnagy mindezt mosolyogva vette tudomásul, egyszersmind dekódolta is a hallottakat. „Konspirációs okokból” – persze, mintha valami földalatti összeesküvők lennének. Az íróasztalon viszont a külső szemlélők számára világít a kis olvasólámpa, és ha netán a család keresné is a főhadnagy elvtársat, hát utolérheti az irodájában, ahonnan viszont felgyülemlett munkái miatt nem tud időben szabadulni. „Minőségi okokból” – mellékes, de ezek szerint a tiszti kávékínálata sem áll a legmagasabb nívón. „Gazdasági okokból” – ugyancsak irreleváns, de ezek szerint a tiszti pénztárcáknak ilyenkor már sokadika van. Mindezekről függetlenül a társalgás a lehető legbanálisabb témákról zajlott, sűrűn tetézve a különféle ürméretű ivóedényekből való szürcsölgetéssel. Egymást kínálgatva derekasan dohányoztak is, nagylelkűen figyelmen kívül hagyván a nikotin alkohollebontást gátló hatását. Ennek eredményeképpen néhány óra leforgása után meg-megbicsaklott a szóbeli közlés, átadván a szerepet a csuklásokkal és böfögésekkel tarkított jelnyelvnek. Tíz óra körül Debreczeni rogyadozó léptekkel hazaindult, harmadával leredukálva így a létszámot. Sinka volt az, aki rövidebb ideig még bírta a megpróbáltatásokat. Egy maratoni hosszúságúra nyúlt mondat derekán aztán az ő feje is előre bukott, kezéből mindent kiejtett, és egyenletesen szuszogni, majd hortyogni kezdett. A látvány hatására a hadnagy felpattant, és egy csapásra félretette eddigi viselkedésének elemeit. Arcot és kezet mosott a hideg vizes csapnál, a tökrészeg főhadnagyot pedig végigfektette a díványon, és állig betakarta a köpenyével. Várt egy kicsit, de még csak a horkolás üteme sem akadt meg, így akcióba lendült. Gyakorlott kezekkel kezdte el átforgatni a felhalmozott aktacsomókat. A számára érdekes adatokat többször is átolvasta, és mindent igyekezett az eredeti helyére visszapakolni. Lázasan tevékenykedését csak a komisszár önkívületi rángatózása zavarta meg, így nem is mert tovább hazardírozni. Félig ülő, félig fekvő helyzetben elnyúlt az egyik fotelben, és pár pillanat múlva ő is mély álomba zuhant.

Odakint már derengeni kezdett a reggel, mikor Sinka igazán magához tért. Rettenetesen szétesettnek érezte magát, és fogalma sem volt, hogy miért van ráterítve a köpenye. Az nyugtatta meg csak némiképp, hogy szemlátomást a fegyverzeti tiszt sem volt sokkal jobb állapotban. Bárgyún pislogtak egymásra, majd némi ivóvíz-pótlást követően összevigyorogtak.

- Azt hiszem, hogy ez illendő bemutatkozás volt részemről: szesztestvére lehetek a politikai tisztnek.

- Szó, ami szó, ilyen tempót még én is ritkán produkálok. Eddig én vittem a prímet a tisztikarban, de most úgy tűnik, hogy lesz egy trónkövetelőm – nevetett döcögősen Sinka – Most viszont hívj meg kérlek egy dupla feketére a kantinban, és szerezz hozzá két Aszpirint, mert menten szétesik a fejem!

A hadnagynak nem volt különösebben ínyére ez a hangnem, ugyanakkor a politikai tisztekre jellemző harcmóddal vágott vissza:

- A szovjet elvtársaktól azt tanultam, hogy ilyenkor híg káposztalevest, azaz csit kell kanalazni.

- Ugyan, az csak amolyan fasiszta hadifoglyoknak való eledel.

- Ezek szerint amit a szovjet elvtársak javallanak, az haszontalan dolog lenne? Sőt káros?

- Nem, nem, semmi esetre sem! – hőkölt vissza Sinka, mert rádöbbsent az elszólása kétélű voltára – Ezt úgy is meg lehetne fogalmazni, hogy ízlések és pofonok.

Míg a tiszt elvtársak legnagyobb gondja a másnaposság kínjának ízletes és hatékony enyhítése volt, a sorállomány leginkább csak a pofonokat érzékelte. Dupla kivételével mindenki szépen besorolt, és végezte a rá kirótt feladatokat, némi eltávozás vagy kimaradás reményében. Dupla utóbbi alól már csak azért is kivételt képezett, mert a kötelezettségteljesítést a politikai vonal kivételével becsülettel

teljesíteni igyekezett. Mivel azonban továbbra is fekete báránynak számított, jutalmak terén az esélytelenek nyugalmával számolhatott. Bevonulása óta csak egyetlen egy alkalommal volt kívül a laktanyán, és akkor sem volt benne köszönet. A kultúresteknek gúnyolt kötelező szabadidős elfoglaltságot is arra igyekezett felhasználni, hogy minél semlegesebb arckifejezést öltve újabb gerillacsínyt eszeljen ki. Még ez sem működhetett azonban zavartalanul, mert többször adódott a környéken valami rendkívüli munka. Általában a helyzettől szabadulni óhajtva inkább önként jelentkezett, kivéve, ha nagyon fáradtnak érezte magát. Ilyenkor viszont többnyire kijelölték önkéntesnek, valami meghatározhatatlan séma alapján.

Sinka újdonsült ivócimborája, a fegyverzeti tiszt szemmel láthatóan igyekezett idomulni a helyi igényekhez, ezért bizalmasan a politikai tiszthez fordult tanácsért.

- Főhadnagy elvtárs, adódna nálam a raktárban némi hórukk-munka, amire alkalomadtán igénybe venném a sorállományt.

- Persze, ez magától értetődik. Hol itt a kérdés? A korábbi szolgálati helyeiden talán nem így volt?

- Dehogynem, viszont nekem van erre egy saját módszerem, amit szeretnék itt is meghonosítani. Mivel nálam mindig igen nehéz a munka, alapvetően jó fizikumú embereket igényelek. Persze még az sem újdonság, de én mindig direkt azokat kérem, akikkel politikai szempontokból gond van. Ha meg nem is nevelhetjük őket, a testi megpróbáltatások minimum lekötik a reakciós gondolataikat. Végül pedig, ha ezzel az emberséges módszerrel, de mégis csak megtörjük őket, és nem lesznek többé a rendszer ellenségei.

- Zseniális! Nem gondoltál még arra, hogy beosztást válts? Némi átképzés árán remek politikai tiszt lenne belőled.

- Ugyan, nekem ahhoz nincsen meg a kellő beszélőkém. Szóval, kit vagy kiket javasolsz?

- Itt volna rögtön Szabolcsi Szabolcs honvéd. Már a múltja is sötét, egyebek mellett megtagadta a KISZ-be való belépést, és nemrég a látókörmbe került egy rendszerellenes szórólapterjesztés okán. Szóval: ne kíméld!

- Azzal nem lesz hiba. Már ma hozzá is látok.

- Ez lenne az ügyeletes alegység? – dugta be a fejét a klubszoba résnyire nyitott ajtaján a fegyverzeti tiszt. – Hát persze, hogy ez, miket kérdezek! Melyikük a Szabolcsi elvtárs?

- Jelen.

- Sinka főhadnagy elvtárs kifejezetten a figyelmembe ajánlotta magát. Velem jön, találtam magának egy testhez álló feladatot. De mozogjon már, az istenfáját az ilyen sorkatonának, még mielőtt az egész Varsói Szerződésben szétárad a röhögés! Meglehet, hogy új vagyok még itt, de majd mindjárt megtudja a magafajta, hogy ki is volnék én valójában!

Dupla tehát igyekezett megszaporázni a lépteit, és nem észrevenni a kellemetlenkedő tiszt pattogásához vegyült rosszindulatú nyerítésetek. „Nézzük a dolgok jó oldalát – kezdett újfent morfondírozni –, mostanában amúgy sem jutott az eszembe semmi értelmes, és így legalább megszabadulok ettől a mostani kényszerközegeből. Hallgassák csak tovább a többiek félálomban azt az agy mosó előadást. Meg aztán: imádkozni még akár rekeszpakolás közben is tudok, mert a szellem szabadon szárnyal.”

A hátramaradottak tehát több-kevesebb lelkesedéssel hallgatták tovább a kultúraktíva frázisoktól hemzsegő szövegét az 1919-es vöröskatonák hősiességéről, illetve még egy ideig a folyosóról is behallatszó ordítózást. A tisztet és a sorkatonát gyorsan elnyelte a fegyverraktárak épületrendszer, de amíg odaértek, addig is folyamatos volt a hiányosságokért kiosztásra kerülő retorziók sorolása. Duplában kezdett kialakulni az a kép, hogy ilyen véresszájú antantszójással még

nem hozta össze a rossz sorsa. Aki egyáltalán hallótávolságon belül tartózkodott, az fültanúja lehetett ennek a magánműsornak. A raktárhelyiségek legkisebbikében aztán váratlanul abbamaradt a hangos szóözön. Dupla csak arra tudott gondolni, hogy most csak erőt gyűjt derék felettése, de nem így történt. Némileg berekedve, ám annál emberibb hangon fordult hozzá a tiszt:

- Fiam! Azt szeretném, hogy ha most egyenesen felelnél. A te édesanyád leánykori neve Szabolcsi Katalin?

- Hadnagy elvtárs jelentem, így van – felelt Dupla némileg kelletlenül, miközben gyanút is fogott a gyors váltás miatt.

- Édesapád pedig Zalaváry László, igaz? – Dupla ekkor már egészen elfehéredett, ám a tiszt kíméletlenül folytatta - Néhai Zalaváry László református teológushallgató, majd hungarista pártszolgálatos, végül kulák és '56-os felkelő.

- Miket nem mond a hadnagy elvtárs – dadogta Dupla, miközben szinte forgott vele a terem. A keze ütésre, a lába viszont futásra állt, mert bár egyik sem lenne túl bölcs gondolat, most aztán tényleg vége mindennek. Íme, bekövetkezni látszik az, amitől eddig rettegett: amit eddig sem Héja, sem pedig Sinka nem tudott előbányászni, azzal most ez az ismeretlen tiszt szembesíti. Nem tudni, hogy honnan, de betéve ismeri az egész família múltját, és most vélhetően az „új seprű jól seper” gyakorlata alapján fel is fogja mindezt ellene használni.

- Ne vágj már olyan világvége-képet, segíteni akarok. Nem hiszed, mi? Ezen sem csodálkozom. Még egyszer mondom: nyugodj meg, mert a te javad is akarom. Kezdjük a legelején! Miután áthelyeztek ide, igyekeztem Sinka főhadnagy bizalmába férkőzni. Ez sikerült is, majd miután némi trükközés árán az asztal alá ittam, az akták között felleltem a te anyagodat is. Maga a módszer már máshol is bevett gyakorlat volt a részemről, ám még egy ilyen veszélyeztetett példányt, mint te vagy, még sehol sem találtam.

- Kisgyerek voltam még, amikor az édesapám meghalt, magam is alig emlékszem rá. Anyám valamiért-valahogyan átíratott a saját nevére, így apámnak nincsen nyoma sehol. A hadnagy elvtárs akkor honnan ilyen tájékozott? – ment át ellentámadásba Dupla.

- Látom, vág az eszed, elvégre az apád fia vagy – biccentett derűsen a hadnagy. – Az mond neked valamit, hogy kopjás ellenállás? Mert a szüleid, Barna Antal, és jómagam mind részt vállaltunk ebben a reménytelen küldetésben. Persze rajtunk kívül még voltak mások is, de ők sajnos már az elején elestek.

- Barna Antal a keresztapám – enyhült meg Dupla.

- Igazán örvendek a fejleményeknek. Jómagam egyébként Szekerész Pál vagyok, a keresztapád és a szüleid egykori kopjás bajtársa. Ők most hogy vannak?

- Köszönöm, a körülményekhez képest jól.

- Ennek külön örülök. Ők voltak az én második családom, csak ugye az emberi gyarlóságom, meg a történelem vihara elsodort minket egymástól.

Innentől kezdve ledőlt a bizalmatlanság palánkja, és Dupla megállapította, hogy még nem érezte magát ilyen nyugodtnak, mint azon az estén. Volt ugyan egy meredek felvezetés álcaként, de ez most igazán mellékes. Úgy működött ez, mint az orvosságban a keserű íz: szükséges rosszként kell rá tekinteni. Végül aztán nem is csoda, hogy ebben a rendkívüli hangulatban az órák úgyszólván elröppentek.

- Húha, már ilyen későre jár! – kocogtatta meg a karórája üveglapját Palkó, mint ha azzal bármit is befolyásolhatna. – Vissza kell térnünk az alegységhez.

- Igenis, hadnagy elvtárs! – szalutált félig tréfásan, félig komolyan Dupla.

- Két dolog, fiam. Egy: ha magunk közt vagyunk, neked pertu Pali bátyád vagyok. Majd sűrűn igyekszem erre lehetőséget biztosítani. Kettő: soha ne lepődj meg semmin sem, hogy ha a laktanyai nyilvánosság előtt mondom. Most még azért is legyen eszed, mert ezek odafent azt hiszik, hogy már ittam a véredből. Nézz is ki tehát ehhez mértén, koszold össze a kezed, és csinálj meg pár tucat fekvőtámaszt. Egy kis színed-szagod is legyen!

Dupla ezt még azzal is tetézte, hogy a körletileg vivő pár száz méternyi utat futólépésben tette meg. Rendkívüli sikeredett munkára vezénylésének híre már meg is előzte, két táborra osztva a sorállományt: a véresebb szájú bolsevista üdvöskék kárörvendő vigyorgás és a „most is csak azt kaptad, amit megérdemeltél” töltetű beszólások mellett mérték végig a fiú szemmel láthatóan igen leharcolt küllemét. Jóval csendesebb, és abszolút kisebbségbe szorult barátai viszont csak suttogva mérték megkérdezni:

- Na, tényleg olyan fenevad, mint ahogyan mutatta magát? – Dupla erre elfojtott egy félmosolyt, de minden szempontból elfogadható választ adott:

- Maradjunk csak annyiban, hogy minden képzeletemet felülmúlta. Ne is kérdezzetek többet, megyek mosakodni.

Sinka sem mulasztotta el, hogy a fejleményekről referáljon Debreczeninek és Héjának. Ahogyan az várható volt, a laktanyaparancsnok ingerküszöbét nem érte el a beszámoló hírértéke. Különbösen is, a változatosság kedvéért most éppen ő fetrengett a másnaposság purgatóriumában. Héja viszont továbbra is hozta a formáját, hangot adott örökös gyanakvásának.

- Alkalomadtán azért majd kérdezzük meg Szekerész elvtársat, hogy neki mik a benyomásai. Ha ezeket alaposan feltárja előttünk, sokat segíthet nekünk – vagy így, vagy úgy.

Ebbe a „vagy így, vagy úgy” félmondatba még a nem túl finnyás Sinka háta is beleborsódzott, mert attól tartott, hogy Héjában felülkerekedik a kíméletlen ragadozói hajlam. Akkor pedig valaki nagyon rosszul fog járni, aki csupán remélhető, hogy nem éppen ő, Sinka János politikai tiszt lesz. A múltkori rendszerellenes szórólap-ügyet sem sikerült megnyugtatóan felgöngyölíteni, így érthető, ha esetleg még benne van a tüske Héja elvtársban.

Az elhárító tiszt nem bízta a dolgot a véletlenre. Sinka főhadnagy jelenlétében interjúvolta meg Szekerészt:

- Örömmel hallom, hadnagy elvtárs, hogy milyen gyorsan sikerült beilleszkedned. (Sinka itt behúzta a nyakát, mint aki attól tartott, hogy a fejére olvassák: „persze, ittatok is, mint a homok!” Erre viszont kivételesen nem került sor.)

- Ó, igen. Ennek egyik harcos előmozdítója egyébként maga Sinka elvtárs.

- Nagyszerű. Valamilyen szakmai észrevételed van?

- Tiszteletre méltó elődöm tetemes mennyiségű munkát hagyott hátra. Még sok energiát igényel, mire elégedetten hátra tudok dőlni.

Héja és Sinka összenéztek. Maga a kérdés is inkább csak puhatolózó jellegű volt, ők viszont vérbeli aktatologatókként nem tudtak hozzászólni a ténylegesen szakmai-katonai kérdésekhez.

- Méltányolom a hozzáállásodat – bólogatott kegyesen Héja – A sorállománnyal gondolom szintén találkoztál. Mi róluk a véleményed?

- Általánosságba véve olyanok, mint máshol: a többség formálható, és teszi a dolgát.

- Na és a kisebbség? – kapta be a horgot Héja. Szekerész csak erre várt.

- Itt is jelen van. Sinka elvtárs a figyelmembe is ajánlotta az egyik ilyen sötét figurát, valami Szatmárit, vagy valami ilyesmit.

- Szabolcsi – sietett kijavítani a komisszár.

- Igen, Szabolcsi, köszönöm a kisegítést. Ebből is látszik, hogy milyen jó az, hogy a politikai tiszt úgymond képben van személyi kérdésekben. Így tudjuk egymás munkáját segíteni. Szóval ez a Szabolcsi honvéd lehet, hogy egy sötét alak, mármint politikai szempontból, de ami nekem fontos az az, hogy rendkívül jó fizikumú, és egyébként nem buta. Ezáltal pont alkalmas a rakodási munkák elvégzésére a rám bízott raktárakban. Ha még többször is igénybe vehetem az ő, meg esetlegesen a hozzá hasonló elemek munkaerejét, akkor összességében három legyet üthetünk egy csapásra: a rendszerellenességgel gyanúsítható egyének nem bomlasztják az elvtársak szocialista egységét, hanem hasznos tevékenységre fordítják, és végül még én is úrrá tudok lenni a káoszon.

- Figyelemre méltó gondolatkör, hadnagy elvtárs. Különösen, ha belegondolunk, hogy te adsz ügyeletet is. Aki tehát nem bír magával, annak a megfelelő hasznosításáról ilyen keretek között is tudsz gondoskodni, és még haladhatsz is. Csak fogd jó keményen az efféléket! Ha jól gondolom, azt a Munkás-Paraszt Hatalomért Érdemrendet sem adták ingyen.

- Arra mérget vehetsz, főhadnagy elvtárs! – csapott büszkén a mellére Szekerész, mert ez valóban így is volt. Nem kevésbe került ez a plecsni a hozzá rendelt névre szóló igazoló lappal. Most csúcsosodott csak ki igazán, hogy milyen remek beruházás volt ez egykoron: három választási malac egy ilyen hitelesen hamisított kitüntetésért.

A kiképzési terv mindenkori sarkalatos pontja, amikor az újonc állomány számot is kezd adni a kiképzőik által átadott ismeretanyagról. Debreczeni századosból az összes rossz tulajdonsága

ellenére is kibújt olykor a katonatiszt, mert most is elégedetlenül szemlélte az elébe tárt lövészeti eredményeket, amiket felterjesztőik némiképp már így is némiképpen kikozmetikázták.

- Mégis kiket küldünk majd így a hadseregbajnokságra? Gondoskodjatok arról, hogy ezek a statisztikák karácsonyra feljavuljanak, különben mindenki bent tölti az ünnepeket! De nem bánom, velem aztán tényleg lehet alkudni: az a három sorállományú, aki valami kimagasló teljesítményt hoz, kap két-két napnyi jutalomszabadságot.

A nem mindennapi alku lehetőségét Szekerész feldobta Duplának is.

- Ugyan már, Pali bátyám – legyintett a fiú rezignáltan –, semmi értelme törnöm magam. Példám is van rá. Nem sokkal az eskütétel előtt tolmácsot csináltak belőlem, a német vendégek még ki is tüntettek, de nekem mindebből csak a bajom származott.

- Nem is azt mondom, hogy az ő kedvükért teperj egy kicsit többet. Inkább mindenki másért: a csaláodért, önmagadért, sőt mi több, a hazádért. Ki tudja, hogy mikor-hol lesz szükséged a tökéletesített katonai tudásodra. Mindazonáltal pedig ha például mesterlövészé fejlődsz, abba kizárt dolog, hogy belekössenek. A német nyelv és egyebek ismeretéből tudtak összeesküvés-elméletet gyártani, de abból a tényből, hogy valaki jó katona, szerintem képtelenek lesznek. Na jó, legrosszabb esetben nem leszel különösebben futtatva, de bajod nem eshet, vagy ne legyen a nevem Szekerész Pál.

A rendelkezésre álló időt maximálisan kihasználva tehát Dupla megkészserezte az erőfeszítéseit, és Szekerész hadnagy aktív segítségének hála, látványos eredményeket produkált. Ebben a fejlődésben sem volt egyébként egyedül, mert még Török és Czink is szépen felzárkóztak. Dupla és Palkó a legnagyobb örömmel vették mindezt tudomásul, különösen miután a „pedáloznak a gyerekek” rosszindulatú beszélgetések hatására a két fiú látványosan elhatárolódott

a KISZ-től. Sinka komolyan foglalkozni kényszerült a jelenséggel, hívatta a renitenseket:

- Elvtársak, az egyik szemem sír, a másik nevet. Örülök a lökiképzési eredményeik látványos feljavulásának, de ugyanakkor, mint ha el kívánnának zárkózni attól az igaz úttól, amit a kommunizmus kínál a KISZ által.

Török már szíve szerint meg is mondta volna a véleményét ennek a hólyagnak, ám annak beláthatatlan következményei lettek volna. Szerencsére Czink még időben leintette az óriást, és így sikerült elejét venni a kellemetlenségeknek. Sőt, még ügyesen ki is vágták magukat:

- Főhadnagy elvtárs, jelentem, a KISZ-munkát fel kellett áldoznunk a jobb eredményekért. Tetszik tudni, karácsonykor mi is haza szeretnénk menni.

- Haza is fognak majd menni mind a ketten, ezt garantálom maguknak.

- Főhadnagy elvtárs, jelentem, én úgy emlékszem, hogy a három legjobb eredményt hozó katonára vonatkozik a szabadságolás. Tudtommal pedig Szabolcsi honvéd volt a messze legeredményesebb. Vele akkor mi lesz?

- Maga azzal csak ne törődjön. Egyébként meg ez az egész a százados elvtárs ötlete volt, és... na de minek is nyitnék itt vitát?! Végeztem! Leléphetnek!

Czink magától értetődő módon megvitte a hírt kebelbarátjának, az pedig panaszt emelt Szekerésznél. A hadnagy egészen a tarkójára lökte a tányérsapkáját, úgy elmerült a töprengésben.

- Hát, meg kell valljam férfiasan, nem hittem volna, hogy ennyire gerinctelenek kívánnak lenni veled szemben az elvtársak. Egyet se félj, intézkedem!

A képlet azért mégsem volt ennyire egyszerű, s ezt mind a ketten sejtették is. Duplának itt már nem maradt egyéb kapaszkodója, mint a remény, Palkónak pedig a ravaszság. Egy újabb – disznózsírral előkészített gyomrú – poharazgatást kellett leszerveznie Sinkával, sőt ezúttal magát Debreczeni századost is fokozottan be kellett vonni. Ez lett volna az egész ügylet egyszerűbb oldala, a megfelelő tálalás viszont már jókora adag körmönfonságot igényelt. Az üzemi alapjáratot jelentő maligánfok beállítása után Szekerész mintegy mellékesen vetette fel a szesztestvéreknek javaslatát.

- Amondó lennék elvtársak, hogy a decemberi ünnepek kapcsán meghirdetett jutalomszabadság-program meghozza az elvárt eredményt. Afféle önszorgalomból társult kíváncsiságból tájékozódtam a legénység körében, és a teljesítmények meredek emelkedését tapasztaltam. Mondhatnám egy igen tanulságos dologra is rájöttem: a jutalom lehetősége szárnyakat ad.

- Ezt mi is tudtuk – vetette közbe szárazon Debreczeni, aki személy szerint az oroszlánfókák ivarzásáról is szívesebben beszélgetett volna.

- Ugyanakkor nagyon fontos, hogy a jutalom csupán adható kategória legyen, vagyis ne lehessen sehonnan sem számon kérni – fecsegte el Sinka. – Sőt, nagyon is kétélű fegyver, akár a politika maga is. Tudniillik fegyelmező szerepe ugyanúgy lehet.

- Ezt nem egészen értem – fogott szimatot Szekerész, miközben újabb környi italt töltött ki. – Beavatsz, főhadnagy elvtárs?

- A renitens viselkedésű, illetve gyanús háttérű fiatalokat, mint amilyen például ez a Szabolcsi honvéd is, pont ezzel szoktuk büntetni: ha járna is nekik a jutalom, már csak azért sem adjuk meg nekik. Törjenek csak meg, és tanuljanak rendet!

- Úgy gondoljátok, hogy ez így helyénvaló és célravezető? – óvatoskodott Szekerész.

- Nem feltétlenül etikus, de világnézeti alapokon állunk, és egy ilyen küzdelemben nem válogathatunk – vonogatta a vállait Sinka átkozott flegmával. – Amúgy meg nagyon véded azt a katonát, hadnagy elvtárs. Csak nehogy a későbbiekben a katonai karriered bánja mindezt.

- Kikérem magamnak ezt a vádat, főhadnagy elvtárs! Ráadásul pont most, a százados elvtárs jelenlétében?! – fújta fel magát mesterségesen a valójában megrettent Szekerész. Most viszont még kapóra is jött a laktanyaparancsnok társasága, mert így jobb pozícióból tudott ellentámadásba átmenni. – Javíts ki kérlek, ha tévedek, de legjobb tudomásom szerint az egész laktanyában csak nekem van meg egyedül a Munkás-Paraszt Hatalomért Érdemrend! Persze ha mindenáron önkritikát kell, hogy gyakoroljak, akár azt is kijelenthetem, hogy ez csupán egy plecsni, na de nem is véletlenül birtokolom mindezt! Vagy esetleg azt akarja nekem valaki mondani, hogy az ilyesmiket csak úgy a delikvensek után szokás hajigálni?

- Senki sem állított ilyet – békítgette a feleket Debreczeni –, viszont azt továbbra sem értem, hogy mi lenne a te felfogásod a jutalom-büntetés terén.

- Pedig eléggé egyszerű. Ha a katona számokkal igazolhatóan elér valamit – mint ahogyan az itt is jelen van –, az vitán felül álljon. Ha valaki ezt megkérdőjelezi, önmaga, sőt az egész rendszer tekintélyét is aláássa. Ezt mégsem akarhatjuk, nemde? Suttogó propagandát akartok? Passzív ellenállást? Esetleg megrovásokat a Párt részéről? Így miket írnál le a hangulatjelentésekben, Sinka elvtárs?

- Igazság van Szekerész elvtárs szavaiban – dűnnyögte az alkoholtól némileg kásás hangon Debreczeni.

- Ne vegyétek rossz néven, hogy friss itteni tiszt létemre is belemártom magamat a ti hatáskörötökbe – váltott alázatoskodó hangnemre Palkó –, de a mögöttünk álló évtizedek tanulsága arra int

minket, hogy a nép minimális elégedettsége adja a kulcsot a rendszer stabilitásához. Nekem csupán a lelkiismeretem diktálja mindezt, bocsássatok meg nekem, elvtársak.

- Ugyan, ugyan, Szekerész elvtárs – érzékenyedett el csaknem könnyekig Sinka. Pár perccel korábban a provokatív kérdések pergőtüzében még teljesen más indulatok fűtötték, hiszen a kommunista agitátorok és politikai tisztek fegyvere visszafelé sült el. Még ha talán a mindig hűvös és felsőbbbségesen viselkedő Héja főhadnagy elvtárs itt lett volna, erre a mozzanatra nem is került volna sor, de most már tényleg mindegy. Jó lesz így, főleg hogy Debreczeni kobakja szinte le akar esni a nyakáról a sok bólogatásban. Mégis csak ő a laktanyaparancsnok, hát luxus lesz a különvélemény.

- Te egy igaz fia vagy a népünknek – jelentette ki ünnepélyesen Sinka – Tudom, hogy a történelem nem ismeri a feltételes módot, de ha legalább még százezer ilyen ember lenne szerte e hazában, mint amilyen te vagy, sokkalta előrébb járhatnánk a szocialista fejlődésben.

A három pohár ismételt, immáron sokadik összecsendülése tette fel a magasztos gondolatmenet végére a pontot, sőt felkiáltójelet. Azon ritka pillanatok egyike volt ez, amikor minden érintett elégedett lehetett. Dupla távollétében is elkönnyvelhette a győzelmét, hiszen az összes gáncsoskodás ellenére megkapta a zöld utat a megérdemelt karácsonyi szabadságozóláshoz. Debreczeni immáron tökéletesen elázott, még örült is, hogy nem kell most is a munkáról beszélnie. Úgy-ahogy Sinka is megőrizte a tekintélyét, ráadásul sikeresen mélyítették a szesztestvéri kötelékeket.

Az abszolút győztes hármójuk közül most Palkó volt. Kivételesen még egyet is tudott érteni Sinka zárógondolatával, mi több, imponált neki, most pedig már csak konspiratív keretek között kellett tartania a műveletsort. A legközelebbi fedett beszélgetésük alkalmával Palkó óvatosan beadagolta Duplának:

- Immáron biztos, hogy együtt fog ünnepelni a család. Elég szomorú viszont, hogy ennyit kell cigánykodni a tisztességes embernek ahhoz, hogy megkaphassa, ami jár. Legyen hát olyan áldott és boldog, békés az ünnepek, mint amilyent szeretnétek! Add át üdvözetemet az édesanyádéknak!

- Ne üzengess, Pali bátyám, nem vagy te Kossuth Lajos! – derült fel Dupla. – Inkább üdvözöld őket személyesen: tisztelj meg minket, és ünnepeljünk együtt!

- Biztos vagy abban, hogy ez jó ötlet? Jólesik a meghívásod, de akkor is..

- Ez a lehető legjobb ötlet, ebben biztos vagyok, mivel a levélcenzúra miatt nem mertem megírni otthonra, hogy találkoztam veled, és hogy milyen a kapcsolatunk. Így, hogy csak beállítasz velem, sértetlenül hagyja a konspirációnkat, ugyanakkor otthon is teljes lesz a meglepetés. A kis Jézusa ajándéka lesz az a lehetőség, hogy a régi bajtársak újra találkozhatnak. Én belőletek fogok erőt meríteni, ti pedig belőlem.

- Tulajdonképpen boldogan teszek eleget a meghívásnak – mosolygott némileg kényszeredetten Palkó, mert minimális kételyei azért még akadtak. Nem volt teljesen meggyőződve a fogadtatása szívélyes voltáról, legalábbis Tóni részéről nem, mert rémlett előtte annak sarkosabb modora. Vajon megbocsájtották-e neki azt, hogy annak idején átmenetileg hátat fordított a kopjás-küldetésnek? Jóllehet később igen egyedi módon cselekedte mindazt, amit a világnézete és a lelkiismerete parancsolt, most mégis a gyűlölt rendszer hadseregének tisztai uniformisát hordja. Párttag, még hozzá látszólag makulátlan háttérrel, mármint eddig nem bukott le. Mit fognak szólni mindehhez azok, akik világéletükben a nyílt csatamezőn harcoltak? Valamivel később ezt a feszültséget a tekintetben sikerült oldani, hogy az ünnepi vacsora ételmezési létszámát Dupla sikeresen négyre módosíttatta: megüzente a szomszéd településre hazainduló egyik katonatársával,

hogy december 24-én másodmagával fog érkezni. A család az első öröm érzetén túl persze mit sem bírt kezdeni a létszámon felüli meglepetésvendég kilétével, ám visszakérdezésre nincsen mód.

Szentestén a vonatok késést voltak kénytelenek felhalmozni a tetemes havazás miatt, így Tóni szerény hajlékában is nőttön-nőtt a feszültség. A feldíszített kis fenyőfa már csak a gyertyagyújtás ünnepélyes pillanatára várt, a halászlé és a bejgli immáron réges-rég kihültek, Kati pedig szinte tűkön ült.

- Hol van még éjfél – próbált humorizálni Tóni, de erre komaasszonya most igazán nem volt vevő. Zaklatottságában már úgyszólván az összes létező problémaforrással igyekezett megbarátkozni, hiszen mást nemigen tehetett. Mindenesetre három és félspercenként elhúzgálta az utcára néző ablakok függönyét, hátha felbukkanni látni véli egyszülött fiát, kiegészítve a titokzatos vendéggel.

Már Tónin is kezdett eluralkodni az idegesség, Kati pedig úgyszólván a tűrőképessége határára ért, mikor végre erőteljes lábdobogásra figyeltek fel a bejárat felől. Valakik illedelmesen odakint iparkodtak levernü a bakancsukra tapadt havat. Kati – nyomában Tónival – szabályosan felrántotta az ajtót, hogy aztán ujjongva ugorhasson gyermeke nyakába. Tóni csak a nagy ölelkezés közepette, keresztfia válla fölött áttekintve próbálta beazonosítani az ismeretlen vendéget. Annyit sikerült leszűrnie, hogy a belépő férfi a Néphadsereg tiszti köpenyét viseli, arcvonásaira viszont árnyékot vet a szemére húzott tányérsapka. Túlzás lenne azt állítani, hogy a féktelen öröm, sokkal inkább az óvatosan előhűtött udvariasság hangján szólította hát meg a jövevényt:

- Jó estét! Önben kit tisztelhetek?

- Miként is kérdezhet ilyet egy kopjás testvér a másiktól – jött a csendes felelet, és Szekerész Pál hadnagy felfedte magát vendéglátói

előtt. Kati csak azért engedte el Dupla idáig szorongatott kezét, hogy őszintén meglepettségében összecsaphassa a két tenyerét.

- Palkó! Hát te itt! És így?

A levegő megfagyni látszott egy rövidebb időre, ám az előzetes megállapodásuk értelmében Dupla nem avatkozott bele az „öregek” dolgába. Ismerve családtagjai egyéni természetét és Palkó cikornyás történetét, nagyságrendileg erre a fogadtatásra is számított.

- Azt hiszem, hogy az adósunk vagy némi magyarázattal – ocsúdott fel Tóni, csak hellyel sem kínálva Palkót.

- Természetesen – hajtotta meg magát amaz könnyedén, noha még a köpenyét sem gombolta ki. Elvégre meglehet, hogy a pillanatokon belül ismét a havas utcán fogja magát találni. – Most nyílt lapokkal játszom, kedves Tóni és kedves Kati, mert egyrészt ti megérdemlitek, másrészt itt egyéb módon nem is érdemes. Nem kívánok visszaélni a türelmetekkel, így elég az hozzá, hogy amikor anno bedobtam a törölközőt, kis idő elteltével rá kellett jöjjenek, hogy elhamarkodottan cselekedtem.

- Na, és mégis mi vezetett rá erre a korszakalkotó felismerésre? – gúnyolódott Tóni, mire Kati rosszállóan összevonta a szemöldökét. Jóllehet egykor ő is csalódott kissé a fiúban, viszont nőként több empátiával viseltetett. Ez utóbbi ütközött ki a benne most is, mert amikor felfedezni vélte Tóni újabb támadó szándékát, még le is intette.

- Ne bánts, Tóni! Már csak azért sem, mert vendég, meg azért sem, mert Szenteste van, Urunk születésének ünnepe.

- Köszönöm Kati, de meg tudom magamat védeni, ha kell – húzta ki magát önérzetesen Palkó. – Szóval, amikor kiléptem a csoportotokból, egy darabig csak tengtem-lengtem. Beláttam, hogy hungaristának lenni a legkevésbé sem holmi múltó áramlat, de még csak nem is

csupán eltemetésre ítélt világnézet. 1945 után hungaristának lenni maga az ellenállás, egy igazi életforma.

-Szívükből szóltál – lágyultál el Kati, és immáron helyet mutatott a régi bajtársnak. Tónit persze most is nehezebben lehetett meggyőzni, ő az idő múlásával csak rigolyásabb lett. Nyugtalanul járkálni kezdett, miközben folyamatosan a fejét rázta.

- Üljj már le keresztapu, mert mindannyian beleszédülünk abba, hogy ha itt fel-alá bicegsz – szólalt meg most már Dupla is, aki a némasági fogadalmat inkább meghagyta a szerzeteseknek.

- Azt éppen nem venném a lelkekre – dörmögte Tóni, és lehuppant egy székre.

- Van még hátra valami?

- Hogyne, a java még csak most jön. Ne mondhattok, hogy csak a számat tudom jártatni, beavatlak benneteket egy olyan titokba, amit még a szüleim sem tudtak: az említett gyökértelen, tengi-lengi korszakom végén megdöbbenve tapasztaltam, hogy a szülőfalum egyetlen nyilasa, Bene testvér átigazolt a bolsevistákhoz. Ez az esett felrázott a parttalan letargiámból. Annál is inkább, mert a helyes út átmeneti elhagyásával az anyagi helyzetem áhított javítását nem sikerült elérnem. Gondoltam: most aztán megmutatom, hogy ki is az a Szekerész Palkó. Megmutatom a régi bajtársaknak is, hogy az ellenállásban mire vagyok képes egyedül: elhatároztam, hogy ez a köpönyegforgatót elteszem láb alól. A bizalmába férkőztem, és egy alkalommal végre kedvezőnek kínálkozott minden. Csak mi ketten voltunk kint a határban – éppen kukoricaszárat vágunk –, ráadásul már sötétedett is. Kezemben az élesre fent szárvágó szerszám, ő meg teljesen gyanútlan. Így hát mögé léptem, felgáncsoltam, a kezét leszorítottam, és azt mondtam neki, hogy „imádkoz, te mocsos bolsevista, ha ugyan hittél valaha is az Istenben, mert most megidézttetek az utolsó törvényszék elé!” Meglepő módon még csak

nem is vergődött, egy pillanatra még el is bizonytalanodtam. Az meglehet, hogy szemem köpte az eszmét és önmagát, de gyávának azért nem mondható. Már emeltem is a nyaka tövére a szerszámot, hogy vérét vegyem, mikor teljesen nyugodt hangon azt mondja nekem:

- Beszélhetnék inkább veled egy imányi időt?

- Beszélj csak, ha így könnyebb!

- Palkó, ha most megölsz, azzal nem egy hitehagyottat küldesz a másvilágra, hanem egy fedetten ténykedő hungaristát. Ezt vésd jól az eszedbe, mert jó ezzel tisztában lenned. Az állítólagos elvtársak majd meggyászolnak, te viszont megúszod a felelősségre vonást. Vagy tudod mit? Kötözd meg a kezem, és kísérv el hazáig! Otthon mutatok neked olyasmit, amitől vagy meg fogsz bizonyosodni, hogy igazat beszélek, avagy mégis megölsz. Akkor viszont megmondhatod a bolsevikoknak, hogy milyen kártékony elemet iktattál ki: így téged mindenképpen hősként ünnepelnek majd, én viszont már nem védhetem meg magamat.

- Miért bízol meg bennem? – kérdeztem döbbenet, és mit tagadjam, jócskán el is bizonytalanodtam. Ez az ember most vagy örült, vagy tényleg igazat mond. Esetleg egy agyafúrt gazfickó. A rend kedvéért azért gúzsba kötöttem, akár a húsvéti sonkát szokás, a szárvágót pedig továbbra sem tettem le. Így ballagtunk el hozzá, egy árva szó nélkül. Amit viszont mutatott, attól rendesen leesett az állam: a nyugati emigrációba kényszerült testvérekkel folytatott aktív levelezés, és a hőskorból származó szinte valamennyi elképzelhető könyv, újság, és brosúra. Bő tíz esztendő mozgalmi- és gyűjtői munkája – egy titkos földalatti üregben, a marhaistálló szénarácsának takarásában. Ilyesmit nem tartogat otthon egy kommunista, már csak azért sem, mert a nyilas kiadványokat tették elsőként tilalmi listára. Ti is tudjátok, hogy az említett anyagok birtoklásáért kőkeményen megtorolta a hatalom! Miután tehát meggyőződhettem róla, hogy a testvérből nem lett

elvtárs, gyorsan el is szégyelltem magamat, de nagyon-nagyon mélyen. Láthatta rajtam a zavart, mert innentől már csak mosolygott, én meg már a legszívesebben sírtam volna.

- Bocsásson meg – ennyit tudtam csak elmotyogni.

- Az előbb még tegeződtünk, bár azt gondolom, hogy az indulat szülte. Maradjon is ez így! Mármint a közvetlenebb megszólítás, mert az apád lehetnék ugyan, a tiszteletet pertuban is megadhatod.

- Csodálom az idegrendszeredet, acéldrótból van. De mitől voltál végig ilyen magabiztos?

- Hát nézd, köztünk ugyebár régebben sem volt rossz a kapcsolat. Na most nem hinném, hogy ez éppen mára romlott volna meg. Továbbá amikor rám támadtál, valami árulófélének nevezted, tehát neked is bajod van a vörösökkel. Ehhez jó fundamentum, hogy ha te leventeként megjártad a frontot. Nem tudom, hogy hol- és mit tapasztaltál, de biztosan megfelelő háttérrel jöttél haza.

- Elképesztő vagy. Hithű hungarista létedre miért űzöd ezt a színjátékot? Életveszélyes az egész!

- Persze hogy az. Viszont ha nem veheted magadra egy oroszlán bőrét, akkor bújj egy rókáéba! Gondolj csak bele: a szovjet bérencek azt hiszik végtelen elbizakodottságukban, hogy immáron végleg győztek. Hogy a mieinket maradéktalanul kiirtották, elüldözték, vagy átállították. Rólam is azt hiszik, hogy szembeköptem önmagamot, és hogy megtörtek, sőt a múltam miatt zsarolhatóvá téve én leszek a legjobb pártkatona. Helyben mindenki ismerhet, de magasabb szinten már nem, így be tudok simulni az ellenséghez.

- Így viszont mások is árulónak tarthatnak, mint én is még egy órával ezelőtt!

- Meglehet, de tényleg nem tudok jobb harcmodort. Továbbá valakinek ezt a fajta kockázatot is fel kell vállalnia. Bőven vannak

viszont, akik valóban elhagyták az Árpádsávós lobogót, de leginkább azért, mert eredetileg sem voltak igaz erkölcsű emberek. A szerencselovagok csak ilyenek, ami rosszabb fajta az egyenes ellenségénél.

- Ezek alapján akár jómagam is tehetnék úgy, mint aki besimult az új rendszerbe – óvatoskodtam.

- Ha hosszú távon is olyan kemény legény tudsz maradni, mint amikor nekem rontottál, akkor csak biztatni tudlak erre. Itt úgysem keres majd senki.” Így ezzel a biztatással, vagy inkább útmutatással léptem be tehát a pártba, majd annak erőszakszervezetébe. Eleinte hánynom kellett a vörös csillagtól meg egyebektől, de a rám adott uniformisban többeken sikerült segítenem, mint reméltem volna – ért a történet végére Palkó. Tóni kivételével a többiek megértően hallgattak.

- Kerek egy történet, kitalálni sem lehetne különbet.

- Az ebben a legszebb, hogy ezt nem kitaláltam, mert mi a fenét keresnék itt nálatok – emelte fel kissé a hangját Palkó.

- Tudod Palkó, a mi Tónink nagyon nehezen tekint el még a legminimálisabb elhajlástól is. Emlékeszem, te magad mesélted, hogy amikor ’56 őszén Szűrszabó Marci hazaszökött a Francia Idegenlégióból, milyen jegesen fogadtad – kapcsolódott be Kati.

- Az más. Vele sajnos haraggal váltunk el, erre te is emlékezhetsz. Végül derekasan bizonyított, és az ő történetében az égvilágon semmi hihetetlen nem volt. De ez...

- Tóni! – csattant fel most már Palkó a lehető legélesebben – Azt elmesélted a többieknek, hogy amikor az Andrássy út 60-ban voltál, hogyan sikerült megúsznod az egykori Waffens-SS tagokra váró biztos halált?

- Nem.

- Csak azért, hogy rám ne fogd, hogy esetleg a keresztfiadtól tudom. Szóval amikor egy szál semmiben ki voltál szíjazva arra az András-keresztre, volt ott több ember is?

- Csak egy ávós, akinek nem láthattam az arcát.

- ... viszont a felsőtesteden valaki több helyen bekent némi sárral. Többek között a tetoválásod fölött is!

- Te voltál az, Palkó? – nyelt nagyot Tóni.

- Én hát, te világtalan!

Tóni erre már szabályosan lerogyott, és hosszasan tanulmányozni kezdte a padló mintázatát. Nem lehetett egykönnyen zavarba hozni, de most aztán roppant módon elszégyellte magát. Végül nagyot sóhajtván, nehézkesen felállt, és odacammogott Palkóhoz. Felnézni is alig mert, úgy mormogta el nagy nehezen az általa csak ritkán használt mondatot :

- Kérlek, ha tudsz, bocsáss meg nekem!

- Karácsony van – jelentette ki Palkó egyszerűen, miközben maga kezdeményezett ölelést, a régi bajtárs felé.

- Egy dolgot nem tudok csupán, és legalábbis engem érdekelne – vetette közbe Kati. – Mi lett az állítólagos hitehagyott Bene testvérrel?

- Szomorú és értelmetlen halála lett szegénynek. Nem sokkal azt követően, hogy rendeztük a nézeteltérésünket, tűz ütött ki az istállóban. Az állatokat sikeresen kimenekítette, de az elrejtett hungarista irodalom mennyisége már jócskán meghaladta az erejét, pedig ezt is ki akarta hozni. Végül bent égett, óriási űrt hagyva maga után.

- Mi viszont itt vagyunk, és vállalnunk kell a ránk háruló feladatokat – vetette fel Kati – jelenleg az ünnepi vacsora elköltése lenne a legközelebbi művelet. Asztalhoz! Na tessék, a diskurzus közepette

megint elhűlt az étel. Amíg viszont melegszik, fordíthatnánk némi figyelmet az ünnepi hangulatra is!

A kezdeti bizalmatlansággal vegyes örömet így teljes mértékben felváltotta az áhítat. Kati kezdeményezésére felcsendültek a klasszikus karácsonyi énekek, mintegy visszavarázsolva a gondtalan gyermekkort. Tóni az első fogás feltalálása előtt végre eltalált a jó házigazda szerepköréhez: a maga egyszerű módján, de mégis csak felvezette a közös imádságot, majd italt töltött mindenkinek. A testi-lelki javakkal eltöltekezve Palkó új ötlettel állt elő:

- Menjünk el valamennyien az éjféli misére!

- Így, egyenruhában, Pali bátyám? – ütközött meg Dupla – Ez azért elég kockázatos dolog.

- Rád és rám nézve valóban az, jóllehet ha civilben elcsípnek, az még sokkal rosszabb. Én a magam részéről ezt felvállalom. Legfeljebb majd azt mondom, hogy félig fedett megfigyelési akciót hajtunk végre. Jóllehet ilyen nagyon nincsen a gyakorlatban, de ha jól adjuk elő, talán beveszik. Ha belegondolok, az elmúlt húsz évben mást sem csináltam, mint kisebb-nagyobb mértékben megvezettem az elvtársakat.

- Akkor ha civilben jössz, mivel magyaráznád a mi társaságunkat? – ellenzékieskedett ismét Tóni. – Vagy esetleg szimplán letagadnál minket?

- Jó, a koncepcióm valóban nem életképes. Akkor hát amondó lennék, hogy vállaljuk fel az angyalbőrt, Szabolcs fiam, de a lényeg maradjon meg: nevezetesen, hogy maradjunk együtt. Közösen és emelt fővel ünnepeljük Urunk születését!

- Ámen! – lelkesedett Kati – Elvégre ez mégsem a Rákosi-féle terror, „csak” a Kádár-féle posvány. Már nem üldözik annyira brutálisan a

hitüket megvalló magyarokat. Pozíciót, rangot, kapcsolatokat mi nem veszélyeztetünk, viszont te Pali, mint a Néphadsereg hadnagya...

- Erre is van ellenszer – mosolyodott el amaz az ifjanc korából megszokott csibészességével, és azzal a köpenyujjából századosi rangjelzéseket bővészkedett elő. Ezeket valami boszorkányos trükk által a hadnagyi sarzsik fölé erősítette, és így már okkal kérdezhetette: – Miféle hadnagy?

Körülményeik ilyen módon való elrendezése után viszont ki kellett lépniük, hogy a város egyetlen olyan templomába juthassanak, amiben felvállalták az éjféli mise megtartását. Ebben a templomban ugyanis nem egy árulásra hajló békepap teljesített szolgálatot. dr. Mester Jónás plébános atyának ez miatt rendszeresen meg is gyűlt a baja az anyaszentegyház gumigerincű vezetőivel. Ő már igen fiatalon, harminc éves kora előtt doktori fokozatot szerzett teológiából, ám figyelemre méltó szellemi felkészültsége mellé párosult sziklaszilárd erkölcsisége mégis mellékvágányra kényszerítették. Vele ellentétben számos, nála jóval szerényebb felkészültségű, és még csekélyebb tartású egyházi kiegészített az Antikrisztus pártjával, s ez által számukra a legmagasabb fórumok is megnyitottak. Jónás atya tehát továbbra is dacolt az ellenszéllel, és legjobb tudása szerint ellátta hivatását. Az ünnepi mise alkalmával a sekrestyeajtót résnyire megnyitva kíváncsian kikémlelt.

- Hát most sincsenek túl sokan – sóhajtotta keserűen egyetlen szem ministránsának, aki nem melleleg az unokaöccse is volt. Valóban az egykor szebb napokat is megélt templom kopottas padjaiban alig néhány tucatnyi hívő üldögélt, ezeknek is java része már hajlott korú ember. – Végül is, ezek itt az igazán jó hívők – próbálta némileg javítani a saját hangulatát –, a minőség pedig legalább olyan fontos, mint a mennyiség.

Az általános helyzetkép úgy mennyiségi, mint minőségi szempontok alapján javult Tóniék beérkezésével: négy elszánt keresztény ember,

ebből ketten a Néphadsereg tagjai, és egyikük ráadásul tiszt. Ez már aztán rendhagyó látvány a javából. Az egyenruhák láttán Jónás atya rögtön a tékozló fiú esetére gondolt, illetve hogy az Úr jobban örvend egy megtérő bűnösnek, mint száz igaznak. Ámbár mi van akkor, ha ezek a katonák imigyen veszik fel a keresztjüket, és követik Krisztust? Az időpont viszont kevésbé volt alkalmas arra, hogy Isten derék szolgája holmi teológiai vagy filozófiai kockázatelemzést végezzen. Az óra mutatói immáron egymást fedték, tehát „a pontosság a királyok udvariassága” elv alapján illő volt megkezdeni az ünnepi istentiszteletet. Minden a maga megszokott medrében haladt. Jónás atya született szónokként most sem használt semmiféle vázlatot vagy jegyzetet a szentbeszéd megtartásához. Képességei tudatában magabiztosan azt gondolta, hogy lendületes előadásmódját senki és semmi sem képes megzavarni. Azt meg már egyenesen saját magának sem merte bevallani, mennyire szereti a maroknyi hívők arcán kiülő pozitív visszacsatolást, a földöntúli békeérzetét, amit egyéni sikerként élt meg. Ezúttal azonban mégsem volt ilyen osztatlan az öröm, mivel az ünneplő gyülekezet tiszta búzájába ezúttal beszivárgott a konkoly is: háromfős csoport sétált be jókedvűen fütyörészve éppen a szentbeszéd derekán. Viselkedésükből is messziről lerítt, hogy nem tartoznak a jámbor nyájhoz, továbbá ábrázatuk sem tűnt ismerősnek a jó pásztornak. A hívek zöme hallott már hasonló esetről, hogy a vállalkozó szellemű, alapesetben némi alkohollal felfűtött kommunista fiatalok miként zavarták meg máshol is a keresztények vallásgyakorlását. Tettlegességre sehol sem került sor, de ha a sértettek fel merték emelni tiltakozó szavukat, a Párt egyszerű diákcsínyként állította be a dolgot, és eltussolta.

A csoport tehát betoppanását követően sem lett csendesebb, és még a sapkájukat sem vették le. Megálltak a bejárat mellett, havas bakancsukkal a falhoz támaszkodva mindhárman rágyújtottak egy-egy Kossuth cigarettára. (Legalább addig sem fütyültek.) Előkerült egy

üveg lengyel vodka is, ami a díszes kompánia további jó hangulatát volt hivatott biztosítani.

Jónás atyának ez már sok volt egyszerre. Ilyet még sohasem tapasztalt, de most el kellett könyvelni egy vereséget. Beszéde összefüggéstelenné, szaggatottá vált, mert egész egyszerűen képtelen volt mit kezdeni a helyzettel. Szíve szerint kipofozta volna ezt az istentelen bagázst, miképpen Krisztus is kötélkorbáccsal zavarta szét a pénzváltókat. „Most azonban korántsem olyan időket élünk, hogy az ember ilyen virtuskodó cselekedetre ragadtassa magát” – szólalt meg a vészcsengő Jónás atya elméjében. – „Mi más lehet ez, ha nem provokáció? Csakis azért lehetnek itt ezek a katonák is.” Így hát nyögvenyelősen folytatni iparkodott a kisiklott prédikációt, miközben az igazi ünneplők hátranézni sem mertek, a hívatlan látogatók viszont remekül szórakoztak önnön otrombaságukon. Dupla és családja ült a legközelebb a rendzavarókhoz, osztozván a többség felháborodásában. Sűrűn egymásra nézegettek, nem tudván ezt a vérlázító esetet hová tenni, de Tóni a legidősebb óvatosságával még próbálta nyugalomra inteni a körülötte lévőket. Dupla esetében működött ez a legkevésbé. Talán a vacsora mellé elfogyasztott borocska volt a felelős, vagy csak most tetőzött benne az elmúlt hónapok felgyülemlett sérelmei, esetleg felbátorodott az eddig nem tapasztalt nagy létszámon; mindenesetre elég az hozzá, hogy alig egy percig volt hajlandó passzívan elszenvedni ezt a provokációt. Lendületével kis híján felborította keresztapját, és néhány öles lépéssel a vele egyívású kommunista fiatalok előtt termett.

- Hát te kis barátcskám, miért nem arra vizslatsz inkább, miket hord itt össze ez a szoknyás népbolondító pasas? – fújta a füstöt egyenesen Dupla arcába a középütt ácsorgó, társai helyeslő vigyorgásával övezve. Dupla legutolsó utáni lehetőségként még megpróbálkozott egy gyógypedagógusnak is becsületére való módszerrel:

- Ha hiszel – imádkozzál! Ha nem hiszel – csodálkozzál!
Mindenesetre viszont – viselkedj tisztességesen!

- Az a nagy szitu van haverom, hogy egyikhez sem fűlik ám a fogunk.
Mi ide szórakozni jöttünk.

- Szórakozzanak máshol – reccsent Palkó hangja. – Most pedig távozzanak! Ki innen!

Ez az erélyes fellépés és a magasabb életkor némileg elbizonytalanította a vörös csibészeket. Palkó és Dupla vállat-vállnak vetve, mint valami kétszemélyes falanx nehézfegyverzetű gyalogosai, lépcsőről lépcsőre szorították ki a templomból összezavarodott ellenfeleiket. Hangadójuk is csak odakint tért kissé magához.

- Hé, srácok, most már az utcán vagyunk, itt mi vagyunk többen.
Nincsen ez mögött a két ipse mögött népámító csuhás meg a bandája.
– A biztatást hallva a másik két jómadár is abbahagyta a hátrálást,
Palkóék viszont az előrenyomulást. A frontvonal megmerevedni látszott.

- Az én apám párttitkár – húzta ki magát az egyik huligán –, még megüthetik ezért a bokájukat az elvtársak.

- Nekem a nagyapám '19-es veterán, a faterom meg TSZ-elnök. Az ő kezük is messzire elér ám – tódította a másik, mire már a harmadik sem akart lemaradni.

- Nálunk a családban szinte mindenki munkásőr, ráadásul az öregem a szakaszparancsnok. Ehhez mit szólnak a Néphadseregünk megcsúfolói?

- Azt, hogy feszegetitek a pofonos láda fedelét, fiúk – hagyta el Palkót végleg a béketűrése –, márpedig jobb ha tudjátok, hogy pont felül van a nagyja.

- De harcias a mi kis klerikális csúszó-mászó tisztünk. Mi van azzal a tévtannal, hogy ha az egyik oldalról felképelek, akkor tedd csak oda a pofád másik fertályát is?

- Erre én csak azt mondom, hogy a kereszténység nem a birkák hite. Ahogy benneteket elnézlek, nem voltatok még katonák. Ha egyszer a menetgyakorlaton a kezem alá kerültök, garantálom, hogy meg foglak téríteni benneteket, mert szívesen meginnátok a szentelt vizet is.

- Mi mindannyian Ifjú Gárdisták vagyunk – húzta ki magát a munkásőr-csemete –, ennél fogva pedig mi sem félünk kiállni az elveink mellett. Akartok pár marxista pofont?

- Nem lesz itt semmiféle pofozkodás – váltott taktikát a vörösök hangadója. – Én már csak egy kisebb dolgomat intézném el, mert meghajtott a sör. Mindjárt megyünk is tovább – azzal pedig laza, kis terpeszbe állt, és a templom, Isten örök hajléka felé fordulva valóba könnyíteni kezdett magán. Társai a térdüket csapdosták a kacagástól, annyira élvezték a gusztustalan produkciót.

- Ilyet akkor se csinálj, hogy ha százan állnak mögötted! – hördült fel Dupla, mint a sebzett szarvasbika – Látom, nem volt gyerekszobátok, most meg kiprovokáljátok az utónevelést! – Erre kirobbant az ütések és rúgások áradata. Gyakorlatilag mindkét fél a másik akcióba lendülését várta, azért is volt a hosszas dialógus, most azonban egyszerre mozdultak. Palkó és Dupla egyszerre mozdultak, majd a templom környékét a puffanások, esések, és jajszavak zaja töltötte meg. A díszes trió egyharmada egy maflás átvételét követően megrökönyödve látta orra vérét a hólepelre fröccsenni, így egészségesebbnek vélte, hogy ha angolosan távozik. Maradt tehát a másik kettő, akik már érdemben felvállalták az ökölharcot. Ezek az Ifjú Gárda berkein belül kaptak ugyan némi katonai előképzést, ám ez nem vehette fel a versenyt Palkó és Dupla felkészültségével. Persze ők is gazdagodtak pár külsérelmi nyommal, ám néhány percnyi tusakodás után maguk alá gyűrték ellenfeleiket.

- Bocsánatot kérünk, minden megteszünk, csak ne bántsatok! – vinnyogott szájalmasan a nemrég még oly nagylegény vörös-ivadék. Dupla és Palkó ezzel megelégedett, különben is a csúcson kell valamit abbahagyni. Talpra rángatták hát a legyőzötteket.

- Ezt megspórolhattátok volna magatoknak, ha tudtok viselkedni – oktatta ki őket Palkó –, most pedig tényleg kotródjatok innen!

- Egy dolgot azonban még megtehettek a szabad elvonulás fejében – egészítette ki Dupla a dörgedelmeket. – Mondjátok el valamennyi vörös mákvirágnak, ami most üzenünk: a hungarizmus él! – Riadtan készséges bólogatás volt a válasz, mire a bajkeverők grabancát szorító vasmarkok is felengedtek, a delikvenssek pedig hanyatt-homlok eliszkoltak.

- Szedjük rendbe magunkat, amennyire lehetséges itt a sötétben – jött az újabb direktíva Palkótól. – A bentiek biztosan nem tudják mire vélni, hogy idekint mi történt. Szép csendben hívd ki anyádékat, aztán tűnjünk el innen. Ezek a kis süldő patkányok már biztosan riasztották az övéiket.

A templomban immáron helyreállt a nyugalom, rendben zajlott az áldoztatás. Dupla intésére Kati és Tóni igyekeztek a lehető legkisebb feltűnés közepette kilépni a sorból és kiosonni. Jónás atya éles szemét viszont még a szent ostya kiszolgáltatása közepette sem kerülhette el az ifjú hívő harciasan zilált külleme. Meglepettséget és elégtételt érzett, aminek hatására rövidebb lélegzetvételi szünetet tartott a mozdulatsorban.

Kati haladt elöl, mögötte Tóni bicegett. A sort záró Dupla lányos zavarában még a saját, és Palkó tányérsapkáját is ott akarta hagyni, úgy szólt utána egy idős bácsi: „Ezeket azért mégse hagyja itt a vitéz úr!” A fiú így zavart mosoly kíséretében magához vette a kincstári ruhadarabokat, de a kisöreg még suttogva figyelmeztette is: „A

legjobb lesz, ha négyen legalább kétfelé mennek! Ilyenkor még a VÁP is a nyakukra jöhet.”

Az öregúr alighanem jóllakott már rókapörkölttel, mert gondolatai Tóni és Palkó elképzeléseivel találkoztak. Palkó elmagyaráztatott magának egy kerülő útvonalat, és magányosan vágott neki, míg a család együtt maradt. A havas utcákon csak elvétve lehetett mozgást tapasztalni, a kép egészen idillikusnak volt mondható. Ezt a nyugalmat zavarta meg egy szirénázva érkező rendőrautó, amiből rendőrmunkásőr vegyes járőr pattant ki. A rendőrrjárőr parancsnoki tisztét betöltő szakaszvezető tisztelettudóan lejelentkezett Palkó előtt, respektálva annak tiszti rendfokozatát, ő viszont felvette a lehető legarrogánsabb stílusát.

- Mi az, elvtársak, talán nem tudnak aludni?

- Engedelmet kérek, hadnagy elvtárs – szabadkozott a zсарu –, de egy botrányos, agresszív viselkedésű századost és egy kimenőruhas honvédet keresünk.

- Most már talán maguk is láthatják, hogy én egyik sem vagyok. De ha már így ok nélkül molesztáltak, talán elárulhatják, mit akarnak azzal a két másik figurával.

- A kollegalitás jegyében csak magának elárulom, hadnagy elvtárs – bizalmaskodott a szakaszvezető –, hogy az említett személyek IG tagokat bántalmaztak, méghozzá igen súlyosan. Még ez a bűnjel is hátramaradt – mutatta fel diadalmasan a letépett századosi rangjelzést –, alighanem a dulakodás közben szakadt le.

- Ezek szerint keresünk egy garázda századost, akinek a köpenyéről hiányzik az egyik rendfokozati jelzés – könnyebbült meg Palkó, mert így legalább már tudta, hogy hol van a hiányzó darab. A még meglévő a csizmája szárába rejtve, a hiányzó a hekus markában. Palkó tehát bedobta az utolsó aduját: – Gondolom, míg engem tartottak fel, nem

látták azt a két katonaruhás alakot, akik előttem 60-70 méternyire haladtak.

- Hogy... kiket? – dadogósodott meg a szakaszvezető, és a munkásörre támadt – Habony elvtárs! Hogy-hogy nem vetted ezeket észre, amikor abból az irányból jöttünk?! Én el voltam foglalva a vezetéssel, de te mit csináltál, szundikáltál?

- Szakaszvezető elvtárs – hebegte amaz megszeppenve, akár egy első bálózó –, itt számos mellékutca van, és ezek akárhol eltűnhettek.

- Akár meg mit állsz ott, mint egy rakás szerencsétlenség? Gépjárműre!

- Én már nem is tartanám fel tovább az elvtársakat – ironizált Palkó –, végezzék csak a kötelességüket! Erőt, egészséget!

Amazok még köszönni is elfelejtettek, viszont most már a lehető legnagyobb tempóval elporzottak, hogy az említett mellékutcákat átkutathassák. Kitérője után Palkó csak pár percnyi különbséggel ért be Tóni lakásához. A családtagok már aggodalommal telve várták, hiszen Kati szerint Palkó „ördögös egy figura, de sajnos ő is hibázhat...” Vendégük végül is olyan csibészes mosollyal az arcán nyitott be, mint ha mondjuk csak hógolyóval dobálta volna meg a helyi felszabadulási emlékművet. Kati viszont továbbra is hajlott a túlaggódásra.

- Palkó! Az Istenért, mi tartott el ennyi ideig? Eltévedtél, vagy mi?

– Ugyan, csak elbeszélgettem a rend helyi őreivel, szóra sem érdemes. Viszont ennek az ütésváltásnak a kielemezése megérne pár keresetlen szót. Ennek a három csirkefogónak viselkedése nem érdemel semmiféle védelmet, ahhoz már elég, ha valaki egy minimális jó érzéssel bír. Te viszont Szabolcs, finoman szólva sem voltál túl taktikus. Nyugodtan megvárhattad volna, amíg én kezdeményezek. Akkor talán nem lett volna ez a cécó.

- Meglehet, Pali bátyám, de nekem ez volt az utolsó csepp a pohárban. Gondoltam, elég a meghunyászkodásból. Egyébként meg nem az eredmény a lényeg? Egy időre most biztos elvettük a kedvüket az effajta rendetlenkedéstől.

- Bebeszéli ez a gyerek még a bikába is a borjút – rázta meg a fejét nevetve Palkó. – Tulajdonképpen meglehet, hogy utólag kár is okoskodni, elvégre a történelem sem ismeri a feltételes módot. Azt is meg lehet érteni, hogy elegend van a nyelésből. Egyet azonban jegyezz meg jól: bármennyire is nem érzed magad csapatjátékosnak, attól még korántsem vagy egyedül. Hungaristaként legalábbis nem. Ami egyébként még külön tetszett, az a záró üzeneted volt. Ezzel alighanem felkavartad az állóvizet.

- Nem voltam ugyan veletek, de Szabolcs pontosan felvázolta, mi is történt – csatlakozott be Tóni is. Egyet kell, hogy értsünk veled, Palkó. Már az is tanúságtétel az igazságunkról, hogy passzív ellenállásként nem álltunk be a sorba, azaz velünk sem erősödik a rendszer. De milyen találó a szavakba öntött gondolat: a hungarizmus él! Az ellenségeink felé ez felér egy hadüzenettel, vagy akár fenyegetéssel is. A mienknek, vagy a jobb sorsra érdemes jóakarátú embereknek viszont vigasz, útmutatás, támogatás.

- Az, hogy ez a szenteste éppen így, ilyen harcosra sikeredett, csakis az isteni beavatkozás újabb bizonyága lehet – summázta Dupla.

- Teljesen, mint ha az apádat hallottam volna – bólogatott Tóni.

- Akárhogyan is van ez, az isteni gondviselés munkája, vagy a jóakarátú emberek vágya, hogy újra megtalálják egymást, de ez így a lehető legjobb – csatlakozott be Palkó is. – Én eddig egyedül nem voltam, mert nem lehettem túlzottan eredményes. Az utolsó említésre méltó akcióm '56 telén volt, amikor álruhában kiszabadítottam egy csapat felkelőt a deportálásból. Azóta remek ugyan az ázsióm az elvtársak előtt, ám szinte senkivel sem tudtam őszinte kapcsolatot

teremteni. Aki méltó lett volna a bizalmamra és a segítségemre, mert szemmel láthatóan ki akart kecmeregni ebből a szocialista posványból, az egyszerűen nem hitt nekem. Ami viszont a továbbiakat illeti: amondó lennék, hogy fel kellene adnotok ezt a – már bocsánat, de mégis csak kimondom – túlon túl is óvatos magatartást, amit '56 óta végeztek.

- Könnyű azt mondani! – csattant fel most Kati, pedig nála az emelt hangerő igazán ritkaságszámba ment – Palkó, neked se kutyád, se macskád. Ezzel szemben én anya vagyok, és még '56-ban elszenvedtem életem párjának elvesztését, és vele együtt a harcunk sikerébe vetett hitet. Ezért is ragadtam le ezen a nyomorgó proletár szinten, miközben a munkahelyemen is a fejem felett lebeg Damoklész kardja. Gelb elvtárs ugyanis tisztában van a múltam egy részével.

- Nem tudom, hogy az ki lehet, de az említett figurát majd kiküszöböljük, elvégre ő is csak egy ember – hűtögette magabiztosan Palkó.

- Mégis hogyan? – kaptak a szón a többiek szinte egy emberként.

- Arról még egyenlőre halvány fogalmam sincs – vallotta be Palkó, majd a negatív hatást ellensúlyozandó, még sietve hozzátette –, de amint eszembe jut valami, azonnal szólok. Visszatérve az előbbi felvetésemhez: hadd védjem meg a magam igazát. Feltételezem, hogy a régi világnézetetek változatlan.

- Még szép – húzta ki magát dacosan Tóni –, mindössze a körülmények változtak meg, azért is vagyunk immáron közel másfél évtizede ilyen passzívak. Most ugyan nincsen olyan napi szintű kenyérgondjaink, mint amilyenek közvetlenül a háború után, vagy a Rákosi-korszakban voltak, de se távlati iránymutatás, se kapcsolatok, se semmi. Csak a gyűlölt rezsim, ami immáron mélyen beágyazódott mindenhová.

- Tóni! Kati! Annak idején éppen én voltam az, akivel folyton törődni kellett, és aki egy alkalommal Péterként bicsaklott meg. Most viszont pont én mondom azt, hogy a beágyazódott rendszernek is van egy gyenge pontja, amit ki kell és ki is fogunk használni.

- Palkó, neked teljesen elmentek otthonról – ugrott talpra Tóni. – Eddig csak az új módszereidet fogadtam el nehezen, de ettől a fantasztá felfogástól már tényleg égnek áll a hajam szála.

- Hallgass végig, Tóni! Rákosiék és szövetségesei '45 után kiirtották, vagy elüldözték a vezetőinket, a felszín alá nyomták a harcostársainkat, és nagy meglepettségükre maguk mellé állították a söpredéket. Utolsónak tűnő fellobbanásként aztán jött '56, aminek örökségét Kádárék a maguk kifinomultabb eszközeikkel idővel semlegesítettek.

- Na igen – vetette közbe Kati –, magam is ott voltam az '57-es május elsejei nagy felvonuláson. Sőt, téged is magammal vittelek, kisfiam. Ezek a muszkavezetők el is könyvelték maguknak, hogy győztek.

- Hát éppen ez az! – jött ismét tűzbe Palkó – Azóta is tart ez a tévhitük, mert katonai értelemben véve béke van, szemfényvesztéssel meg elérték azt, hogy jólét és fejlődés uralkodik. Közben az elvtársak is beleesnek az önteltség okozta rövidlátásuk csapdájába.

- Mivel tudnád ez utóbbit alátámasztani? – vetett közbe Kati.

- Elegendő, ha kinyitunk egy újságot. Nyomokban sincs már meg az nyilas-fasiszta hisztéria, mint a '40-es évek végén volt megfigyelhető. Miért nem? Mert mint mondtam, 1957. május 1-én végtelenül elbizakodtak az elvtársak. Az meg már a következő lépés, hogy istentelen rendszerük pont az erkölcsi alapok teljes hiánya miatt hosszú távon halálra van ítélve. A mi dolgunk a folytatás előkészítése lenne. Továbbá hadd említsem meg azt, hogy annak idején pont a néhai Laci volt az, aki az erőviszonyok megváltoztatására helyezte a

fő hangsúlyt. Soha nem volt még ilyen aktuális ez a gondolat, mint éppen napjainkban.

Az agitációs-propagandabeszédnek is beillő monológot követően Tóni és Kati egymásra sem mert nézni. Jóllehet eddig is minden tőlük telhetőt megtettek, és senki sem marasztalta el őket vélt vagy valódi hibáikért, most mégis az önvád kezdte el őket mardosni. Ezek után már nehezebben számoltak el magukban az elmúlt tizenöt esztendővel. Palkó viszont tovább folytatta.

- A hallgatásotokból arra bátorodom következtetni, hogy nincsen ellenvetések az elhangzottakkal kapcsolatban. – Újabb csend, néhány óvatosabb bólogatásfélével kiegészítve. Ezt meglovagolva Dupla ragadta magához a kezdeményezést, egyszersmind empátiájáról is tanúságot téve.

- Jaj, ugyan már, drága édes anyukám és keresztapám, most pont úgy ültök itt, mint ha a vádlottak padján lennétek! Inkább örüljünk együtt ezen a szentestén! Most már nem csak a nappalok fognak egyre hosszabbodni, és nem csak Megváltónk születését ünnepeljük. Hiszen valamennyiünk előtt új távlatok és lehetőségek nyíltak meg ezen az éjszakán. Elmondhatjuk, hogy még szorosabban egymásra találtunk, és hogy aktívabban haladhatunk a helyes vezérfonál mentén. Amit az ütésváltás után mondtam annak a paprikajancsinak, azt a szívem diktálta. Mint már megbeszéltük, ez nekik hadüzenet, nekünk viszont követendő csapásirány. Most, mára virradóra felébredt mély álmából a hungaristák kopjás-mozgalma! Ez a sorsunk, mert ez a hitünk, noha a jelszó újszerűen hat: a hungarizmus él!

Álljanak bár a Fény, avagy a Sötétség szolgálatában, Krisztus születésének ünnepe számos embert készített cselekvésre. Nem csak a régi-új hungarista kopjások rendezték zilált soraikat, a megszállók közvetlen képviselői is résen voltak. Titokban számos éber szempár vizslatta, hogy vajon ki, hol és mikor fessegeti a korcs „fenyőünnep” nevű kompromisszum szűkös kereteit. A Dupla és Palkó által

elkalapált Ifjú Gárdisták legalább ittas állapotukban felvállalták a templomi provokációjuk kockázatát. Beléjük még szorult ennyi merészség, ha ezt egyáltalán lehet annak nevezni.

A Debreczeni Lóránt százados által vezetett laktanya tőszomszédságában lévő szovjet katonai objektum komisszárja, Mihail Petrovics Goldman sokkalta kényelmesebb metódus alapján fejtette ki tevékenységét. Kiterjedt besúgóhálózatot hozott létre az ezred legmegbízhatóbb, legkönnyebben zsarolható, vagy adott esetben csak leginkább szolgálékú tagjaiból. A szovjet Vörös Hadsereg ide vezényelt katonái és tisztjei így állandó kontroll alatt álltak, még akkor is, ha a politikai tisztjük nem tartózkodott a környéken. A ritka kimaradással, még ritkább szabadsággal, és durva testi fenytéssel fűszerezett külhoni szolgálat így vált az egyszerű szovjet kiskatona számára még nehezebben elviselhetővé.

Goldman elvtárs csak nemrég tért vissza többnapos kiküldetéséről, mert egy másik szovjet helyőrségnek volt szüksége a veterán politikai tiszt tapasztalataira. Történt ugyanis, hogy a vadászgépek fedélzeti géppuskájának kezelésének gyakorlása során az egység politikai tisztje elhunyt. A feladat ugyan csak a géppuska betöltésének és kitérítésének begyakorlására irányult, ám az egyik kiskatona még csőre is töltötte ezt, majd szabályosan kitérítette. Arra már senki sem figyelt ugyan oda, hogy ezzel az eljárással egy lőszer a fegyver töltényürjébe került, mindenesetre a következő katona az utasításoknak megfelelően újratöltés előtt még elsütötte a – szerinte üres – fegyvert. A kirepülő lövedék telibe találta a helyi komisszárt, a gyakorlatot pedig azonnal leállították. A nyomozás során Goldman vezényletével több tucat sorkatonát és tiszthelyettest vertek véresre, hogy felgöngyölítsék az összeesküvés szálait. A „baleset” fogalmát persze nagylelkűen figyelmen kívül hagyták, csakis a politikai töltetű gyilkosság jöhetett szóba. Végül valamennyi érintettet elhelyeztek más-más helyőrségekbe, egy kijelölt szerencsétlent pedig – mint bűnöst – átadtak a hazai büntetés-végrehajtásnak.

Szolgálati helyén most éppen a karácsonyi ünnepkör kapcsán került Goldman hálójába egy frissen ide sorozott közlegény. A komisszár szórakozottan forgatta mutatóujján a lefoglalt bűnjelet, miközben kényelmesen elterpeszkedve várta, hogy az őrség az irodájába vezesse a terheltet. Az érintett harcos személyi lapjának adatait már kívülről tudta, de ezek ellenére is jókora csokor kérdéssel készült. M. P. Goldman neveltetése és felfogása alapján is szeretett, de tudott is faggatózni.

Az íróasztala túlsó oldalára állított szerencsétlen fázósan húzta össze magán zubbonyát, miközben egyszerre volt elfoglalva derékszój nélkül hagyott nadrágjának szinten tartásával, és a kifogástalan tekintet kialakításával. Utóbbi az ő helyzetében különösen komoly kihívást jelentett, hiszen egy Goldman-féle vizslató hajlamú öreg tiszt a szimpla nézésbe is bele tudott kötni.

- Hát magával meg mi történt, elvtárs? – csapta össze a kezeit Goldman tettett meglepéssel. A legény ábrázatán ugyanis egy jókora monokli, és számos kisebb horzsolás ékesítette. A besúgók élhették ki rajta állatias ösztöneiket, amikor rózsafüzért morzsolgatva vallásgyakorláson kapták.

- A többiek azt mondták, hogy kigyógyítanak a babonáimból – felelte amaz kerékbe tört, ruszin szavakkal is fűszerezett oroszszággal.

- Most nézem csak, hogy maga magyar nemzetiségű. Erről is szót ejtünk. Azért is ez a furcsa akcentus, kedves Boros Péter? – váltott nyájasan magyar beszédre a komisszár. Boros már úgyszólván mindenre számított, csak éppen erre nem. Sejthette, hogy a politikai tiszt csak valami minden hájjal megkent figura lehet, de hogy tökéletesen beszéljen magyarul is, az őszintén meglepte. Esetleg földiek lennének? Azt azért már nem lenne ildomos megkérdezni. A szadista öregebb katonák verése utána viszont már egyenesen üdítően hatott rá az anyanyelvén folytatott beszélgetés, de annak lehetséges

okát sem felejtette el. Így tehát inkább csak csendesen dideregve várta a következő kérdést, ami nemkülönben volt meghökkentő.

- Miért reszket? Netán félnivalója van?

- Komisszár elvtárs, jelentem, fázom. A magánzárkában, ahol az éjszakát töltöttem, lábszárközépig ér a víz.

- Ja, persze – mosolygott könnyedén Goldman, mint aki éppen csak átsiklott egy bagatell apróságon –, álljon akkor közelebb a kályhához! Úgy ni! Meg ne fagyjon itt nekem! Már egészen el volt kékülve a szája is, márpedig a szocializmusban a legnagyobb érték az ember. Visszatérve az alapproblémához, ami miatt magát a többiek igyekeztek visszaterelni a helyes útra, és a múlt éjszakát is olyan kellemetlen körülmények között töltötte, az ez – mutatta fel bal kezében a rózsafüzért. Szándékosan fejjel lefelé tartotta, és úgy fogta két ujjával, mint ahogyan a szennyes fehérneműt szokás. – Ez a tárgy, és a hozzá kötődő babonás cselekmény okozta a maga baját, ezt azért csak belátja? Hát most mondja meg nekem: mi szüksége van erre magának, Boros elvtárs?

– Komisszár elvtárs jelentem, a lelkeket táplálom ebből.

- Badarság! Honnan szed maga ilyen zöldségeket? Ezt ha megenné a kutya, megveszne! Egyáltalán, honnan vannak magának ilyen meghökkentő gondolatai?

- Komisszár elvtárs jelentem, engem odahaza így neveltek.

- Szóval innen fúj a szél? Na, hát akkor ennek most jól a végére járunk. Kezdsenek kiiktatjuk ezt a tárgyat, mert ez csak bajt hoz magára – s azzal a rózsafüzért a kályha tűzébe vetette. Boros Péter úgy összerándult, mint akit pofon csaptak. – Ne rángatózzon itt nekem, ha már egyszer a reszketéséből kigyógyítottam, inkább figyeljen rám erősen, mert nem mondom el kétszer!

Boros közlegény tehát kénytelen volt erősen figyelni, mert jól érzékelte a hangnem fokozatos keményedését. Fájtalta ugyan a bérma keresztanyjától kapott kegytárgy elvesztését, de ezt még igyekezett a „bocsáss meg neki Uram, mert nem tudja, hogy mit cselekszik!” krisztusi formulával letudni. A nyájas alaphangú politikai tiszt egyértelműen kardos ateista, és az eddig kapott válaszok eleve nem lehettek az ínyére. Üdvös lesz tehát nem bőszíteni feleslegesen.

- Mondja csak, voltak társai is ezekben a gyakorlatokban?

- Komisszár elvtárs jelentem, mindig egyedül voltam.

- Ahá, szóval ez magánál rendszeres! Akkor inkább máshogyan kérdezem: tud még az ezreden belül olyanokról, akik magához hasonló felfogású?

- Komisszár elvtárs jelentem, nem tudok. Eleve új vagyok még itt. – A politikai tiszt erre már megeresztett egy veretes káromkodást. Nagyobb falatot szeretett volna, de azért így is megteszi.

- Rendben. Azért nagyon remélem, hogy nem csak fecsérlem magára azt a drága időmet. Azt már fel sem merem tétélezni, hogy esetleg párttag lenne. Azt viszont a maga érdekében remélem, hogy tudja, szovjet állampolgárként és a Vörös Hadsereg katonájaként mi a kötelessége? – Boros közlegény kezdte nem érteni az eszme-futtatás új epizódját. Sőt, még csak nem is kapisgálta, hogy hová akarhat kilyukadni Goldman. Őszintén szólva inkább bele sem mert gondolni az elvárásokba. Goldman viszont folytatta. – Persze, maga a nép egyszerű gyermeke, nem holmi agyoniskolázott emberke, mi? Hát jó, akkor felvázolom egész egyszerűen: ha az egész ezred előtt belátja a tévelygését, és megtagadja a hitét, majd annak bizonyságaként felvételét is kéri a pártba, talán tudok a szomorú helyzetén könnyíteni.

- Én ugyan nem tennék ilyet! – vágta ki meglehetősen vehemenciával a katona.

- Nem érti maga szerencsétlen, hogy csak én segíthetek magán? – ordította Goldman magából kikelve.

- Dehogynem értem, tisztelettel.

- Akkor meg miért ilyen megátalkodott?

- Komisszár elvtárs jelentem, én elég sok minden vagyok. Elsősorban magyar és keresztény, de megátalkodott bizony nem.

- Még provokálni is akar a szemtelenségével? Még hogy elsősorban magyar és keresztény! – a komisszár erre már magyarul is olyan gazdagságban kezdte el idézni a fellelhető káromlások árnyaltabb formáit, hogy abba egy kivénhedt igáskocsis alighanem különórakért folyamadott volna. – Maguk mind egyformák, azért is van annyi bajunk ebben az átkozott tartományban! De tudja mit, visszaküldöm fenyítésre, és majd úgy egy hét múlva meglátjuk, hogy mire is jutunk. – Goldman bekurjantotta az őrséget, azok pedig megéreztek, hogy ismét zöld utat kaptak a basáskodásaikhoz.

A politikai tiszt nem érzett sem különösebb kudarcot, még kevésbé pedig sajnálatot. Indokolatlannak tartotta mindkettőt, elvégre ebben a rendszerben mindenki nagyon gyorsan megtörhető. Ezek az emberek továbbá saját maguknak keresik a bajt. Nem túl gyakran, de időnként azért felbukkan egy-két ilyen renitens, akikkel kiváló elrettentő példát lehet statuálni. A politikai tiszt öreg motorosnak számított már, az ő számára ezek az esetek még szükséges papírmunkát is jelentettek a statisztikák miatt. Ezen is túljutva a jól elvégzett munka tudatában ebédhez készülődött, mikor újabb leleplezett katonáról futott be jelentés. Ezúttal egy leszerelés előtt álló bakát kaptak imádkozáson. Mihail Petrovics Goldman ezen már őszintén meghökkent. Itt most ragályossá kezd válni a klerikális fertőzés, vagy esetleg ez mégis valami szervezett összeesküvés? Első meglepettségén túljutva sem kezdett azonban holmi hübelebalázs módjára az ügy felgöngyölítéséhez. Előhalászta a szóban forgó katona aktáját, és

áttanulmányozta. Vlagyimir Vlagyimorovics Karponzskij örvezető... két éve párttag... Miből lesz a cserebogár?! Ungvári lakos... Itt a komisszár fejében isteni – akarom mondani hirtelen hatalmas – szikra gyulladt: összehasonlította Karponzskij örvezető személyi anyagát Boros közlegényével. Földrajzi ismeretei tudatában leszúrte, hogy ezek ketten hellyel-közzel földiek, mivel Boros munkácsi. Ezzel az erővel tehát akár már a civil életből is ismerhetik egymást. Nem, ez így túlon túl egyszerű. Az alakulataik és a beosztásuk alapján sem találkozhattak túl sokat, de a biztonság kedvéért Goldman sorban telefonvégre kapta az illetékes tiszteket. Ezek is csak a fenti feltételezést erősítették meg. Külön zászlóalj és külön század, ráadásul az öreg katona már csak elvből sem áll le komázni egy újonccal. Nincs más hátra, szóra kell bírni ezt a világnézeti renegát tisztet.

Karponzskij közel annyira megviselt állapotban volt, mint Boros, mivel társai kegyetlensége most őt sem kímélte. Goldman viszont ismét magára öltötte legbarátságosabb arckifejezését, és hangjában kellő mennyiségű aggodalmat vegyítve fordult az elővezetett delikvenshez.

- Karponzskij elvtárs! Miket kell, hogy megérjen az ember?! Szeretném azt hallani, hogy ez az imahistória csak valami fatális tévedés, vagy esetleg egy rosszindulatú szóbeszéd. – Konok csend a válasz. Csak a katona szemeiben felizzó feneketlen gyűlölet felelt minden szónál beszédesebben, és a rutinos róka politikai tiszt megértette a feleletet. – Idefigyeljen, én már túlságosan is fáradt vagyok az efféle játékokhoz. Feltételezem, hogy nem ment el teljesen a józan esze, úgyhogy most felszólítom, hogy válaszoljon egyértelműen! – Karponzskij csak vágott egyet a fejével, és előszedte a zubbonya bal zsebéből minden hithű bolsevik legféltettebb kincsét, a piros fedeles párttagsági könyvecskéjét. Demonstratív módon felmutatta a komisszár felé, majd mielőtt Goldman egyáltalán felocsúdíhatott volna, döngő léptekkel a kályha előtt termett, és a dokumentumot a lángok martalékául dobta.

- Úgy!? – hördült fel Goldman, mivel egy ilyen huszáros vágásra egyáltalán nem számított. Mielőtt azonban elborította volna agyát a vér, fújtatva körüljárta párszor a tagkönyvégetőt, és próbált újra racionálisan gondolkodni. Boros közlegény is nagyon messzire merészkedett, de Karponszkij már minden lehetséges határt áthágott. Ezek tehát a száraz tények. Első lendülettel berakatta áldozatát egy ugyanolyan lyukba, mint amilyenben Boros is töltötte az előző éjszakát, majd nekiállt újra kispekulálni a követendő taktikát.

Új gondolatként felmerült, hogy miképpen a nagy tüzek is kioltják egymást, ezt a két ájtatoskodót is ki lehetne egymás ellen játszani. Annál nagyobb lesz majd a visszhangja a legénység többi tagja között, hiszen nem csak a Párt éberségére és tévedhetetlenségére derül fény ismét, hanem a tévelygés tarthatatlanságára is. Mihail Petrovics Goldman politikai tiszt tehát kezdett egészen elégedett lenni saját géniuszával, míg a keresztény hitvallók meglehetősen purgatóriumi körülményeket voltak kénytelenek elszenvedni. Az idő egyértelműen utóbbiak ellen dolgozott. Úgy egy végtelennek tűnő héten át csak rabkoszt, rengeteg vegzatúra, és némi félhivatalos ütlegetés állt előttük, mint vesszőfutás. Ez tetézve még a magánnyal és az emberi szó nélkülözésével, ami már kezdte kikezdeni a bolsevik pokolban vergődők testi-lelki immunrendszerét. Továbbra is egymástól függetlenül imádkoztak tovább, miközben lassacskán maguk sem tudták, hogy mit remélhetnek. A fohászok meghallgattatásának fogták fel azt, hogy a nyolcadik napon a sötétzárkák ajtaja megnyílt. Az eddigi körülményekhez képest konszolidált küllemű cellába kerültek mindketten. Sokáig csak lehunyt szemmel élvezték a bágyadt téli napsütést, amit már napok óta nélkülözni kényszerültek. A barátkozás már némileg keretek közé szorult, mert megtorpant az ellentéteken. Boros jobban beszélt ugyan ukránul, mint oroszul, tehát ilyen akadály nem képződhetett közöttük és az ungvári legény között. Az viszont váltig bosszantotta, hogy a megszólításnál is miért ragaszkodik ez az ukrán az oroszos módihoz. Péter helyett Pjotr, és még az apja

keresztnevére is kíváncsi volt, Az öreg Borost történetesen Andrásnak hívták, így a magyar közlegény Pjotr Andrejevics lett. Ellenkezni viszont már csak a katonakorban, illetve a rendfokozatokban megnyilvánuló különbségek miatt sem volt ildomos. Csak miután alaposan kivitázták magukat a közös szülőföld elnevezéséről, hogy tudniillik Kárpátalja, avagy Kárpát-Ukrajna-e szűkebb hazájuk neve, mintegy mellékes kérdésként merült fel, hogy tulajdonképpen ki miért is lett ilyen keményen megfenyítve. A kisebb mártíromság ténye aztán mintegy varázsütésre ledöntötte a köztük húzódó mesterséges falakat, és betemette a torzsalkodás lövészárkait.

- Száz szónak is egy a vége, Pjotr Andrejevics – foglalta össze gondolatait rég tapasztalt mosolygás közepette Karponzskij. – Jóllehet nem egy nép fiai vagyunk, mégis egy a szülőföldünk. Nem azonos a felekezetünk, mégis az egy igaz Istent valljuk és dicsérjük. Nem azonos az előéletünk sem, mert te ez idáig is ódzkodtál a vörösöktől, míg én egy gyengébb pillanatomban párttagnak álltam.

- Ezzel eddig nem nagyon dicsekedtél, Vologya – lepődött meg Boros.

Nem volt azonban mód a magyarázatra, mert az őrség sétálni vitte a foglyokat. Ez is merőben újfajta gyakorlat volt, ráadásul igen szokatlan lebonyolítási módozattal. Más időben, de két külön udvarrészen levegőztették a fogva tartottakat. Ez az apróság ugyan cseppet sem volt a fiúk ellenére, mert egyszerűen csak örvendtek a friss levegőnek. Goldman komisszár viszont nem véletlenül alakította így a körülményeket. Emberei folyamatosan azzal tömték a két kárpátaljai legény fejét, hogy a másik fél mi mindent hord össze emennek a háta mögött, meg hogy a másik fél nem egyéb, mint a politikai tiszt spiclije, stb. A komisszár viszont a saját csapdájába esett: abból indult ki, hogy mindenki ugyanolyan, mint ő maga. Nem számolt a szeretet, a bizalom, és a hűség eszményeivel, amelyek immáron a két elzártat is összekötötték. Mindent alaposan meghánytak-vetettek, miközben a zárkaajtajuk elé rendelt vájt fülű

őrséget a gutaütés kerülgette, mert nem értettek semmit. Annyi sütnivalójuk azért mégis csak volt a fiúknak, hogy a lehető legtávolabb húzódva, ruszinul suttogva tárgyalják meg a helyzetet. Mindettől Goldman kezdett egyre idegesebbé válni, noha elég türelmes embernek tartotta magát. Már az is megfordult a fejében, hogy ezeket a rebellis elemeket is úgy likvidálja, mint ahogyan korábban már sikerült többektől megszabadulni: a delikvens éleslövészeten is csak vaktöltényt kapott a kézifegyveréhez, viszont egy „eltévedt” golyó örökre elnémította. Szimpla baleset a kiképzés során, a statisztika meg ugyebár olyan, akár a női fehérmű: a lényegét ugyan elfedi, de gondolatébresztésre alkalmas. Egy ilyen radikális, mégis roppant egyszerű megoldáshoz most viszont már túl messzire jutottak a játszmában. Újabb napok teltek el, egészen felcserélődött hangulati háttérre épülve. Tudniillik, az elzártak egész túrhetően érezték magukat, míg a körmönfont módszer mellett kénytelen-kelletlen kitartó Goldman egyre inkább kezdte rágni a kefét. Igazi muzsikaként hatott a füleinek, amikor az őrség parancsnoka a megfigyelt zárkából kiszűrődött hangos szóváltásról tett jelentést. A politikai tiszt nem restellett személyesen is odasietni, hogy közvetlenül is figyelemmel kísérhesse a fejleményeket. Meg volt róla győződve, hogy most pontot tesznek az ügy végére. Mikor odaért, a folyosón is tisztán hallhatóak voltak a benti dulakodás zajai. Éles csattanások, tompa puffanások hangjaiba vegyült néhány félig kimondott trágárkodás. Goldman elégedetten felnevetett, vagyis inkább lószerűen nyerített, amely hang egyfajta sajátos ismérve is volt. Ezt követően a cellai csatazaj elült pár percre, majd valaki dörömbölni és kiabálni kezdett belülről.

- Őrség! Elvtársak! Valaki! Megöltem, meghalt, jöjjön már valaki!

Goldman szinte kitepte az őrparancsnok kezéből a szorongatott kulcsot, majd fittyet hányva a legalapvetőbb óvatosságnak és beosztottja halvány tiltakozásának, ő maga rontott be elsőként. A látvány valósággal földöntúli gyönyörűséggel töltötte el. Boros

közlegény arccal lefelé feküdt a földön, teljesen mozdulatlanul. Karponszkij tépett ruhában, borzas üstöke alól nézett egykedvűen a politikai tiszt után betóduló őrségre. Immáron együtt voltak mind, az őrparancsnok beosztású tiszthelyettes és a két kiskatona.

- Most! – kiáltotta Karponszkij, mire Boros oldalirányból térdkalácson rúgta az őrparancsnokot. A tiszthelyettes felüvöltött a fájdalomtól, és a padlóra hanyatlott, ám a magyar villámgyorsan le is szorította. Goldman a pisztolyához kapott, amit viszont Karponszkij kicsavart a kezéből, sőt a következő pillanatban már a halántékához is szorította, a komisszárt pedig élő pajzsként tartotta maga elé. Boros is talpra szökkent, és szintén maga elé fordította az őrparancsnokot, mire a két közlegény automatikusan célra tartotta a fegyverét. A rend kedvéért az ukrán felvázolta a lehetőségeket:

- Ha megmozdultok, lövök! Először titeket, azután meg ezt a vörös patkányt.

Ilyen minimális távolságnál a gépkarabélyok jóval nagyobb kaliberű lövedékének igazán nem jelentett volna akadályt egyszerre két testen is keresztülhatolni, és mi tagadás, az egyik orosz kiskatona el is játszott ezzel a gondolattal. Sokakhoz hasonlóan ő maga is szívből utálta Goldmant, és így már a jogos önvédelem kategóriáját is latolgatta. Ezt mondaná ugye a hadbírószágon, miközben azon bűnéért, hogy nem tudta megvédeni a komisszár elvtársat, enyhítő körülmény lehetne a dezertőrök likvidálása.

- Le a fegyverekkel, elvtársak! – Goldman szinte már könyörgött. Az őrség tagjai összenéztek, és az engedelmesebbik legény rögtön engedelmeskedett is. Társa, aki kevésbé mutatkozott készségesnek, ugyancsak követte a komisszári utasítást. Így, hogy teljesen magára maradt, nem mert kockáztatni. A lázadók magukhoz vették újdonsült foglyaik összes fegyverét és lőszerét, a két őrt becsukták a cellába, a komisszárt és az őrparancsnokot pedig túszként magukkal vitték. Amazok igyekeztek együttműködőek lenni, így akadálytalanul jutottak

el Goldman szolgálati autójáig. A komisszárt a sofőrülésbe ültették, jobbjára az őrparancsnokot. Mögöttük a két szökevény kibiztosított gépkarabéllyal, melynek csöve erőteljesen az üléstámlának nyomódott.

- Merre? – rebegette Goldman idegesen.

- Ki a főkapun, utána majd meglátjuk – vezényelt Karponszkij –, és a fegyverrel való döfködéssel még egyszer nyomatékosította a lehetőségeket – Ha megnyikkantok, keresztüllőlek benneteket! Viszont ha már nem lesz szükségünk rátok, szabadon bocsátunk. Ezzel is jellemezzük majd, hogy mi nem vagyunk olyanok, mint ti.

- A kapusok értelemszerűen nem kötekedtek. Ha egyszer a nagy hatalmú komisszár elvtárs negyedmagával kiautózik, hát csak hadd menjen. A vakmerő szökési terv második fázisa is sikerrel járt tehát. Talán ötven kilométert ha autózhattak, amikor Karponszkij megállította a járművet. A környék megfelelően elhagyatott volt, de azért Boros még az út mentén húzódó mély árok aljáig is leparancsolta foglyaikat.

- Lehasalni! Nehogy megfújjon benneteket a szél, vagy felfedezzen az ellenség légi felderítése! Reméljük, hogy személyesen már nem kell találkozunk ebben az életben! Mindenképpen így lesz a legjobb – búcsúzott Karponszkij.

Mire aztán a két lefegyverzett, ámde megkönnyebbült vöröskatona felkecmergett a meredek és havas árokparton, az elorzott szolgálati gépkocsi már messze járt. Gyalogszerrel vágta neki a műútnak, toronyiránt a laktanyájuk vélt irányába. Némi kutyagolás után szerencsésen leintettek egy civil autót, és azzal vitették magukat tovább. Alkalmi sofőrjük – egy középkorú férfi – mintegy ismerkedési jelleggel sietett is leszögezni, hogy ő bizony régi munkásőr.

- Derék, igen derék – bólogatott gépiesen Goldman, noha a legszívesebben a fogait csikorgatta volna a tehetetlen dühében. A

beszédes magyar elvtársba mindenestre szorult annyi sütnivaló, hogy a Vörös Hadsereg jelenlévő képviselői zilált külsejének okát nem firtatta. Könnyedebb témára terelve viszont a szót, lelkesen dicsérni kezdte a komisszár hibátlan magyar kiejtését.

- 1945 óta itt szolgálok – reagált Goldman némileg megenyhülve –, volt tehát időm megtanulni az önök nyelvét.

- Ó, már '45 óta? Akkor komisszár elvtárs derekasan kivehette a részét a nyilas-fasiszta bitangok szétveréséből.

- Meghiszem azt, elvtársam! Benne voltam a sűrűjében, első perctől fogva, és meg is fizettem az árát a vakmerőségemnek. Nézzen csak ide! – mutatta fel a jobb kézfejét a munkásörnek, aki elismerő bólogatás közepette konstataálta a politikai tiszt gyűrűs- és középső ujjának hiányát. Szent meggyőződéssel hitte, hogy a felszabadító Vörös Hadsereg hős katonája harci cselekmény, például kézigránát robbanás következtében szenvedhetett maradandó károsodást. Amaz persze nem kötötte az orrára, hogy az ominózus sérülést '45 késő tavaszán a kopjások elleni hajsza során szerezte. Egészen pontosan egy feljelentés útján nyakon csípett egykori csendőr őrmester vallasása során fogatosított brutális bántalmazásnak volt ez az eredménye. Az eredmény itt meglehetősen faramucira sikeredett, mivel a magatehetetlen áldozat egyik kitört foga sebezte fel jó mélyen a vitézkedő Goldman öklét. Ez a kezdetben lebecsült karcolás aztán alaposan elfertőződött, így áldozott Mihail Petrovics Goldman politikai tiszt két ujjának elvesztésével áldozott a heroikus küzdelem oltárán.

A gépkocsi fűtése kifogástalanul működött, így Goldman végig kigombolta a köpenyét. Érdeklődő sofőrjének fürkésző tekintetét ez sem kerülhette el. A munkásör lopva szemügyre is vette utasa kitüntetés-kollekcióját, amit ugyancsak nem állhatott meg szó nélkül.

- Engedelmeivel, komisszár elvtárs, de nem tudom nem észrevenni, hogy ön milyen szépen dekorált tiszt. Nagyjából ismerem is a szovjet kitüntetések, azt viszont sajnos magam sem tudom, hogy az a narancssárga-kék-narancssárga szalagsáv milyen érdemrendet jelöl? Miért nincsen rajta medália? Netán elveszítette volna? De akkor meg biztosan lehetett volna pótolni valahogyan.

- A kitüntetésem helyett miért nem inkább az utat figyeli az elvtárs? – csattan fel Goldman, mert ez már sok volt neki. Azt már azért nem feltételezte a másik félről, bármilyen jó elvtárs és harcos munkásőrvédélmezője volt is a magyarországi népi demokráciának, hogy jó néven veszi a Budapest bevételéért kapott érdemrend szövegezését. A szovjet felsőbb vezetés óvatosságát dicsérte ugyanis ez a rendelkezés, hogy a Vörös Hadsereg katonái és tisztjei Magyarország közigazgatási határain belül a Budapest elfoglalásáért kapott kitüntetést nem viselhették, csupán annak szalagsávját. Mégsem eshettek ugyebár a saját maguk ásta verembe: anno erőszakosan kiiktatták a klasszikus és a nyugati nyelvek oktatását, helyettük pedig monopolhelyzetbe hozták az orosz. Ennek hatására 1970-re már akármelyik felső tagozatos általános iskolás nebuló le tudta volna silabizálni a szovjet katona bácsikat dekoráló plecsnik cirill betűs feliratait... Az „elfoglalás” és a „felszabadítás” kifejezések közötti különbségek értelmezése pedig ugyancsak nem igényelt volna nagyobb felkészültséget.

Mindenesetre a diskurzus fonala itt megszakadt. A laktanyához érve a katona elvtársak még felbőfögtek ugyan némi köszönetfélét, sofőrjük pedig utoljára is próbált minél lelkesebben farkat csóválni „a dolgozó népet szolgálom”, illetve „éljen a szovjet-magyar barátság” szlogenekkel, ám eredmény nem keletkezett. A derék munkásőrparancsnok ezt úgy könyvelte el, hogy a tiszteletre méltó szovjet elvtársak alighanem roppant elfogultak, esetleg valami titkos küldetést hajtottak végre. A szívességfuvarnak ugyanakkor nyoma kellett, hogy maradjon, tehát még valami elismerésképe is leeshet. A legközelebbi munkásőrgyakorlat pihenőjére legalábbis már megvan a

nap története, természetesen megfelelően kibővített és átszínezett verzióban.

A szovjet laktanyaórség kapusai jártak a lehető legeslegrosszabbul, a visszatérő politikai tiszt ugyanis rajtuk töltötte ki dühének első hullámát. Befelé haladva aztán Goldman folytatta ámokfutását. Úgymond ítélt holtak és elevenek felett, ledorongolva minden egyes, a keze ügyébe kerülőt annak vélt vagy valódi mulasztásaiért. A megoldást még korántsem látta, csupán tombolt, mint a gátját átlépő folyam. Akik ismerték ezen stílusjegyét, vagy legalábbis megtehették, hogy elkerüljék, azok most igyekeztek is kitérni előle. A kevésbé szerencsések így továbbra is mind áldozatul estek. Régóta alkalmazott és bevált metódus volt ez. Az irodai szolgálatra beosztott kiskatonának volt annyi lélekjelenléte, hogy csak az aggasztó jelenségek lecsillapodásával jelentette a politikai tisztnek a szomszédos szobában várakozó magyar katonai küldöttséget. Goldman arckifejezése most is bámulatos gyorsasággal, mintegy kaméleonszerűen változott meg. Nemrég még őrvongásról tett tanúbizonyságot, mostanában már inkább a fásultság mutatkozott rajta, ám a hír hallatán már töprengővé változott. Magyar katonai delegáció? Kicsodák? Honnan? Minek? A szomszéd laktanyából, persze. Bizonyára az újévi tiszteletköröket akarják lefutni a helyi elvtársak. Bármennyire is alkalmatlannak tűnt most ez a protokoll-látogatás, a „farkas alá farkasverem” elmélete alapján mégis lehet mód a szomszédok hasznosítására. Goldman tehát azon melegében, zilált külcsínnel, és üres pisztolyokkal a váratlan vendégek felé sietett. A válogatott pártkatonákból verbuvált díszes kompániát maga Sinka főhadnagy vezette. Még hozzá sem tudott a bebiflázott frázisaiba kezdeni, mert Goldman legott a lényegre tért.

- Kedves elvtársak, nézzék el nekem kérem ezt a leharcolt állapotot és amiért megvárattam önöket, de egy rendkívüli esemény történt a laktanyánkban. Egy idáig felderítetlen összeesküvést kezdtem el felgöngyölíteni, és két főkolompost lecsukattam. Cinkosaik segítségével azonban kitörtek a zárkájukból, jómagamat és egy kiváló

elvtársamat pedig túsul ejtve a laktanyát is sikerült elhagyniuk. Csak igen nehéz és veszélyes küzdelem árán tudtunk megszökni a fogságukból, és most láthatják, itt vagyok. Nem tiszteletlenségből vagy rendetlenségből fakad tehát az önök ilyen minőségű fogadtatása.

- Tudunk esetleg segíteni valamiben, komisszár elvtárs? – készségeskedett Sinka. Szovjet kollégája a legszívesebben karvalyként csapott volna le rá, de még kicsit inkább feszítette a srófot.

- Igazán figyelemreméltó a szándékuk, de alighanem meg tudjuk oldani önerőből is.

- De komisszár elvtárs, mégis csak azért vagyunk fegyvertársak és elvtársak, hogy vállvetve segítsük a másikat.

- Valóban, és egyenlőre csak megköszönni tudom a segítő szándékot. Most pedig, ha megbocsájtanak, intézkednem kell. A viszontlátásra!

- A Sinka-különítmény tehát vegyes érzésekkel búcsúzkodni kezdett, amit tetézett az is, hogy Goldmann – tekintettel bokros teendőire – csupán a főhadnagynak adott kezet, majd a magyarok kivonulását meg sem várva, visszaindult az irodájába. A következő meglepetés a kapunál érte a vendégeket, mivel az őrség visszairányította őket a tárgyalóterembe. Újabb találgatások következtek, hiszen ez a magatartás sem volt szokványosnak nevezhető. Goldman képe, mely oly könnyen nyújtott teret behízselgő mosolynak, most leginkább megrendültséget tükrözött. A visszatért magyarokhoz drámai hangszínnel szólott:

- Elvtársak! A helyzet sokkal súlyosabb, mint azt feltételeztem. A dezertőrök felkutatására és hadbíróság elé állítására nincsen elegendő nélkülözhető emberem. Eleve nem kaptam meg az engedélyt a magasabb pártszervektől, hogy a speciális képzett elvtársakat, mint például a föld-föld rakéták kezelőit, elvonjam az eredeti beosztásukból. Az összeesküvés itteni szálainak felgöngyölítése az

összes egyéni energiámat felemészti, tehát elképzelésem sincsen az említett szökevények ártalmatlanításnak módjáról.

- Komisszár elvtárs – vágott közbe lelkendezve magyar kollégája –, tisztelettel tartanám magamat a negyedórával ezelőtti felajánlásomhoz: a lövész zászlóaljunk személyi és technikai állománya a rendelkezésére áll.

- Ezt a nagylelkű elvtársi segítséget továbbra is csak megköszönni tudom. Ugyanakkor ne lődözzünk ágyúkkal verebekre. Egy zászlóalj helyett bőven elegendő lesz egy század riadóztatása is. A többiek végezhetik a megszokott feladataikat. Az akció operatív központja természetesen a mi laktanyánkban lesz, és rádióon tartjuk az összeköttetést önökkel. Szeretném továbbá kihangsúlyozni, hogy a mozgósított század legénységével tudatosítsák, ami szükségeltetik: a dezertőrök veszélyes, felfegyverzett fasiszta elemek, akiknek ártalmatlanítására minden eszköz indokolt és megengedett. Osztasson éles löszert, és adja ki a tűzparancsot is! Kézre kell őket keríteni, élve vagy akár halva, mert itt most a Vörös Hadsereg tekintélye, továbbá a népeink közötti barátság megbonthatatatlansága forog kockán. Utóbbi annál is inkább kiemelt fontosságú, mert a két szökevény közül az egyik magyar származású. Anyanyelvi környezetben sokkal könnyebben boldogulhat.

- Mindent értek, komisszár elvtárs – bokázott Sinka, akár egy stréber hivatalnokszolga –, és szíves engedelmével már haza is telefonálnék megtenni a szükséges előkészületeket. Azzal is időt takarítunk meg.

- Természetesen. Mielőtt azonban visszatérne, hogy vállalt feladatába személyesen is belevesse magát, a fegyverbarátságunk szimbolikus megpecsételésére akár koccinthatunk is egyet. Erre mindig kell, hogy legyen időnk. Egészség!

A rituális Sztloicsnaja-vodkázást követően Sinka tényleg hatalmas elánnal vetette be magát a vállalt feladat teljesítésébe. Homokszem

csupán akkor került be a jól olajozottnak vélt gépezetbe, amikor a riadóztatott lövész századot – Dupláék egységét Szekerész hadnagy parancsnokságával – sehogy sem sikerült mobilizálni. A század három szakasza közül kettő teljes menetfelszerelésben várta a teherautók megérkezését, ám hiába. A farkasordító hidegben a szállítóeszközök zöme sztrájkba lépett. Sinka persze egyből szabotázszt, sőt a két szovjet kiskatona szökésével is összefüggő magatartást szimatolt. A sofőröknek és szerelőknek minden ügyességükre szükségük volt, hogy az akadályt még jelentős késéssel is, de leküzdhessék. A rendelkezésre álló holt időt Sinka arra használta fel, hogy a harcosokat ideológiai útravalóval lássa el. Szó esett az összes létező frázis szövegpanelről, ami csak ide volt illeszthető: a megbonthatatlan magyar-szovjet fegyverbarátságról éppúgy, mint az állig felfegyverzett fasiszta összeesküvőkkel szembeni kíméletlen fellépés fontosságáról. Végül a technikai akadályok leküzdését követően útra kelhettek. Szekerész jobban örült volna, ha Sinka inkább hátramarad, és nem kotnyeleskedik bele a tényleges végrehajtásba, de a politikai tiszt erről hallani sem akart.

- „A párttal, a néppel egy az utunk!” – szavalta egy hivatásos forradalmár elszántságával, amit a hadnagy igyekezett minél kisebb feltűnés mellett tudomásul venni.

A teherautókon zötykölődő honvédek érthetően kevésbé voltak lelkesek, különösen a feladat természetéből fakadóan.

- Ugyan hová és merre tart ez a két szerencsétlen Iván? – mélázott valaki, kisebb lavinát indítva el ezzel.

- Ők is beláthatnák, hogy esélytelen ez az egész. Ilyenkor ez a módi: kiosztva az éles lőszer, meg a tűzparancs.

- Csak reménykedhetünk, hogy ha megtaláljuk őket – mert úgysem tudnak elbújni –, akkor még időben észbe kapnak, és megadják magukat.

- Esetleg ha szép csendben megfagynának valahol...
- Mindenkinek így lenne a legjobb, mert ezek a muszkák nem szoktak viccelődni: a sajátjaikat is lelövik, mint a veszett kutyát.

Míg a jobb érzésű sorállományúakat ezek az egyszerű, ugyanakkor nagyon is emberarcú problémák aggasztották, Sinka főhadnagy más miatt kezdett nyugtalankodni. Tudniillik az, hogy elindultak elvtársi segítséget nyújtani a nehéz helyzetbe került szovjet fegyverbarátoknak, még nem jelenthet egyet a megoldással. A derék és tiszteletreméltó Goldman elvtárs ugyanis csak az utolsó ismert tartózkodási helyüket, az adott jelzésű út kilométerszelvényét tudta megadni, semmi többet. Azzal biztatta a magyar felet, hogy majd menet közben pótlásra fognak kerülni a szükséges információk – annak függvényében persze, hogy milyen eredményeket tud felmutatni a belső nyomozás a szovjet laktanyában. Márpedig ki az a szektás, elhajló, valamint párt- és népellenes, aki kételkedni merészel egy veterán szovjet komisszár munkájának eredményességében? Jóllehet kételkedésre nem került sor, de tájékoztatásra sem, pedig Goldman tényleg minden tőle telhetőt elkövetett. Az üldözők tehát megtorpantak, és az említett kilométerszelvényénél olyan tanácstalanul álldogáltak, mint egy kisközség. Közben beesteledett, és Szekerész hadnagy nagy megkönnyebbülésére éppen egy ilyen lehetetlen helyzetben futott be a szovjet kaszárnyából a hír: egy mezőőr látott két katonát egy fedett őzetetőnél. Gyalog voltak, tehát nem juthattak messzire, a sötét viszont nekik kedvez. Bár az a bizonyos vadetetői találkozás is közvetlenül alkonyatkor volt, tehát a sötétben való üldözés veszélyes és eredménytelenséggel fenyegető mivoltát még a fanatikus Sinka főhadnagy is belátta.

- Most tehát hogyan tovább? – tette fel a cinikus mellékízű kérdést Szekerész hadnagy. – Ha a saját körleteinkbe visszatérünk, az ugyan időveszteséggel jár, de még mindig ez a legbiztosabb pont.

- Természetesen jelentjük az eddigi eredményeinket Goldman elvtársnak – húzta alá gyorsan Sinka, mintha legalábbis olyan sok eredményről számolhatott volna be.

A rádiós kapcsolatfelvétel és a helyzetjelentés gyorsan meg is történt, majd némi hallgatás után Gelb galuskás hangon további intézkedésig való helyben maradást vezényelt. Szekerész nem is tudta nem észrevenni ezt a tényezőt, hogy a politikai tiszt milyen vontatottan formálta a szavakat.

- Szegény komisszár elvtársnak mintha kissé fáradt lett volna a hangja.

- Nem is csodadolog ez – kelt kötelességszerűen kollégája védelmére Sinka –, hiszen a mi munkánk nagyon sokszor emberfeletti erőfeszítéseket követel.

A hadnagy nem is tudta hirtelen, hogy nevéssen-e, vagy inkább kiköpjön, noha egyik sem lett volna túl taktikus lépés. Ez irányból felgyülemlett fölös energiáját végül némi sétával vezette le. Mire visszatért, megszületett és átadásra került a megoldás.

- Goldman elvtárs most is remek vezetőnek bizonyult – csahoskodott Sinka –, mivel bokros teendői mellett is gondoskodott a számunkra megfelelő szállásról.

Szekerésszel megismétlődni látszott az előbbi jelenség, de azért sikeresen erőltette magára az érdeklődő mimika maszkját. Sinka kiadta az indulási parancsot, és csak menet közben tájékoztatta tisztársát a csodás szovjet szervezői munkáról. A pillanatnyi tartózkodási helyüktől alig hét kilométernyire lévő általános iskola felé vették az irányt. Ennek az intézménynek az igazgatóját lármázta fel ugyanis Goldman, hogy párt- és katonai érdekre hivatkozva bocsássa a dezertőröket üldöző különítmény rendelkezésére a tornatermet. A direktor sikeresen leakasztotta a szögről az ezúttal illetékes elvtársnak titulált pedellust, aki a gyakorlati lépéseket is foganatosította, így a honvédeknek nem kellett visszatérniük

laktanyájukba. A hideg vacsorát követően így legalább valóban emberhez méltó körülmények között térhettek nyugovóra: fűtött teremben, matracokon. Még csak stokizniuk sem kellett.

A szálláskörülmények legutolsó eleme igaz volt a két szökevényre is: a katonai fegyelem bevett szokásait elhagyták, noha fűtés csak igen rendhagyó módon állt a rendelkezésükre. Útjuk egy szarvasmarhatelepen állapodott meg, mivel a felhős-sötét éjszakában képtelenek voltak tovább tájékozódni. Boros közlegény odahaza egy kolhozban dolgozott, így Karponszkij összes tiltakozása ellenére is aránylag magabiztos léptekkel vette az irányt elletőistálló felé.

- Tudsz esetleg jobb helyet ennél? – ironizált az ukránnak, akit végül is az elfogadható belső hőmérséklet győzött meg. Egy üres tehénboxban bőven találtak szalmát, ami kényelmes fekhelyül kínálkozott. A csönd és a meleg szinte újdonságként hatott rájuk. Noha ildomosnak tűnt volna felváltva örködniük, a kimerültség minden más érzésüket elnyomta. Nem alhattak túl sokat, mert még sötét volt, amikor paradox módon füttyszóra ébredtek. A meglepő és számukra egyben rémisztő hang forrása egyébként az éjszakás műszak tehenészétől származott, aki szokásához híven meghatározott időközönként végigbarangolta a telep zugait. A két katonának felocsúdni sem volt ideje, majd az élesen felgyulladó villanyfénynél csak még jobban összezavarodtak. A következő pillanatban már egy trágyahányó vasvilla meredt a mellkasuknak. Karponszkij ösztönszerűen a fegyvere után nyúlt, de Boros lenyomta azt.

- Vologya, az Istenért, ne csinálj örültséget!

- Szó sincs örültségről, de akkor se riogasson!

- Bocsásson meg neki – fordult Boros az öreg TSZ-dolgozóhoz, immáron magyarul –, de az ember ilyenkor egy kissé ijedős.

A villa fenyegető hegye lassan leereszkedett, és a bizalommal vegyes tanácstalanság jeleként visszaminősült alkalmi támasztékká. Gazdája

szemmel láthatóan a hetedik évtizedét taposta életének rögs ösvényén, tehát már megélhetett egyet s mást. Nem vesztegette a drága időt sem nevének közlésére, sem pedig oktalan kérdésekre, mert még a TSZ-elnök elvtárs által is csak Feri bácsiként tisztelt kisöreg ahhoz túlságosan is szófukar volt. Süldő legény korából még voltak emlékei az első világháborúból, megtapasztalta az őszirózsás felfordulást, a román megszállást és a vörös terrort, büszkén vitte sorsának keresztjét Horthy negyedszázada alatt is, majd fegyvert fogott '56 forró őszén, most pedig már csak egy kis nyugalmat kívánt. Erre ki tudja, hogy honnan, idecsöppen az elletőistállóba két szovjet egyenruhás fiatalember. Mindenesetre a Feri bácsi mögött lévő gazdag élettapasztalat most a jelenség megfontolt kielemezésére sarkallta.

Az az időszak már elmúlt, amikor a Vörös Hadsereg egyenruhájának olyan ázsiója volt, hogy azt felöltve lehetett volna a zavarosban halászni, főleg hogy mára a szovjet katonai rendészek elég keménykezűekké lettek kinevelve. A közvetlen környéken továbbá nincsen szovjet laktanya, vagy gyakorlótér, ahonnan ez a két ágrólszakadt esetleg elkóborolhatott volna, tehát csakis katonaszökevények lehetnek. Más ilyenkor nincsen az egész szarvasmarhatelepen, bár ezt a katonafiúk nem sejtetik, ezért sem lőhettek. Kár is volt olyan agresszívan fellépni, de hát jól is szólt ez a magyar ajkú legény, az ember gyereke ilyenkor felettébb ijedős. A továbbiakban mindenesetre tovább élnek azok a nép bölcsességek, mely szerint „hallgatni arany”, valamint „élni és élni hagyni”.

Miután Feri bácsi imígyen meghányta-vetette magában a következtetéseit, egy információt azért még kegyeskedett a szökevények tudtára adni.

- A fejősök ötre jönnek. – Azzal komótosan megfordult, és mintha az a világ legtermészetesebb dolga lenne, továbbra is füttyörészve folytatta ellenőrző körútját.

- Beszélj már vele! – könyökölte oldalba Karponzskij Borost.

- Izé... most meg hová megy, tata?

- Dógomra – jött nagylelkűen a Feri bácsinál már szószátyársági határokat feszegető felelet.

- Mit mondott? – rimánkodott az ukrán, akit váltig zavartak a nyelvi korlátok. Odahaza könnyen megtanulhatott volna magyarul is, ám ezt a rövidlátó lustasággal ötvözött gögös ostobasága nem engedte.

- Azt, hogy fél ötig nyugodtan dögölhetünk, utána viszont szednünk kell a sátorfánkat.

Nyugodt pihenésről persze szó sem lehetett, de felváltva azért még hunytak valamennyit. Boros még egész jól fel is találta magát: egy alumínium vizeskanna fedelét csészévé előléptetve friss reggeli italt koldult össze az üszöktől. Kezdsnek nem is rossz.

Az önkéntesnek kiválasztott magyar lövésszázadnak valamivel jobban indult a reggel. Ők nem vívtak idegháborút vasvillával felfegyverkezett parasztemberekkel, és legalább a páncélosokat – vagyis a Néphadseregnek rendszeresített élvezhetetlen konzerveket – be tudták vetni reggeli gyanánt. Sinka már alig várta, hogy folytatódhasson a hajsza, mert mindenáron eredményt akart felmutatni. Olyannyira, hogy most még saját magát sem kímélte. Fél éjszaka telefonon zaklatta a környék valamennyi rendőrőrsét, tűzoltó- és katonai laktanyájának ügyeletét, de nem hagyott békét a fellelhető Ifjú Gárda és munkásőr vezetőknek sem, valamint a vadőröket, mezőőröket, na meg persze a párttitkárokat is riadóztatta. Valósággal keresztes, vagyis inkább csillagos hadjáratot hirdetett a népellenségnek kikiáltott szökevényekkel szemben. Felpiszkálta a sajtó érdeklődését is, noha a konkrét tájékoztatástól elzárkózott. Ez alapján gondolta azt naivan, hogy majd kivívja szovjet kollégája valamilyen szintű elismerését – viszont Goldmannak eredmények kellettek, aminek Sinka ez idáig a három irányba szétküldött három szakasza dacára is híján volt.

Mindkét fél számára kínkeserves napok következtek. A felkutatásra kijelölt századot azzal az indoklással nem váltották le, hogy ők már legalább összeszoktak. Ezzel úgy nem is lett volna gond, de motivációjuk még Sinka folyamatos, uszításnak is beillő agitációja mellett is csak nyomokban volt fellelhető. Tessék-lássék fésülték át az adott erdőfoltokat, nádasokat, elhagyott tanyákat és egyéb lehetséges búvóhelyeket. A legegyszerűbb bokorugró kopasz is belátta, hogy télvíz idején ilyen helyeken nem bírnák sokáig, ha csak nincs valami alkalmas hátországuk.

Karponszkij és Boros továbbra is a tehenészetben lapultak. Imádkoztak, hogy üldözőik belefáradjanak a hajzába. A feltételezésekkel ellentétben eszük ágában sem volt nyugatra szökni, mégpedig két okból is. Egyrészt a szívük visszahúzta Kárpátaljára, ahol a vad hegyek erdeiben még biztonsággal fel lehetett szívódni, és mindketten itthon voltak. Másrészt a vasfüggöny aknamezőin, árammal telített kerítésén és fegyveres-kutyás őrszemein keresztüljutni gyakorlatilag zéró eséllyel kecsegtetett.

Hátországuk szerepét viszont jól-rosszul ellátta maga a tehenészeti telep. Az állatok közelében, szalma vagy széna közé kuporodva nem fáztak nagyon – csak kicsit. Lopva kifejt tejet, és a vályúkból elemelt kukoricadarát fogyasztva egyoldalúan bár, de túrhetően töltötték meg a hasukat. Legnagyobb gondjukat a tisztálkodás és az információk hiánya jelentette. Kívülről tudták már, hogy a telepen mikor-melyik munkakör dolgozója érkezik és távozik, de az sem volt előttük világos, hogy vajon keresik-e még őket. Olykor a lehetőségekhez mérten egymásnak is feszültek, mert Karponszkij hevesebb természetű volt, mint Boros. Ugyanakkor az ukrán fiú képviselte a nyers erőt, a magyar a találékonyságát jól kiegészítve. A sorsközösség már csak ilyen. A Sinka-féle század további eredménytelenségét látva már maga Héja volt az, aki kieszközölte a hazahívást, idézván a lenini szállóigét: „Ami nem megy, azt nem kell erőltetni.” A kezdeményezést a szovjet fél is kénytelen-kelletlen tudomásul vette, a magyar gyalogosok

őszinte örömére. Az indulásra kész gépkocsioszlop már járó motorral várakozott, ám útra kelésüket egy eléjük vágódó sötétkék Volga megakadályozta. Maga a TSZ-elnök ugrott ki belőle, karjaival vadul kalimpálva. Sinka munkakedv-muníciója viszont végképp a végére ért, ezért is igyekezett inkább csak tréfával elütni a dolog életét.

- Mi a baj, elnök elvtárs, kigyulladt a hó a kukoricavetésen? – Tudva lévő dolog, hogy a kukoricát nem ősszel, hanem tavasszal szokás vetni; a bugyuta viccbe csomagolt hallatlan dilettantizmus jelét a megkérdezett inkább el is engedte a füle mellett, és igyekezett a lényegre összpontosítani.

- Főhadnagy elvtárs, lehet, hogy nálunk bujkálnak azok a szökött katonák!

- Ugyan már elnök elvtárs kérem, az egész környéket többször is átkutattuk az elmúlt napokban, minden eredmény nélkül. A távolabbi laktanyákból és rendőrőrsökről sem jött jelentés a dezertőrökről. De hogy ne érhesse szó a ház elejét, hátrahagyok néhány embert egy kipróbált tiszt vezetésével. A többiekkel visszatérek a körleteinkbe, mert a kiképzési tervük sem szenvedhet tovább csorbát.

Az a bizonyos „kipróbált tiszt” már csak kizárásos alapon sem lehetett más, mint maga Szekerész hadnagy. Ő éppenséggel nem bánta az extra feladatot, mert már napok óta furcsa előérzet foglalkoztatta.

- Főhadnagy elvtárs, kiválogathatom az embereimet?

- Parancsolj, hadnagy elvtárs.

- Aki a nevét hallja, leszáll a teherautóról, és jelentkezik nálam. Czink! Török! Szabolcsi! Hegedűs! Végeztem, főhadnagy elvtárs.

- Miért nem viszel több embert? – csodálkozott Sinka.

- Nehogy a kiképzési terv rovására menjen, hiszen annak sikeressége politikai ügy is, nemde? Ezek a katonák meg olyanok, amilyenek:

egyszerűek, akár a faék, de erre a veszélyes feladatra ezért is alkalmasok.

- Persze, persze – igyekezett helyeselni a politikai tiszt, aki rögtön a saját ülepét érezte veszélyben érezni. Menjetek csak ekkora létszámban, az egyik teherautót felszabadítjuk nektek. Hegedűs elvtárs lehet a sofőrötök.

„Minden a lehető legjobban halad!” – örvendezett magában Szekerész. – „Csak az a kotnyeles TSZ-vitéz el ne rontsa az irányt!” Az elnök elvtárs azonban nagyon is elemében volt, folyton a javaslataival bombázta a tisztet. Szekerész igyekezett udvariasan háritgatni, de amannak már az is feltett szándék volt, hogy afféle helyi alparancsnokká növi ki magát az akcióban. Szekerésznek másként kellett lebeszélnie kéretlen társát a részvételről.

- Elnök elvtárs, ez katonai művelet. Egy civilért sem vállalhatom a felelősséget.

- Már intézkedtem a telep kiürítéséről. Én viszont önökkel tartok, de persze nem üres kézzel – azzal jókora pisztolyt húzott elő a kabátja alól, amit megkísérelt egy revolverhős virtuskodásával forgatni.

- Ne aggódjon, hadnagy elvtárs, van rá engedélyem. Továbbá vadászom is, így kiválóan lövök futó célra. Még ha nem említettem volna: kétszeres kiváló katona voltam, szakaszvezetőként szereltem.

- Ez mind nagyon szép és jó dolog, kedves elnök elvtárs, de szabadjon megjegyeznem, hogy én nem értek a nagyüzemi marhatenyésztéshez, noha elméletileg meg tudnám különböztetni a bikát az üszőtől.

- Ez meg most hogy jön ide?

- Úgy, hogy mindenkinek jobb, hogy ha az összes jó szándéka mellett is megmarad a saját kaptafájánál. Önt most csak arra kérem, hogy maradjon tartalékban!

- Kikérem magamnak! Feljelentem a főhadnagy elvtársnál, amiért szabotálja az eredményes akciót!

- Rendben, akkor arra kérem, hogy a foglaljon harcálláspontot a főbejáratnál, és fedezze a hátunkat!

Ez a látszatijedtséggel párosított szereposztás végül egészen salamoni döntésként hatott. Az elnök elvtárs elballagott a sorompóval szimbolikusan elzárt főkapuig, és ott inkább behúzódott a portásfülke teatúzhelyéhez. A katonaság hátát ugyebár ott is lehet biztosítani.

Szekeresz hadnagy végre minden alakoskodás nélkül nézhetett végig maroknyira olvadt, ám válogatott különítményén. Nem véletlenül verbuválta őket legfőbb védenec, Dupla szűk baráti köréből.

- Fiúk! Ha ez az egész nem vaklárma, akkor két dolgot kérek tőletek: nagyon vigyázzatok magatokra és egymásra, illetve lehetőség szerint legyetek emberségesek azzal a két Ivánnal. Őket is hazavárják a szeretteik, és csak katonák, mint mi magunk is.

Dupla kivételével minden katona meglepődött. Nem mintha nem értettek volna egyet e rokonszenvesen megnyilvánuló tisztnek minden szavával, de tulajdonképpen nem ilyen hangnemhez voltak szokva. Még az „elvtárs” megszólítás is elmaradt.

Szisztematikusan, egymást fedezve, ugyanakkor mégis teljes csendben fésülték át a telep valamennyi épületét. Ha jól meggondoljuk, katonai szemszögből Rattkai és kollégái egészen elfogadható munkát végeztek, vagy legalábbis termékeny talajra hullott a tanítás.

- Ezek megint itt vannak! – ocsúdott fel Karponszkij. – Nézd, egyenesen felénk jönnek! Pjotr Andrejevics, engem nem kapnak el harc nélkül, legfeljebb öngyilkos leszek!

- Csigavér, Vologya! Nekem valami azt súgja, hogy nem véletlenül csak ilyen kevesen jöttek. Az a karám sarkánál ugató kutya viszont a

kedvünkért abbahagyhatná a lármát, és mindenki mehetne a dolgára békével.

- Be vagytok kerítve! Fegyvertelenül, felemelt kézzel gyertek ki! – harsant Dupla hangja ékes orosz nyelven. – Parancsunk van élve vagy halva kézre keríteni benneteket.

- Az aknavetősök már bemérték az épületet, csak a tűzparancsra várnak. Adjátok meg magatokat! – diktálta Palkó ezt a nyilvánvaló blöfföt Duplának. Amaz sápadtan atyjafiára meredt, mire megkapta a kijózanító választ: – Még abban sem vagyok százszázalékosan biztos, hogy egyáltalán ebben az épületben vannak. Csak fordítsd le szépen, amit mondtam, aztán majd meglátjuk! – Dupla tehát legjobb tudása szerint fordított. Odabent a két legény számára viszont világossá vált, hogy innét nincsen kiút.

- Menjünk ki, Vologya! – indítványozta Boros

- Megmondtam, hogy engem élve nem kapnak el! Az Úristen majd a jobbára emel, mint vértanút. Ég veled, barátom! – azzal pedig a halántékához emelte a Goldman komisszártól zsákmányolt pisztolyt, és mutatójja az elsütő billentyűre feszült.

- Utolsó figyelmeztetés! – próbálkozott tovább Palkó parancsára Dupla. Szerencsére Boros sem tétlenkedett, hanem szó szerint rávetette magát Karponzskijra. Most aztán valóban dulakodtak. Nagy keservesen sikerült kicsavarnia barátja kezéből a fegyvert, majd annak markolatával néhány makarenkói pofont is kiosztani.

- Meg fogod még ezt nekem köszönni! – rángatta talpra a megtört ellenállású ukránt. Odakint a honvédek félköre fogadta őket. Miután Palkó meggyőződött róla, hogy nincsen náluk fegyver, és nem készülnek semmi meggondolatlanságra, mindenki legnagyobb meglepetésére az egész kompániát beterelte a négy fal közé.

- Na, itt legalább védve leszünk az esetleges kíváncsi tekintetek elől. Fiúk, nézzük meg, miként is néz ki 1971-ben a Vörös Hadsereg két fasiszta tagja! – Ezt ugyan senki sem értette, bár Dupla már kezdte sejteni a lényegét. A provokatívan hangzó mondat oroszra fordítása után Boros, majd Karponszkij is dühös daccal húzta ki magát. Egymás szavába vágva, mindenki a saját anyanyelvén kérte ki magának a „fasiszta” jelzőt.

- Nem vagytok fasiszták, rendben. Akkor talán jó kommunisták lennétek? Egyszerre csak egy beszéljen! – mosolygott jóindulatúan Palkó. – Az egyszerűség kedvéért előbb meghallgatjuk magyar vérünket.

Ezen felbátorodva Boros előadta, hogy őt odahaza Kárpátalján sokszor hátrányban részesítették keresztény és magyar mivolta miatt. A sérelmek magyarországi sorkatonai szolgálata alatt tetőztek, majd a fogdában összebarátkozott Karponszkijjal, és együtt döntöttek a kétségbeesett lépés mellett.

- Orosz barátunk mit értett ebből? – kérdezte Palkó.

- Nem orosz az ártatlan, hanem ukrán. Egyébként semmit sem érthetett, mert ő nem tud magyarul.

- Akkor most hallgassuk meg őt is. Annyit kérek csupán, hogy oroszul adja elő a mondandóját, hogy a tolmácsunk ellenőrizhesse.

Karponszkij előadása is szinte teljes egészében rímelt Boroséra: ő is megszenvedte a szovjet nemzetiségi politikát, majd amikor bolsevik tévelygéséből megtért a kereszténységhez, ugyanazt a retorziót szenvedte el, mint magyar bajtársa. A beszámoló meghallgatása alatt Palkó végig a szökevények fegyvereit vizsgálta. A többiek azt gondolták, hogy a parancsnokuknál ez afféle munkamánia, lévén fegyverzeti tiszt. Ő viszont mindenre csak bólogatott, majd mindössze ennyit kérdezett:

- Használtátok is ezeket a fegyvereket, fiúk?
- Szerencsére nem volt rá szükség.
- Akkor esetleg akut lőszerhiány ütötte volna fel a fejét a szovjet hadseregben? Netán jó üzlet muníciót lopni?
- Ugyan már!
- Csak mert már csupán egy izmosodó gyanúm maradt, hogy az őrségtől megszerzett gépkarabélyokba, beleértve a tartalék táraikat is, miért csupán egy-egy golyó volt? Csak a politikai tiszt pisztolya van tele. Csodálkoztok? Ami azt illeti, én is, pedig már igazán megtanulhattuk volna, hogy ezektől a vörösöktől minden kitelik. Hogy mi ebben az egészben az ingyenség? Gondolkozzatok! Ezt a két szerencsétlent nem sikerült megtörniük a magánzárkában, viszont összecsuhták őket egy elfogadható körülményű cellába. Hagytak némi időt az ismerkedésre, majd megpróbálták őket összeugrasztani. Ez utóbbi ugyan nem sikerült, viszont ott volt második verzióként az, hogy számoltak a lázadásukkal vagy a szökésükkel. Ha az őrség lenyomja őket, arra elegendő lesz fegyverenként egy lövedék is. Amennyiben viszont a foglyok kerekednek felül, tűzharcban gyorsan elintézhetőek lettek volna. Nem mondom, ravasz egy fiú ez a Goldman elvtárs, ámbár ott elrontotta a dolgot, hogy nem bírt türelmesen várni, és a műbalhét hallva bement a zárkába. Így lett belőle tús, és mindenki szerencséjére végül vér nélkül rendeződött az ügy. Az, hogy éppen egy magyar sorkatonából álló egységet uszítottak rátok, egy másik kérdés, de most erről ne is kezdjünk el elmélkedni.

Döbrent csend keletkezett, amely egyértelműen kiült az arcokra is. A Palkó-féle okfejtések akármelyik rendőrnyomozónak a becsületére váltak volna, és letaglózó hatásuk elültével sem akadt rá ellenvetés.

- Mik a további terveitek, fiúk? – fordult a kárpátaljai legényekhez. Amazokat továbbra is melengette ez a barátságos hangnem, amely

további cementet adott a bizalom fundamentumához. Az őszinte kérdésre így egyszerre adták az őszinte feleletet.

- Haza akarunk menni.

- Ez nem is tűnik lehetetlennek. Az otthoni lét katonaszökevényként már viszont érdekesebb kihívás lehet.

- Nem is megoldhatatlan, ha az ember elboldogul a hegyek között. Beállnánk favágónak, vagy ilyesmi. A mostani állapotnál biztosan jobb lenne. Csak egyszer jussunk hazáig, ezt a szökés-dolgot meg majd elfelejtik az elvtársak!

- Rajtam nem fog múlni – mosolygott tovább Palkó. – Most pedig, hogy mindenki előtt világos, hogy ki, pontosabban mi az emberiség közös ellensége, én azt mondom: a magam részéről nem is gördítenék akadályt a hazatérés felé. Van valakinek esetleg ellenvetése? Én megbízom bennetek, fiúk. A tiszt bátran hátat kellene, hogy fordíthasson a katonáinak, és ugyanez fordítva is igaz. Egyenlőre maradjunk meg annyiban, hogy itt az égvilágon nem találunk senkit sem. Jobb ötletem most nincsen, minthogy ami késik, az nem múlik. Most pedig, hogy itteni tartózkodásunk időtartama ne legyen túl feltűnő: gépjárműre!

Legénység még ilyen vidáman nem ugrott fel a ponyvás teherautóra, mint most ez a raj. A telep főbejáratánál illedelmesen megálltak, majd Szekerész hadnagy bement jelentést tenni az elnök elvtársnak. A TSZ partizán vénájú első embere a jól befűtött szobáckában már éppen az igazak álmát aludta, mivel megszokott napirendje szerint most éppen ez volt soron. A diszkrét költögetést követően még percekig álomittas volt, a tiszt ezt a meggyöngült helyzetet használta ki a jelentéstételre: az objektumok átvizsgálását követően idegen elemeket nem találtak, a termelő munka biztonsággal folytatódhat. Palkó már el is búcsúzott, és keze a kilincsen volt, mire az elnök teljesen magához tért.

- Várjon, hadnagy elvtárs! Amíg itt tartalékban voltam, kihozták utánam az ebédemet. Önöket is szívesen látnánk az étkezdében, és ha tudnak annyit várni, intézkedem az ellátásukról.

- Nagyon köszönöm, de a Szolgálati Szabályzat értelmében ezt nem fogadhatjuk el...

- ... csak ha saját ellátmányuk már nincsen, és javait a lakosság önként felajánlja. Ezt akarta mondani? Mint említettem, kétszeres kiváló katona voltam. Azt sem a hangyák hordták ám össze!

- Ebben is biztos vagyok, elnök elvtárs. A meleg ebédet ezen körülmények mellett köszönettel elfogadjuk. Esetleg ha egy tisztálkodási lehetőséget is kaphatnánk... de igazán nem akarok visszaélni a nagylelkűségével.

- Éppen fel akartam ajánlani. Sőt, még egy köszönőlevéllel egybekötött igazolást is íratok a parancsnokának. Majd az étkezdénél megtalálják, de most már lassan nekem is dolgom után kell nézmem. Még egyszer köszönöm a segítő hozzáállásukat.

- A dolgozó népet szolgálom.

Ezen idő alatt a teherautón kucorgó katonák – különösen a kárpátaljaiak – el nem tudták képzelni, hogy mi tarthat ennyi ideig a portásfülkében. A meglepetés akkor vált csak teljessé, amikor az országút helyett az étkezde falához tolatott a jármű. A bizalmatlanságra és pesszimizmusra hajlamosabb Karponszkij már fészkelődni is kezdett, cselt vagy árulást gyanított, de Boros a nála lévő zsákmányolt fegyverre bökött.

- Ezt sem vette el a hadnagy, miért lenne hát szószegő?

- Ja, persze, táranként van egy lőszerünk. A bizalmunkba férközött, jól kivallatott, most meg úgy visz magával, mint a marhát a vágóhídra.

- Ha akarsz, cserélek veled fegyvert, nálam tele a tár. A parancsnokunkért pedig jót állok – püsszeget rá Dupla, hiszen a különítményből csupán ő tudta követni az orosz nyelvű dialógust.

Miután az ebéd híre közkinccsé vált, és Karponzskijnak is lefordították, a gyanakvás érzetét a szégyen váltotta fel. Ő és Boros kénytelenek voltak hátramaradni, elvégre a kutatást végző egység élelmezési létszáma eleve le volt adva. A platón sátorlapok alatt lapulva kivárták, míg a többiek visszatértek. A fürdőbe viszont már a két dezertőr is belopakodhatott, majd a tisztálkodás jótékony hatásától mintegy újjászületve, a teherautóra visszakucorodva fogyasztották el a többiek által zubbonyaik alatt kimenekített kenyérszeleteket. Karponzskij most kissé szégyenlősen fogadta el a régen kóstolt eledelt, amihez Dupla még mintegy kötelező jelleggel fűzött is némi magyarázatot.

- Sőt nem sikerült hozzá szereznünk, mert ugyebár a barátság jeleként az is dukálna a kenyér mellé.

- Valóban – forgatta amaz szemlesütve a teli karéj szeletet –, minden egyes szavad igazság. Bocsánatot kérek mindenkitől, akiben nem bíztam. Neked pedig, Pjotr Andrejevics, magát az életemet köszönöm. Megmentették attól, hogy könnyelműen eldobjam magamtól.

- Az életünk Isten ajándéka, amit nem vethetünk el.

- A szabadság vágya is isteni eredetű – harsant Palkó hangja a plató végéről. A legénységnek a nagy elmélkedés közepette fel sem tűnt, hogy az autó immáron áll. – Gépkocsiról! – szólt ismét Palkó – Fogadjunk, nem is sejtitek, hogy hol vagyunk! Jó, persze, úriember biztosra nem fogad. Elég az hozzá, hogy ez a vasútvonal Záhony felé fut. Nem, köszönöm, most nem kell megéljeneznetek. Az érdem tulajdonképpen Hegedűs bajtársunké. Nem csak jó sofőr, de ötletgazda is. Ő javasolta, hogy jöjjünk ide, ahol minden komolyabb tehervonat megáll. A keleti határátkelő néhány óra alatt elérhető, és ha át sikerül

csúsznotok a túloldalra, már félig nyertetek. Boldogan segítenék nektek másban is, de ez most már sajnos nem lehetséges. Még csak annyi, hogy egy alkalmas vagonra feljuttatunk benneteket, de utána nekünk is vissza kell térnünk a laktanyánkba.

- Már így is rengeteg kockázatot vállaltatok értünk, a vadidegenekért, amit nem fogunk tudni meghálálni.

- Valóban idegenek vagyunk egymás számára – egészítette ki Karponzskij –, és én még csak nem is a véretek vagyok. Mindenek előtt azonban szeretném ünnepélyesen megkövetni a hadnagy bajtársat is.

- Ugyan, ez szükségtelen – hárította el Palkó –, de még pár szót azért talán érdemes a többi észrevételre is áldozni, és ez legyen most amolyan útravaló is a hazatérőknek és az itthon maradóknak egyaránt. Szóval a magam részéről én itt úgy gondolnám, hogy nem kell semmit sem megköszönnötök. Már csak azért is, mert tetszik vagy sem, de a Kárpát-medence népei a történelmi és földrajzi helyzetük miatt sorsközösségben vannak egymással. Innentől kezdve tehát mi legfeljebb ismeretlenek lehetünk egymásnak, de nem idegenek.

- Csak még egyetlen gondolat, ha megengeditek – emelkedett szólásra Dupla is –, és utána tényleg a dolgunk után nézünk. Szóval nekem nem került el a figyelmemet a mai dátum: február 11. Most mondhatnánk: na és? Ez a nap viszont dicső és véres évforduló is, ezt ne feledjük. Tudniillik, ma pontosan huszonhat esztendeje annak, hogy Budapest védői megkíséreltek kitörni a bolsevik hadak ostromgyűrűjéből. Magyarok és nem magyarok vállvetve küzdöttek a végsőkhig, hogy kijussanak a bekerítésből. A szüleim is ott harcoltak, és nekik szerencsére sikerült, de a többségnek nem. A kijutók viszont mind magukkal vitték ennek a küldetésnek a legfőbb üzenetét: olykor vállalni kell a lehetetlent is, mert még a bukás sem jelent akkora veszteséget, mint a megalkuvás. Ma itt mi valamennyien sikeresen végrehajtottuk a magunk kitörését, hiszen a bizalmatlanság és

kishitőség első védvonalait már átszakítottuk azzal, hogy most mind itt vagyunk. Erkölcsileg ez máris egy óriási fegyvertény, és bár számos katlanacsata vár még ránk, hiszem, hogy egyszer győzni fog az igazságunk.

- Ezt egy pap sem mondhatta volna cifrábban – dörögte Török.

- Az apám amúgy lelkésznek indult, innét ez a fajta indíttatásom.

- Előbb talán inkább számoljuk fel ezt a katlant, arra legyen meg bennünk az indíttatás! – egyszerűsítette a helyzetet Hegedűs. Czink most ezt is elnevetgélte, Török meg, mint aki nem barátkozott meg a katonai szakkifejezésekkel, valami olyasmiről tett említést, hogy faluhelyen a katlanba tüzelni szokás, azt is leginkább csak disznóvágáskor. Dupla kénytelen volt némán tudomásul venni, hogy bár hatalmasat léptek előre világnézeti téren, a fejekben még számos dolog tisztázásra vár. A helyzetet végül Palkó mentette meg a vasútállomásra való indulás utasításával. Az épülettől nem messze parkoltak le, és parancsnokuk úgy sorakoztatta a legénységet, hogy a kárpátaljaiak hátul, a lehető legnagyobb takarásban állhassanak. Ő mint tiszt, udvarias magabiztossággal kopogtatott be az állomás ügyeletes forgalmistájához, és röviden felvázolta, hogy katonai akciót folytatnak. Amaz hirtelen azt sem tudta, mit reagáljon, csupán inkább zavartságát palástolandó megpróbált valami értelmesnek tűnőt kinyögni, és hellyel kínálta az égből pottyant katonatisztet. Szekerész tovább finomított a taktikáján, bizalmaskodó hangszínnel suttozta a vasutasnak:

- Elvtárs, az egyenruhás testületek közötti hagyományos jó kapcsolatra építve feltételezem, hogy tud titkot tartani. Na mármost akkor annyit meg merek önnek súgni, hogy felfegyverzett katonaszökevények miatt vagyunk itt. Nyílt parancsot nem áll módomban mutatni, mert már hazafelé tartottunk, amikor ezt a tippet kaptuk. Máskülönben bátran érdeklődhet a laktanyám politikai tisztjénél, Sinka főhadnagy elvtársnál. Nem teszi? Rendben! Szóval a vasutasok ne

merészkedjenek ki a nyílt pályára, amíg a környéket át nem vizsgáljuk. Az eredményesség érdekében még kérem, vázolja fel a várható menetrendet. Milyen vonat, honnan, hová, stb. Tehervonatok esetében külön érdekesség lehet, hogy melyik mit szállít. A mozdonyvezetőket – meg persze párhuzamosan minket is – a hangosbemondókról tájékoztassák. Az embereim testi épségéért magam felelek. Kérdés van? Nincs? Végeztem!

A rendelkezésére bocsátott menetrendet Palkó már csak odakint merte tanulmányozni, nehogy az arckifejezése árulkodó lehessen. Mint kiderült, volt rá oka.

- Fiúk, megfogtuk az Isten lábát! Papírforma szerint hét perc múlva érkezik a tizedik vágányra egy tehervonat, ami átmegy a záhonyi átkelőn. Hoppá, azt nem írja, hogy meg is áll...

- Persze – okoskodott most Török –, mert egy teherszerelvény csak a legritkább esetben, például forgalmi okok miatt szokott megállni. Egy exportos pedig külön előnyt is élvez, mert ugye ez a Szovjetunióval való baráti viszony alapja is, továbbá népgazdasági érdek.

- Pár percnyi csúszás még azért talán bele kellene, hogy férjen.

- Nem igazán. A keresztapám vasutas, mindezt tőle tudom.

- Már pedig muszáj lesz minimum lassítania. Addig is vegyünk gyorsan búcsút a kárpátaljai fiúktól, aztán lássunk hozzá a látványtevékenységhez. Karponzskij, Boros: a tizedik vágány a töltés mentén fut. Bújjatok ott le, a többi az én dolgom. Egyébként pedig a vonat elvileg nyers gyapjút szállít, tehát egész jól indul az utazásotok. Mindenek felett pedig: katonaszerencsét!

Az utasításnak megfelelően tehát Dupla és társai hozzákezdtek látványos látszattevékenységükhöz, miközben egyik szemük folyamatosan a tizedik vágányt pásztázta. Boros és Karponzskij már

eltűntek a töltésnél, Palkó viszont egy fényvető közelébe húzódott. Csak akkor lépett a jól megvilágított területre, amikor a szóban forgó vonat hangja már tisztán hallható volt. A masiniszta is érzékelhette a síneken terpeszben álló alakot, mert vad kürtölésbe és fékezésbe kezdett. Palkó azonban csak állt tovább, rendületlenül. A vonatkerekek jól láthatóan hányták a szikrákat, a behemót szerelvény sebessége pedig csak alig-alig csökkent, míg Palkó és a mozdony közötti távolság annál rohamosabban fogyott. A több tíz tonnányi szerelvény lendületét nehezebb elvenni, mint azt az ember első ránézésre gondolná. Már szinte csak karnyújtásnyira voltak egymástól, mire Palkó egyáltalán hajlandó volt ellépni a jelentősen lelassult tempójú szerelvény útjaiból. A mozdonyvezető megkönnyebbülten konstataálta, hogy nem történt tragédia, és iparkodott visszanyerni az elveszített sebességét. A teherszerelvény tehát továbbrobogott, ezúttal viszont már két potyautassal kiegészülve. Ők elindultak hazafelé, pontosabban az otthoni illegalitásba, segítők pedig folytatták a rögzös, de annál igazabb utat.

Palkón csak most jött ki az idegesség, így magába fordulva hallgatott. A sorállományra éppen ellenkező hatást gyakorolt a sikeres akció: izgatottan csiviteltek, akár a verebek. A legkülönbözőbb gondolatok és kérdések fogalmazódtak meg, ezúttal Török felvezetésében.

- Vajon ha mi lettünk volna ilyen vacak helyzetben, számíthattunk volna-e ennek a két ruszkinak a segítségére? Mert a tét nem volt csekély.

- Azt soha nem tudni, hogy mi lett volna a mi sorsunk az ő helyükben. Az viszont megint csak szentírás, hogy a két fiúból az egyik ukrán volt, a másik meg éppen olyan magyar, mint amilyen mi is vagyunk – tette helyre Czink.

- A térről amúgy csak annyit, hogy nekik végig csak egy-egy töltényük volt a mi teli táraikkal szemben. Ha több lett volna a gond, még simán foglyul ejthették volna őket. – méházott Hegedűs a

vészforgatókönyvön – Öt a kettő ellen, gondoljatok csak bele!
Lenyomtuk volna őket, akár a bélyeget!

- Akkor is eshetett volna emberhalál...

- Hát ja! Na de ki volt adva a tűzparancs, és nincsen az a hadbírótság, ami egy ilyen ügyért bevart volna. Itt most már inkább a lelkiismeretről lenne szó. Az sem akármilyen, legalábbis jobb helyeken.

Dupla óvatos türelemmel kivárta, míg a vélemények kicserélődnek, majd igyekezett legalább egy alaptételt leszögezni.

- Fiúk, abban azért megegyezhetünk, hogy mindenkinek ez a befejezés volt a legjobb.

- Csak a próba kedvéért, tegyük fel, hogy a két srácot tényleg feldobjuk – fészkelődött mégis Czink.

- Ők nem tették volna zsebre, amit kaptak volna, mint dezertőr „fasiszták”. Mi talán el lettünk volna engedve pár napra, a hadnagy esetleg előrébb léphetett volna a rendfokozatokban, és mindez a rendszer haszonélvezői számára a lehető legolcsóbb megoldás.

- Na ja – mélázott Török –, és ha jobban belegondolunk, ezek is olyan magunkfajták voltak. Egyszerű, jó gyerekek. Márpedig az egyik rendes ember miért bántaná a másik rendes embert? Ilyent a jószág sem csinál, he!

- Esetleg ha a rossz emberek rákényszerítik a jó embereket, akkor fordul elő az ilyen – nyomatékosította Dupla.

- Mármint hogy ha hagyják. Mi sem hagytuk, és ezért győzhettünk most.

- Esetleg a kárpátaljaiak győztek – vetette közbe újra Czink –, noha legfeljebb egy csatát nyertek, még ha nem is háborút. Mi miért győztünk? Hogyan?

- Erkölcsileg. Tudniillik nem váltunk olyanokká, mint amilyenekké tenni akartak minket a méltatlan vezetők.

A kibővített létszámú eszmecsere a Szekerész hadnagy-féle raktárban folytatódott, immáron Palkó konspiratív szervezésében. Miután ugyanis jelentésében beszámolt a dezertőrök felkutatásának utómunkálatairól, a párthűségtől csöpögő sablonokkal az eredménytelenség ellenére is sikeresen altatta el úgy Debreczeni, mint Sinka és Héja minden gyanakvását. A tiszti értekezletet követően persze kötelező jelleggel megitták az áldomást. Némi hatásszünetet követően Szekerész felháborodva reklamálni kezdett a keze alá tartozó épületben uralkodó kaotikus állapotok miatt és tisztársainak is bemutatta azokat. Ők rögtön alantasaikra hárították volna a felelősséget, pedig azok még csak nem is férhettek volna hozzá. A felfordulást ezúttal maga Palkó idézte elő, röpké egy óra leforgása alatt, majd durcásan kikérte magának a külsős segítséget. „Hogyisne! Inkább adjátok nekem azt a három kopaszt, meg az egy továbbszolgálot, akikkel az utókeresést végeztük. Nem tudom, máshol hogyan-miként teljesítenek, de én meg volnék velük elégedve.”

Így tehát minden adott volt a további erkölcsi-szellemi fejlődéshez, és mindezt tökéletesen lefedve. Hege ilyenkor a rend kedvéért mindig méltatlankodott a többi öreg előtt, hogy ez a hadnagy miért pont mindig őt találja meg a kopaszokkal közösen végzendő alantas munkára. Ugyanakkor, amikor magukra maradtak, egyé vált velük. Az osztatlan népszerűségnek örvendő Palkó művészneve a többi tiszt előtt Szekér volt, így innen már evidenssé vált, hogy a fél-illegalitásban épülő kis csoport a „szekértábor” ragadványnevet kapta a laktanyai népnyelvben. Együtt valóban masszívak is voltak, mert a röghöz kötöttségük mellett zártak és megbonthatatlanok tudtak maradni. Továbbra sem voltak ugyanis kellőképpen „jó elvtársak”, mivel a rájuk kényszerített KISZ-tagságtól a lehető legnagyobb sebességgel meg is váltak. Sinka már kezdte feladni azt a reménytelennek tűnő ideológiai átnevelést, Héja pedig szokásához

híven most is gyanakodni kezdett. Ezt Palkó csupán úgy tudta elaltatni, hogy ő maga továbbra is hithű bolseviknak mutatkozott, a négyfős kis különítményét pedig nyilvánosan mindig a lehető legkeményebben kezelte. Sikerült magát úgy elfogadtatnia, mint afféle büntetőosztag parancsnoka, mivel minden elképzelhető extra munkát elvállalt, hogy egy tömbben tudhassa a szekértábor. Az már persze más lapra tartozik, hogy az adott munkákat micsoda hajmeresztő bűvész trükkökkel vitelezték ki, de az eredmény mindig elfogadható volt.

Dupla új ötletéből kiindulva egy újabb, ezúttal összehangolt csínytevésre is vállalkoztak, a sorállománynak szerevve ezzel egy nyugodtabb délutánt. A tavasz első sugarai ugyanis nem csak a fényt és meleget hozták el, hanem egy kéretlen pártdelegációt is. A szekértábor tagjai természetesen önként jelentkeztek a közúti megfigyelés feladatára, hiszen addig is a hátukat mutathatták a laktanya kapujának. A megbízás lényege arra irányult, hogy az ad hoc egység tagjai tegyenek jelentést az adott útszakaszokon közlekedő külföldi rendszámú gépkocsikról, hogy azokat a katonai rendszet szemmel tarthassa. Az váposok általános ellenszenvnek örvendtek, így Palkónak nem esett nehezére némi fals információval kimozdítani őket kényelmes laktanyai helyükről. Török aggályoskodott ugyan, hogy mi lesz a teendő, ha tényleg felbukkan egy gyanús külhoni jármű, mire Palkó tájékoztatta, hogy akkor a laktanya tisztességi-tiszthelyettesi, vagy esetleg tisztii állományából töltik fel a szükséges kereteket. „Akkor ez pont Rattkai elvtárséknak lehet egy testre szabott feladatkör” – derült fel Dupla. Némi tanakodás után folytatták is az ál-jelentések küldözgetését, majd kis idő elteltével kacagva konstatálták a kiérkező járőrök nyargalászását: Sinka főhadnagy, Rattkai őrmester és Szarvák szakaszvezető mind teljes mellszélességgel álltak ki a feladat csatamezején.

Az ilyen és ehhez hasonlatos húzások persze nem változtattak érdemben sem a rendszer felállításán, sem pedig a saját életükön, de azt

is eltérően fogalmazták meg. Czink szerint mindez „jót tett a lelkivilágunknak”. Török már sokkal harciasabb véleménynek adva hangot azzal döngette a mellét, hogy „örüljenek az elvtársak, hogy most ennyivel megúszták.” Dupla viszont továbbra is óvatos duhaj maradt, így ennek tükrében inkább nem is vallott nyíltan színt. Az őszi helyzethez képest persze nagy előrelépést tudhatott maga mögött, hiszen már kialakult a szekértábor. Egyéni magatartásával, és az ahhoz kötődő következetes kiállásával jobban az ellenséges oldal figyelmét vívta ki, és az erőviszonyok továbbra is igen előnytelenek voltak. Ambivalens érzéseit megosztotta Palkóval is, aki a tapasztaltabb nyugalmával intette meg az ifjoncot.

- Én is éppen ilyen voltam fiatal csikó koromban, vagy még ennél is nyugtalanabb és elégedetlenebb. Kérdezd csak meg anyádékat! A lényeg, hogy mostanra már a stabil rendszer is kitermelte a maga hátrányát. Nevezetesen azt, hogy mára már nincsen meg benne az a óvatosság, ami huszonöt évvel ezelőtt is volt. Az elbizakodottság pedig olyan gyengeség, amit mi egyszer a magunk javára fogunk tudni fordítani. Hogy mikor és hogyan, azt még magam sem tudom pontosan, holott már sokat töprengtem rajta. Talán majd egy isteni jel lesz ez, egy olyan lehetőség formájában, amit viszont majd meg kell ragadnunk. Addig is örülj annak, hogy ez a kis kemény mag, vagy még inkább ez a mustármag immáron megvan. Csak hitre van szükség, sok-sok hitre.

Dupla tehát ezen patrónusi bölcselet birtokában próbálta magában összekaparni a hitet, hogy azt lelkesedéssé átalakítva ne csak saját magát, de bajtársait is a helyes úton tarthassa. Nekik ugyebár annyiból volt más a helyzetük, hogy világnézetileg még nem kristályosodtak ki, ráadásul nem voltak generációs hídfőik. Ebből kiindulva Dupla jogosan féltette törékeny egységüket, mivel csupán a pária-lét volt az állandónak mondható. Átmenetileg a csibészes kis akciók is szüneteltek, valahogyan nem adódott alkalom rájuk. A napok így igencsak beszürkültek, meg-megfeszítve a szekértábor tagjainak

idegszárait. Hosszú hetek teltek ebben a szimbolikus állóháborúban. Túlesve néhány fárasztó menetgyakorlaton, Palkó szájhagyomány útján hírül adta védenecének, hogy kilátásban van egy külsős munka: valami szerencsés pártkorifeus új otthonának felújítása, és elégedettség esetén a költöztetés lebonyolítása is.

- Mi ebben a csókos munka? – sereintett rosszkedvűen Dupla. Pótlólag érkezett csak a hír, hogy a munkás-különítmény ellátásáról maga a titokzatos megbízó fog majd gondoskodni. Ez is javított némileg a hangulaton.

- Végre megtölthetjük a hasunkat valami tisztességes koszttal is – reménykedett Török.

- Egyáltalán, legalább kimozdulunk kissé a civilizációban – vidámodott neki Czink. Dupla továbbra is csak borongós hangulatban hallgatott, mivel a fenti kiegészítő lehetőségek nem kavarták fel túlzottan. Ez az egész csak amolyan tüneti kezelés, akciólehetőség nélkül, a többieket viszont meg lehet venni a szép környezet és minőségi ellátás látens ígéretével. Afféle placebo-kezelésnek persze ez is megtenné, de ki mondta, hogy ezt a sokak számára valóban vonzó lehetőséget éppen a renitens szekértábor-tagok kapják meg? Visszafogott kérdését látva Palkó kijátszotta az utolsó idevágó kártyáját is, és szemtől-szemben közölte Duplával, hogy ki lesz a megrendelő: Gelb Sámuel elvtárs. A fiú erre már úgy reagált, mint akit egy enyhébb áramütés ért.

- Látom, így már jobban érdekel a dolog – mosolygott Palkó.

- Persze, bár te idáig hagyta párolódni a saját levemben. Elszámolni valóm van azzal az emberbőrbe bújt dögevővel.

- Tudom.

- Tényleg? Honnan?

- Anyád vallotta meg nekem nagy sóhajtozások közepette, amikor szenteste éjszakán keresztapádnál vendégeskedtem. Majd meglátom, hogy mit tehetek értetek, bár van egy félelmem a leendő brigádod illetően: mivel a megrendelő magas párttiszséget és vállalatvezetői pozíciókat egyaránt betölt, nála vélhetően csakis jó elvtársak dolgozhatnak. Láttam már hasonlót.

- Ez egyébként mennyire legális?

- Ne légy már naiv! Természetesen semennyire sem az.

- Akkor hát kutyát kutyával kell maratni, Pali bátyám! Nem vagyok az a köpő légy alkat, de most ha minden létező fórumon feldobjuk őket, akkor egy lövésre két nyulat is lőhetünk.

- Ha már így belelendültél az állatos hasonlatokba: egy holló úgysem vájja ki egy másik holló szemét. Állítólag egészen a legmagasabb szintig, Czinege Lajosig bezárólag így mennek a dolgok.

Tetszett vagy sem, de gyakorlatilag a próféta szólt Palkóból. Sinka és Héja maguk válogatták ki a sorállományból a Gelb Sámuel építkezésére küldendő szak- és segédmunkásokat. Csupa-csupa magas fokon lekáderezett elvtársakat, akik a beígért nivósabb ellátás meg némi eltávozás reményében boldogan vállalkoztak a megbízásra. Többségük a szocialista munkaerkölcsön, illetve munkatempón nevelkedtek, azaz lapátnyél görbítésen és a Kinizsi sörmárka aktív támogatásán. Mindezek mellett azonban a minden hájjal megkent Gelb elvtárs volt az anyagelvűség legszorosabban értelmezett szószólója. Ez nála olyan magas szinten működött, hogy hozzá képest a népmesék fősvény embere nagylelkű mecénásnak számított. Eleve már az első nap a helyszínen fogadta a katonákat, és kinyilatkoztatta nekik magas röptű elvárásait, amit a szoros kontroll burkolt fenyegetésével fűszerezett. Amazok igyekeztek figyelmes arckifejezést magukra erőltetni, mert azt remélték, hogy a gazda így majd hamarabb magukra hagyja őket. Középtávon mindkét fél

csalódott végül, mert kerek három nap elteltével Gelb tartott egy átfogó ellenőrzést, melynek hatására magából kikelve kapta telefonvégre Debreczeni századost. A tiszt végig huszonöt centi távolságra tartotta fülétől a távbeszélő kagylóját, és egy cigarettát is tövig szívott, úgy próbálta meg méltósággal kiállni az ordítva előadott reklamációk és kérdések pergőtüzét, melyet a következőképpen lehetne rekonstruálni: „Százados elvtárs, ez szerinted milyen munka?! Van fogalmad arról, hogy engem mekkora kár ért az ellopott anyagban és eltékozolt munkaórában? Azt gondolod, hogy ezt az én antifasiszta ellenállói múltammal és tisztségviselői jelenemmel majd csak úgy ukmukkfukk szó nélkül hagyom? Tisztában vagy vele, hogy milyen messzire elér a kezem, ha akarom? Hajlandó vagy az eddigi gyümölcsöző együttműködésünk tiszteletére újragondolni ezt az egyezségünket és kártalanítani engem?”

A katonáival és tisztjeivel egyébként oly lekezelően bánó Debreczeni Lóránt most hebegve-hápopva próbálta állni ezt a fergeteges rohamot, és természetesen minden egyes újragondolt feltételbe készsággel beleegyezett. A politikailag teljesen megbízható, ám szakmailag-emberileg alkalmatlannak bizonyult brigádot aztán még aznap este elhajtották, akár a nem kívánt magzatot. A laktanyában aztán maga a parancsnok dorgálta meg őket. Nem mindegyik érdemelte ugyan ezt a fajta elbánást, de katonáéknál csak ilyen általánosító módszerekkel dolgoznak. Még Sinka és Héja sem keltek a védelmükre, mert nem mertek, inkább sürgősen máshol találtak maguknak dolgot. Elvégre a számok elég makacs dolgok, és a Gelb elvtárssal való gyümölcsöző együttműködés fennmaradása volt a feltétele a kerülőutakon befolydogáló csengő magyar forintoknak.

Szekeresz hadnagy aznap is ügyeletes tiszt volt, így közvetlenül tájékozódhatott a fejleményekről. A leszerelt munkacsoport akadt előbb a keze ügyébe, tehát őket vette kezelésbe. – „Elvtársak, maguk pontosan úgy festenek, mint egy vert hadsereg!” – felkiáltással biztosította őket szimpátiájáról, majd némi suttogó propagandát

elhintve sikerült a hangos többséget a valóban enyves kezű kisebbség ellen hangolnia. Került-fordult, majd mire a két főhadnagy, Sinka és Héja előkerültek, már állt a bál: a felheccelt sorkatonák ökölharcra mentek. Mindenki a másikat hibáztatta, amiért a saját pecsenyéje a porba esett. A befutó tisztek részben megdöbbentek, részben csendes elégedettséggel konstatálták a fejleményeket. Természetesen Palkó volt az utóbbi kategória képviselője. Ráadásul csak növekedett az elégedettsége, amikor pontosan a politikai megbízhatóság őrei teremtették le és zavarták fogdára a szocialista erkölcs eddig beállított mintapéldányait. Ennek a végére mind a tiszti-, mind pedig a legénységi állomás csak a dühét adhatta ki, mert a megoldatlan feladat továbbra is előttük tornyosult.

Palkó – mint afféle nevető harmadik – gondolatban gyorsan igazat is adott Duplának: a mellékelt ábra szerint a vörös hollók igenis kivájják egymás szemeit, és lehetséges egy lövéssel két szocialista nyulat is kilőni. Sinka vakmerően fittyet hányt Héja nyilvánvaló rosszállásának, és remegő kézzel cigarettára gyújtott, miközben némi elrejtett italvészartalékot is elkezdett felkutatni. Az elhárító tiszt is megkezdte dühödt keringését az ütiszoba szőnyegén, de fogcsikorgatása közepette képtelen volt épkezláb megoldási képlet szavakba öntésére.

Szekerész hadnagy azon kapta magát, hogy ismét Dupla hasonlataihoz nyúl, de az most legalább életszerűnek bizonyult.

- Elvtársak, jóllehet nem láthatom át teljesen a problémát, de megengeditek, hogy megpróbáljak segíteni?

- Ha egyszer nem látod át világosan, miként akarsz mégis segíteni? – harapta oda a szót rosszkedvűen Héja, majd gyorsan korigált is. Rájuk nézve nem is olyan nagy baj az, hogy a másik nem látja át a lényegét. A hangsúly az áhított megoldás feltalálásán van. – Na, mindegy, az időbe belefér, szóval meghallgatunk.

- Jól gondolom azt, hogy ennek a titokzatos külsős munkának a megrendelője egy befolyásos ember? Csak bólintsatok, a többi nem is tartozik rám. Na, tehát nem véletlen az, hogy világnézetileg válogatott elvtársak lettek odaküldve, akik viszont... nos, nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Nekik ez a lehetőség egyfajta jutalom volt, nemde? Úgy értem, ha sikerrel viszik véghez a dolgot. Mi lenne, ha a megoldási képlet reciprokával gondolkoznánk?

- Hogy mivel? – pislogott Sinka olyan bután, mint aki még életében sem hallotta ezt a kifejezést. A marxista-leninista képzések során nem esett szó ilyen burzsoá kifejezésekről.

- Szóval csak egyszerűen fordítsuk meg: kommunisták jutalmazása helyett legyen ez az ügy arra felhasználva, hogy megbízhatatlanokat büntetünk. Így két legyet üthetünk egy csapásra: megmarad a mundér becsülete, és ezekben a renitensekben is tudatosíthatjuk, hogy hol a helyük.

- Pont ilyenekhez nyúlunk? – fintorgott Héja – Az már mégis a ló túlsó fele lenne. Meg aztán mit szólna hozzá Gelb... izé, a megbízónk?

- Miért, muszáj neki tudnia, hogy a megrendelt munkát nem párttagok végzik el? Nem-e az eredmény a lényeg? Ha jól emlékszem, a Szovjetunió a Nagy Honvédő Háború után munkára fogta a fasiszta hadifoglyok tömegeit. Velük építették fel mindazt, amit leromboltak. Vagy ott voltak a gulágok rabjai: legtöbbjük népellenes elem, akik viszont hasznos munkát végeztek.

- Tetszik az elgondolásod – helyeselt meglepő módon éppen Héja.

- Különben sincs túl sok választási lehetőségünk, mert az idő sürget. Holnap reggel kezdhetnénk.

- Hadd találjam ki, ugyebár a te kis szekértáborodra gondolsz, mint kivitelezőkre – fanyalgott most már Sinka.

- Rájuk gondolok, és vállalom is – hártott könnyed eleganciával valóban Palkó. – Valóban, eddig ideológiailag nevelhetetlennek bizonyultak, de kemény felügyelet alatt hajlandóak egész tisztességesen is dolgozni. Gondoljatok csak bele, e téren soha nem volt rájuk panasz!

- Persze – húzta a száját továbbra is Sinka –, és ez az egy tény mentette meg az egész kompániát attól, hogy a futkosóra kerüljenek.

- Az említett embereket magam vezetem, és vállalom is értük a felelősséget – jelentette ki szemrebbenés nélkül Palkó.

- Nagyon lelkes vagy. Mi ennek az oka?

- Bízom benne, hogy nem marad el a hálátok, elvtársak.

- Afelől biztos lehetsz. Megkapod a tiszteletdíjunk egyharmadát.

- Akkor tehát megkezdem az intézkedést, és holnap reggel hozzálátunk a munkához.

- Jó munkát, hadnagy elvtárs! – fuvolázta Héja, Sinka nem csekély megdöbbenésére. Miután az ajtó becsukódott a távozó tiszt mögött, Héja mintegy kiegészítésképpen hozzátette: – Úgysem tudja, hogy mennyi a tiszteletdíj ebből a munkából. Lehet, hogy jó kommunista; az is lehet, hogy lelkiismeretes tiszt, de egy született balek. Én a magam részéről ezt egyáltalán nem bánom, hiszen ilyenek is kell lennie. Mi pedig most már végre el is mehetünk haza.

Palkó csak igen óvatosan merte felvázolni Duplának a fejleményeket.

- Van egy jó és van egy rossz hírem, melyikkel kezdjem?

- Kezd a jóval!

- A jó hír az, hogy ezt a Gelb-féle munkát végül is sikerült megszerezni a szekértábornak. A rossz hír viszont az, hogy a feltételek igen kemények. Mondhatni, hogy ti most is mint amolyan

büntetőosztag tagjai lesztek majd jelen, és elvileg így is kell veletek bánnom.

- Engem csak egyetlen dolog érdekel: valahogy revánsot akarok venni ezen a patkányon, aki évtizedek óta zsarolja az anyámat.

- Amiben én neked világnézeti okokból minden tőlem telhető segítséget meg is adok.

- De vajon mit fognak szólni ehhez a többiek?

- Ha minden kötél szakad, van még egy lehetőség: némi anyagi támogatás, ami nekem járna ezért a munkáért. Én ezt ajánlom fel a többiek megnyerése érdekében. Szükség lesz rá, mert itt is csak együtt győzhetünk.

Dupla most látta érkezettnek az időt arra, hogy múltjának minden titkát töviről-hegyire feltárja társai előtt. Nem maradt immáron tabu, és éppen azért nem, mert Dupla azt akarta elérni, hogy mindenki egyénileg állást foglaljon: vele tart-e, avagy sem ebben az akcióban. Egyetlen gyenge láncszem a siker kerékkötője lehet.

- Veled vagyok Dupla, és ezek ellen a képmutatók ellen – nyilatkozott Czink –, úgyhogy szerintem most ez is jót fog tenni a lelkemnek.

- Ezzel fogunk készülni a továbbiakra, és akkor majd jól megnézhetik magukat az elvtársak! – szolt Török véleménye.

- Bajtársat nem hagyunk magára, különösen nem ellenséges területen – volt katonához illő válasza Hegedűsnek.

- Fiúk, még egy dolgot el kell, hogy mondjunk nektek – szolt hozzá végül Palkó is.

- Igen, a lényeg – kapcsolt gyorsan Dupla, szinte kotnyeleskedve. – Bármilyen is motivál benneteket ebben az akcióban, köszönöm nektek.

Palkó az első adandó alkalommal, amikor magukra maradtak, nekítámadt Duplának.

- Ez meg mi akart lenni? Miért nem hagytad, hogy a zsebpénz-kereset lehetőségét megemlítsem nekik?

- Azért, mert nem akarom, hogy zsoldosokká váljanak. A jutalom lehetősége az más, de nem a fizetés lebegjen a szemük előtt. Örvendetes mértékben megindultak a világnézeti fejlődés útján, még ha most sok minden nincs is letisztulva. Nem szeretném őket erőltetni, de azt még kevésbé szeretném, hogy az a fejlődés gellert kapjon. Mostanra olyanokká váltunk, mint amilyenek nagyjából a végvári vitézek is lehettek egykoron: reménytelen harcot vállaltunk, még csak nem is feltétlenül azonos indokokból kifolyólag, de legalább nem is állunk be az ellenséghez.

A szekértábor tagjai másnap délelőtt végül tehergépkocsira ültek, és néhány batyuval kiegészítve kivonultak a megadott címre.

- Mielőtt dologhoz látnánk, ebbe bújjunk bele – szólta a csapathoz Palkó, és hihetetlenül lerongyolódott civil kezeslábas szerelőruhákat osztott ki mindenkinek.

- Ez meg mire jó? Ennyire kímélni kell a kincstári holmit? – csodálkozott el egy emberként az egész legénység.

- A hivatalos indoklás szerint valóban így van, de ez csak a látszat. Ami azt illeti, elég nevetséges egy magyarázat, hiszen a hülye is megértheti, hogy így akarnak egy minimális inkognitót adni a katona mivoltunknak. A Csepelt éppen ezért dugd el Hegedűs a ház mögé! Nem mintha az elvtársak megérdemelnék ezt a fajta figyelmet, de legalább maradjunk már a lehető legnagyobb nyugalomban!

- Mi ez a királyi többes szám első személy? – fogott szimatot Czink.

- Természetesen magam is beöltözöm, és megfogom a munka végét. A hadnagyi sarzsi ettől még nem kopik el, de főként itt is az a séma érvényesül, mint a kárpátaljai szöktetési akció során: csakis a megbonthatatlan egység hozhat eredményt. Egyébként meg még a

háború előtt inaskodtam mesteremberek mellett, úgyhogy most erre a szakmai ismeretre leszünk utalva. Az ütközetlétszámunk feljavítása ugyanakkor szintén kiemelt fontosságú.

- A kezdeti tapasztalatok hatására Czink, Török, Hege, sőt részben még maga Dupla is egyik ámulatból a másikba esett. Ez a tendencia folytatódott és teljessé vált akkor is, amikor az ellátmányként kapott hideg élelmet vették szemügyre.

- Meglepően bőséges. Úgy is mondhatnám, hogy gyanúsan sok – vonta fel a szemöldökét Dupla. – Mégis mi lelte ezeket?

- Ez most nem az én érdemem, hanem az ő trehányóságuk – vallotta be Palkó –, mivel a raktár még a magasabb élelmezési létszámról volt tájékoztatva. Arról meg ugye én nem tehetek, hogy a téves információ alapján magasabb adagokat mértek ki. Nem álltam neki kijavítgatni, mert akkor őket hoztam volna zavarba. Különben is, egyszer nekünk is lehet jó, nem? Arról nem is beszélve, hogy elvileg a megbízónk adta volna az ellátást, szóval már ezt is lealkudták.

Egyetértő kuncogás volt a beleegyező válasz, és így már minden lehetséges oldalról megvoltak a feltételek az eredményes munkavégzéshez. Késő délután egy ezüstszürke Volga személygépkocsi fékezett le a ház előtt. Impozáns méretei, hivalkodó eleganciája feljogosították arra, hogy a szocialista tábor nagyjainak irigyelt luxusautója legyen. Szerencsére Palkó éppen kinézett az ablakon, és összerakta a kirakóst. „Ez csakis Gelb elvtárs lehet, más ügysem vetődne erre.”

Mielőtt bárki is észbe kaphatott volna, Palkó egy szempillantás alatt visszavedlett tiszt uniformisába, figyelmeztette a többieket, a beszenyeződött szerelőruhát pedig elrejtette. Mire a tulajdonos belépett a kapun, a ház már zengett a parancsnok kiabálásától.

- Mozogjanak már, lajhárcsorda! Azért, mert az előbb kicsit félrenéztem, még nem adtam engedélyt a lazsálásra! Az egész naplopó bandát lecsukatom!

Gelb óvatosan közelített, és az udvaron lapulva gyönyörködött a reggel óta látványos mértékű előrejutásban, valamint a számára ismeretlen hadnagy hangos monológjában. Dupla éppen két vödör sített cipelt ki, majd amikor „felfedezte” a látogatót, tettetett meglepettséggel szólította meg az öltönyös figurát.

- Kit keres az elvtárs?

- Mi köze hozzá? A tulaj vagyok, ha éppen tudni akarja. Annak az elvtársnak viszont, aki így kiabál, vajon a lába fáj, vagy mindig így szokta átültetni a szocialista munkaerkölcsöt?

- Jaj, kérem szépen, az egy emberevő tiszt! Csak meg ne tessék neki mondani!

- Jó, persze, hiszen bennem is van emberség.

Gelb horgas orra egészen megrázkódott a gyönyörűségtől. Ezek szerint Sinka elvtársék mégis össze tudták szedni magukat. Azért a pénzért – ami ugyan a felét sem érné el egy átlagos munkásbrigád bérének – tegyenek is ki magukért!

- Hadnagy elvtárs, beszélhetnék önnel néhány szót? – fordult Gelb a tőle telhető legnyájasabb Palkóhoz.

- Hogyne. Kezdjük is talán ott, hogy kit tisztelhetek az elvtársban – pattogott a tiszt, holott módfelett az ínyére volt ez a kedveskedő hozzáállás. Amannak viszont most éppen ez a katonás sarkosság imponált, tehát szerencsésen találkozott a kereslet és a kínálat. A kölcsönös bemutatkozást követően Palkó kötelességszerűen mentegetni is kezdte magát a nyers modor miatt, de hát ugye a laktanyai lét kissé elridegíti az embert a polgári világtól, ahol nincsenek rendfokozati jelzések. Gelb magától értetődő módon

elégedettségének és nagyrabecsülésének adott hangot a munkáütem és a fegyelem láttán.

- Mindezt majd megemlítem a feletteseinek is – búcsúzott Gelb parolára nyújtott kézzel, míg a robotoló kiskatonáknak még csak nem is biccentett.

- A dolgozó népet szolgálom – szalutált feszesen Palkó.

A szekértábor valamennyi tagja kőkeményen dolgozott a megbízáson, mert szorította őket a határidő. Czink filozofálásra hajazó okoskodását, illetve Török és Hegedűs szimpla zendülését, amiktől Dupla a kezdetek óta tartott, három dologgal tudták csírájában elfojtani: a laktanyához képest lazább napirenddel, az extra ellátmány igazságos szétosztásával és szabad felhasználásával, valamint hogy Palkó szaktudása nélkül nem tudták volna hozni ezt a nívós szintet. Gelb csupán hébe-hóba pillantott rájuk, de fogást továbbra sem talált, így még Sinka és Héja is nyugton maradtak. Abban persze egyik vörös kizsákmányoló sem gondolt bele, hogy a szekértábor tagjai micsoda erőfeszítésekre kényszerültek mindezért. Evésre-ivásra szó szerint csak menet közben, a teherautó platóján zötykölődve kerítették sort, mondván, hogy ezzel is nyernek legalább egy bő fél órát. Állandó sofőrjüket, Hegét rendszerint maga Palkó etette falatonként, mint az öreg madár a fiókáját. Este is csak annyi szabad idejük volt, míg vezetőjük kimosakodott, hogy a jólfésültség látszatát fenntarthassa. Debreczeniék már napról-napra közelebb érezték a jó magyar forintban kifejezett sikert, amiért nem ők dolgozták magukat halálra. Ennek öröme estére álltak a Sinka-féle meghívások a tisztikantinba, amiket Palkó fejfájásra, idegkimerültségre hivatkozva eredményesen elbliccelt. Inkább igyekezett kialudnia magát, jóllehet inkább kevesebb, mint több sikerrel. Végül is a kis munkáskülönítmény az összes lehetetlen követelménynek megfelelt, és határidőn belül átadták a kész munkát. Gelb elvtárs elégedetten veregette meg a szimplán jó

hajcsárnak elkönyvelt Palkó vállát, de még az egyenruhás kis rabszolgák felé is kegyesen biccentett.

- Elvtársak, a teherautó platójára felpakoltam némi kis áldomást. Remélem, nem ütközik bele a szolgálati szabályzatba. Nem kell megköszönniük, csak fogyasszák felelősséggel!

A brigád erre valami komolyabb dínom-dánom nyomait kezdte el keresni, és találtak is az említett helyszínen öt, azaz 5 üveg sört. Fejenként jutott tehát egy-egy. Ki-ki a saját vérmérséklete szerint értékelte a felajánlást.

- Ettől a hiénától még ez is valóságos csoda – mélázott Dupla.

- Én még ezt sem ihatom most meg, a vezető beosztásom miatt – sercintett Hege.

- Világéletemben boros-fröccsös voltam – vágott csalódott képet Palkó.

- Mindjárt a kerékagyhoz verem mind az egyet! – heveskedett Török, de a slusszpoén akkor is Czinknél maradt:

- Mindezek mellé még a szavatossága is lejárt.

Gelb abból a szempontból nem viselkedett zshiványként, hogy jelezte kebelbarátainak: ezt a csapatot kéri a költözés nehéz műveletének végrehajtásához is. A kialkudott munkadíjat hajlandó volt maradéktalanul kifizetni, mintegy elnézően kezelve a korábbi fiaskót. Tekintve viszont magas rangú párt- és vállalati funkcióját, odáig azért nem süllyedt, hogy személyesen adja át a szóban forgó összeget. Méltóságára, a partnerséget vállaló tiszt elvtársak kényes helyzetére, valamint a konspirációra egyaránt ügyelve inkább az egyik irodai „küld ki-hívd be” lóti-futijával küldte el a bélelt borítékot egy külsős találkahelyre. Sinka örömeiben meg is hívta a küldönc-csicskást egy dupla konyakra. Természetesen az „ökör iszik magában” aranyszabály szerint ő is felhörpintette a maga kis célzóját, miközben Héja egy

rutinos pénzváltót is zavarba ejtő boszorkányos ujймоzdukatokkal az asztallap alatt ellenőrizte a bankjegyeket. A kávéházi zsidongás sem tudta elnyomni a diszkrét papírzizegést, de ez egyszerre hozzátartozott Héja jéghideg profizmusához és emberi gyarlóságához is: imádta a pénzt. Az ugyan nem valószínű, hogy a Marx-féle Tökében, avagy más ideológiai alapművekben szerepelt volna elvi útmutatás a korrupciós bevételekre, de hát ugye változnak az idők. Maga Héja elvtárs imígyen építette az általa védelmezett szocialista rendszert: ami a tied, az enyém is, ami viszont az enyém, ahhoz semmi közöd! Mindenesetre Héjáék nem feledkeztek meg a pénzüket ténylegesen megtermelő Szekerész hadnagyról sem: egy alaposan megfaragott hányadot az ütiszoba magányában ünnepélyesen átadtak neki. „A maradék sokszorosát költsétek el a patikában!” – gondolta magában Palkó, miközben igyekezett a lehető legjobb képet vágni ehhez a nyilvánvaló lehúzáshoz. Miután pedig amolyan nélkülözhetetlen protokoll-jelleggel megitták Sinkával az áldomást, a részesedést szétosztotta Török, Czink és Hegedűs között. Dupla jó már előre jelezte, hogy nem tart igényt egyetlen fillérre sem, annál is inkább, mert legalább annyival is több jutott a többieknek. Még így sem kerekedett ugyan egy zavarba ejtően nagy összeg egy-egy főnek, bár tűzoltásnak azért megfelelt. Ugyanakkor Dupla üres zsebbel is tovább szította magában a bosszú és az ellenállás parazsát, ami immáron valószínűs lánggal lobogott. Valami meglátszódnak rajta, amit társai többsége a nagy örömködés közepette nem is vettek észre, ám Palkó figyelmét nem kerülhette el.

- Édesapád szemében láttam valami hasonlót, amikor vele voltunk harcostársak – szólt csendesen a fiúhoz. – Végére értünk a szennyes munkának, ugyanekkor a költöztetés már fele ennyi idő sem lesz. Hogyan akarod kivitelezni az elégtételvételt? Remélem, hogy nem valami ostobaságban gondolkodsz?

- Ugyan már, Pali bátyám! Azt azért neked, és csakis neked el merem árulni, hogy még fogalmam sincsen, miként is fogjak hozzá. Magamat

mindenesetre nem piszkolom össze vele, már csak a sportszerűség miatt sem. Én még erre is adok, bár valahányszor eszembe jut az anyám kisiklatott élete, ökölbe szorul a kezem. Hány ilyen megzsarolt szerencsétlen lehet még ennek az átkozott patkánynak a hálójában, akiknek a verejtékén hízik?

- Na látod, ez lehet egy méltó bosszúállás: elválni a passzív jövedelmének forrásától. Mondhatni, hogy ismerem a fajtáját. Ezek materialisták, a pénz az istenük, és így elképzelni sem tudnának nagyobb csapást.

- Elválni a forrásától? Nem hangzik rosszul, ámbár mondani sokkal könnyebb – töprengett Dupla. – Anyám kézzelfogható bizonyítékokat emlegetett, amikkel sakokban tudta idáig tartani. A költöztetés alkalmával találnom kell valamit! Idáig nem volt semmi esélyem, és most is csak ez az egy kínálkozik.

- A többieket erről is kell tájékoztatnod, hiszen rájuk is leszel utalva.

A szekértábor többi tagja a lehető legegyszerűbb módon, néma fejbólintással vette tudomásul a félkész hadműveleti tervet. Nem is kellett több szó ehhez, hiszen immáron végképp összekovácsolódott a kis csapat. A közös ellenség hozta őket egymáshoz közel, az együtt elhullatott verejték pedig megerősítette az egységet. Dupla legnagyobb bánatára továbbra sem voltak ugyan maradéktalanul azonos világnézeten, így olyanoknak voltak tekinthetősek, mint egy terméskövekből kirakott fal. Jóllehet egy ilyen anyagból felhúzott építményben sincsen két egyforma alkotóelem, viszont megvan az, ami összekösse őket, és így máris megvan a kellő stabilitás.

Az eddig minden egyes munkafolyamatot csupán szőrmentén leellenőrző Gelb elvtárs a költözködés alkalmával teljesen kifordult eddig megismert nyugodt bizalmából, és tojógalamb módjára minden egyes tételt körbetoporgott. A felesége nem győzte hűtögetni, mondván, hogy „Sámuel, nagyon kérlek, ne idegesítsd fel magad

feleslegesen! Gondolj inkább a nagybeteg szívedre, meg arra, hogy a gyógyszereidet beszédted-e. Látod, ezek a fiatal emberek értik a dolgukat. Vagy tudod mit, én ezt nem is nézem tovább, inkább elmegyek. Majd jövök. Pá!”

Ilyen oldalirányú sasszézásnál pedig mindig puszira csücsörítette vastagon rúzsozott ajkait, miközben az egész légtérrel belengte a Krasznaja Moszkva parfüm tolakodóan émelyítő illata. Mi tagadás, még az izgágáskodó Gelbre is pozitív hatást gyakorolt ez a „majd jövök” formula. Neje önnagysága akkor használta ezt a szófordulatot, amikor a szomszéd település VB titkárával volt találkája. Az amúgy jóvágású, bár meglehetősen üresfejű bájjúnár fiatalember némi jóindulattal akár Judit asszony fia is lehetett volna, viszonyuk pedig közszájon forgó nyílt dolog volt, de mindez Gelb Sámuel a legkevésbé sem zavarta. Ő maga már egyenesen futószalagon fogyasztotta a bakfis korú gépírókisasszonyokat, akiket általában karrierlehetőség ígéretével küldött hozzá valamelyik pártszerv. Most is inkább egy ilyen lehetőség felé kezdett el kacsintgatni, hiszen a ki tudja honnan összeszedett mives bútorok zöme már a katonai teherautó platóján terpeszkedtek.

- Csak így tovább, kedves elvtársak – vezényelt Gelb –, nekem viszont most halaszthatatlan ügyben el kell mennem. Nagyjából két óra múlva az új házba megyek, ott találkozunk. A címet ugyebár tudják – kacsintott barátságosan Palkóra, majd a rend kedvéért még hozzátette: – Hadnagy elvtárs, maga felel mindenért! Ne okozzon nekem csalódást!

- Igyekezni fogok, Gelb elvtárs – bokázott Palkó.

„Arra aztán mérget vehet, tényleg igyekezni fogunk. Még igazat is mondtunk” – villant össze a legények tekintete. Dupla alig várta, hogy az ajtó becsukódjon a távozó mögött, rögtön neki is akart ugrani a kutakodás érdemi részének. „Vajon hol tarthatja ez a dögevő az iratait?” – ez volt a fő kérdés, amire a válasz meglehetősen kijózanító

volt. A szekrényt elég gyorsan megtalálták, ám az a plató legelején foglalt helyet. Így képtelenség volt hozzáférni, irány tehát a helyszín. Mindenki – természetesen még Palkót is beleértve – ereje megfeszítésével dolgozott, hogy az áhított adatforráshoz hozzáférjenek. Hihetetlenül nagy szerencséjére a szekrény valamiért nem volt bezárva, az időkeret viszont így is rendkívül megcsappant. Valamennyi polca roskadásig meg volt rakva dossziékkal, és roppant pedáns módon jól láthatóan alfabetikus sorrendbe gyűjtve. „Szüret!” – derült fel félhangosan Dupla, és célirányosan a „Z” betűnél kezdte a kutakodást. Legnagyobb meglepetésére a Zalaváry név alatt egészen vaskos iratsomót talált. Megbontani is csak annyira tudta, hogy megbizonyosodhasson róla: ez a szüleire vonatkozó anyag, jó néhány fotóval is kiegészítve. Valóságos nyomozati bravúr lehetett ezt az adatmennyiséget így összegyűjteni-feldolgozni, ami jól jelzi Gelb elvtárs félelmetes kapcsolatait és figyelemre méltó képességeit. Ezeknél már csak a szándékai alávalósága volt nagyobb fokú.

Az örömteli kibontakozást nem kisebb személyiség, mint a vártnál korábban betoppanó tulajdonos zavarta meg. Palkó még elébe tudott sietni, hogy katonás helyzetjelentésével némileg feltarthassa, amire amaz a legkevésbé sem volt most vevő. Jó oka volt erre, tekintve hogy a mai szépreményű randevúja csúfos kudarcba fullad. A „friss hús” kis titkárnöcske ezúttal túlságosan is szilárd erkölcsűnek bizonyult, és gépelésen kívül tényleg nem volt másra rávehető. Sebaj na, majd holnaptól küldenek helyette másikat, a maradi felfogású leány pedig mehet vissza a kétkezi proli életbe. Ő nem akart élni a könnyebb munkakör lehetőségével, szóval magára vessen.

Ezen előzmények után tehát Gelb egy kézlegyintéssel szakította félbe Palkó bokacsattogtatását, és dúvad módjára nyomult a ház belsejébe. Dupla még ki tudta markolni a Zalaváry-dosszié tartalmát, és ezt a zubbonya alá hajtotta, míg a mappa üres fedőlapját visszasüllyesztette a helyére. Első ránézésre nem is tűnt fel a hiány.

Gelb kivételesen nem szólt semmit a munkáütemre, hiszen mégis csak hergelte férfiúi hiúságát a mai fiaskó. Végül némi kötelező morgás és dirigálás után a katonák minden bútordarabot a helyére tettek. A tulajdonos kurtán-furcsán búcsúzott.

- Elvtársak! Mivel az időjárás most az évszakhoz képest szokatlanul hideg, eltekintenék az áldomástól. Ez a kézszerítés viszont – nyújtotta jobbát sorban mindenkinek – annál forróbb.

- A dolgozó népet szolgálom – vágta rá menetrend szerint Palkó, majd rosszálló pillantást vetett a katonáira.

- Erőt, egészséget! – harsantak fel végre amazok is, némi fáziskéséssel. Tulajdonképpen csalódottságra nem volt okuk, mert már sejthették, hogy Gelb elvtársnak milyen fogalmai is vannak a nagylelkűségről és a háláról.

Dupla már mindennél jobban várta, hogy a teherautó ponyvájának oltalma alatt lehessen, mert mielőbb szemügyre akarta venni a zsákmányát. Igazi csemegéket sikerült zsákmányolnia: fényképfelvételek, nyilas pártszolgálatos okmányok, Zalaváry László nevével aláírt vezércikk az Összetartás nevű hungarista lapban, és egyéb anyagok alkották a súlyos tartalmat. Neki, a bújtatott utódnak elsősorban család- és kortörténeti emlékek, ellenséges kezekben viszont éles fegyverek ezek a dokumentumok. Mi legyen? Elrejtteni nem tudja sem a laktanyán belül, sem azon kívül. Mindent megsemmisíteni szintén nem akart. Végül amolyan arany középút gyanánt a fotókat a sapkája belsejébe menekítette, a többi anyagot pedig egy félreeső helyen elégette.

- Mindent nagyon köszönök, kedves bajtársak – fordult az ezen idő alatt jól megérdemelt pihenőjüket töltő csapathoz –, nélkületek nem ment volna.

- Most akkor már megnyugodtál kissé? – kérdezte valaki a szekértáborból. Dupla még csak fel sem figyelt a mondatra, így meg kellett azt ismételni. – Éppen ezen merengek.

- Mit kell ezen annyit merengeni? – horkantotta türelmetlenül Török. – Az a patkány nem árthat nektek többé, és még örüljön is, hogy ennyivel megúsza a dolgot.

- Hát éppen ez az: ezeknek muszáj mindig mindent olyan olcsón megúszni? Én most elvágtam egy zsarolási lehetőségtől, de még nagyon is bőven maradt neki. Amondó lennék, hogy a móresre tanítást folytathatnánk a fellelt lehetőségek mentén. Egyébként is, amit a segítségekkel eddig megléptem, inkább csak amolyan öncélú igazságszolgáltatás volt. Ha viszont sikerülne az összes lehetőségétől végleg elszigetelni, akkor számos derék emberen segíthetünk.

- Végül is ezzel az erővel ki tudja, talán az én családtagjaimról és barátaimról is gyűjtögetett Gelb abban a kis privát archívumában – vette fel a gondolatmenet fonalát Czink, mire az eddig ágáló Török is rákontrázott.

- Az egyszer biztos, hogy gerinctelen egy élősdie ez a Gelb, vagy hogy hívják. Nem tudok róla, hogy az enyémekeknek valaha is ártott volna, de már a fajtájától is hánynom kell.

- A jövőben pedig gyűjtögessen valami mást, például bélyegeket, de ne a magunkfajták elleni adatokat! Ne végezzünk fél munkát! – szólt hozzá Hege is.

- Ámen, testvérek! – zárta le a sort meghatottan Palkó. Örömmel konstataálta, hogy a szekértábor tagjai immáron elértek egy magasabb dimenzióba: az önzetlen világnézeti harc meggyőződéses vállalásáig.

Dupla boldog elégedettséggel nyújtotta előre a jobbját, de rendhagyó módon tenyérrel lefelé. A többiek eleinte némi értetlenséggel szemlélték, majd Hege kapcsolt elsőként.

- A focicsapatban is szoktunk ilyesmit – mondta, majd azzal Dupla kézfejére tette a tenyerét. Innen már nem megállás, Czink és Török is csatlakoztak, majd a rangidős Palkó.

- Focicsapat sok van hazánkban, és bárkiből állhat – mondta ünnepélyesen –, de mi úgyszólván egyedinek számítunk, mert mi egy szekértábor vagyunk.

Dupla új akcióterve minden eddiginél bátrabb, már-már vakmerő volt. Példátlan szervezést igényelt, ami ezúttal nem nélkülözött némi korrupciót sem. Utolsó megtakarított fillérjét, a Tóni-féle aranytartalékot is felemésztette azon ötlet megvalósítása, hogy a századírnok „hivatalos” kilépőpapírt adjon neki. Ez persze gyorsan ki is bukhatott volna, ha Palkó aktív közreműködése folytán éppen nem a szekértábor tag adja a kapuügyeletet.

A laktanyából kijutva Dupla a város felé vette az irányt egy általa eddig ismeretlen kocsmába. A pultossal sem ismerték egymást, őt Palkó szervezte be valami régebbi keletű szívességre hivatkozva. Alaposan végigmérte a fiút, de mivel az tudta a megbeszélte jelszót, csak intett neki, hogy kövesse a raktárba.

- Aztán csak óvatosan ám, katona! – vigyorgott rá bizalmasan, miközben a szükséges eszközt rendelkezésére bocsátotta. Dupla nem szólt egy szót sem, csak némi pironkodással kísérve távozott. Az atyafinak szent meggyőződése volt, hogy minden egyes szakmabeli, így ő maga is az emberi lélek avatott ismerője. Ennek ellenére meglehetősen értetlenséggel nézett az eszközkölcsönző legény után. – Micsoda időket élünk! Sorkatonáink kölcsönkerékpárral mennek udvarolni holmi férjes asszonyokhoz!

Dupla lendületes tempóban tekert, miközben rá is esteledett. Eddig minden a terv szerint haladt. Elérte a célt, Gelb új házat. Egy megvilágítatlan helyre húzódva szemlélődött egy ideig, de mivel nem tapasztalt semmi mozgást, további akcióba lendült. A kerékpárt az út

menti árokba csúsztotta, remélve, hogy visszafelé jövet még itt találja. Pár nap telt el csak az emlékezetes költöztetés óta, és Dupla azon imádkozott, hogy Gelb ezen rövid idő alatt nem vezetett be speciális biztonsági intézkedéseket. A kulcsokról még az itteni munkálkodásuk alatt sikerült egy-egy másolatot készíttetni, így a bejutás nem igényelt nagyobb betörői szaktudást. Továbbra sem volt semmi nesz. Dupla gyorsan felöltötte a „speciális” ruházatát: egy barna munkavédelmi köpenyt, amit a mikádó alá gyűrve hozott magával, valamint az arca elfedésére hivatott kendőt. A telefondrót elvágása csak egy mozdulat volt, az épület áramtalanítása szintén, szóval minden ment, akár egy karikacsapás. Ehhez képest Dupla keze meg-megremegett az idegességtől, elvégre még életében sem csinált ilyesmit. „Ha most lebukom, a jégeső sem mossa le rólam a közbüntényes gyanút” – futott át az elméjén a gondolat. – „A többiek viszont semmi esetre sem keveredhetnek bajba.”

A negatív gondolatok dacára mindenesetre elbújt az ajtó mögött, és türelmetlenül várt a háziak megérkezésére. A percek ólomlábakon vánszorogtak, miközben a feszültség nőttön-nőtt. Meghatározhatatlan időintervallum után végül tömény parfümillat jelezte a ház úrnőjének hazatérését. Dupla kivárt egy kicsit, hátha Gelb is követi a nejét, de az asszony szemmel láthatóan egyedül érkezett. Mielőtt egyáltalán csak gondolhatott volna arra, hogy hátraforduljon, Dupla fojtott hangon megszólította.

- Ne mozduljon, Gelbné!

- Jaj nekem, ki maga? Mit akar?

- Nem kell félnie. Ha megkapom, amiért jöttem, szépen elmegyek.

- Kézpénz a retikulómban, és átadom az ékszereimet is, csak ne bántson!

- Nem akarom bántani. Különben is a férjével van dolgom. Most rend kedvéért bemegyünk ide a kishálóba, a többit pedig majd meglátjuk.

A kérdéses helyiséget sem véletlenül szemelte ki Dupla. Ennek ablakát ugyanis masszív vasrács védte, kifelé nyíló ajtaját pedig kulcsra lehetett zárni. Gelbné most úgy lépett be ide, mint valami potenciális kínozókamrába, noha a titokzatos idegen továbbra is meglehetősen civilizált módon viselkedett. Dupla a zsebkésével hosszú csíkokat vágott a sötétítőfüggöny drapériájából, amiket most ezáltal kötöző anyagokká léptetett elő. Gelbné így ernyedten hagyta, hogy „betörő” egy karosszékhez kötözzék.

- Erre még szüksége lesz, meg kell, hogy értse – mentegetőzött Dupla, és a nő szájába is húzott egy vastagabb textildarabot, a kiabálását megakadályozandó.

- Mmmmm – hangzott egy rövidebb ideig, aztán végre megint csend lett. Hosszú, idegtépő csend.

Dupla nem is annyira a nyugalomát veszítette el, sokkal inkább attól félt, hogy esetleg kifut a szűkös időkeretéből. Ha a többieket leváltják a kapuügyeleten, akkor kész a lebukás. Hogy némi időt nyerjen, az irattáros szekrény tartalmát szép szorosan bepakolta a nappaliban terpeszkedő kandallóban. A polgári ízlést tükröző berendezési tárgy most rendhagyó küldetésre lett kijelölve: a tisztító és bosszúálló lángoknak benne készültek fellobogni, már csak az előadás díszvendégét kellett a páholyba ültetni. Gelb most is valami kacskaringós külön utakon járhatott, mert csak jóval később tért haza, mint a párja. A kulcs hangos kattanása árulta el hazatértét, és első mozdulatával villanykapcsoló felé nyúlt. Azt is jól lehetett hallani, amint félhangosan szidta az elektromos műveket, a villanyszerelőt, az alumínium vezetékeztést, és mindent, aki összefüggésbe hozható a világítás működésképtelenségével. Beljebb haladva sem volt különbség a helyzet, és ráadásul valami csőszerű kemény tárgy feszült a gerincoszlopának.

- Ne akarja, hogy lőjek! – figyelmeztette egy vészjósló hang. Gelbnek déja vu érzése támadt, miközben praclijait a magasba emelte, hiszen

anno '44-ben volt már ilyesmiben része. – Leülni! Ezt magának készítettem elő – közölte az ismeretlen.

- Elmondom magának, hogy hol vannak a takarékbetétkönyveim és a pénzem, csak hagyjon békén! – fogta rimánkodóra Gelb.

- Ezt már a feleségétől hallottam. Vagy tudja mit? Mondja csak el!

Gelb pontosan el is sorolta, és sietett biztosítani támadóját, hogy tényleg nincs több pénze. Duplának eszébe jutott Török mondása, miszerint az ember gyereke ne végezzen félmunkát. Ennek fényében még rádörrent áldozatára:

- A tárcáját is!

- A zakóm belső zsebében van – rebegette amaz, szinte örülve az érdeklődésnek –, csak nagyon kérem, ne bántson.

- Amúgy a kedves neje a kisszobában van, ha esetleg érdeklő – vetette közbe Dupla, mintegy mellékesen.

- Ne bántson, ne bántson – vinnyogta szánalmasan Gelb. Dupla előtt ezáltal teljesen kirajzolódott ellenfelének emberi profilja, akit legkevésbé sem érdeklő a másik sorsa. Csak ezért nem köpött ki, mert hevenyészett álarca ebben meggátolta.

- Na most figyeljen Gelb elvtárs, mert következik a fő műsorszám! – majd azzal egy gyufa lángjánál megmutatta a kiürített irattároló szekrényt, majd a következő fényforrást már a sziszifuszi munkával összegyűjtögetett dokumentumokra, készpénzre és takarékbetétkönyvekre dobta. Gelb úgy hörgött, mint egy elvágott torkú birka, de nem volt megállás: rövid percek leforgása alatt minden a tűz martalékává vált.

- Mit csinál, maga örült! – üvöltötte minden óvatosságról megfeledkezve Gelb.

- Nem örült, hanem hungarista.

- Akkor... akkor most megöl?

- Ugyan. A mi urunk, Jézus Krisztus megmondta: „Enyém a bosszúállás”.

Ez volt az utolsó dolog, ami a házigazda elméjébe vésődött azon a vészterhes éjjelen. Gelb nem láthatta, hogy a titokzatos betörő mikor és hogyan távozott, mert egyik pillanatról a másikra minden elsötétült előtte. Olyannyira rossz idegállapotba került ugyanis, hogy nemes egyszerűséggel elájult. Másnap reggel aztán a bejárónő szabadította ki a házaspárt. Gelb nem szólt senkihez egy árva szót sem, hanem ész nélkül rohant a rendőrségre. Szinte ráúgta az ajtót a kapitányra, és köszönés nélkül nekiszegezte a szörnyű ténnyt:

- Izsó, tönkretettek!

- És akkor most adjak neked kölcsön, kedves Sámuel?

- Te most tényleg azt gondolod, hogy ezért vagyok itt?

- Nem most mondtad, hogy tönkre tetted?

- Na jó, de ki tette ezt velem?

- Honnan tudjam, ha nem árulod el?

- Egy nyilas!

- Ugyan már, '46 végére szinte mindet felakasztottuk, nem emlékszel? Nincsenek tovább, bedaráltuk őket. Na jó, volt még valami perük '67-ben a zuglóiaknak, de nekik tényleg nincsen tovább.

- Ez nagyon is élő volt.

- És most mit kívánsz tőlem?

- Hogy-hogy mit? Talán nem te vagy a rendőrkapitány?

- De, de, csak viszont holnaptól már nem leszek az, mert végre nyugdíjba vonulok – énekelte régóta ismert orrhangján diadalmasan amaz, miközben még tapsikolt is örömeiben.

- Hát aztán?

- Gondolod, hogy az utódomnak nem kell valami szép feladat?

Ennél a pontnál Gelb már nem bírta tovább, úgy megrohanták az emlékek. Annak idején a budapesti ostrom alatt ez a mihaszna Izsó az ő beosztottja volt a frontlógósokból álló KISKA-században. Az új rendszerben mindkettőjük karrierje meredeken felívelt, és lám, mostanra ilyen kényelmi szempontok, vagy inkább mondvacsinált ürügyek alapján cserbenhagyja, elárulja őt. Gelb annyira belelovalta magát az önsajnálatba, hogy szó szerint belesajdult a szíve. Ezt követően kitámolygott Izsó irodájából, mert egyre erősödni kezdett egy abroncsszerűen szorító-fullasztó érzés a mellkasán. Nem szólt senkinek, aztán a folyosó egyik padjára lerogyva végleg minden elsötétült előtte. Szabolcsi Szabolcs elégtételvételét maga a Gondviselés alakította át bosszúvá, mert Gelb Sámuel életteleenné dermedt testét csak jóval később vették észre.

„Keletről jön a fény” – tartja a régi mondás. Ezzel a ténnyel senki nem is kíván vitatkozni, amennyiben a keletről érkező Napot vesszük alapul. 1971 tavaszán ugyanakkor már érkezett a messzi keletről, nem csak a világosság: a Szovjetunió egyik ráérős marsallja, akinek eredeti fegyverneme a gyalogság volt, mérhetetlen tisztelettel adózott a klasszikus mesterlövészek teljesítménye iránt. Ennek örömeire sikerült is keresztülvinnie azt, hogy május 9-ét, vagyis a Győzelem Napját úgy tudják a legméltóbban megünnepelni, hogy felkutatják a szocialista béketábor legkiválóbb céllövőjét. Ez is jól tükrözte a kiváló hadfi gigantomániáját: nem akarta beérni csupán a Szovjetunió legügyesebb puskaforgatójának piedesztálra emelésével, neki az egész Varsói

Szerződésből meg kellett méretnie a sorállományt, elvégre egy a tábor és egy a zászló. A pártfórumokon ezen szép elképzelését még úgy tudta keresztülszuszakolni, hogy hangsúlyozottan a nép egyszerű fiához intézték a felhívást. A Győzelem negyedszázados jubileumának rendezvénysorozatában már sajnos nem fért bele, maradt tehát a huszonhatodik évforduló, illetve afféle pótlékként a Nagy Honvédő Háború kitörésének közelgő harmincadik jubileuma. A kész tervnek még további késedelmeket kellett elszenvednie a fogantatástól a megszületésig, mert ugyebár a sok bába között elvész a gyermek.

Az örök csatlós szerepre kárhoztatott néphadseregekben ugyancsak lassan öröltek a malmok, amikre még rátetézett némely tisztek megrögzött lustasága és/vagy reménytelen hozzá nem értése. Nem volt ez másként a magyar fegyveres erők egy részénél sem, különösen a Debreczeni százados vezette laktanyában. A sürgetővé vált helyzet, hogy tudniillik a hadsereg bajnokságra kéretik delegálni egy kimagasló löeredményeket elért katonát, még nem is kavarta fel különösebben a nyugalmat. Nosza, lássuk hát, hogy a gondosan feljegyzett kiképzési eredmények alapján ki jut tovább a következő szintre!

A minden lében vaskanál Héja és Sinka főhadnagyok most is gondosan végigbogarászták a beterjesztett névsort. Egy súlyos felfedezés láttán szinte egy emberként hördültek fel.

- Mit keres itt a Szabolcsi?

- Fel nem foghatom, hogy mi a problémátok vele. A fiú remekül lő, és kész – vont vállat közönyösen az illetékes tiszt, a vérbeli katona mintapéldánya.

- Politikailag megbízhatatlan – jött az örök acsarkodás.

- Ühüm, értem. Különben meg, hogy ha rám hallgattok, akkor is kár a gőzért, hogy ha tényleg van is valami, ami bántja a szemeteket.

- Hogy állhatsz hozzá ilyen slendrián módon?!

- Kikérem magamnak! Viszont a zászlóalj, vagy legkésőbb az ezredszintű selejtezőn akkor is kieshet. Így nem is lesz nagy pora a dolognak.

Na, ha valóban nem lesz, akkor egy gonddal megint kevesebb! Sinkáék alapvető meggyőződése volt, hogy a kommunisták lehetnek csak különleges emberek. Ezen tézisükből kiindulva egy nem párttag nem is lehet különleges, azaz már a megmérettetések elején ki fog hullani.

Néhány kiskatona – közöttük maga Dupla is – egyáltalán nem értette azt, hogy az elkövetkező napokban miért kell nekik többször is a lőtéren kínlódniuk. Oldalfegyverrel huszonöt méterre; gépkarabéllyal száz, illetve kétszáz méterre való célba lövés volt az újra és újra kiadott feladat, rogyásig. Az összesítők után egy fő mindig lemorzsolódott, míg a maradékot ismét a lőállásokba vezényelték, mindaddig míg Dupla teljesen egyedül nem maradt. Az illetékesek nem is szóltak hozzá egy árva szót sem, csak némi titokzatos pusmogást követően faképnél hagyták. Most is a jó Szekerész hadnagy, azaz Palkó szolgált kellő felvilágosítással.

- Az elért eredmények alapján továbbküldenek a hadseregbajnokságra. Láttam már ilyen lövészversenyt, és egy versenyszámot hiányolok is, nevezetesen itt idáig nem volt párbajlövészet. Ez amúgy egy csapatkötelékű versenyszám, ahol egy pisztolyos tiszt vagy tiszthelyettes vezet három-négy gépkarabélyos katonát. Húsz méter sprintelés szolgál a harcszerű körülmények szimulálására, és persze a találati eredmények mellett számít az igénybe vett idő is, hogy melyik ellenséges alakot szimbolizáló bábút lövik ki. Ezek szerint tehát ez most kimarad a megszokott szisztémából, talán valami pártutasításra. Mindegy is. A lényeg az, hogy becsüld meg magad itt, mert nem mindennapi tehetséggel áldott meg a Teremtő. Úgy is mondhatnám: most aztán megint jól megmutathatod nekik, mivel az összes kis mesterlövész-palánta között te vagy az egyetlen pártonkívüli. Hogy a

többiek mennyire elkötelezettek, avagy mennyire törtető karrieristák, az már persze egy teljesen másik lapra tartozik. Mindenesetre a te világnézeti alapjaid szilárdságához nem férhet kétely. Én tisztként, barátként, és hungaristaként egyaránt nagyon büszke vagyok rád.

Sinka és Héja érthető módon kevésbé voltak büszkék, noha mint köztudomású, a számok igen makacs dolgok. Nem hullott ki a selejtezőn az első számú közellenség, ami sehogy sem volt elfogadható a számukra.

- De akkor is, elvtársak – hisztizett Sinka. – Éppen ezt a... ezt a... ezt a gyanús elemet kell ilyen pozícióba juttatni?

- Előbb vagy utóbb majd csak elvérzik az erősödő mezőnyben. Ide sem én juttattam, hanem a maga tehetsége. Egyébként meg, ha jól értem, az a gondotok velem, hogy nem párttag vagy kiszista – vélte Debreczeni.

- Nos, igen.

- Jó, hát akkor léptessétek be!

- Ezen már túl vagyunk – fanyalgott Sinka –, de megátalkodott a fickó.

- Egyébként meg ne féljünk a legrosszabbtól – hűtögette a kedélyeket Héja –, mert könnyen meglehet, hogy a százados elvtársnak lesz igaza. Mi itt nem segíthetünk, bármennyire is ellenszenves egy figura is ez a Szabolcsi. – Na jó, persze, de csak azért sem teszek ellenlépéseket, mert nagyon szorít minket a határidő – adta be a derekát Sinka.

Dupla az emlékezetes november 7-i tolmácsfeladata óta nem volt ennyire irigyelt katona, mint éppen most. Ázsióját beszédesen jelezte, hogy még az örökké kellemetlenkedő Bárdosék sem mertek hozzászólni, egyszóval a légkör kezdett meglepően normális szint felvenni. A sorállomány nagy része továbbá mintegy hallgatólagosan is kinyilvánította őszinte elismerését: ha valahol felbukkant, még az is

előre köszönt neki, akivel nem is azonos században szolgált. A tömeg mindig szétnyílt előtte, az étkezében pedig maguk elé engedték az öregebbek. Duplának tagadhatatlanul imponált ez a megváltozott helyzet, noha nem egészen értette annak indokát. Tudta, hogy a bajtársai tudnak titkot tartani minden tekintetben, efelől tűzbe is tette volna a kezét. Attól tartott, hogy a befolyásolható tömegek képmutatók lesznek irányába, és ez később megbosszulja önmagát. Végül éppen az egyik szakács szólta el magát, miközben nyájas vigyorgás közepette púpozta meg Dupla tányérját.

- Az a szódásüveg szemüvegű századírnok mondta, hogy büszkék lehetünk rád, mert a mi kutyánk kölyke vagy.

- Nem tudom, hogy mire gondolsz, de azért köszönöm. Ez a kis plusz kalória meg direkt jól fog jönni.

Ezúttal valóban a próféta szólt a fiúból. Olyan szintű megterhelésben részesítették ugyanis a számára eddig ismeretlen kiképzők, hogy nem győzött csodálkozni. Most viszont, hogy katonai szempontból is elismerten elit vizekre evezett, végre kezdte magát tényleges katonának érezni, akinek nem csak a kulimunka jut, illetve az agyát sem akarják feltétlenül átmosni. Röpke néhány nap alatt megmérettetésről megmérettetésre adták a hadsereg lövészársadalmának krémjei, persze változó helyszíneken. A célra mindig sikerrel koncentrált, de egyébként az utolsó lövés eldördülése után mindig valami furcsa kábaság vett rajta erőt, amit a nagy hajtásnak tulajdonított. Így szinte fel sem fogta első hallásra az eredményei alapján kiadott hírt: Szabolcsi Szabolcs honvéd a Magyar Néphadsereg legjobb lövésze, hadseregbajnok!

A „hazai” laktanyában a legénység szinte ovációval fogadta Duplát, elhíresült új nevén a „mi kutyánk kölykét”. Éppen csak felért a körletébe, máris megkapta az új parancsot, hogy jelentkezzen Debreczeni százados irodájában. A laktanyaparancsnok úgy sietett elébe az íróasztala mögül, mint ha régen nem látott rokona tért volna

vissza. Szívélyesen kezét nyújtott, és még atyaian meg is lapogatta a fiú vállát, miközben nem fukarkodott az elismerő szavakkal. Héja csak fanyalogva biccentette, miközben a szintén ott tartózkodó Sinka csak valami erőltetett félmosolyfélét tudott kipréselni. Nekik már nehezebben ment a színészkedés, mint a parancsnokuknak, aki viszont egy ügyes huszárvágással ki is mentette beosztottjait.

- Nézze el, kedves Szabolcsi elvtárs, hogy a főhadnagy elvtársak némileg visszafogottak, de ők rengeteget dolgoztak a kiutazásának megszervezésén, és most ezért ilyen fáradtak. Maga viszont most pihenjen egyet, lehetőleg gyorsan és sokat! Hamarosan megkapja a pontos irányelveket, de addig is: még egyszer szívből gratulálok! – Dupla tehát továbbra is kábán, de fegyelmezetten lelépett, és visszatért a körletébe.

- Százados elvtárs, ezt nevezem elterelő hadműveletnek! – fordult hozzá Sinka. – Még szinte magam is elhittem, hogy megszerveztük a... mit is?

- Az egész nagy kérdőjel az arcodra volt írva! – vágott közbe mérgesen Héja. Rajta most az látszott egyértelműen, hogy immáron nehezen tud uralkodni az indulatain. A százados viszont rendíthetetlennek mutatkozott.

- Nagyon szépen kérlek, hogy próbálj meg végre tiszt módjára viselkedni! Természetesen még nincsen kész tervünk a probléma kezelésére, de hamarosan az is meglesz.

- Én azt javallanám, hogy ha kiengedjük a katonát a Szovjetunióba, csak a legerősebb kontroll mellett tehetjük.

- Már miért ne engednénk ki – okvetetlenkedett Debreczeni –, mikor egyértelműen ő a legjobb lövész? Persze magam is belátom, hogy politikailag nem megbízható, ebben igazatok van, de attól még lehet jó katona, nem? Csak abba gondoljatok bele, hogy a mi kis laktanyánk eddig még sohasem delegált egy résztvevőt sem ilyen magas szintű

versenyre. Sem járőrbajnokságon, sem egyéb sporteseményen nem jutottunk tovább a hadosztályszintnél, és már ott sem szerepeltünk túl fényesen. Hogy konkrét legyenek, meg sem közelítettük a dobogót. Szóval csak hadd menjen ez a Szabolcsi honvéd! Természetesen a szoros felügyelet elvével magam is egyet értek.

- Köszönöm a megtisztelő bizalmat százados elvtárs, vállalom! – húzta ki magát magabiztosan Sinka.

- Öszintén szólva, én Héja elvtársra gondoltam – hűtötte le Debreczeni –, mivel ő, hogy is mondjam csak, sokkal kevésbé sebezhető. Továbbá rád itt van szükség, Sinka elvtárs.

A megszólított politikai helyettes próbált nem megsértődni, amit viszont csak részben sikerült palástolnia. Igaz ami igaz, a kinti olcsó vodka, az arányaiban rengeteg nő és más élvezetek fokozott kockázati tényezőt jelentenek a számára. A legutóbbi és egyben eddig egyetlen szovjet kiküldetéséről ezért sincsen meg számos részlet. Hogy emelt fővel hagyhassa el a számára kevés babért termő képletes csatamezőt, még egy rendhagyó javaslattal is előállt:

- Mi lenne, hogy ha ennek a Szabolcsi honvédnek adnál valami kis rendfokozatot, százados elvtárs? Parancsnokként gondolom, erre megvan a jogköröd.

- Még mit nem? – csattant most fel Debreczeni. Ez is ritkaságszámba ment, amikor már őt így elhagyta a béketűrése, ezért igyekezett is gyorsabban korigálni. – Ha csak egyszerű honvédként szerepel, minden eshetőségre fel leszünk készülve. Gondoljatok csak bele: amennyiben közlegényként szerepel, az a „ha akarom, vemhes, ha nem akarom, nem vemhes” iskolapéldája lesz. Tehát ha leszerepel, akkor nem nagy ügy, hiszen csak egy mezei sorállományú honvéd. Amennyiben viszont valami csoda folytán mégis megdicsőül, akkor is elő lehet még léptetni, és szárnyra kaphat az összehasonlítás: „Ha

ebben a laktanyában ilyen tehetségű egy első időszakos honvéd, akkor milyen lehet egy tiszt?”

Erre már a két főhadnagy is egyetértően bólogatott. Lám csak nem is olyan buta ember ez a Debreczeni százados! Sinka számára viszont még mindig nem volt világos a lényeg, és ezt kérdésbe is öntötte:

- Tehát akkor nem én utazom. Értettem. Szabadjon viszont érdeklődnöm, hogy kire esett a választásod, százados elvtárs?

- Ha nem lett volna világos a számodra, Héja elvtárs a legalkalmasabb. Egyébként – fordult az elhárító tiszthez – a legközelebbi indulási lehetőség holnap reggel hétkor lenne, természetesen vonattal. Az úti okmányaitokról gondoskodom. Civil ruhában fogtok utazni, a kockázatot kerülendő. Ugyancsak ez miatt nem visztek magatokkal fegyvert, pontosabban csak nálad lesz, főhadnagy elvtárs, önvédelemre. Hideg élelmet bőven vételezzetek, mert elég hosszú lesz az út. Szabolcsi honvédet ráérték az este folyamán tájékoztatni, de akkor is csak a lényegről. Nehogy a végén még jól érezze magát – tette hozzá cinikusan somolyogva.

Dupla mit sem sejtve a vezetőség intrikáiról, gyanútlanul végezte tovább a rá is kiosztott feladatokat. Csak vacsora után üzenté meg neki nagy kegyesen Héja főhadnagy, hogy mik a másnap reggeli teendők. Dupla hirtelen nagyon magányosnak és elveszettnek érezte magát, mivel hirtelen nem volt kivel megosztania az aggályait. Hegedűs, Czink, és Török egyaránt kimenőn voltak; Palkó pedig kivételesen a szabadidejét töltötte a nőtlen tiszti szállón, ahová sorkatonának nem volt bejárása. A fiú fél évvel ezelőtti magabiztossága, hogy egymaga is remekül elboldogul, most jelentősen megingott. Mégis csak jól esett volna, hogy ha valakivel megoszthatja ezt a súlyos hírt, és a vele járó aggályokat. Elvégre mégsem túl gyakran utazik az ember gyereke a Szovjetunióba, főleg hogy ha sorkatona, és pláne még titokban a hungarista ellenállás egyik letéteményese is. Ez utóbbi esetben a kiküldetés helyszíne, valamint a kijelölt útitárs személye nagyjából

olyan értékűvé teszi az egészet, mint ha a sakál elkísérné a szarvast a medve barlangjába.

Az újdonsült bajnok imígyen megpróbált erőltetett közönyösségébe burkolózni, és így láthatatlanná válni. Álmatlanul forgolódva várta bajtársai visszatérését. A kimenő letelte előtt alig pár perccel ért – vagyis inkább csak tántorgott – be Czink és Török. Míg az óriás mozgása a nem sokkal korábban elfogyasztotta tetemes mennyiségű nagyfröccstől volt ingatag, addig szegény Czink a gyámoltalanná vált bajtárs testsúlyától rogyadozott. Dupla segítségével nagy nehezen felszuszakolták az ágyára, majd Czink szinte lerogyott a sajátjára. – Az az egy isteni szerencsém volt, hogy a portán véresre csapkodták a térdüket a röhögéstől. Azt mondták, hogy olyanok vagyunk így ránézésre, akár az Uru és a Huru. Mindegy. Hege viszont még rosszabb állapotba került, őt most el sem tudtam hozni. Valószínűleg majd lecsukják, amiért elkésik, mert el fog késni.

- Miért, más talán nem volt ott, aki segíteni tudott volna?

- Éppenséggel lettek volna, de inkább csak röhögtek a kínunkon. Ennyit talán a bajtársiasságról. Veled amúgy mi újság van?

- Hadseregbajnok lettem, és reggel Héja kíséretében indulok a Szovjetunióba, a Varsói Szerződés legjobb lövészeinek döntőjére – foglalta össze a lényegét Dupla igen egyszerűen.

- És ezt csak most mondd? Öregem, hát ez igazán fantasztikus! Vegyük úgy, hogy a többiek már előre megitták rá az ünnepi áldomást, de én annál nagyobb örömmel gratulálok neked. Jól megmutattad ezeknek, büszke lehetsz magadra!

- Most már aztán csend legyen, mert különben a hullaszagról már én magam fogok gondoskodni! – recsegte egy álmos hang a hálóterem tulsó végéről.

- Szóval kár is lenne ezt tovább ragozni – fogta mondandóját suttogva Czink suttogóra –, én nem féltetek. Egy igazi ragadozó megy veled, de neked megvan a magadhoz való eszed, majd feltalálod magadat. Sok sikert, testvér!

Másnap kora hajnalban maga Héja főhadnagy ébresztette Duplát.

- Feltűnés nélkül kövessen, katona! – A fiú legnagyobb meglepetésére a tiszt eleve polgári ruhában érkezett, és a raktárban is várt egy öltözék, pontosan Dupla mérete.

- Gyakorlóruhát ebbe a civil bőröndbe csomagolni – vezényelte tovább a tiszt –, ez meg itt az odafelé útra szóló ellátmánya, használja belátása szerint! A katonakönyve magánál van? Akkor tíz percen belül indulunk!

Dupla tehát sebesen csomagolni kezdett, bebugyolálva a kincstári mundért és a nagy szatyornyit konzervet. A megadott időkereten belül menetkészen jelentkezett. Héja csupán végigmérte, majd rövid biccentést követően intett, hogy kövesse. A vasútállomásra érve a fiúnak támadt egy olyan párhuzam-gondolata, hogy az egész valami kényszerített osztálykirándulásra hajaz: nagy batyu, játszórúha, teljesítendő program, és szigorú felügyelet. Talán éppen ez a laza felfogás lesz a teljesíthetőség kulcsa. Ez a Héja főhadnagy merő görcs, hátha majd pont ezen csúszik el. Már is lazulni látszott az a legendás precizitása, mivel a tiszt még a vonatra való felkászálódást megelőzően a közlegény fülébe súgta:

- Majd elfelejtettem! Amíg oda nem érünk, addig én magának nem vagyok főhadnagy, csupán Héja elvtárs! Megértette?

- Értem, Héja elvtárs.

- Helyes. Arra gondolom, magától is rájött, hogy miért éppen polgári ruhában utazunk.

- Azt hiszem, igen – derült fel önkéntelenül is Dupla. Az inkognitóra sokat adó tiszt vonalszerű szemöldöke erre egészen a homloka közepére ugrott. Mi az, hogy ő, a Néphadsereg elhárító tisztje a szívét is kiteszi a feladat biztonságos végrehajtása érdekében, ez az aranykezű kiskatona meg csak lezserül mosolyog? Ez már Héja aszkétaarcának is kezdett sok lenni, de a közlegény folytatta. – Azt olvastam valahol, hogy ha valakit meg akarunk ismerni, akkor beszéljünk el vele. A beszélgetésre pedig legalkalmasabb egy hosszabb vonatút. – Héja már egyenesen grimaszolt, így Dupla jobbnak látta némi csattanóval, de mégis a maga javára lezárni a történetet. – Persze nem kötelező rögtön beszélgetnünk. Át is ülhetek egy másik fülkébe, hogy ne zavarjak.

- Nem megy sehová! – sziszegte már magából kifordulva Héja. Ez a szemtelen legény ezek szerint nagyon is tisztában van azzal, hogy most nem tudják a laktanyai macerálásnak alávetni, azért is lehet így felbátorodva.

- Természetesen, Héja elvtárs. Mint mindig, most is igaza van. Nem okozok felesleges fejtörést. Inkább akkor aludnék egyet, így lesz a legjobb mindenkinek.

„Végre valamiben egyetértünk!” – sóhajtott magában Héja, némileg megkönnyebbülve. Egyre inkább úgy kezdte el érezni, hogy az erőviszonyok az ő rovására tolódnak el. Most csak ketten vannak, azonosak a feltételek. Dupla tehát a jól végzett hergelés tudatában elkezdte bepótolni a kiesett éjszakai pihenést. A kontúrvonalakat immáron meghúzta, és hagyta az utált főhadnagyot a saját levében abálódni. Már maguk mögött hagytak több tíz kilométert, mikor felriadt, elvégre a korgó gyomor stabil ébresztőóra. Jóízűen megreggelizett, majd közölte a tehetetlen haragjában étlen-szomjan hallgató Héjával:

- Orvosiilag alátámasztott tény, hogy az étkezést követően a vérnyomás leesik, ami álmosághoz vezet. Persze csak ha nincsen ellenére, Héja elvtárs.

A főhadnagy fogcsikorgatva bólintott, hiszen a dugig megtelt vasúti kupé teljes utazóközönsége fül- és szemtanúja volt a jelenetnek. Héja akart mindenáron civilben utazni, hát most visszanyalt a fagyalt: közröhej tárgyává vált.

Üdítő változásra csak a szovjet-magyar határátlépésekor adódott lehetőség, mivel a ténylegesen civil utasok ekkor már elhagyták a fülkét. A határőrök mindkét oldal képviselőjében igen alaposan jártak el, így Dupla és Héja csomagjaiba is könyékig beletúrtak. A főhadnagy mindezt rezzenéstelen arccal tűrte, majd a legvégső pillanatig kivárva felvillantotta a katonaisgolványát. A határőrök feszesen tisztelegtek, és sűrű elnézéskéresek közepette tovább is álltak. Ez határozottan jót tett a tiszt megtépázott lelki világának, s a szovjet oldalon már végkép nem maradt más, mint a monoton vonatút unalma. Dupla felváltva majszolgatta a minőségi hidegétel-ellátmányt, vagy éppen szunyókált, esetleg csak imitálta az alvást. Ilyenkor a feje folyamatosan oldalra volt billenve, olykor még szorgalmasan hortyogott is, noha szemei résnyire nyitva voltak. Neki ennyi elegendő volt ahhoz, hogy a táj szépségében gyönyörködjön, imádkozzon, elmélkedjen, majd újra csak aludjon. Mindez akkor kezdte el zavarni Héját, amikor már neki sem volt kihez szólania magyarul. Az orosz beszéd már egyenesen idegesítette, és miután ő maga is el-elbóbiskolt, az egyes megállóhelyeket illetően teljesen elvesztette a fonalat. Egy cédulára volt felröva a célállomás neve, ékes cirill betűkkel. Ebből puskázott minden egyes állomásnál, mert megkérdezni sem tudta senkitől. Ráadásul az órája is megállt, tehát ez a támpont is elveszett. Végül a jegyvizsgáló orosz vasutas hölgy bizonyult némileg készségesnek, és kezdte el istápolni a tudatlannak mutakozó turistákat.

Megérkezésükkor az állomás tumultusában Dupla jót mulatott azon, hogy Héja milyen kétségbeesetten próbált kapaszkodni az egyetlen nyilvánvaló szalmaszálba, a peronon sétáló katonai rendőrökbe. Hiába kiabálta feléjük, hogy „Tavaris!”, senki sem figyelt fel rá. A megszólítás ugyebár meglehetősen hétköznapi volt, a magányos hangot pedig elnyelte a hömpölygő tömeg moraja. Dupla már kezdte unni ezt a szerencsétlenkedést, noha a tiszt folyamatos vergődése eleinte még szórakoztatta.

- Főhadnagy – vagy Héja elvtárs, itt biztosan találni taxit.

- Hát aztán?

- Jelentem, ha valaki, hát egy taxis csak tudja, hogy merre is van az előre. Sőt, egy megfelelő összegért oda is vihetne minket.

Héja késznek mutatkozott ráállni, és az első orosz bérszofőrnek az orra alá dugta a célt tartalmazó cédulát. Amaz bólintott, és szolgálatkészen felnyitotta a csomagtartót. Mielőtt azonban bepakoltak volna, nemzetközi egyezményes jellel élve a főhadnagy összedörzsölte a hüvelykujját a középső- és a mutatóujjával. A taxis bólintott, a kocsi tetején számjelek rajzolgatását imitálva magyarázott, hogy a fuvardíjat bőven kifutja a reprezentációs keret erre szánt része. Kényelmesen behuppant tehát az autó ülésére, és elvárta, hogy Dupla és a sofőr pakolják be a csomagokat.

- Akar sokkal több pénzt keresni? – fordult Dupla suttogva a taxishoz.

- Persze, de hát maga...

- El ne árulja ennek az embernek, hogy beszélek oroszul! Egyébként meg, hogy ha rám hallgat, elvisz minket várost nézni. Én ráérek, nála meg bőven van pénz, maga meg ugye keresni szeretne.

Válaszként amaz szélesen elvigyorodott, látni engedve számos aranyfogát. Olyan benyomást keltett, mint ha sárgarézbe harapott volna, na de hát ez az ottani divat szerves része. Nagy gázzal indult,

de aztán szép komótosan váltott, és folyamatos beszédjével ingerelte Héját. Vele ellentétben Dupla határozottan élvezte a monológot, mert sofőrjük ezúttal felcsapott idegenvezetőnek, és a lényegét még értelmezni is tudta. Hosszas vargabetűk megtétele után végre megálltak a célnál, és Héja megrökönyödésében azt hitte, hogy nem jól lát: a taxióra horribilis összeget jelzett ki.

- Nem vagyok hajlandó kifizetni! – rikácsolta felháborodottan, és persze magyarul. – Szabolcsi elvtárs! Segítsen már, próbálja meg németül, mert ez a gazember még a magánvagyonomból is kiforgat!

Dupla tehát hűségesen, de annál eredménytelenebbül fordított németre, miközben belül nagyokat kacagott. Még hogy magánvagyon! Egy kommunistának? Mindenesetre a megoldáshoz ettől nem kerültek közelebb. A hangos vita zajára kijött viszont a kapuórség egyik katonája, így Héja neki is nagy elszántsággal kezdte el mutogatni a meghívó dokumentumot. Végre megtörni látszott a jég, mert a derék őrkatona kihívott egy tisztet, aki meglepő módon még németül is értett valamicskét. Rajta keresztül a magyar főhadnagy már kénytelen volt elfogadni a taxióra állásának valóságát, persze a városnéző túra megemlézése nélkül. Utoljára még panaszosan elmotyogta – inkább csak magának –, hogy ez a lator nem kommunistához illően viselkedett, hiszen gyakorlatilag kifosztotta őt. Ezt követően elegáns kézjelekkel Dupla és a sofőr értésére adta, hogy várja a csomagokat. Pakolás közben a sofőr halkán, de tisztán hallhatóan magyarul szólt oda a fiúnak:

- Nobozdmeg!

- Maga meg honnan tud ilyet? – rökönyödött meg most már a legény is.

- Még a háború alatt hallottam a fronton. Ez volt a magyar csapatok csatakiáltása. Az, hogy maga most itt van, új bizonyíték nekem arra, hogy a magyarok a világ legjobb katonái közé tartoznak.

A bőröndök kipakolását követően a kapuügyeletes szovjet tiszt bekísérte a magyar vendégeket a laktanyába. Magyar lépték szerint irdatlan méretű épületrendszer volt, első ránézésre legalább egy egész hadosztály befogadására alkalmas. Duplának eszébe ötlött a november 7-i eskütételkor megismert kárpátaljai bajtárs azon megjegyzése, hogy a Szovjetunióban csak a hadseregbe költenek. Így már hihetőbb, hogy lehet benne valami. Ennyit is talán a béke védelméről. Nem valószínű ugyanis, hogy a szovjet elvtársak a klasszikus kori műveltséget követték volna, miszerint „ha békét akarsz, készülj a háborúra!” Nem, nekik inkább csak a második mondatrész ragadhatta meg a lelkivilágukat, melynek latin fordítása egy maroklófegyver nevét is ihlette: „para bellum”.

Mindenesetre a szovjet vendéglátók a Varsói Szerződés delegált mesterlövészeinek a legszebb küllemű körleteket tartották fenn. Itt még bábeli hangzavar uralkodott, mivel az elméleti fegyverbarátok nem minden esetben voltak nyelvileg felkészültek. Az elhelyezés szisztémája ugyanakkor hűen tükrözte az otthoni légkört: az emeletes ágyak alsó szintje a kísérő tiszteknek, míg a felső a versenyzőknek volt fenntartva. Ami még közös vonásnak számított, az a magas fokú konspiráció: minden versenyző polgári ruhában érkezett, és csak a körlet elfoglalása után vedlett vissza katonába. Az újonnan érkezett magyarok is elfoglaltak egy-egy fekhelyet és szekrényt, majd végre egy olyan mondat is elhangzott, aminek tiszt és közlegény egyformán örvendhetett: „Van meleg víz.” Az olykor több ezer kilométert megtetteknek egy zuhany és egy borotválkozás egyformán jól esett. Egymástól függetlenül, mégis egybehangzóan állították, hogy a meleg víz sokszor még odahaza is luxus, ám a házigazdák szemmel láthatóan iparkodtak kitenni magukért. Egy valami mégis hiányzott, és ennek nem létét többek nagymértékben fájlalták; a fürdőben nem volt ugyanis tükör. A borotválkozás kényes műveletét így sem kellett viszont úgymond „szabad kézből” elvégezni, mert jó szolgálatot tett a fali csempe fényesen tükröződő felülete.

- Illesmit nemigen látni odahaza, igaz-é? – szólította meg Dupláékat egy kedélyes, ugyanakkor erősen tájszólásos hang.

- Tessék?

- Bugár Gábor tizedes vónék, Pozsonyból.

- Talán inkább Bratislava – mérte végig Héja jéghidegen. Ő már gyorsan vissza is talált eredeti szerepkörébe, mintegy elvágva Duplától az ismerkedés útját.

- Ahogy tetszik. Nekünk magyaroknak Pozsony, de hát a jámbor tót, hát szegénkém az van olyan hüle, hogy nem bírja kimondani azt, hogy Pozsony.

- Mit szól ehhez a hozzáálláshoz a parancsnoka? – kérdezte vészjóslóan a tiszt.

- Az kérem, az égvilágon semmit. Ő sem tudja magyarul, mert morva a szentem, míg én magyar, és mi ketten pedig a Csehszlovák Néphadsereg gerincét adjuk. Csehül meg egyaránt csak törve beszélünk.

Héja hirtelen nem is tudta, hogy mit mondjon, pedig jó lett volna valami magvas mondattal lezárni ezt a lehetetlen beszélgetést, de az csak még tovább bővült. Román egyenruhát viselő legény toppant közel hozzájuk.

- Mi ez itt, magyar katonák találkozója? Bemutatkozom: Hidas Áron őrvezető a becsületes nevem, és kolozsvári vónék.

- Majd adok én itt az elvtársaknak kaszinóhangulatot, de olyat, hogy mind belezöldülnek! – hörögte Héja – Magának hol a parancsnoka, katona?

- Itten e ni, ez a hadnagy. Brassói szász, elég rendes gyerek. Most meg miért van így megütközve a főhadnagy elvtárs? Talán azt gondolta, hogy Romániában csak oláhok élnek?

A megszólított most sem tudott mit szólni, mert ez az egész kezdett olyanná válni a számára, mint egy rossz álom. Itt lassan mindenki a bolondját járattja vele!? Maradék hidegvére felhasználásával felsőbbbéseges mozdulatokkal félretaszította ezt a bugris társaságot, és kicsörtetett a mosdóból.

- Bocsáss meg neki uram, mert nem tudja, hogy mit cselekszik! – fohászkozott önkéntelenül Dupla. A két határon túli atyafi két oldalról Duplába karolt, úgy vitték magukkal a tavaszi napfényben fürdő kaszárnyaudvarra. Szerencsére a tiszteket, és különösen Hétját éppen elvitte az ördög valami gyors értekezletre, így a versenyzők megkezdheték a barátkozást.

- Azt hiszem, hogy hercehurca ide vagy oda, mi azért komák leszünk, Szabolcskám – bizonygatta nekilelkeseve Hidas –, ellentétben azzal a karót nyelt főhadnaggyal. Nem is sejti a marhája, hogy ha történetesen a mi munderunkat viselné, akkor Erdélyben bozgor, azaz hazátlan lenne a titulusa.

- A bizon, minálunk meg ha például az egyik szlovák cukkolni akarja a másikat, akkor megkérdezi tőle, hogy: „čo si maďar?”, azaz „mi van, magyar vagy?”, de ha valakit le akarnak nézni, akkor azt mondják rá, hogy „mladý, ako maďar”, azaz „fiatal mint egy magyar”.

Egy fa alatt rögzített műkö asztal volt kihelyezve, rajta a felfestett sakktábla. Ez is amolyan szovjet divat volt, de a divatossága mellett legalább hasznos is. Ide telepedett le a még korábban érkezett bolgár és keletnémet lőbajnok, hogy ezzel a játékkal üssék el az időt. A lengyel rivális eközben némán kibicelt. A három magyar fiú hozzájuk képest szinte zajosan hatott. A bolgár fel sem nézett, annyira lekötötte a stratégia, míg a német is csak röpke pillantásra méltatta a triót. A Dupla zubbonyát ékesítő „NDK kiváló katonája” jelvényen akadt csak meg a tekintete, és kipréselte magából egy félmosolyt. Hidas ki sem állta megjegyzés nélkül.

- Ez a káposztaevő fricc is jó nagyot köszönt.

- Az a mosolyféle is csak a plecsnimnek szólt, mert hiszen ő is jól ki van dekorálva.

A felemás barátkozást végül is roppant hatásvadász módon tudta lencsevégre kapni a Pravda arra tébláboló fotóriportere. A sakkozókat „szellemi párbaj” címmel, az egymásba karoló magyar legényeket pedig „csehszlovák-magyar-román fegyverbarátság” képaláírással örökítette meg. Már csak a szovjet bajnok hiányzott a galériából. Őt csupán hosszas keresgélés után, az udvar egy távolabbi sarkában sikerült fellelni, amint magába fordulva ücsörög. Szegényen igen nagy volt a nyomás, a parancsnokai és a kiképzői ugyanis nem hogy jutalmat nem ígértek neki egy dobogós helyezés esetén, de egyenesen büntetést helyeztek kilátásba, ha nem ő győz. Ezek után nem is csoda, hogy elszállt a kedve a társasági élettől. Még azt sem vette észre, hogy lefényképezték, de így legalább találónak bizonyult a „töprengő reménységünk” képcím.

A teljessé vált versenyzői keretet a házigazda szovjet tiszthelyettesek beterelték az étkezdébe, ahol némileg kései, de annál ünnepélyesebb ebédben volt részük. Tisztjeiket persze külön asztalsornál vendégelték meg, mert ugyebár „annyira” mégsem volt demokratikus még maga a Vörös Hadsereg sem. Délutáni programként mindenkinek be kellett járnia a lőteret, illetve belőnie a kölcsönkapott fegyvereket. Este már azzal az általános irányelvvel bocsátották nyugovóra a versenyzőket, hogy alkohol- és kijárási tilalom van, mivel a közelgő nagy megmérettetésen pihent szem és biztos kéz szükségeltetik.

Amit még maguk a közvetlen illetékesek sem mondtak, mert esetleg nem tudhatták, vagy titkosan kellett kezelniük, hogy a rendezvény főszónoka és egyben díszvendége maga a rendhagyó verseny megálmodója, Viktor Valentinovics Avszakov marsall. A vén csataló csupán tavaly, az agyonreklámozott huszonötödik jubileumi év kapcsán kapta meg a marsalli címet, mint a Szovjetunió Hőse

kitüntetés birtokosa, és a Nagy Honvédő Háború veteránja. Most egy jó tollú őrmester által megfogalmazott beszédében a versenyzők elé állította Vaszilij Grigorjevics Zajcevet, a fasiszta hordák ellen oly eredményesen küzdő legendás leningrádi mesterlövészt. Lám, ennek az uráli pásztorfiúnak is a képességei nyitották meg a felemelkedés útját, hiszen gyönyörűen dekorált századosként szerelt le a háború befejeztével. A vén marsall hosszan beszélt még, a fentiekhez hasonló szóvirágokkal gazdagon megtűzdelve, amiket szerencsére elmulasztottak teljesen lefordítani. A nemzetközi válogatott tagjain ekkorra ugyanis egytől-egyig úrrá lett az izgalom, és a legkevésbé sem voltak kíváncsiak a retorikai mesterfogásokra. Ha már idáig eljutottak, mert a hazai hadseregben a legeredményesebb lövésznek bizonyultak, mindenki szeretett volna minél eredményesebben szerepelni. A Párt vagy a maga dicsőségére, sarzsi és más előnyök reményében, esetleg a virtus kedvéért, netán félig-meddig kényszerből. Ahány rajthoz álló, megannyi indoklás és motivációs háttér.

Dupla a maga részéről magyarul, németül, valamint oroszul egyaránt sok sikert kívánt a versenyzőtársaknak, kinek-melyik nyelv volt a legalkalmasabb. A bolgár ugyan vajmi keveset értett mindebből, a sportszerű hozzáállást mindenesetre értékelte.

A próbálövéseket követően az első és második körben valamennyien hiba nélkül teljesítettek úgy pisztollyal, mint gépkarabéllyal. Harmadik nekirugaszkodásra kezdett csak el mutatkozni némi eltérés, mivel a bolgár fiú lemaradt. A lemorzsolódásban őt kezdte el követni a felvidéki, ezután pedig az erdélyi versenyző. Így már csak Dupla, a keletnémet, valamint a szovjet versenyző maradt bent, tehát a dobogós helyezés nekik biztosított. A másik két magyar fiú persze az anyaországi Duplának szurkolt, a szovjet a saját tisztjeitől rettegett, az NDK-snak pedig még a bolgár sakkpartnere is szorított. Nemes versengés bontakozott ki, de a legtisztább szándékról mégis Dupla tett tanúbizonyságot. A mindent eldöntő kör előtti szünetben a szovjet

katona bizalmasan félrevonta magyar riválisát, és izgatottan hadarva suttozta.

- Elvtárs, nekem itt okvetlenül győznöm kell, máskülönben nagyon megbüntet a parancsnokom. Nagyon kérlek, próbálj meg tekintettel lenni rám! – Dupla még talán soha nem látott embert ennyire rettegni. Ennél a félelemnél már csak a kérése, illetve az abból eredő abszurd hatás volt a nagyobb léptékű. Dupla óvatosan körülsandított, de sehol semmi gyanús körülményt nem észlelt. Valahogy kezdett megnyugodni, ez nem lehet beugratás. Sokkal egyszerűbb lenne, ha a szovjet fél közvetlenül, vagy esetleg Héja főhadnagyon keresztül megfenyegetné, hogy lépjen vissza az ő emberük javára. Ezek szerint túlzottan magabiztosak az eddigi fej-fej melletti verseny miatt. Így hát inkább maga folyamodott provokációs húzáshoz:

- Te amúgy kommunista vagy?

- Nem.

Következett az utolsó, a mindent eldöntő ötlövéses sorozat. Pisztolynál egyenlő értékeket lőttek, a gépkarabély első, száz méteres távjánál szintén. Héja és a szovjet tisztak már az öklüket rágták izgalmukban, hiszen a tét nem csekély. A legutolsó, kétszáz méteresre beállítandó sorozat volt hátra. Jóllehet fogalmuk sem lehetett egymás löeredményeiről, Dupla a tökéletes eddigi eredménye mellett az utolsó lövését szándékosan elrontotta. Ez mindent el is döntött. A szovjet tisztak vállukra kapva ünnepelték újsütetű bajnokukat, a csalódott németet pedig egyenesen vigasztalni kellett, míg Dupla mosolya őszinte volt.

- Most meg mit vigyorog, katona? – támadt neki Duplának a felbőszült Héja főhadnagy. – Értem én, hogy szépen csillog az ezüst is, de magát talán nem is idegesíti az az egyetlen lövésnyi különbség?

- Ó, valóban egyetlen lövésen múltott volna? – mélázott el Dupla – Nos hát, főhadnagy elvtárs, részemről bizony ennyi.

Ezzel a sem nem hal, sem nem hús válasszal a dörzsölt elhárító tiszt sem tudott mit kezdeni, így inkább a második helyezés egyedi mivoltával vigasztalta magát. Különben is, ha egy magyar maga mögé utasítja a szovjet elvtársakat, abból egyenesen akár politikai probléma is adódhat.

A versenyzők és a tisztek az ünneplés forgatagának első hullámában elsodródtak egymás mellől, és csak a hivatalos díjátadóra való várakozás alkalmával álltak újra együtt. A német sportszerűen gratulált az előtte végzeteknek, Dupla pedig szintén a szovjet harcosnak. Amaz hosszan szorongatta az ezüstérmes jobbját, és végre rákérdezett.

- Legyőzhettél volna, de nem tetted, csak azért, mert megszántál?

- Őszintén szólva nem csak együttérzésből. Ha kommunista lettél volna, nem lőttem volna mellé.

Az oroszok erre viharos hirtelenséggel úrrá lett a népére jellemző érzélgősség, és nem találván alkalmasabb kifejezési módot, elpárásodott szemmel megölelte nemes lelkű ellenfelét. Két nép két fia ellenséges rendszerben, felülemelkedve a hazug politikán, és az egyéni érdekeken – íme, most összeborultak. A szenzációra éhes fotóriporterek persze szemfüles módon meg is örökítették a mozzanatot, a kép pedig a „bajnokok testvérisége” címet kapta. Nagyjából így születhetnek a legendák.

A Győzelem Napját, illetve a Varsói Szerződés legjobb lövészt felkutatott verseny lezárását jelentő bankett természetesen féktelen ivászatba torkollott. A mindig óvatos Héja főhadnagy most sem tagadta meg absztinens elveit, míg Dupla némileg nehezebben tartotta magát. A tivornya utáni napokban az első három helyezettnek és kísérőiknek még szerveztek néhány protokolláris háttérű kirándulást, míg a többiek hazatértek. Egy ilyen városnézés alkalmával Dupla meglepődve konstataálta a helyi áruház kínálatában szereplő magyar termékeket.

- Nézze csak, főhadnagy elvtárs, mik vannak itt! Magyar libamájkonzerv, tokaji borok! Nem is az benne az érdekesség, hanem hogy sokkal olcsóbbak, mint odahaza. Miért lehet mindez?

- Nem tudom. Illetve ez nem is a mi dolgunk, Szabolcsi elvtárs. Így működik a külkereskedelem a KGST-ben, és kész. – Mindkét fél joggal tekinthette lezártnak a témát, noha mindketten eltérő következtetéseket vontak le.

A hazaút már jóval simább volt, mint odafelé, noha a beszélgetésre továbbra sem adódott túl sok őszinte téma. A fogadtatás mindenesetre méltónak bizonyult a Varsói Szerződés ezüstérmes lövész bajnokához, legalábbis ami a külcsínt illette. A vonaton – egy korábbi megállónál csatlakozva – Szarvák szakaszvezető sietett elénk egy-egy rendtársasági egyenruhával, ám Dupla vállapján törzsőrmesteri rendfokozati jelzésekkel. A gyanús beállítottságú szakaszvezető így már előre szalutált az újdonsült katona-celebnek is, majd a következő megállónál leszállt. Mire tehát megérkeztek a kivezenyelt fogadóbizottság elé, mindketten úgy néztek ki, mint akiket a skatulyából húztak ki. Az újságírókat maga Sinka tartotta távol a váposokból verbuvált házi karhatalom segítségével. A megérkezést követően ő, majd a laktanyába érve végül Debreczeni gratulált Duplának. Héja mindehhez pléhpofával asszisztált, noha alig várta, hogy a tisztikar krém-triója újra magára maradhasson. Mire ez bekövetkezett, addigra a százados maradék szimpátiája is elszállt Dupla felől, amiben oroszlánrésze volt Sinka folyamatos duruzsolásának. Ezen előismeret birtokában Héja rögvést a lényegre tért:

- Ez az ember veszélyesebb, mint hittük. Egészen rendkívüli, ezt túlzás nélkül állíthatom. Ha visszaemlékeztek, már a korábbi német nyelvtudásával sem tudtunk mit kezdeni. Erre föl még rájöttem, mert kihallgattam, hogy oroszul is jól ért. Azt sajnos nem tudhattam meg, hogy miről diskuráltak az első helyezettel, mert ugyebár mégsem

blamálhattam magamat teljesen. Ez a kimagasló lövészteljesítmény sem jöhetett volna létre, ha korábban nem képezik valahol, és most nem Rattkai őrmester munkájára kell gondolnunk. Kimondom: annak dacára, hogy valóban dicsőséget hozott ránk, a képességekkel ötvözött ellenséges politikai beállítottság hatalmas kockázatot jelent.

- Mégis mit javasolsz, főhadnagy elvtárs? Most léptetem elő sortörzsőrmesterré, akkor milyen alapon büntessem meg? Még csak nem is találtunk ellene bizonyítékot.

- A főhadnagy elvtárs által említettek neked nem elegendőek? – ment át ellentámadásba Sinka.

- Őrizzétek meg a nyugalmatokat, elvtársak – hűtögette a kedélyeket Héja –, nekem van egy ötletem. Ezzel a kecske is jóllakhat, meg még a káposzta is megmaradhat. Visszaszólni pedig a saját érdekében nem fog a mi kis ezüstérmes bajnokunk.

Nem tartozott ugyan szorosan a terv felvázolásához, ám a helyzet súlyánál fogva Debreczeni italt vett elő az irodai bárszekrényből, és töltött. A finom alkohol felszálló illata kellő hangulati alapot volt hivatott biztosítani a kibontakozó megoldáshoz. Dupla nem is maradt sokáig felügyelet, illetve feladat nélkül.

- Szabolcsi elvtárs! – fuvolázta Rattkai őrmester tőle szokatlan hangnemben, miközben düledt szemeit irigykedve legeltette a törzsőrmesteri sarzsín. Ez a zavaros háttérű nyikhaj rendfokozatilag máris előrébb jár, mint ő, hát igazság ez?! – Szíveskedjen kérem megjelenni a kötelező katonatorvosi vizsgálaton!

- Értettem. Őrmester elvtárs szerint ez egyébként ilyenkor normális?

- Könnyen meglehet, hogy összeszedett valamit a kiküldetése során, úgyhogy akár indokolt is lehet, de semmi esetre sem haszontalan.

A fiú gyanakvását elaltatandó, még maga Héja is részt vett a vizsgálatosorozaton, tüntetően együtt csinálta vele végig az egészet.

Sokoldalú vegzatúra ide vagy oda, Dupla úgy érezte, hogy ennél egészségesebb már nem is igen lehetne, de ehhez képest a katonaeorvos igen gondterhelt ábrázat mellett rendelte be másnap.

- Hogy érzi magát, Szabolcsi elvtárs? Orvosként kérdezem, tekintsen el a rendfokozatától! Szóval?

- Köszönöm szépen, jól vagyok.

- Pedig ezek a leletek – tett Dupla elé egy egész köteg papírt – sajnos egészen mást mutatnak. Nem kertelek, fiatal barátom: a maga helyzete egészen riasztó.

- De törzsorvos elvtárs kérem, ezeken a lapokon alig van valami magyarul írva! Mit kezdjek ezekkel a latin kifejezésekkel?

- Na látja, ez az egy nem a maga gondja. A lényeg viszont az, hogy a fokozott szellemi-fizikai igénybevételtől a szervezete leamortizálódott, komoly szívproblémái jelentkeztek. Ezeket gyógyszeresen kezelni lehet, és kell is. Így viszont sajnos kénytelenek leszünk kérvényeztetni a leszerelését. A százados elvtársnak már megküldtem a szakvéleményem kivonatát, úgyhogy szerintem menjen is fel hozzá!

Dupla szédelő fejjel, egyszersmind gyanakodva kopogtatott be a parancsnok irodájába, ahol – minő meglepetés! – a két jómadár főhadnagy is éppen bent tartózkodott. Még Héja rezzenéstelenségre berendezkedett arca is megrendültséget árult el.

- Most tettük magunkévá az orvosi szakvéleményt, törzsőrmester elvtárs – színészkedett Debreczeni –, és mondhatom, hogy egyformán le vagyunk sújtva. Amióta én vagyok itt a parancsnok, nem volt ilyen jó katona ebben a laktanyában. Maga előtt igen ígéretes pálya állt volna, de szívből remélem, hogy kiváló képességeit majd a polgári életben fogja tudni kamatoztatni.

- Ha jól gondolom, akadtak olyan dolgok, amikben nem tudtunk egyet érteni – szólt hozzá Sinka is –, de mint politikai tiszt is azt szeretném, hogy barátsággal váljunk el – s azzal parolára nyújtotta kezét. Dupla kapván kapott a ritka alkalmon, így teljes erőből megszorította a komisszár ernyedte és nyirkos kezét. A főhadnagy halkán felszisszent a fájdalomtól, de illett jó képet vágnia az előadáshoz. Héja következett.

- Életem meghatározó élménye volt, hogy együtt utazhattunk a Szovjetunióba, és hogy szemtanúja lehettem az ön sikereinek, törzsőrmester elvtárs. A civil ruháiról magam gondoskodtam, sajnos többet már nem tehetek önért – jaj, csak engedje már el a kezem!

- Íme, az okmányok a rendkívüli leszereléséhez – nyújtotta át a korábbi évszázadokban obsitként elhíresült dokumentumot Debreczeni –, majd a búcsúzó kézfogásnál úgy járt, mint beosztottjai.

Dupla mindenesetre nem óhajtott engedni az utolsó szó jogának luxusából, és miután záróakkordként tisztelgett, még az ajtóból visszafordulva odaszólt az emberi dögevők csoportjához:

- Elvtársak, semmit sem fogok elfelejteni!

Végeredményben elmondható volt az, hogy a róka ravaszságú Héja elképzelése a kölcsönös megelégedettség fényében bevált: mindkét fél megkönnyebbült, hogy ilyen gyorsan megszabadulhatott a másiktól. Dupla még kézre kerítette Palkót, aki némi utánajárás, lódítás, és fenyegetőzés árán össze bírta szedni a szekértábor többi tagját is a különböző beosztásokból. Dupla a raktár nyugalmas magányában merte csak kimondani bajtársai előtt a bűvös szót:

- Leszereltek.

- Mit idétlenkedsz már, nincs jobb vicced, csak ez? Még meg sem ünnepeltük a sikeredet – hitetlenkedett Török.

- Az még ugyan nem múlt el, de egyébként tényleg komolyan beszélek. Most van rajtam utoljára egyenruha.

- Még meg sem melegedett rajtad a sortörzsőrmesteri vállap – kesergett Hege, mint született katona.

- Valóban nem, de ennél nagyobb gondom soha ne legyen az életben.

- Azért ez jogilag mégis csak abszurdum, nem? – igazgatta szemüvegét Czink.

- Neked is igazad van, viszont Debreczeniék az orrom alá toltak egy szerintem hamisított orvosi szakvéleményt, mely szerint komoly szívbajom van. Ez alapján komoly kockázatot jelent, ha tovább szolgálok, és így gyakorlatilag kiszuperáltak. Értitek? Engem, az ezüstérmes lövészbajnokukat! Nem bánom persze, hogy megszabadulok ettől az állatkerttől, de végig tudtam volna csinálni, főleg hogy most már lehettem volna valaki.

- Tipikus bolsevik hozzáállás – morfondírozott Palkó –, láttam már hasonlót. Ha valaki a kiemelkedő képességei miatt tudna előrejutni, azt mindenáron megpróbálják berángatni a sorba. Amennyiben erre nem hajlandó, akkor megpróbálják ellehetetleníteni, azaz szépen csendben kinyírni, nehogy a példája ragadós lehessen.

- Ez esetben azt hiszem, hogy rossz hírem van az elvtársak számára: engem tavaly idesorolt a szél, mint egy kis parazsat, most viszont, hogy továbbállok, életképes lángocskákat hagyok magam mögött.

- Ezek a lángok pedig egyszer majd tisztítóűzbe fogják vetni mindazt, ami haszontalan vagy káros! – fejezte be a gondolatot Palkó. – Most pedig gyere ide, te lánglelkű sortörzsőrmester, hadd öleljelek meg elsőként! Úgy is, mint hadnagyod, és úgy is, mint a szüleid régi harcostársa! Megtiszteltetés volt melletted küzdenem az igaz ügyért.

- Nagyon vigyázz a fiúkra, Pali bátyám!

A nagy ölelkezések közepette aztán kis híján összetört Czink státusszimbólum értékű szemüvege, Török viszont drabális külleme ellenére is kendőzetlenül sírva fakadt. Hege és Dupla ebbe az

ellentmondásba gyorsan bele is kapaszkodott, de csakis azért, mert az ő torkukat is valami ismeretlen eredetű gombóc kezdte el szorongatni.

A búcsúzás nehezen túllendülve Dupla Szarvák szakaszvezető felvezetésével a raktárba zarándokolt, leadni a leadandókat. Szerencsére nem volt hiánya semmiből sem, így a rettegett HTK őt nem érintette. Még a nagyfejű szakaszvezető is hatalmasat nyelt, amikor a sortörzsőrmester a Néphadsereg által felajánlott remek öltönyt magára vette az angyalbőr helyett.

- Hát akkor, minden jót kívánok. – Dupla tőle is stílusosan búcsúzott.

- Szarvák, te olyan vagy, amilyen. Csak azért nem haraggal válok el tőled, mert engem legalább többnyire békén hagyta. Azt viszont melegen – és ezt a szót hangsúlyosan megnyomta – ajánlom neked, hogy ezután is tartsd magad rövid pórázon! Sőt, tudod mit? Keress magadnak egy nőt!

Amilyen arcot az emberi faj furcsa példánya vágott, azt nem írhatja le író tolla. Mindenesetre kezet ráztak, még hozzá káros mellékhatás nélkül.

A legtöbb kellemetlenséget okozók közül Dupla már csak Rattkait akarta ellátni némi erkölcsi eligazítással, de az őrmester nem mutatkozott. A leszerelt sortörzsőrmester így azzal hízelgett magának, hogy volt kiképzője a tőle való félelmében bujdosott el. Már csak alig száz méter választotta el a kaputól, amikor az egyik épület mögül Czink, Hegedűs és Török léptek ki. Nagyság szerinti sorban, akár az orgonasípok. Az elöl haladó kis értelmiségi engedélyt kért a „sortörzsőrmester elvtárstól” arra, hogy a kapuig elkísérjék. Az engedélyt természetesen megkapták, így a hátralévő távon a három honvéd vigyázzmenetben kísérte az újdonsült civilt. Erre aztán meglepő módon mégis csak előkerült a keresett Rattkai őrmester, aki persze mindezt nem állhatta ki szó nélkül.

- Mi a fészkes fene ez itten, elvtársak? Magánygyakorlat? Akkor csinálnák ilyen lelkesen, amikor szükséges!

- Örmester elvtárs jelentem, csak elköszönünk a sortörzsőrmester elvtárstól – magyarázta Czink –, mert tetszik tudni, mi együtt vonultunk ám be, és most pedig úgy gondoltuk, hogy...

- Pofa súlyba! Maga még mindig túl sokat gondolkodik Czink, pedig nem kapott rá engedélyt. Majd meglátjuk, hogy ha a gyakorló pályán tesznek néhány kört, akkor is lesz-e kedvük az ilyen partizánakciókhoz. Takarodjanak a dolgukra, vagy nem állok jól magamért!

- Most meg miért óbégat, örmester? Netán fél valamitől? Akkor jöjjön, fogja meg a kezem! Esetleg ha fáj valamije, akkor menjen fel bátran a doktorhoz. Csak a végén ne hogy magát is kiszuperálja, mint engem!

Rattkai örmester azt hitte, hogy nem jól hall, vagy esetleg csak rosszat álmodik. Az üstökösi karrierű sortörzsőrmester hangja azonban kijózanítóan metsző volt és jeges, akár az északi szél télen. Próbálta magát összeszedni, maradék tekintélyét megőrizendő.

- Hogy beszél maga velem? Hiszen maga leszerelt!

- Ja, tényleg – flegmázott teljes átéléssel Dupla –, még nem is érkeztem megszokni. Mostanában minden olyan gyorsan történik. De akkor meg annál inkább megmondhatom a véleményemet, maga amputált agyú csahos pincsi. Azt még a rend kedvéért jegyzem meg: ha a barátainak kellemetlenséget mer okozni, a derék Szekerész hadnagy is szolgálhat magának némi meglepetéssel. Végeztem!

Folytatódott tehát a vidám díszmenet, faképnél hagyva a sem nem holt, sem nem eleven örmestert, de legutolsó meglepetésként még a kapuügyeletet adó Bárdosba is belebotlottak. Ezt megrendezni sem lehetett volna jobban! Ennek öröme Dupla még őt is ellátta némi kis útravalóval:

- Bárdos! Az én hitem szerint meg kell bocsátanunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek. Erre hajlandó is lennék, de akkor szeretnék legalább egy bocsánatkérést hallani.

- Húzzál már el innen, te civil, mert különben testi kényszert fogok alkalmazni!

- Pont ez az: civil vagyok, ugathatok. Te meg gumi létedre nem akarsz hadbíróságra menni, ugye? Hát akkor most koncentrálj te vörös egysejtű! Ha te végig jó elvtárs voltál, és mégis itt ácsorogsz, én meg renitens létemre végleg hazamegyek, akkor szerinted ki nyert?

Bárdos válasz helyett utolsó megfeszített erejével szabályos hátraarcot csinált, mert kénytelen volt belátni megsemmisítő vereségét.

A jó bajtársak még utoljára tisztelegtek, kezet ráztak, de Dupla még a kapu küszöbén is visszafordult.

- Testvérek, vigyétek tovább az üzenetemet: ***a hungarizmus él!***